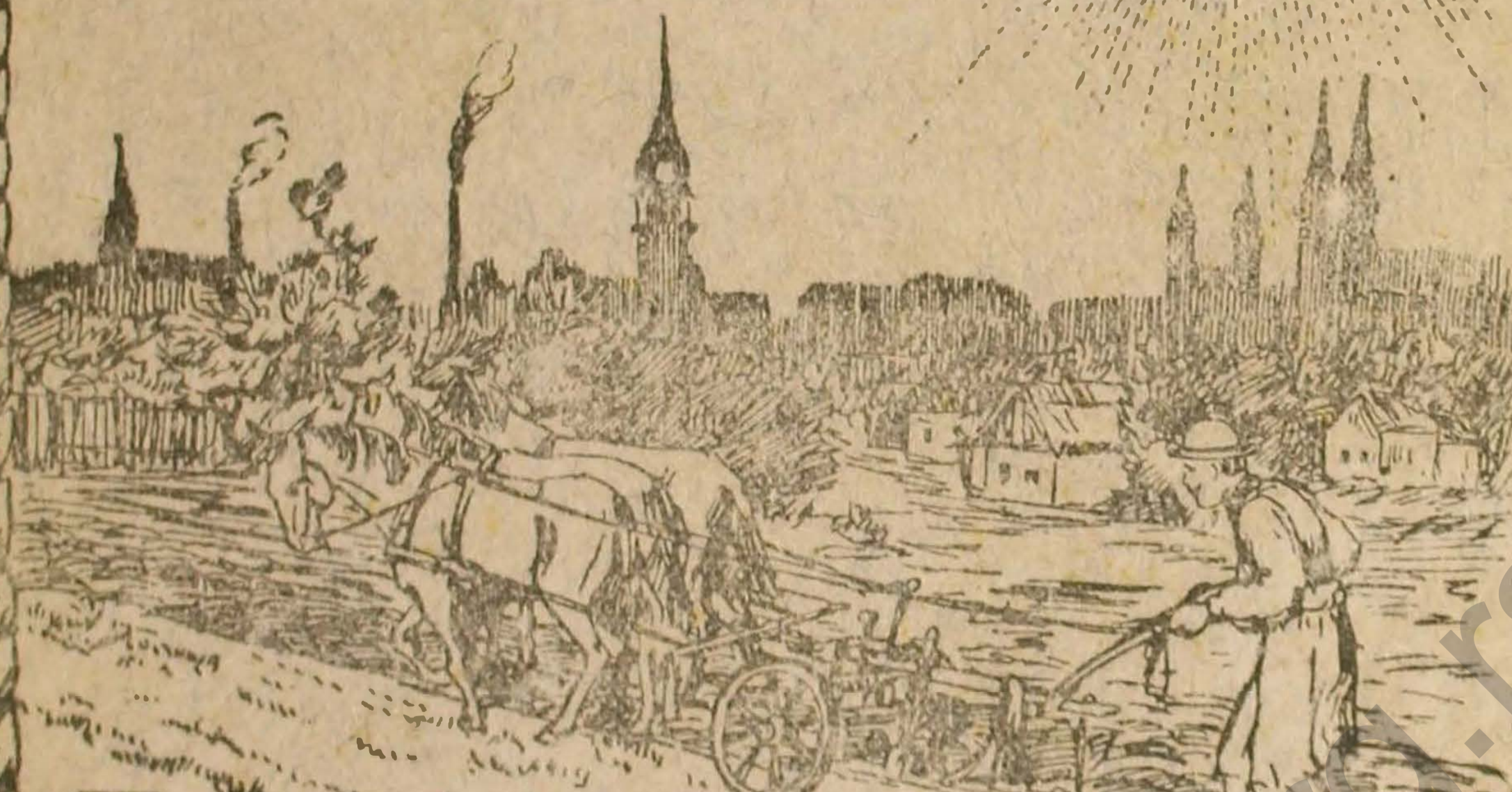
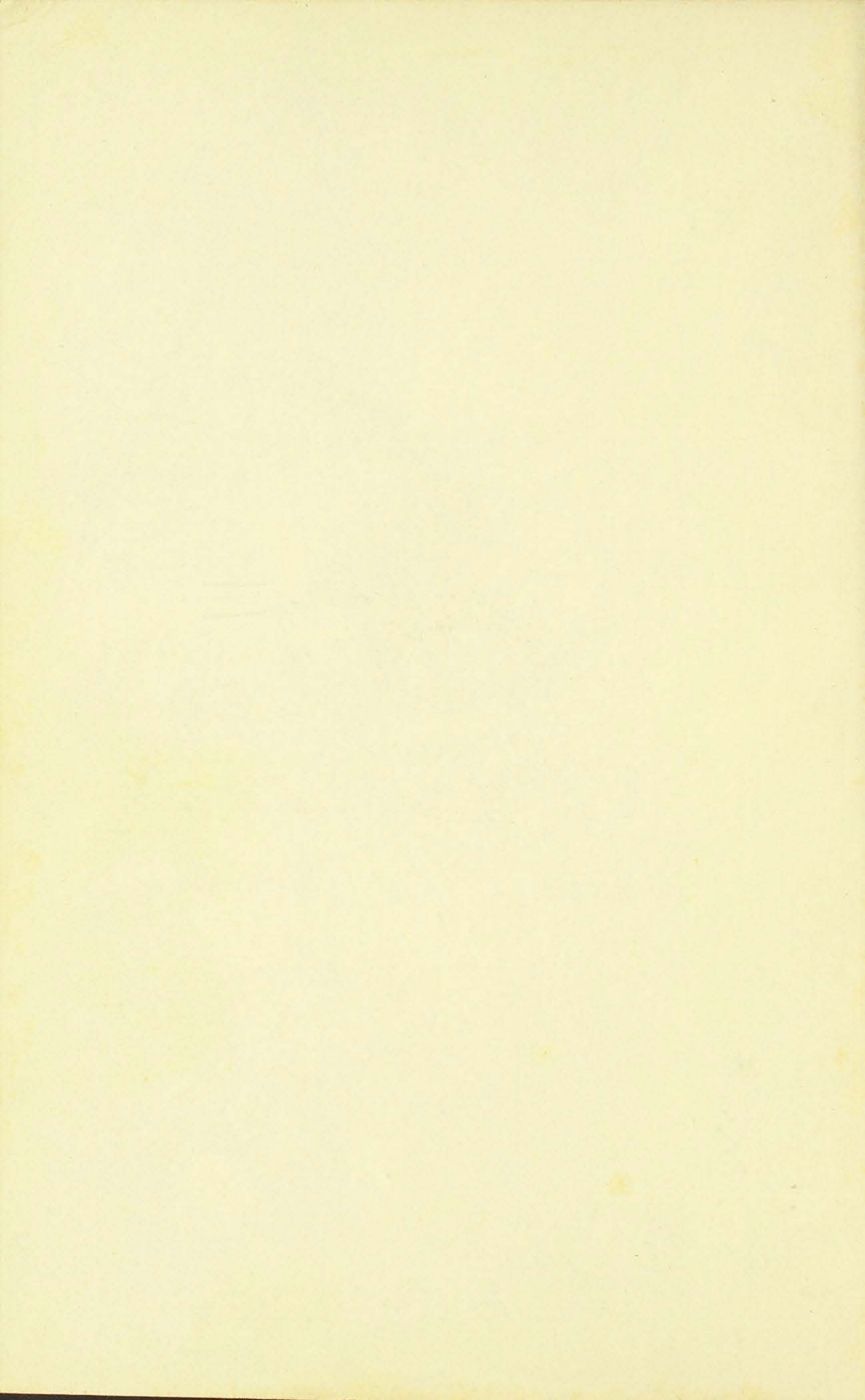

SUBOTIČKA DANICA

KALENDAR
ZA GOD.

1925

zkvh.org.rs

XLII. GODINA

SUBOTIČKA DANICA

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

ILI

Br.: 26/97. 2P

SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNĐIĆ“

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

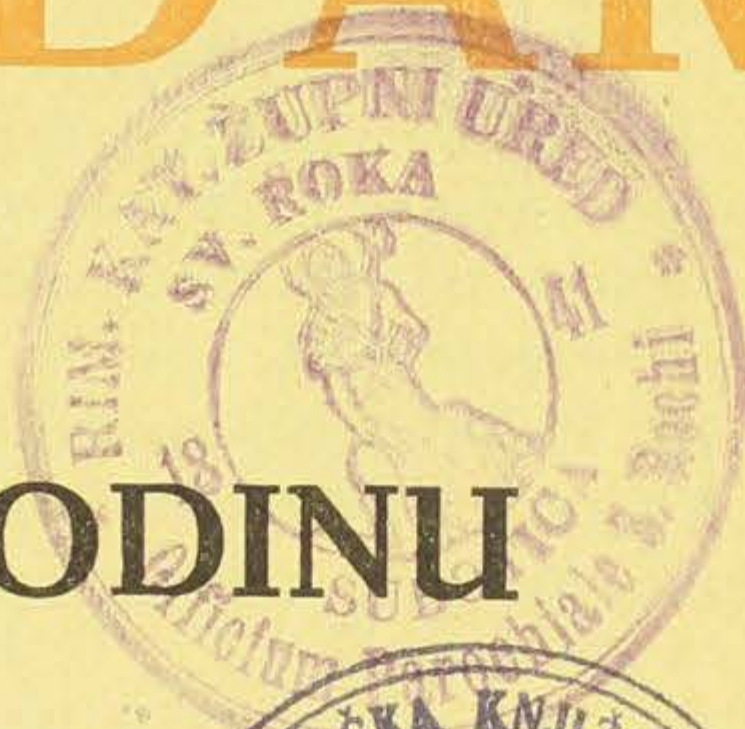
(SA SLIKAMA)

ZA PROSTU GODINU

1925.

CINA 16 DINARA

IZDALO TISKOVNO DRUŠTVO „ALFA“.—TISAK E. RAJČIĆ, SUBOTICA.

Crkveni post i nemrs

prema novom crkvenom zakonu od 19. svibnja 1918.

Razlikuj zakon nemrsa i zakon posta.

1. Na zakon *nemrsa* obvezani su svi vjernici, koji su navršili sedmu godinu, a nijesu zapriječeni bolešću ili kojim drugim opravdanim razlogom.

2. Na zakon *posta* obvezani su svi, koji su navršili 21. godinu, a nijesu još zašli u 60. godinu, osim kad su bolesni ili kad obavljaju teške radnje, bilo tjelesne, bilo duševne. Tko je ispričan od *posta*, nije za to oprostjen i od *nemrsa*.

3. Zakon o *nemrsu* zabranjuje jesti meso i juhu (čorbu) od mesa, ali ne brani jaja, mlijeko i mliječne proizvode, niti bilo kakve začine, pa bili oni i od životinjske masti.

4. Zakon o *postu* propisuje, da se na dan uzima samo po jedan potpuni obrok, ali ne brani ujutro i navečer nešto založiti, držeći se ipak glede kolikoće i kakvoće jela utvrđenog mjesnog običaja.

5. Nije zabranjeno služiti se pri istom obroku mesom i ribom, niti je zabranjeno potpuni obrok uzeti uvečer mjesto o podne.

6. Zakon o *samom nemrsu* ima se obdržavati u sve petke.

7. Zakon o *nemrsu* i *postu* zajedno ima se obdržavati: na čistu srijedu, u petke i subote korizmene i u kvatrene srijede, petke i subote, u dan prije Duhova, Velike Gospe, Svih Svetih i Božića.

8. Zakon o *samom postu* ima se obdržavati u sve ostale dane korizmene.

9. U nedjelje ili zapovijedane blagdane (izuzev zapovijedane blagdane, što bi pali možda u korizmu, a takvih nema u našim krajevima) zakon o *nemrsu*, te zakon o *nemrsu* i *postu* ili o *samom postu* ne veže i ne prenosi se na dan unaprijed; isto tako ne obvezuje na *Veliku subotu* poslije podne.

10. Župnici i župski upravitelji (kao i svi od njih ovlaštene svećenici) mogu u *pojednim slučajevima* (ne općenito, trajno niti za uvijek) oprostiti *pojedine osobe* i *pojedine obitelji* iz pravednog razloga od *nemrsa* od *posta*.

11. Ako je u kojoj biskupiji bio do sada običaj, da se posti na koji drugi dan, n. pr. uoči Začecća, taj post ostaje u toj biskupiji i nadalje u krepsti.

12. Uoči Petrova nema više *posta*. Na *ukinute* blagdane valja držati post ili *nemrs* prema tome na kakav dan padnu, jer to više nijesu zapovjedni blagdani.

13. Biskup može dati u svojoj biskupiji još i veće olakšice za pojedine vrste ljudi prema vlasti dobivenoj od sv. Oca Pape.

14. Tko je bolestan ili teško radi, pogotovo ako nema izbor hrane, ne treba ni tražiti oprost od *posta*, jer ga zakon uopće ni ne veže, dok je u tim prilikama.

15. Bogu milo čini, tko dragovoljno posti, prem nije po zakonu dužan, samo da je pri tom razborit i ponizan.

Prosta godina 1925.

GODINA 1925 jest prosta godina. Kršćani računaj svoju građansku godinu na osnovi tropske godine, koja broji 365 dana 5 sati 48 minuta i 46.43 sekunda ili 365.242204 dana. — Tropska je godina odsjek vremena, što ga treba sunce, dok se vr ti do proljetne točke. — Siderijska godina jest odsjek vremena, što ga treba sunce, da dođe opet do iste točke svoga putovanja t. j. dok se vrati do iste stajačice. — Proljetna točka nije stalna poput stajačice, već se radi precesije svake godine mijenja za 50". — Siderijska godina broji 365 dana 6 s. 9 m. 34 sek. Građanska je godina od tropske dulja za 0.000246 dana.

I. ČETIRI GODIŠNJE DOBE.

Proljeće počimlje sve godine 21. ožujka u 4 s. 13 m. ujutro. Toga dana je noć jednako duga kao i dan.

Ljeto počimlje: 21. lipnja u 11 s. 50 m. na večer. Ovo je najdulji dan u godini, a noć najkraća.

Jesen počimlje: 23. rujna u 2 s. 44 m. po podne. Noć i dan jednako su dugi.

Zima počimlje: 22. prosinca u 9 s. 37 m. prije podne. Ovo je najdulja noć, a najkraći dan u god.

Zvijezda vladarice jest ove god. Mars.

II. GODOVNI RAČUNI.

1. Zlatni broj mjesečnoga kruga 7
2. Mjesec kazatelj (epakte) V
3. Sunčani kolobar 2
4. Nedjeljno slovo po Gregoriju D
5. Nedjeljo slovo po Juliju E
6. Rimske daće (indikcije) po Greg. 8

III. POMIČNE SVETKOVINE.

a) *Po rimskom kalendaru:*

1. Sedamdesetnica 8 veljače.
2. Pepelnica 25. veljače.
3. Uskrs 12. travnja.
4. Molitveni dani 18., 19. i 20. svibnja.
5. Duhovi 31. svibnja.
6. Tijelovo 11. lipnja.
7. Svetkovima Presv. Srca Is. 19 lip.
8. Prva nedjelja adventa 29. studena.

b) *Po grčkom kalendaru:*

1. Nedjelja o Mitru i Farizeju 26. sij.
2. Mesopust 9. veljače.
3. Uskrs 8. travnja.
4. Spasovdan 15. svibnja.
3. Duhovi 25. svibnja.

IV. KVATERNI POSTOVI.

Proljetni 4., 6. i 7. ožujka; ljetni 3., 5. i 6. lipnja; jesenski 16., 18. i 19. rujna; zimski 16., 18. i 19. prosinca.

V. POMRČINE 1925.

1. Potpuna pomrčina sunca 24. siječnja; počimlje u 3 s. 2 m. po podne i traje do 4 s. 45 m. — U sjevernoj Americi opazit će se potpuno; kod nas samo malo.

2. Djelomična pomrčina mjeseca 8. i 9. veljače; počimlje 8. u 9 s. 9 m. na večer i svršava dne 9. u $\frac{1}{4}$ iza ponoći. Opazit će se i u nas; u sjev. Americi samo u istoč. dijelu.

3. Prstenasta pomrčina sunca 20. i 21. srpnja; počimlje 20. u 9 s. 26 m. u večer i svršava 21. u $\frac{1}{4}$ iza ponoći. Vidjet će se u Australiji.

4. Djelomična pomrčina mjeseca 4. kolovoza; počimlje u 11 s. 27 m. prije podne, svršava u 2 s. 18 m. po podne. Vidjet će se u krajevima oko Tihog oceana.

VI. VELIKI BLAGDANI I NORME.

Glazba i plesanje zabranjeno je i po državnom zakonu na Božić, Uskrs i Duhove, te u zadnja tri dana Velikoga tjedna. Vjerna pak djeca katoličke Crkve uzdržavaju se od toga još i u ozbiljno vrijeme adventa i u pokorničko vrijeme korizme te u kvaterne dane.

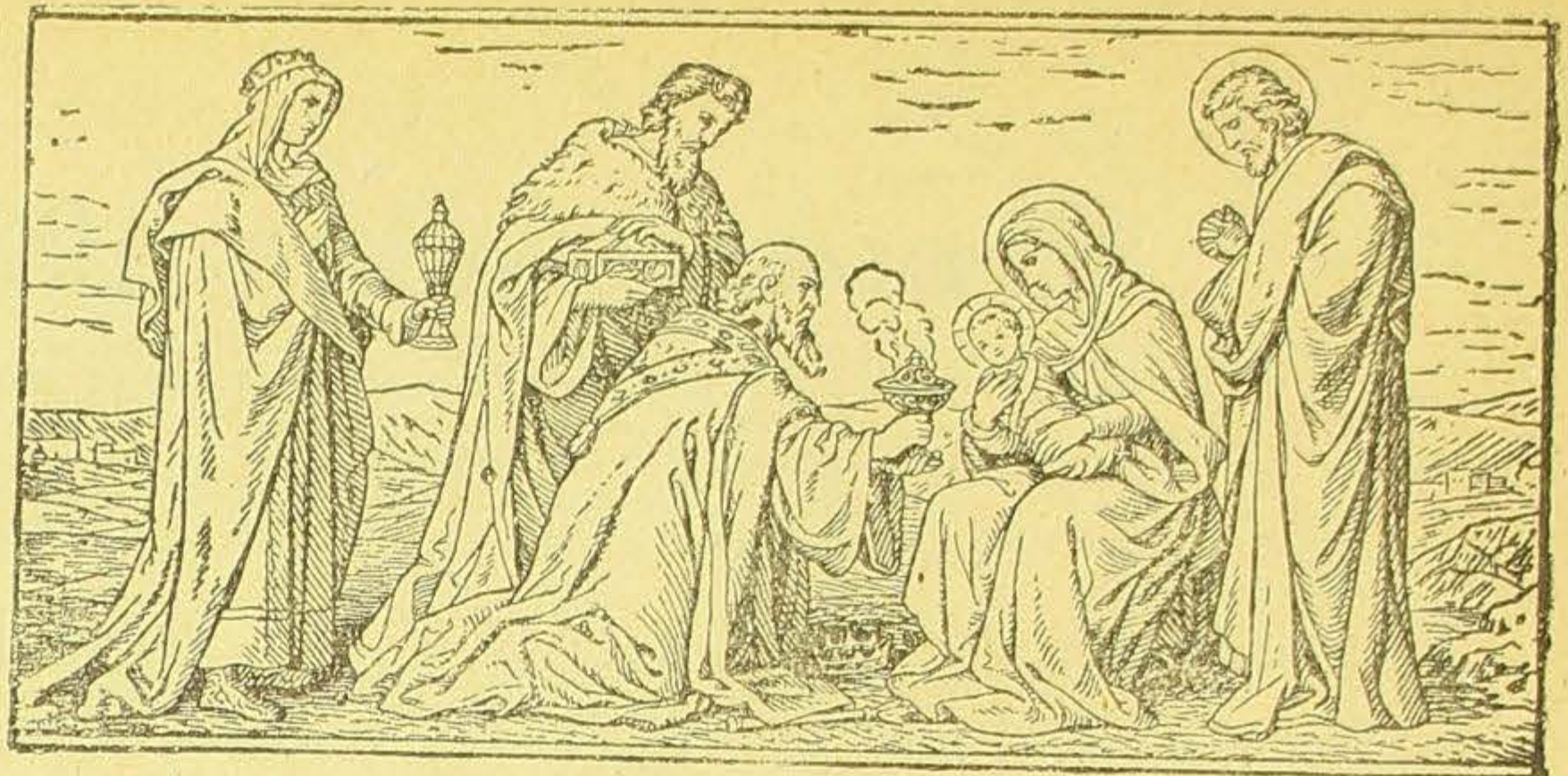
Norme: Božić, Uskrs, Duhovi, Tijelovo, Svi Sveti.

Državni praznici: 24. svibnja, 28. lipnja, 1. i 17. prosinca.

SIČANJ

BROJI 31 DAN

JANUAR

Tri Kralja donesoše Isusu zlata, tamjana i mirhe.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	
N. G. Ev.: Kad se navršī osam dana. Luka, 2, 21.					SIČANJ posvećen je Prisv. Imenu Isusovom. <i>Sunce</i> ulazi dne 20. u 2 s. 27 m. po p. u znak Vodenjaka. Dan poraste za 1 sat. <i>Misečeve mine:</i> ☾ Prvak dne 2. u 26 m. iza ponoći ☽ Uštap dne 10. u 3 s. 47 m. jutrom ☾ Trećak dne 18 u 33 m. iza ponoći ☽ Mlađ dne 24. u 3 s. 45 m. po. p. ☾ Prvak dne 31 u 5 s. 43 m. po pod. <i>Narodno gata- nje o vrimeu:</i> 1. sič. Zaručena zora donāša ne- zgodno vrime. Ka- ko je na 2. takav je rujān. Ako je obraćenje Pavlo- vo vedro do brase godine iščekiva. U sičnju vode: Vīno nam ode!
Četvrt.	1 Nova Godina	19 Bonifacije	† 7 43 4	25	
Petak	2 Makarije pust. †	20 Ignacije	† 7 43 4	26	
Subota	3 Genoveva djev.	21 Julijana m.	7 43 4	27	
Tri Kralja Ev.: Kad se rodi Isus. Eto Mudraci. Matej, 2, 1-12.					
Nedilja	4 Ime Isusovo	22 N. Otaca	7 43 4	28	
Poned.	5 Dobromir pp.	23 10 Mučen.	† 7 42 4	29	
Utorak	6 Tri Kralja	24 Naveč. Rož.	† 7 42 4	30	
Srida	7 Lucijan m.	25 Rod. Kr.	7 41 4	31	
Četvrtak	8 Radoslav bp.	26 Zbor Bogor.	7 40 4	32	
Petak	9 Nevinka †	27 Stjepan pr. m.	7 40 4	34	
Subota	10 Pavao pust.	28 Domna	7 39 4	35	
1. nedj. p. 3 Kr. Ev.: Kad bi Isusu 12 g. Luka 2, 42-52.					
Nedilja	11 Sv. Obitelj	29 Mladenci	7 38 4	37	
Poned.	12 Nesto op.	30 Amisije	7 38 4	39	
Utorak	13 Bogomir op.	31 Melanija	7 37 4	41	
Srida	14 Radovan bp.	1 Obrežanje	7 37 4	42	
Četvrtak	15 Mavro opat.	2 Silvestar	7 36 4	43	
Petak	16 Marcel pp. †	3 Malahija †	7 36 4	45	
Subota	17 Antun pust.	4 Zbor 70 uč. G.	7 35 4	46	
2. nedj. p. 3 Kr. Ev.: Prvo čudo Isusovo u Kani Gal. Ivan 2, 1-11.					
Nedilja	18 2p.B. St. s P. u R.	5 N. Nav. Bog.	7 35 4	48	
Poned.	19 Marije m.	6 Bogovjavlj.	7 34 4	49	
Utorak	20 Fabijan i Seb. m.	7 Zbor sv. Iv. K.	7 33 4	50	
Srida	21 Agusta dj. m.	8 Georgij	7 32 4	51	
Četvrtak	22 Vincencije m.	9 Polieukto	7 32 4	52	
Petak	23 Zaruke B. D. M. †	10 Grigorij	7 31 4	53	
Subota	24 Timotej bp. m.	11 Teodozije	7 30 4	54	
3. nedj. p. 3 Kr. Ev.: Isus očisti gubavca. Matej 8, 1-13.					
Nedilja	25 3.p.B. Ob. s Pavl.	12 N. po B. Tatj.	7 29 4	56	
Poned.	26 Polikarpo bp. m.	13 Emil i Strat.	7 28 4	58	
Utorak	27 Ivan Zlausti bp.	14 Oci na Sinaju	7 27 4	59	
Srida	28 Margarita	15 Pavao Tiv.	7 26 5	01	
Četvrtak	29 Franjo Sal. bp.	16 Verige ap. P.	7 25 5	02	
Petak	30 Martina dj. m. †	17 Antonij Vel.	7 24 5	04	
Subota	31 Petar Nol. isp.	18 Atanasij i K.	7 23 5	04	

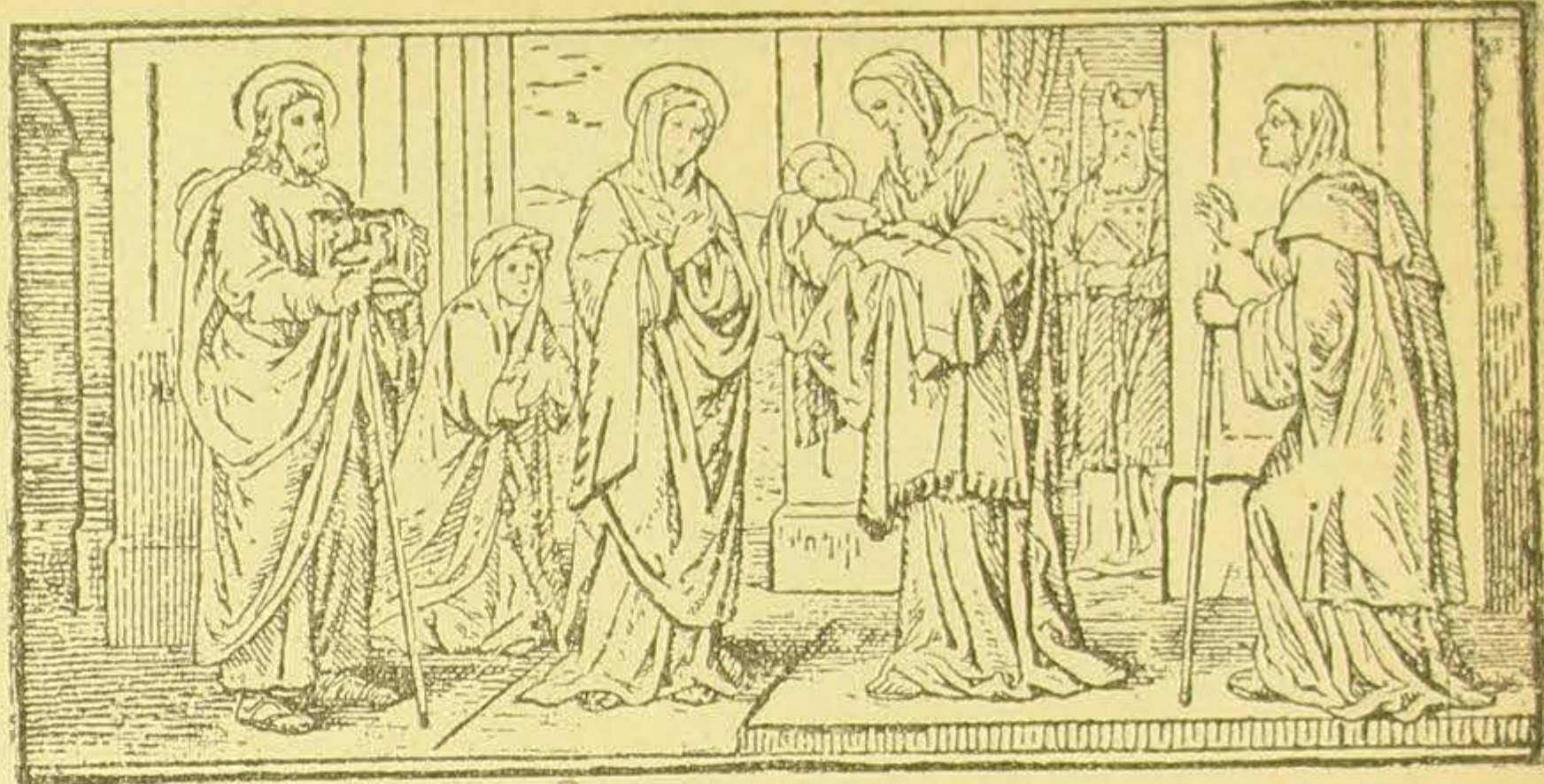
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u siječnju. Prigledaj alat te ga popravi. Ne daj živini da pije odviše hladnu vodu. Popravljaj ogradu oko kuće i vinograda. Vuči đubre. Tamani gusjenična gnijezda na drveću. Prigledaj karmiće s repom i krumpirom da se ne smrznju i ne istrunu. U slobodno vrijeme za duge zimske večeri čitaj dobre i poučne knjige.

VELJAČA

BROJI 28 DANA

FEBRUAR

Isuse, Marijo, Josipe pomozite nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	VELJAČA posvećen je svetoj Obitelji. Sunce ulazi dne 19 u 4 s. 43 m. jutrom u znak Riba. Dan poraste za 1 1/2 s.
4 nedj. po 3 Kr. Ev.: Isus uliša oluju na moru. Matej 8, 23 - 27.					<p>Misečeve mine:</p> <p>☉ Uštap dne 8. u 10 s. 49 min. navečer.</p> <p>☾ Trećak dne 16. u 10 s. 41 m. prije podne.</p> <p>☼ Mlađ dne 23. u 3 s. 12 m. jutrom.</p> <p>Narodno gatanje o vrimenu:</p> <p>Kad je Marin dan vedar dugačka će biti zima, ako pada i duše, proliće se približava.</p> <p>Ako je na 22 na stolici Petra hladno, trajat će zima dugo.</p> <p>Ako velja ne veljuje — Starac Marat opakuje.</p>
Nedilja	1 4. p. B. Ignacij	19 33 N. Makarije	7 23	5 06	
Poned.	2 Sv. Marijino	20 Jefimije	7 21	5 06	
Utorak	3 Blaž b. m.	21 Maksim	7 20	5 07	
Srida	4 Andrija Kor.	22 Timotej	7 18	5 09	
Četvrtak	5 Agata dj. m.	23 Kliment	7 17	5 11	
Petak	6 Doroteja dj. †	24 Ksenija	7 16	5 13	
Subota	7 Vranka	25 Grigorije bog.	7 15	5 14	
Sedamdesetnica. Ev.: Domaćin uzimlje poslenike. Matej 20, 1 - 16.					
Nedilja	8 Sedamdeset.	26 N. o Mitru i P.	7 13	5 15	
Poned.	9 Apolonija dj.	27 Ivan Zlat.	7 11	5 16	
Utorak	10 Skolastika dj.	28 Efrem Sirac	7 09	5 17	
Srida	11 Ukaz. Gospe L.	29 Pren. m. sv. I.	7 07	5 19	
Četvrtak	12 7 ut. reda ZMB.	30 Tri Svetitelja	7 05	5 20	
Petak	13 Stjepan op. †	31 Kir. i Ivan	7 04	5 22	
Subota	14 Valentin sv. m.	1 Trifon	7 03	5 24	
Šesdesetnica. Ev.: Izide sijač da sije sjeme. Luka 8, 4 - 15.					
Nedilja	15 Šesdeset.	2 N. Blud. sina	7 02	5 26	
Poned.	16 Juliana dj. m.	3 Simeon	7 00	5 27	
Utorak	17 Donat m.	4 Izidor	6 59	5 28	
Srida	18 Simeon b. m.	5 Agata	6 58	5 30	
Četvrtak	19 Konrad priz.	6 Vukol	6 56	5 31	
Petak	20 Eleuterij b. m. †	7 Partenije	6 54	5 33	
Subota	21 Eleonora dj.	8 Teodor	6 53	5 34	
Pedesetnica. Ev.: Isus proriče svoju muku. Luka 18, 31 - 43.					
Nedilja	22 Poklade	9 Mesopust.	6 52	5 36	
Poned.	23 Petar Damj. b.	10 Haralampije	6 50	5 37	
Utorak	24 Matija ap.	11 Vlasije	6 48	5 38	
Srida	25 Pepelnica †	12 Meletije	6 46	5 40	
Četvrtak	26 Aleksandar m. †	13 Martinijan	6 44	5 42	
Petak	27 Leandar b. †	14 Auksentije	6 42	5 44	
Subota	28 Roman op. †	15 Onizim	6 41	5 45	

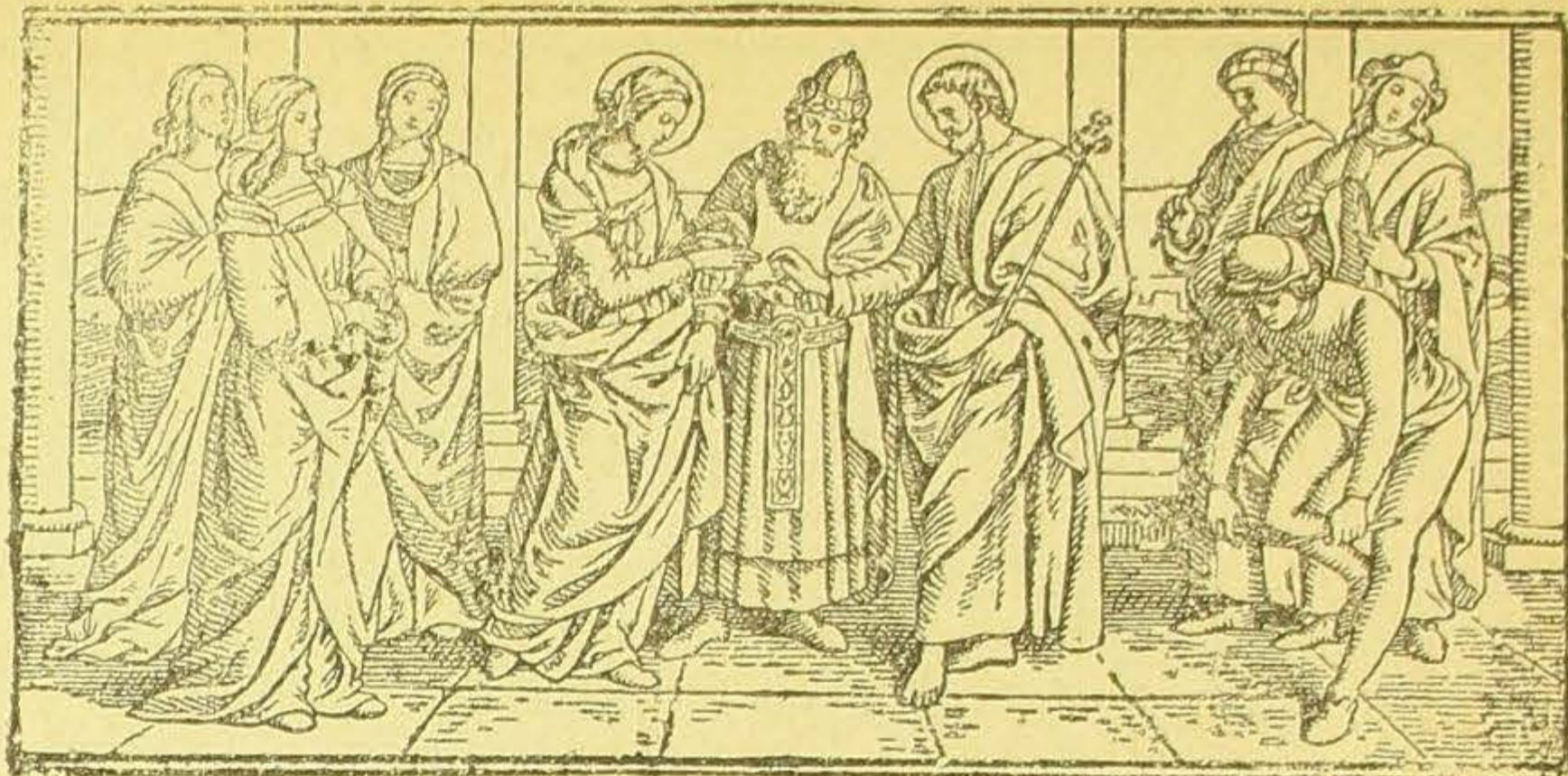
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u veljači. Krpi džakove. Pripravi i očisti sjeme za jarni usjev. Preori vrt i pripravi sve za sadnju povrća, nekoje vrste već možeš saditi. Ako vrijeme pogoduje, mogu se presađivati mlade voćke. Tegleću živinu hrani bolje jer je čekaju proljetni poslovi. Nabavi tačke i odvezi u vinograd.

OŽUJAK

BROJI 31 DAN

MART

Sveti Josipe moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	OŽUJAK posvećen je sv. Josipu. <i>Sunce</i> ulazi dne 21. u 4 s. 13 m. jutrom u znak Ovna i po- čimlje proljeće. Dan poraste za 1 s. 45 m. <i>Misečeve mine:</i> ☾ Prvak dne 2. u 1 s. 7 m. po p. ☽ Uštap dne 10 u 3 s. 21 m. po p. ☾ Trećak dne 17 u 6 s. 22 m. naveč. ☽ Mlađ dne 24. u 3 s. 3 m. po p. <i>Narodno gata- nje o vrimeu:</i> Ako je na Josi- povo vedar dan, plodna se godina obećaje. Kako je vrime 10., na 40 muče- nika, tako ostaje 40 dana. Bolje da te maj- ka bije, Neg ožujsko sunce grije.
1. nedj. Kor. Ev.: Đavao kuša Isusa. Matej, 4, 1—11.					
Nedilja	1 Čista	16 Siropust	6 40	5 47	
Poned.	2 Simplicij p. †	17 Teodor †	6 38	5 49	
Utorak	3 Kunegunda dj. †	18 Lav p. †	6 36	5 50	
Srida	4 Kazimir isp. Kv. †	19 Arhipa †	6 33	5 52	
Četvrtak	5 Fridrik isp. †	20 Sadok i Ag. †	6 31	5 53	
Petak	6 Veca. Kv. †	21 Timotej †	6 29	5 55	
Subota	7 Toma Akv. Kv. †	22 Eugenije	6 27	5 56	
2. nedj. Kor. Ev.: Preobraženje. Matej, 17. 1—9.					
Nedilja	8 Pačista	23 N. 1. P.	6 26	5 57	
Poned.	9 Franciska R. ud. †	24 Naš. gl. Iv. †	6 24	5 59	
Utorak	10 40 mučenika †	25 Tarasije †	6 22	6 00	
Srida	11 Eulogije m. †	26 Porfirije †	6 20	6 01	
Četvrtak	12 Grgur Vel. pp. †	27 Prokopije †	6 17	6 03	
Petak	13 Rosina †	28 Vasilije †	6 15	6 04	
Subota	14 Matilda ud. †	1 Evdokije	6 13	6 05	
3. nedj. Kor. Ev.: Isus izgoni đavola. Luka, 11. 14—28.					
Nedilja	15 Bezimena	2 N. 2. P.	6 11	6 06	
Poned.	16 Cirijak m. †	3 Evtropije †	6 10	6 07	
Utorak	17 Patricij bp. †	4 Gerasim †	6 08	6 08	
Srida	18 Ćiril Jeruz. bp. †	5 Konon †	6 06	6 09	
Četvrtak	19 Josip z. B.D.M. †	6 42 mučen. †	6 04	6 11	
Petak	20 Niceta b. †	7 Vasilije †	6 02	6 12	
Subota	21 Benedikt op. †	8 Teofilikt.	6 00	6 15	
4. nedj. Kor. Ev.: Isus umnoži kruh. Ivan, 6. 1—15.					
Nedilja	22 Sredoposna	9 N. 3 P.	5 59	6 16	
Poned.	23 Oton b. †	10 Kodrat †	5 57	6 17	
Utorak	24 Gabrijel ark. †	11 Sofronije †	5 55	6 18	
Srida	25 Blagovijest †	12 Teofan †	5 54	6 20	
Četvrtak	26 Emanuel m. †	13 Nikifor †	5 51	6 21	
Petak	27 Ivan Damasc. †	14 Benedikt †	5 49	6 23	
Subota	28 Ivan Kapistran †	15 Agapije	5 47	6 25	
5. nedj. Kor. Ev.: Isusa hoće da kamenju. Ivan, 8. 46—59.					
Nedilja	29 Gluhna	16 N. 4 P.	5 46	6 27	
Poned.	30 Viktor m. †	17 Aleksije †	5 44	6 28	
Utorak	31 Balbina dj. †	18 Kiril †	5 43	6 29	

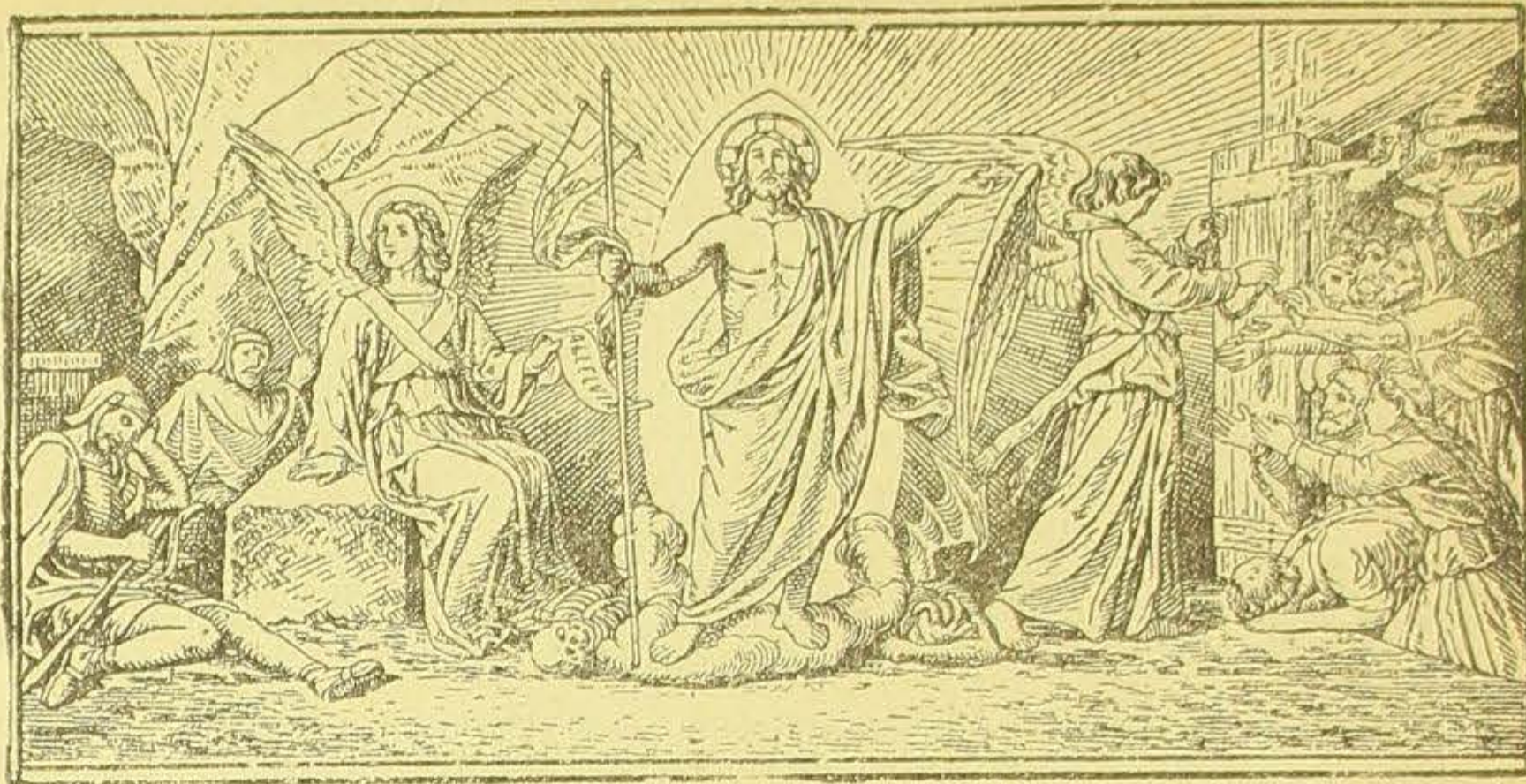
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u ožujku. Sij jarnu ljetinu. Očisti avliju i ledinu. Ograbi sjenokos. Za lijepog vremena pretoči vino drugiput, burad nadolijevaj svaki 8 dana a praznu zasumporiši. Odgrči i reži vinograd, poudaraj tačke. Ovaj je mjesec najprikladniji za sađenje loze. Sij povrće. Pazi na suždrebne kobile i steone krave. Ako nemaš drugog posla ori pod kukuruze.

TRAVANJ

BROJI 30 DANA

APRIL

Nema ga tu, On uskrsnu.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Srida	1 Hugon b. †	19 Hrizant i D. †	5 416	30
Četvrtak	2 Franjo Paulisp †	20 Op. sv. Ot. †	5 396	31
Petak	3 7 žal. BDM. †	21 Jakov †	5 376	32
Subota	4 Izidor b. u. †	22 Vasilije	5 356	33
6 nedj. Kor. Ev.: Svečan ulaz u Jerusalem. Matej, 21, 1–9.				
Nedilja	5 Cvjetna	23 N. 5. P.	5 336	35
Poned.	6 Celestin p. †	24 Zaharije †	5 326	36
Utorak	7 Albert b. †	25 Blagovijest	5 316	37
Srijeda	8 Dionizije b. †	26 Zbor ark. G. †	5 306	39
Četvrt.	9 Vel. Četvrtak †	27 Matrona †	5 276	40
Petak	10 Vel. Petak †	28 Ilarijon †	5 256	41
Subota	11 Vel. Subota †	29 Marko	5 236	43
Uskrs. Ev.: Uskrsnuće Isusovo. Marko 16, 1–7.				
Nedilja	12 Uskrs	30 6 N. P.	5 206	44
Poned.	13 Uskrsni pon.	31 Hipatije †	5 186	46
Utorak	14 Justin m.	1 Marija Eg. †	5 166	47
Srida	15 Svetoslav isp.	2 Tito †	5 146	48
Četvrtak	16 Milutin m.	3 Nikita †	5 126	50
Petak	17 Rudolf m. †	4 Juraj †	5 106	52
Subota	18 Apolonije m.	5 Teodul	5 086	53
1 nedj. p. Usk. Ev.: Isus se javlja apostolima. Ivan 20, 19–31.				
Nedilja	19 Bijela	6 Uskrs	5 046	54
Poned.	20 Teotim	7 Uskrsni pon.	5 036	56
Utorak	21 Anselmo b. u.	8 Uskrsni ut.	5 016	57
Srida	22 Soter i Kajo m.	9 Eupsihije	4 596	58
Četvrtak	23 Adalbert	10 Terencije	4 577	00
Petak	24 Đurđevo †	11 Antipa	4 557	01
Subota	25 Marko ev.	12 Vasilije	4 537	03
2 nedj. p. Usk. Isus pastir dobri. Ivan 10, 11–16.				
Nedilja	26 2 Po Usk.	13 N. Tomina	4 527	04
Poned.	27 Petar Kan. isp.	14 Martin	4 517	06
Utorak	28 Pav. od Križa is.	15 Aristarh	4 497	07
Srida	29 Zaštita sv. J.	16 Agapin	4 487	08
Četvrtak	30 Katarina Sien dj.	17 Simeon	4 477	09

TRAVANJ

posvećen je
štovanju svetih
5 rana Isusovi.

Sunce

ulazi dne 20. u 3
s. 52 m. po podne
u znak Bika. Dan
poraste za 1 s.
39 m.

Misečeve mine:

☾ Prvak dne 1.
u 9 s. 12 m. prije
podne.

☽ Uštap dne 9.
u 4 s. 33 m. jut.

☾ Trećak dne
16. u 40 m. iza
ponoći.

☽ Mlađ dne 23.
u 3 s. 28 m. jut.

Narodno gata- nje o vrmenu:

Ako žabe zapi-
vaju prija ožujka,
ćutit će u travnju.
Đurđevska kiša
donaša blagoslo-
va. Kišovit travanj
rodna godina.
Travanj vedar
noću
škodi vinu ko
i voću.

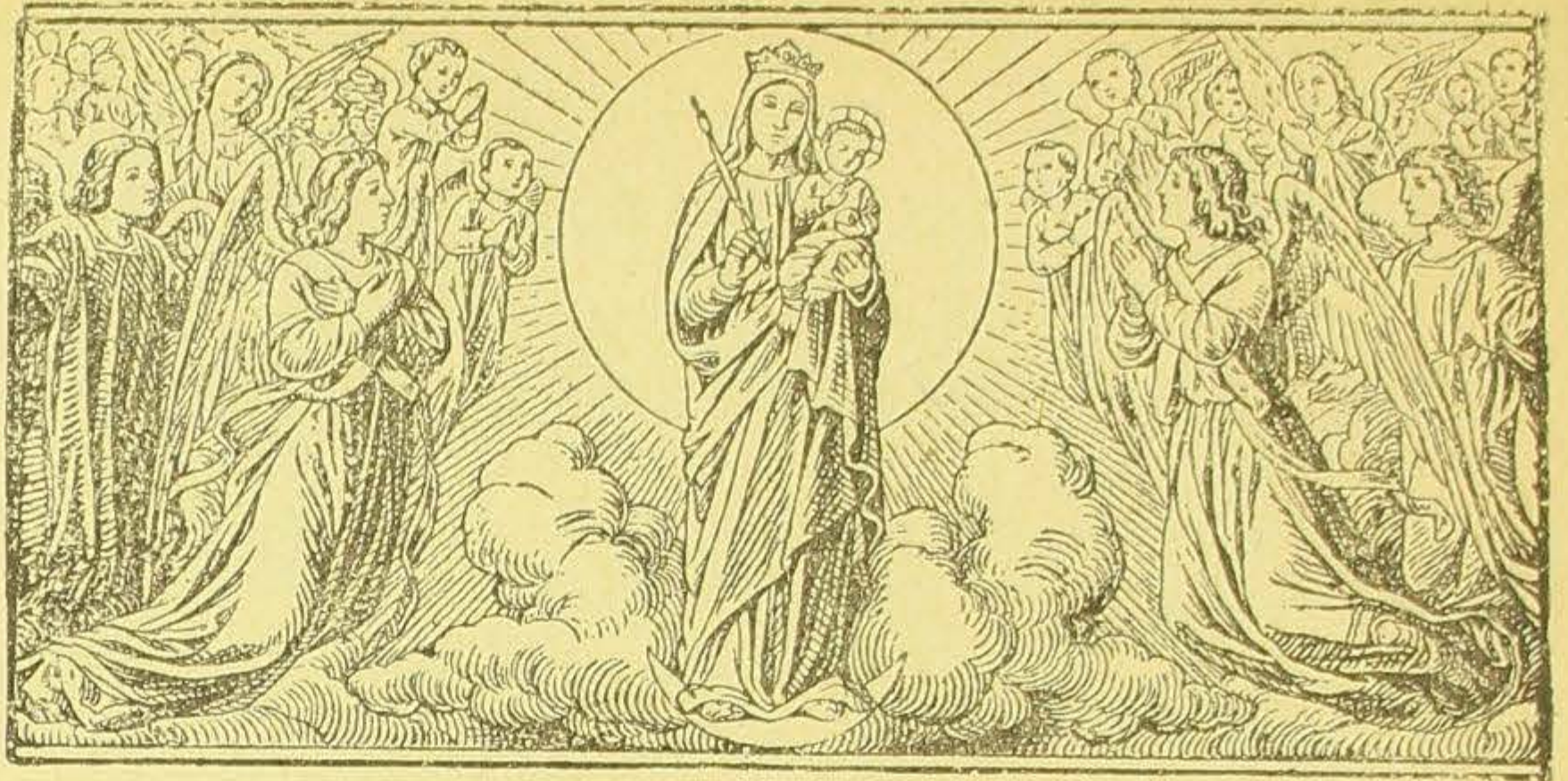
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u travnju. Podrljaj žito. Sadi krumpir i kukuruz. Krumpir u karmiću prigledaj i očisti od klija. Prozrači hambare i tavane, prigledaj hranu da se ne smoljavi. Što još nijesi posadio u vrtu sadi, ovaj mjesec je najbolje saditi vrižu. Prigledaj plug za kopanje, kad ti ustreba da je gotov. Mladu živinu ždrjebad i telad puštaj na ledinu da se prođe. Za lijepog vremena zrači staje. Treba se boriti protiv krvave uši, koja se počinje ovaj mjesec pojavljivati na voću u velikoj mjeri.

SVIBANJ

BROJI 31 DAN

MAJ

Gospe svibanjska moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	
Petak	1 Filip i Jak. a. †	18 Ivan pr.	4 46	7 09	<p>SVIBANJ posvećen je Majci Božjoj.</p> <p><i>Sunce</i> ulazi dne 21. u 3 s. 33 m. po pod. u znak Blizanaca. Dan poraste za 1 s. 15 m.</p> <p><i>Misečeve mine:</i></p> <p>☾ Prvak dne 1. u 4 s. 20 m. jutrom</p> <p>☽ Uštap dne 8. u 2 s. 43 m. po pod</p> <p>☾ Trećak dne 15. u 6 s. 46 m. jutrom</p> <p>☽ Mlađ dne 22. u 4 s. 48 m. po p.</p> <p>☾ Prvak dne 30. u 9 s. 4 m. navečer</p> <p><i>Narodno gatanje o vrimenu:</i> Spasovska kiša donosi dobru godinu. Ako Pankrac i Servac i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari puni. Suv Maj, prazne vriće. Kad u svibnju mnogo siva, Mudar paor neka piva.</p>
Subota	2 Atanazije V.b.n.	19 Pafnucije	4 45	7 10	
3 nedj. p. Usk. Ev.: Malo i ne ćete više vidjeti. Ivan, 16. 10-22.					
Nedilja	3 Po Us.Naš.s.K.	20 N. Ž. Miron.	4 44	7 11	
Poned.	4 Florijan m.	21 Januarij	4 43	7 12	
Utorak	5 Pijo V. p.	22 Teodor S.	4 42	7 13	
Srida	6 Ivan pred vr. L.	23 Georgij Vm.	4 40	7 14	
Četvrtak	7 Stanislav bm.	24 Sava m.	4 39	7 15	
Petak	8 Miholjice. †	25 Marko ev.	4 37	7 16	
Subota	9 Grgur Naz.	26 Vasilije	4 35	7 18	
4 nedj. p. Usk. Ev.: Idem k Onomu, koji me poslao. Ivan, 16. 5-15.					
Nedilja	10 4. Po Uskrsu.	27 N. o raslab	4 34	7 20	
Poned.	11 Franjo Hier.isp.	28 Izon	4 32	7 21	
Utorak	12 Pankracije m.	29 9 muč. Kizič.	4 31	7 22	
Srida	13 Servacije b. m.	30 Jakov ap.	4 29	7 24	
Četvrtak	14 Bonifacije m.	1 Jeremija pr.	4 28	7 25	
Petak	15 Ivan de la S. †	2 Atanasije	4 26	7 26	
Subota	16 Ivan Nepomuk	3 Teodosije	4 24	7 28	
5. nedj. p. Usk. Ev.: Ištite i dobit ćete. Ivan, 16. 23-30.					
Nedilja	17 5. Po Uskrsu	4 N. o Samarit.	4 23	7 29	
Poned.	18 Venancije m.	5 Irena	4 22	7 30	
Utorak	19 Petar C.	6 Job	4 21	7 32	
Srida	20 Bernardin S.	7 Poj. sv. Križa	4 20	7 33	
Cetvrt.	21 Spasovo	8 Ivan bogosl.	4 19	7 34	
Petak	22 Julija m. †	9 Pren. m. sv. N.	4 18	7 35	
Subota	23 Željko b. m.	10 Simon ap.	4 17	7 36	
Nedj. p. Spasovu Ev.: Kad dođe Utješitelj. Ivan 15. 26-27. 16. 1-4.					
Nedilja	24 Mar. pom. krš.	11 N. o slijepcu	4 16	7 37	
Poned.	25 Urban p.	12 Epifanije	4 15	7 38	
Utorak	26 Filip Nerij isp.	13 Glikerija	4 14	7 39	
Srida	27 Beda Č. isp. uč.	14 Izidor	4 14	7 39	
Četvrtak	28 Augustin b.	15 Voznesenije	4 13	7 40	
Petak	29 Marija Paz. dj. †	16 Teodor	4 13	7 41	
Subota	30 Ferdinand kr. †	17 Andronik	4 12	7 41	
Na Duhove Ev.: Ko ljubi mene, riječ će moju držati. Ivan, 14. 23 31.					
Nedilja	31 Duhovi	18 sv. Otaca	4 12	7 42	

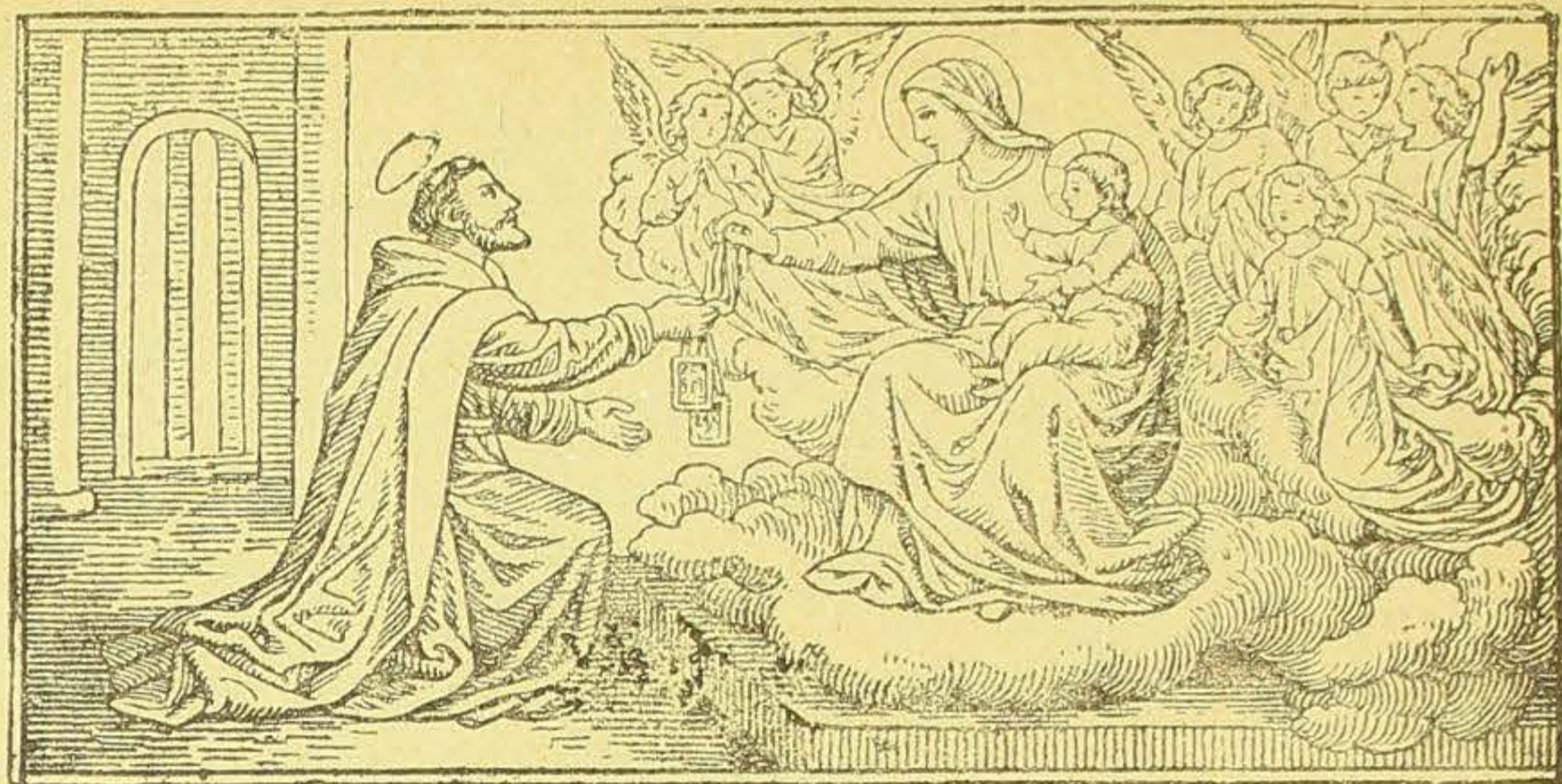
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u svibnju. Drži red u kući i oko nje, očisti sve, umaži i okreči. Okopaj i plijevi povrće. Sadi kupus, papriku, paradajku i t. d. Počima hranenje sa zelenom hranom, pri čemu treba osobito paziti, naročito sa djetelinom, jer se stoka lako nadme od nje. Mladoj ždrjebadi dobro je dati uz pašu i nešto zobi, a osobito im valja njegovati kopita. Okopaj kukuruz i krumpir. Vinograd okopaj drugiput, a možeš i štrcati. Uništavaj leptire od „moljca grožđa.“ Prigledaj za žetvu potrebni alat, te ako treba daj ga popraviti. Nadolij burad sa vinom, a podrum zrači kad je ladovina.

SRPANJ

BROJI 31 DAN

JULI

Gospe škapularska moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Srida	1 Pr. Krv Isus.	18 Leontije	† 4 127	54
Četvrt.	2 Pohod B. D. M.	19 Juda ap.	† 4 137	54
Petak	3 Heliodor †	20 Metodije	† 4 137	53
Subota	4 Berta	21 Julijan	4 147	53
5. nedj. p. D. Ev.: Ako pravda vaša ne bude veća. Matej, 5. 20—24.				
Nedilja	5 5. P. D. Ciril i M.	22 4. po D. Eus.	4 147	53
Poned.	6 Izaija pr.	23 Agripa	† 4 157	52
Utorak	7 Lipa	24 Rođ. Iv. Krst.	4 167	52
Srida	8 Elizabeta kr.	25 Febronije	† 4 167	51
Četvrtak	9 Brcko b.	26 David	† 4 187	51
Petak	10 Ljubica dj. †	27 Samson	† 4 187	50
Subota	11 Pijo p. I.	28 Pren. m. Kir.	4 197	50
6. nedj. p. D. Ev.: Is. umnožava drugiput hljeb. Marko, 8. 1—9.				
Nedilja	12 6. P. Duh. Mohor	29 5. po D. Petar	4 207	49
Poned.	13 Margareta dj. m.	30 Zbor 12 ap.	4 217	48
Utorak	14 Bonaventura b. u	1 Kuzma i Dam	4 227	47
Srida	15 Vladimir isp.	2 Haljina Bog.	4 237	46
Četvrtak	16 Gospa Škapul.	3 Jakinto	4 247	46
Petak	17 Aleksije isp. †	4 Andrija	4 257	45
Subota	18 Miroslav isp.	5 Kiril i Metod	4 267	44
7. nedj. p. D. Ev.: Čuvajte se lažnih proroka. Matej 7. 15—21.				
Nedilja	19 7. P. Duh. Vin. P.	6 6. po D. Atan.	4 277	44
Poned.	20 Ilija pr.	7 Toma	4 287	43
Utorak	21 Danijel pr.	8 Prokopije	4 297	42
Srida	22 M. Magdalena p.	9 Pankracije	4 307	41
Četvrtak	23 Apolinar m.	10 45 mučen.	4 317	39
Petak	24 Kristina dj. †	11 Eufemija	4 327	38
Subota	25 Jakov ap.	12 Proklo	4 337	36
8. nedj. p. D. Ev.: Nepravedni upravitelj. Luka, 16. 1—9.				
Nedilja	26 8. P. Duh. Ana.	13 7. po D. Z. G.	4 347	34
Poned.	27 Pantaleon	14 Akila	4 357	32
Utorak	28 Viktor, Nazarije	15 Vladimir	4 367	31
Srida	29 Marta dj.	16 Antinogen	4 387	30
Četvrtak	30 Dobrila	17 Marina	4 397	29
Petak	31 Ignacije L. isp. †	18 Emilijan	4 417	28

SRPANJ
posvećen je
štovanju pri-
dragocine Krvi
Isusove.

Sunce

ulazi dne 23. u 10
s. 45 m. jutrom u
znak Lava. Dan
se skрати za 56 m.

Misečeve mine:

☀ Uštap dne 6.
u 5 s. 54 m. jutrom

☾ Trećak dne
12. u 10 s. 34 m.
navečer.

☿ Mlađ dne 20.
u 10 s. 40 m.
navečer.

☽ Prvak dne
28. u 9 s. 23 m.
navečer.

Narodno gata-
nje o vrimeu.

Kaki srpanj, ta-
kav je sićanj.

Jul mačvaran
Svačemu je kva-
ran.

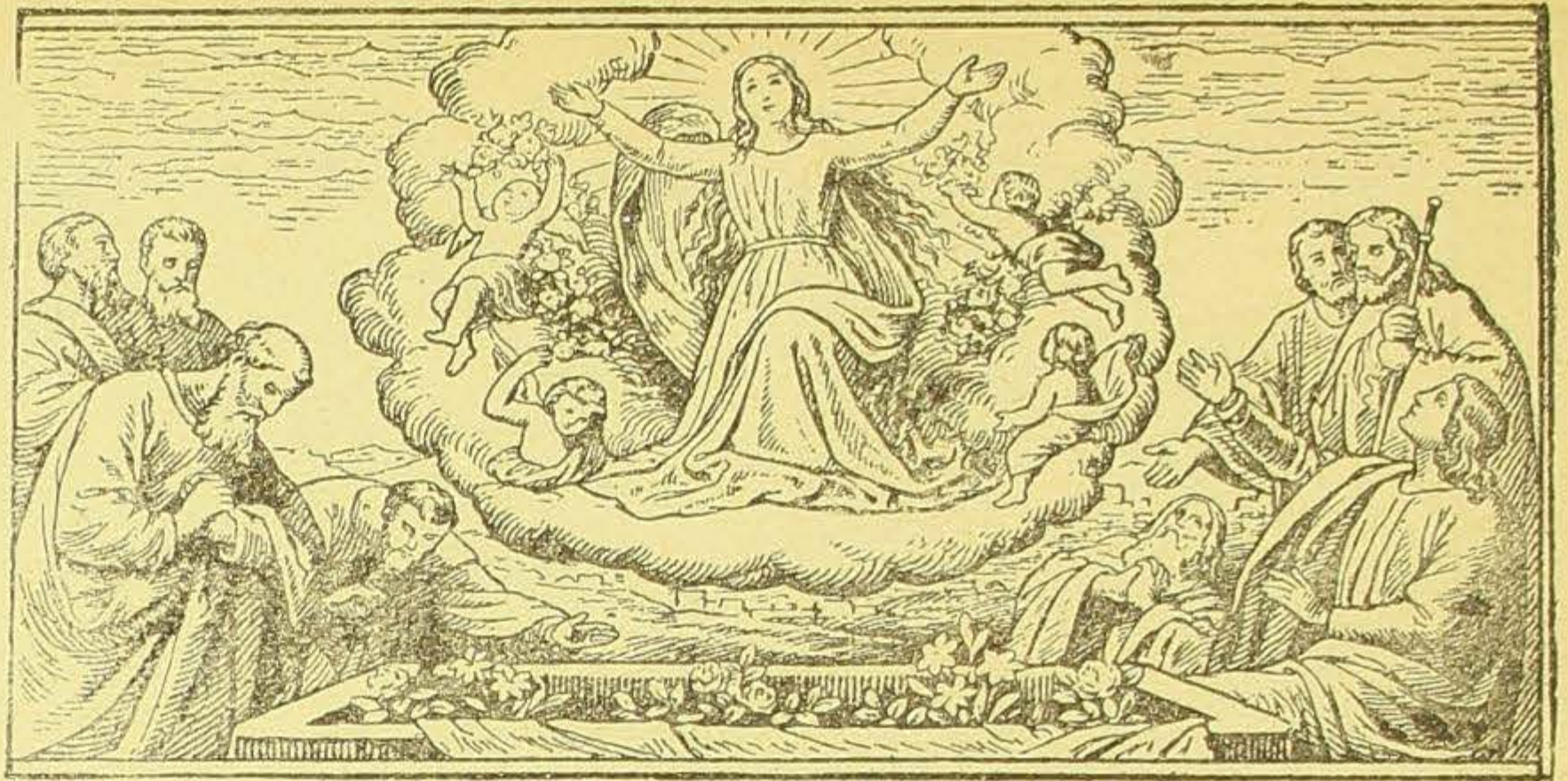
Dan	Dnevnik	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u srpnju. Radi vrućine lakše se širi bolest, zato drž kuću u najvećoj čistoći i redu. Gledaj da ti živina bude u hladu i češće joj daj svježe ali ne prehladne vode. Vozi za vremena jer se može okišiti. Prigledaj džakove jesu li ti čitavi, trebat će ti za vršidbu, a ružno je onda krpiti kad je vršačica u guvnu. Štedi piću da ti što više ostane za zimu. Ne oklijevaj sa vršidbom jer ne znaš kako vrijeme slijedi. Pazi na svako zrno da ti ne ide uzalud, jer samo jedamput u godini vršeš. Što možeš uzugeri sve, jer time jačaš zemlju te imaš s nje veći prirod. Prozračni podrum za hlada a buread nadolij. Ako je potrebno štrcaj vinograd.

KOLOVOZ

BROJI 31 DAN

AUGUST

Velika Gospe moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Subota	1 Petar u okov.	19 Makrina	4 42	7 28
9. nedj. p. D. Ev.: Isus plače nad Jerusalemom. Luka, 19. 41—47.				
Nedilja	2 9 P. D. Porc.	20 8 po D. Ilija	4 43	7 27
Poned.	3 August. b. Zagr.	21 Simeon	4 44	7 26
Utorak	4 Dominik isp.	22 Marija Magd.	4 45	7 25
Srida	5 Sniježna Gospa	23 Trofim i Teof.	4 46	7 24
Četvrt.	6 <i>Preobraž. Kr.</i>	24 Boris	4 47	7 22
Petak	7 Kajetan isp. †	25 Ana	4 48	7 21
Subota	8 Vlastica	26 Paraskeva	4 49	7 19
10. nedj. p. D. Ev.: O farizeju i cariniku. Luka, 18. 9—14.				
Nedilja	9 10 P. D. Petar F.	27 9 po D. Pant.	4 50	7 18
Poned.	10 Lovrinac m.	28 Prohor	4 52	7 17
Utorak	11 Suzana dj. m.	29 Kalinik	4 53	7 16
Srida	12 Klara dj.	30 Sila	4 55	7 15
Četvrtak	13 Hipol. i Kas. m.	31 Jevdokim	4 57	7 13
Petak	14 Euzebije isp. †	1 Proish. Kr. †	4 58	7 12
Subota	15 Velika Gospa	2 Pren. m. Stj.	4 59	7 10
11. nedj. p. D. Ev.: Isus izliječi gluhonijemoga. Marko, 7. 31—37.				
Nedilja	16 11 P. D. Roka	3 10 po Duh.	5 00	7 08
Poned.	17 Branislav isp.	4 7 djetića Ef. †	5 02	7 07
Utorak	18 Jelena križarica	5 Evsigenij †	5 04	7 05
Srida	19 Ljudevit bp.	6 Preobraženij	5 05	7 03
Četvrtak	20 Bernardo isp.	7 Dometije †	5 07	7 01
Petak	21 Ivana Fr. ud. †	8 Emilijan †	5 08	7 00
Subota	22 Timotej	9 Matija ap.	5 09	6 58
12. nedj. p. D. Ev.: Milosrdni Samaritanac. Luka, 10. 23—37.				
Nedilja	23 12 P. D. Filip	10 11 po Duh.	5 10	6 56
Poned.	24 Bartol ap.	11 Euplo †	5 11	6 54
Utorak	25 Ljudevit kr.	12 Fokije †	5 12	6 52
Srida	26 Pelagija ud.	13 Maksim †	5 13	6 50
Četvrtak	27 Josip Kal. isp.	14 Mikeja †	5 14	6 48
Petak	28 Augustin b. †	15 Uspenije Bog.	5 15	6 46
Subota	29 Glavosj. Iv. Kr.	16 Diomed	5 17	6 44
13. nedj. p. D. Ev.: Isus ozdravi 10 gubavaca. Luka, 17. 11—19.				
Nedilja	30 13 P. D. Ruža	17 12 po Duh.	5 19	6 42
Poned.	31 Rajmund isp.	18 Flor i Lauro	5 20	6 40

KOLOVOZ
posvećen je
pričistom Srcu
Marijinu.

Sunce

ulazi dne 23. u 5
s. 33 m. po pod.
u znak Djevice.
Dan se skрати za
1 s. 33 m.

Misečeve mine:

☾ Uštap dne 4.
u 12 s. 59 m. po
podne.

☽ Trećak dne
11. u 10 s. 11 m.
pred podne.

☉ Mlađ dne 19.
u 2. s. 15 m. po
podne.

☾ Prvak dne 27.
u 5 s 46 m. jutrom.

*Narodno gata-
nje o vrimenu:*

Vedri i vrući
dani oko Gospo-
jine dozrijavaju
jako vince. Rosa
blaga, svakom
draga.

Ako August žeže,
Žeže i vino.

Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u kolovozu. Ovršenu hranu valja češće pogledati i paziti a se ne užeže, te akoje vlažna lopatom premećat je. Tegleću živinu hrani obro jer je čekaju veliki poslovi. Oplijevi vrt. Gospojinska su jaja najbolja za ostavljanje za zimu, a mogu se ostaviti u pepeo, u krećanu vodu i žito, ali sve samo na suhom mjestu. Ovaj se mjesec cijepi (kalami) oće. Kosi se djetelina koja je ostavljena za sjeme. Pokosi otavu. Ožuljaj inograd. Spremaj što ti je potrebno za branje kukuruza.

RUJAN

BROJI 30 DANA

SEPTEMBAR

Anđele čuvaru, čuvaj i brani nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Utorak	1 Egidije. Verona	19 Andrija	5 21	6 39
Srida	2 Zenon m.	20 Samuilo	5 22	6 38
Četvrtak	3 Milojka	21 Tadej ap.	5 23	6 36
Petak	4 Rozalija dj. †	22 Agatonik	5 24	6 34
Subota	5 Lovro Just. b.	23 Lupo	5 25	6 32
14. nedj. p. D. Ev.: Nitko ne može dva gospodara služiti. Matej, 6. 24–33.				
Nedilja	6 14.P.D. Zaharija.	24 13.po Duh.	5 26	6 28
Poned.	7 Marko Križ. m.	25 Bartolomej	5 28	6 26
Utorak	8 Mala Gospa	26 Adrijan	5 29	6 24
Srida	9 Petar. Kl. isp.	27 Pimen	5 30	6 22
Četvrtak	10 Nikola Tolent.	28 Mojsije	5 31	6 20
Petak	11 Proto i Hij.m. †	29 Usjek sv. Iv. †	5 33	6 18
Subota	12 Ime Marije.	30 Aleksandar	5 34	6 17
15. nedj. p. D. Ev.: Isus uskr. mladića iz Naima. Luka, 7. 11–17.				
Nedilja	13 15. P. D. Amat.	31 14 po Duh.	5 35	6 15
Poned.	14 Uzviš sv. Kr.	1 Simeon	5 36	6 13
Utorak	15 7 žalosti M B.	2 Mamant	5 37	6 11
Srida	16 Ljudmila ud. Kv. †	3 Antim	5 38	6 09
Četvrtak	17 Rane sv. Franje	4 Vavilo	5 39	6 07
Petak	18 Josip K. Kv, †	5 Zaharija	5 41	6 05
Subota	19 Januarij m. Kv. †	6 Eudoksije	5 42	6 01
16. nedj. p. D. Ev.: Izbiranje pročelja. Luka, 14. 1–11.				
Nedilja	20 16.P.D. Eustahij.	7 15 po D. Soz.	5 43	5 59
Poned.	21 Matej ap.	8 Rod. Bogor.	5 44	5 57
Utorak	22 Mauricij m.	9 Joakim i Ana	5 46	5 56
Srida	23 Tekla dj m.	10 Minodora	5 47	5 54
Četvrtak	24 M.B.otkup.sužnj.	11 Teodora	5 48	5 53
Petak	25 Zlatka †	12 Avton	5 49	5 51
Subota	26 Ciprijan m.	13 Kornelije	5 51	5 49
17. nedj. p. D. Ev.: Koja je najveće zapovijed u zak. Matej, 22. 34–45.				
Nedilja	27 17.P.D. K. i Dam.	14 16.P.D. Krstov d.	5 53	5 47
Poned.	28 Venceslav kr.	15 Nikita	5 54	5 45
Utorak	29 Miholj	16 Eufemija	5 56	5 43
Srida	30 Jeronim isp.	17 Sofija m.	5 57	5 42

RUJAN
posvećen je
štovanju
Anđela čuvara

Sunce

ulazi dne 23. u
2 s. 44 m. po
pod. u znak Te
zulje i počinje
jesen. Dan s
smanji za 1 s
40 m.

Misečeve mine

☾ Uštap dne 2
u 8 s. 53 m
navečer.

☾ Trećak dne 10
u 1 s. 12 m
jutrom.

☾ Mlađ dne 14
u 5 s. 51 m
po podne.

☾ Prvak dne 20
u 12 s. 51 m
po podne.

Narodno gata
nje o vrimen

Početak pok
ziva cio mise

Prvi dan veda
cio misec li

Kaka mina, tal
i četvrta cilin

Rujanski hla
Gotov jad.

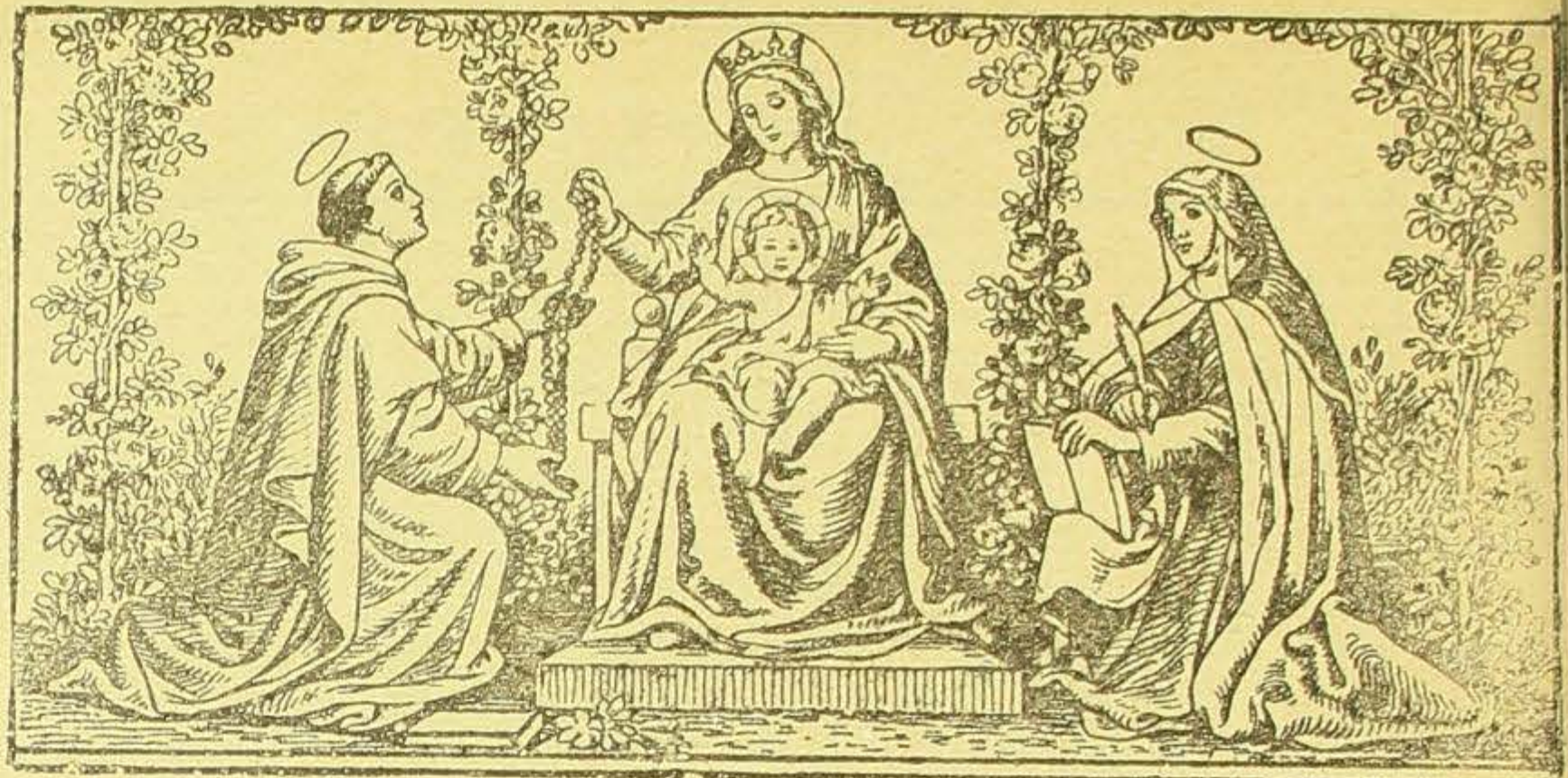
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u rujnu. Spremi i očisti krumpir, osuši ga prije na suncu. Beri kukuruze te se žuri sa poslom da što prije možeš žito sijati. Ne čekaj kiše, već ori i sij kad je od čeg vrijeme, a Bog će se s kišom postarati, pa se može lako i okišiti te ne ćeš u vrijeme posijati. Pazi da ti sjeme bude čisto, kalami ga od „smiti“. Omlati šljive i orase, oberi zimsko voće. Pripravi sve što ti treba za berbu. Burad neka ti je čista jer samo u čistoj buradi može biti dobro i čisto vino. Pri koncu mjeseca kad je lijepo vrijeme beri vinograd.

LISTOPAD

BROJI 31 DAN

OKTOBAR

Kraljice prisv. krunice moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrtak	1 Remigij b.	18 Eumenije	5 59	5 41
Petak	2 Anđeli čuv. †	19 Trofim	6 00	5 40
Subota	3 Kandid m.	20 Eustatije	6 02	5 39
18. nedj p. D. Ev.: Isus izliječi uzetoga. Matej, 9. 1—8.				
Nedilja	4 18 P. D. Franjo	21 17 po Duh.	6 03	5 38
Poned.	5 Placid m.	22 Foka	6 05	5 36
Utorak	6 Bruno isp.	23 Zač. Iv. Krst.	6 06	5 34
Srida	7 Sv. Krun. M. B.	24 Tekla	6 07	5 31
Četvrtak	8 Brigita ud.	25 Evrosima	6 08	5 28
Petak	9 Dionizije bp. †	26 Smrt Iv. ap.	6 10	5 26
Subota	10 Franjo Borgia	27 Kalistrat	6 11	5 24
19. nedj. p. D. Ev: Priča o kraljevskoj svadbi. Matej, 22, 1—14.				
Nedilja	11 19 P. D. Nikasij	28 18 po Duh.	6 13	5 22
Poned.	12 Maksimilijan b.	29 Kirijak	6 14	5 20
Utorak	13 Slavoljub	30 Grigorije	6 15	5 18
Srida	14 Kalist p. m.	1 Pokrov Bog.	6 16	5 16
Četvrtak	15 Terezija dj.	2 Kiprijan	6 17	5 14
Petak	16 Gal op. †	3 Dionizije	6 18	5 12
Subota	17 Margareta M. Al.	4 Jerotej	6 20	5 10
20. nedj. p. D. Ev.: Isus izliječi sina kralj. čovj. Ivan, 4. 46—53.				
Nedilja	18 20 P. D. Luka	5 19 po Duh.	6 22	5 08
Poned.	19 Petar Alk. isp.	6 Toma ap.	6 24	5 06
Utorak	20 Vendelin	7 Sergij	6 25	5 04
Srida	21 Uršula dj. m.	8 Pelagija	6 26	5 02
Četvrtak	22 Kordula dj. m.	9 Jakov ap.	6 27	5 01
Petak	23 Ivan Kap. †	10 Eulampij	6 28	5 00
Subota	24 Rafael arkand.	11 Filip	6 29	4 58
21. nedj p. D. Ev.: Kralj čini račun. Matej, 18. 23—35.				
Nedilja	25 21 P. D. Hriz.	12 20 po Duh.	6 31	4 56
Poned.	26 Demetrije m.	13 Karpo	6 32	4 55
Utorak	27 Sabina m.	14 Paraskeva	6 33	4 53
Srida	28 Šimun i Juda a.	15 Lukijan	6 34	4 52
Četvrtak	29 Narcis b. Zen.	16 Longin	6 35	4 51
Petak	30 Alfonzo R. isp. †	17 Ozeja	6 36	4 50
Subota	31 Vuk b. †	18 Luka ev.	6 37	4 49

LISTOPAD
posvećen je
Kraljici Prisve-
te Krunice.

Sunce

ulazi dne 23. u
11 s. 41 m. noću
u znak Štipavca.
Dan se skрати za
1 s. 43 m.

Misečeve mine:

☾ Uštap dne 2.
u 6 s. 23 min.
jutrom.

☾ Trećak dne
9. u 7 s. 34 m.
na večer.

☾ Mlađ. dne 17.
u 7 s. 6 m. naveče.

☾ Prvak dne
24. u 7 s. 38 m.
na večer.

☾ Uštap dne 31.
u 6 s. 17 m. več.

Narodno gata-
nje o vrimenu:

Luki kišica, Petru
pšenica.

Kad oktobrom
mnogo magle

pane,
Bit će zimi sni-
ga na sve strane.

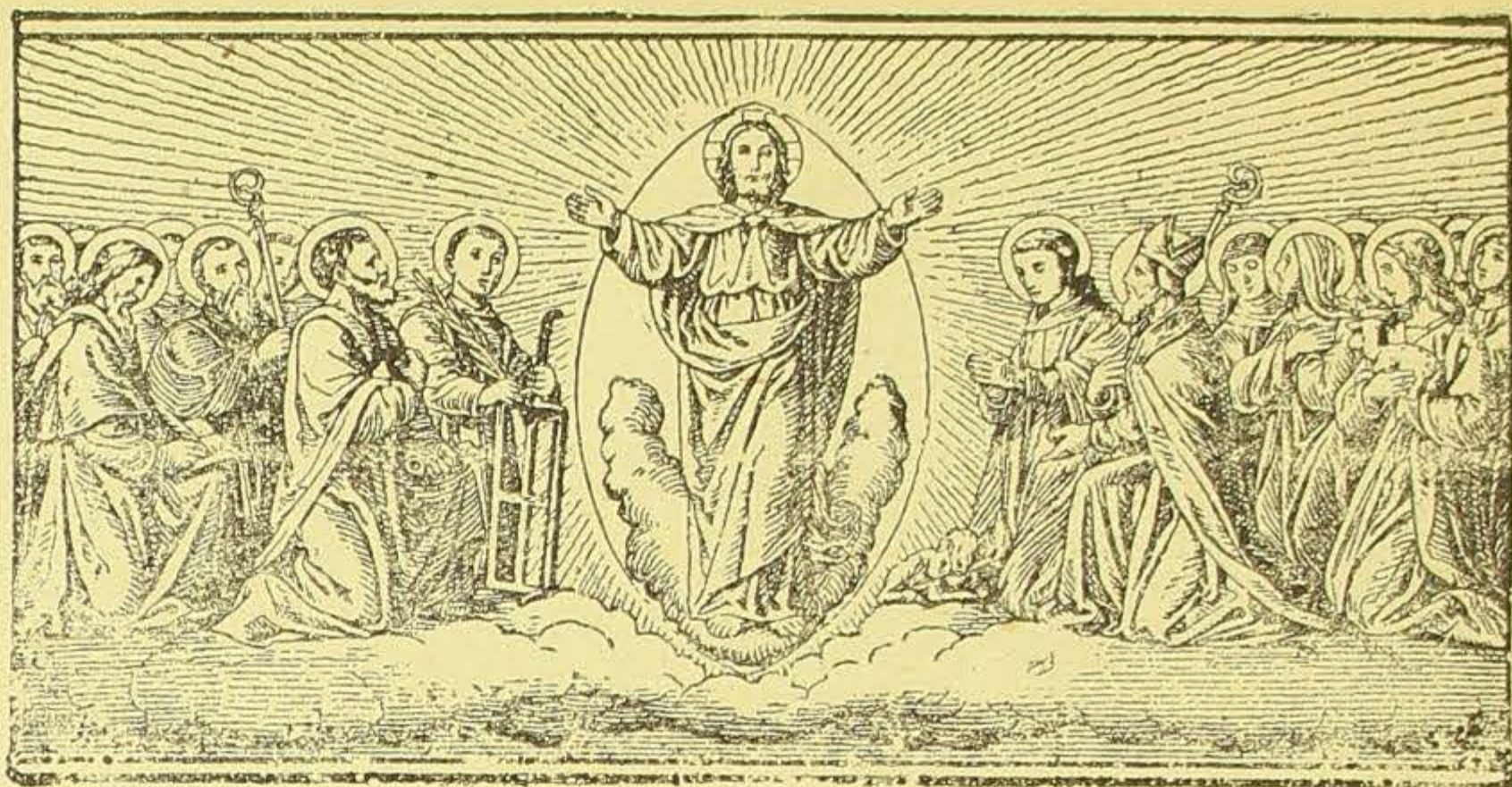
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p
<p style="text-align: center; opacity: 0.5; font-size: 2em; transform: rotate(-45deg); position: absolute; bottom: 20px; right: 20px;">Zemljin.org.rs</p>					

Radnje u listopadu. Ako nijesi još posijao žito, sij ga što prije. Uredi i operi nepotrebni alat pa ga spremi pod krvo, jer će te tako triput služiti. Stanove valja očistiti i urediti za zimu, isto tako i staje. Naspi i poravni avliju. Prigledaj sijeno i slamu da ne zakisiva na površi. Spremi povrće za zimu. Voćke omotaj protiv žečeva. Vuči đubre pod jar, te bliže kraju mjeseca možeš i orati pod jar. Prigledaj mast kako vrije, pazi na kom da se ne užeže.

STUDENI

BROJI 30 DANA

NOVEMBAR

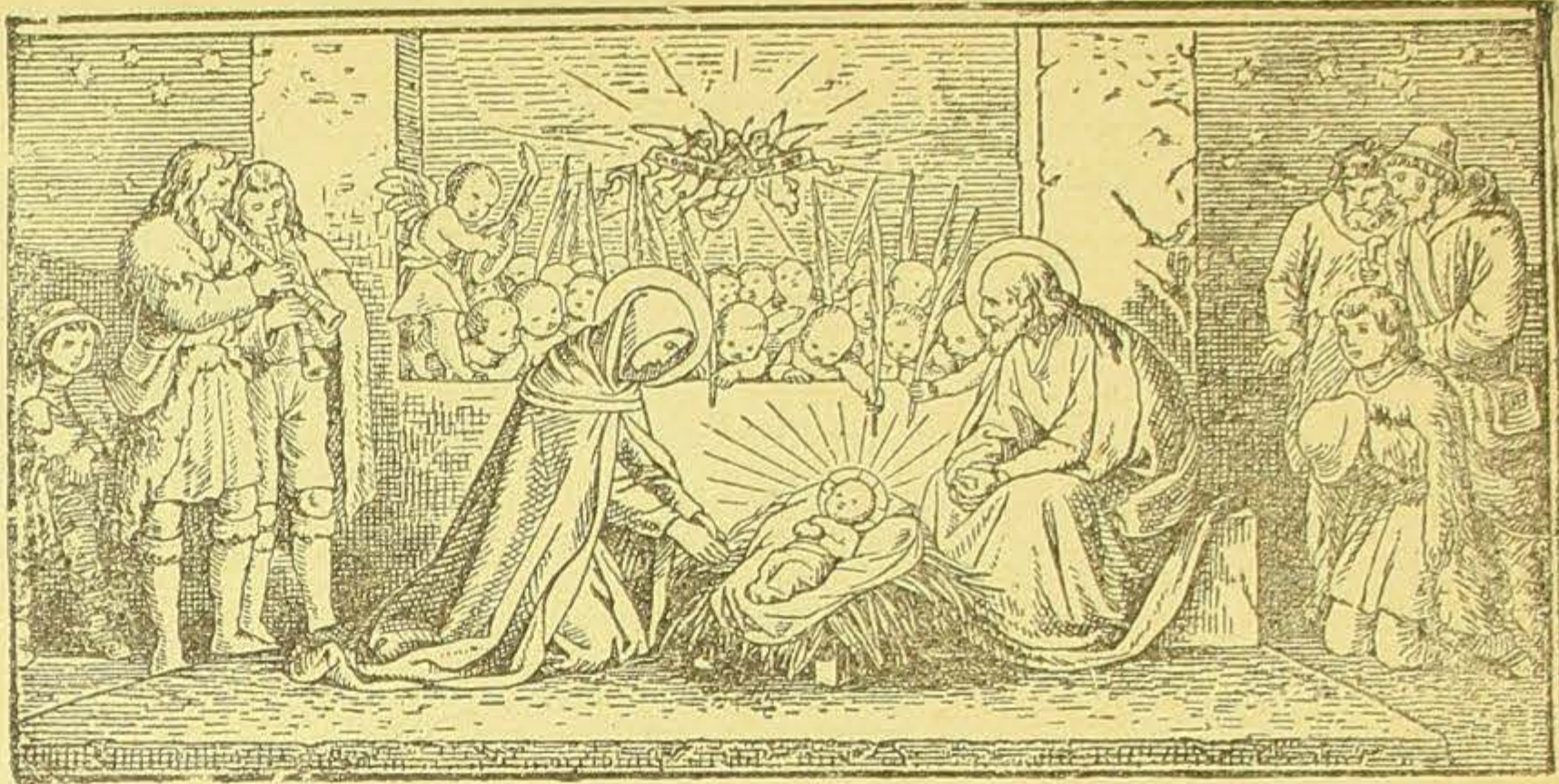
Svi sveti i svetice Božje molite se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	
Svi Sveti. Ev.: Osam blaženstva. Matej, 5. 1–12.					STUDENI sića nas groznih muka, što ih trpe duše u čistilištu. <i>Sunce</i> ulazi dne 22. u 8 s. 36 m. več, u znak Strijelca. Dan se skrati za 1 s. 16 m. <i>Misečeve mine:</i> ☾ Trećak dne 8. u 4 s. 13 m. po podne. ☀ Mlađ dne 16. u 7 s. 58 m. jutrom. ☾ Prvak dne 23. u 3 s. 6 m. jutrom. ☾ Uštap dne 23. u 9 s. 11 m. jutrom. <i>Narodno gatanje o vrimenu:</i> Ako je na Sve Svete vlažno, bit će mnogo sniga. Sv. Martin kišu voli, jer ima svoj ogrtač. Sveta Kata snig za vrata. Teška zima, Težak snop.
Nedilja	1 Svi Sveti	19 21. po Duh.	6 38	4 49	
Poned.	2 Mrtvih dan	20 Artemnije	6 40	4 47	
Utorak	3 Huberto b.	21 Ilarion	6 42	4 45	
Srida	4 Karlo Boromej.	22 Averkije	6 44	4 43	
Četvrtak	5 Mirko isp.	23 Jakov ap.	6 46	4 42	
Petak	6 Leonardo op. †	24 Areta	6 48	4 40	
Subota	7 Anđelko b.	25 Markijan	6 49	4 39	
23. nedj. p. D. Ev.: Isus uskrisuje kćer Jairovu. Matej, 9. 18–26.					
Nedilja	8 23 p.D. Bogomir	26 22.p.D. Mitrov.	6 51	4 39	
Poned.	9 Božidar m.	27 Nestor	6 52	4 39	
Utorak	10 Andrija Avel. isp.	28 Petka	6 54	4 39	
Srida	11 Martin b.	29 Anastazija	6 56	4 39	
Četvrtak	12 Martin p.	30 Zinovije	6 57	4 39	
Petak	13 Stanislav K. isp. †	31 Stahije	6 58	4 39	
Subota	14 Jozafat b. m.	1 Kuzma i D.	7 01	4 30	
24 nedj. p. D. Ev.: Gubavac i stotnik. Matej 8. 1–13.					
Nedilja	15 24 P.D. Lavoslav	2 23. po Duh.	7 02	4 29	
Poned.	16 Ivan Trogirski b.	3 Akepsimije	7 03	4 28	
Utorak	17 Grgur Čudotv. b.	4 Joanikije	7 05	4 27	
Srida	18 Roman m.	5 Galaktion	7 06	4 26	
Četvrtak	19 Elizabeta ud	6 Pavao	7 07	4 25	
Petak	20 Feliks de V. isp. †	7 Lazar	7 08	4 24	
Subota	21 Prikaz. B. D. M.	8 Zbor Mihajla	7 09	4 23	
25. nedj. p. D. Ev.: O skončanju svijeta. Matej, 24. 15–35.					
Nedilja	22 25 P.D. Cecilija	9 24. po Duh.	7 11	4 22	
Poned.	23 Milivoj p. m.	10 Erasto	7 13	4 21	
Utorak	24 Ivan od Kr. isp.	11 Mino	7 15	4 20	
Srida	25 Katarina dj. m.	12 Jozafat	7 17	4 18	
Četvrtak	26 Ivan Berhm. isp.	13 Ivan Zl.	7 18	4 17	
Petak	27 Virginije b. †	14 Filip	7 19	4 16	
Subota	28 Sosten	15 Gurije	7 20	4 16	
1. nedj. Ad. Ev.: I bit će znaci na nebu. Luka, 21. 25–33.					
Nedilja	29 1. N. Adventa	16 25. po Duh.	7 21	4 15	
Poned.	30 Andrija ap.	17 Gregorije †	7 21	4 14	

Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u studenome. Ori pod jar i vuči đubre. Očisti i spremi sav nepotrební alat neka ti ne izgleda oko kuće kao da ćeš seliti, neman je gazda čiji alat prezimi pod vedrim nebom ne očišćen i ne namazan. Novo vino možeš skinuti sa stelje a možeš i staro pretočiti. Zagrni vinograd, presađuj voće. U vinogradu može se povaljivati. Skupi tačke pa ih spremi za godinu. Za lijepog vremena pušćaj još stoku napolje.

PROSINAC
 BROJI 31 DAN
DECEMBAR

Rodi Marija Isusa, Spasitelja sveta. (Božić.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Utorak	1 Eligij b. Natalija	18 Platon	† 7 22	4 14
Srida	2 Bibijana dj. m.	19 Abdija	† 7 23	4 13
Četvrtak	3 Franjo Ksav. isp.	20 Gregorije	† 7 24	4 13
Petak	4 Barbara dj. m. †	21 Uvod Bogor.	7 25	4 12
Subota	5 Sava opat.	22 Filimon	7 26	4 12
2. nedj. Ad Ev.: Ivan šalje učenike svoje Isusu. Matej, 11. 2—10.				
Nedilja	6 2. N. Adv. Nik.b.	23 26. po Duh.	7 27	4 11
Poned.	7 Ambrozije b.	24 Katarina	† 7 28	4 11
Utorak	8 Bezgr. Z. BDM.	25 Kliment	† 7 29	4 11
Srida	9 Leokadija dj. m.	26 Alipije	† 7 30	4 10
Četvrtak	10 Prijenos kuće L.	27 Jakov	† 7 31	4 10
Petak	11 Damas p. †	28 Irinarh	† 7 32	4 10
Subota	12 Maksencij m.	29 Paramon	7 33	4 09
3. nedj. Ad. Ev.: Zidovi poslaše sveć. Ivanu. Ivan, 1. 19—28.				
Nedilja	13 Materice	30 27. po Duh.	7 34	4 09
Poned.	14 Spiridion b.	1 Naum	† 7 35	4 08
Utorak	15 Irenej m.	2 Avakum	† 7 36	4 08
Srida	16 Adelh. ud. Kv. †	3 Sofronija	† 7 37	4 09
Četvrtak	17 Lazar b. m.	4 Barbara	† 7 38	4 10
Petak	18 Oč. p. BDM. Kv. †	5 Sava	† 7 38	4 11
Subota	19 Nemezij m. Kv. †	6 Nikoljdan	7 39	4 12
4. nedj. Ad. Ev.: Ivan propovijeda u pustinji. Luka, 3. 1—6.				
Nedilja	20 Oci	7 28. po Duh.	7 39	4 13
Poned.	21 Toma ap.	8 Patapije	† 7 40	4 14
Utorak	22 Zenon m.	9 Bezgr. Z. BDM.	7 40	4 15
Srida	23 Viktorija dj. m.	10 Mino	† 7 40	4 16
Četvrtak	24 Badnjak †	11 Danilo	† 7 40	4 17
Petak	25 Božić Rođ. Kr.	12 Spiridion	† 7 41	4 18
Subota	26 Stjepan prvi m.	13 Evstratije	7 41	4 19
Nedj. p. Božiću Ev.: Simeon i Ana. Luka, 2. 33—44.				
Nedilja	27 Ivan Ev.	14 N. Praotec.	7 42	4 20
Poned.	28 Mladenci mm.	15 Eleuterije	† 7 42	4 21
Utorak	29 Toma b. m.	16 Agej	† 7 43	4 22
Srida	30 David kr.	17 Danijel	† 7 43	4 23
Četvrtak	31 Silvestar p.	18 Sevastijan	† 7 44	4 24

PROSINAC
 posvećen je
 malom Isusu.

Sunce

ulazi dne 22. u 9
 s. 37 m. pr. p. u
 znak Kozoroga i
 počinje zima. Dan
 se skрати za 19 m.
 a od 22. do konca
 poraste za 4 m.

Misečeve mine:

☾ Trećak dne 8.
 u 1 s. 11 m. po p.
 ☉ Mlađ dne 15.
 u 8 s. 5 m. več.
 ☾ Prvak dne 22.
 u 12 s. 8 m o pod.
 ☼ Uštap dne 30.
 u 3 s. 1 m. jutrom.

*Narodno gata-
 nje o vrimentu:*

Crni Božić bili
 Uskrs.

Kake su otačke
 kvatre, tako je
 sve lito.

O vrimentu čo-
 vik snuje Bog
 boguje.

Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p	D	p

Radnje u prosincu. Na polju su prestali poslovi, jedino ako nije smrzlo i nema snijega, može se orati, pa zato treba sada posvetiti svu pažnju radu kod kuće. Iskrpi džakove, popravi alat, kreši voće i skidaj gusjenična gnijezda a osobito pazi na čistoću i hranenje stoke. Pazi na hranjenike da se ne predru, te kad dođe svinjokolj uradi sve dobro i čisto pa ćeš imati priko cijele godine čestit zalogaj. Ako još nijesi odlijo novo vino odlij ga, p' onda peči rakiju. Za duge zimske večeri čitaj dobre i poučne knjige te slušaj mudre savjete stariji i pametniji.

PREJASNA KRALJEVSKA KUĆA KRALJEVINE SHS.

Njegovo Veličanstvo kralj

Aleksandar I.

Karađorđević

rođen 17. prosinca 1888. na Cetinju. Na prijesto stupio 16. kolovoza 1921. Oženio se dne 8. lipnja 1922. sa Njezinim Veličanstvom kraljicom

Marijom

rumunjskom princezom.

Njima se rodi dne 6. rujna god. 1923. Njegovo Visočanstvo

Petar

priestolonasljednik kraljevine SHS.

Njeg. Visočanstvo kraljević

Đorđe,

brat kraljev, rođen 8. rujna 1887. na Cetinju. Odrekao

se prijestolanasljedstva 27. ožujka 1909.

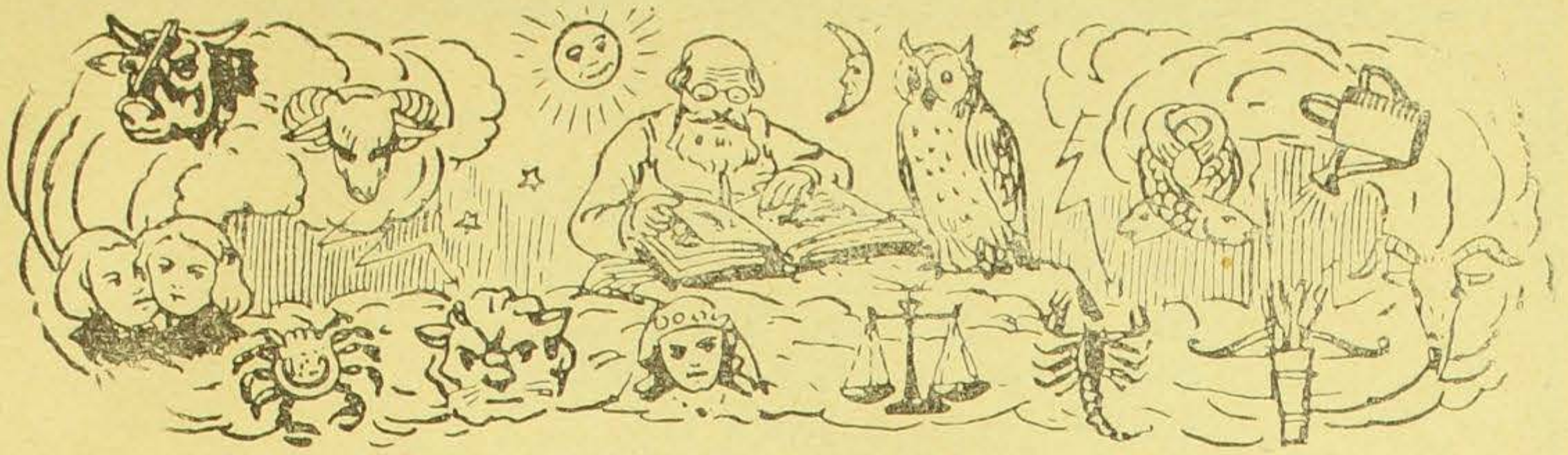
Njezino Visočanstvo kneginja

Jelena,

sestra kraljeva, rođena 4. studenoga 1884. na Rijeci, vjenčana 3. rujna 1911. sa knezom Ivanom Konstantinovičem.

Stric Nj. V. kralja Njeg. Vis. knez **Arsenije Karađorđević**, r. 16. travnja 1859. u Temišvaru.

Sin njegov Njeg. Vis. knez **Pavle Karađorđević**, rođen 27. travnja 1893. u Petrogradu, vjenčan 22. listopada 1923. sa grčkom kneginjom Olgom.

Stogodišnjak o g. 1925.

Hvaljen Isus moj junački rode,
 Evo mene k tebi u pohode.
 Pusti, da te grlim oko vrata,
 Da te ljubim ko Hrvat Hrvata.
 Zar je čudo, što ja ljubim svoje?
 Hrvatica rodi nas oboje.
 Širom svijeta između Slovena
 Od nas dvoje bližjeg roda nema.
 Draga braćo Bunjevci i Šokci,
 Vi ste slavni junaka potomci
 Porijeklom iz kršne Herceg-Bosne,
 Krševite al uvijek ponosne.
 Primite me ko vašega znanca,
 Stogodišnjeg poznatoga starca.
 Ja sam mnogo proživio ljeta,
 Obišao na široko sv'jeta,
 O svačemu vodio sam brigu,
 Sve naučno zapiso u knjigu,
 Pa ću vami ja sa svoje strane
 Bit na ruku kaogod i lane.
 Pričat ću vam o ljetu novome,
 Da budete na čisto o tome. —
 Ovog ljeta bit će vladalica
 „Mars“ nazvana zvijezda ophodnica.
 Slušaj, rode, što se o njoj znade,
 U knjigama starima imade:
 Rimljanima Mars bijaše bogom,
 Koji vlada vojskama i ratom.
 Za pravoga Boga nijesu znali,
 Pa kad su se s nekim ratovali
 Od Marsa su čekali na sreću,

Štovali ga ko silu najveću.
 Po Marsu se zove sad planeta,
 Što se točno oko Sunca šeta.
 Stoga kad je Marsova godina,
 Uvijek bješe najveća žestina.
Proljeće je suho i ohladno,
 Barem da je sasma baš obratno.
 Jedva da će bit i malo kiše,
 A vjetrova i mraza tim više.
 Sa ječmom se okljevat ne smije,
 Jer od toga koristi nam nije.
 Što ranije u zemlju ga bacaj,
 Pa se onda dobrom rodu nadaj.
 I zob valja posijati rano,
 Jer j' kasnije uzalud sijano.
 Kukuruzom, krumpirom i grahom
 Ne moraš se požuriti mahom,
 Da od mraza ne bi bilo kvara,
 Isto tako za vinogradara.
 Na vočkama bit će puno cvata
 Al od mraza mnogo će da strada.
 Na vinograd treba pazit jako,
 Od mraza ga sačuvat svakako.
 Ovog ljeta ne će biti more,
 Niti moljca, a ni pernospore.
Ljeto će nam jako suho biti,
 Po polju će trava izgoriti.
 Sjetva će nam u vrijeme dozreti,
 A žetva se o Petru početi.
 Žito ne će biti nam najbolje,
 Sve je rode do Božije volje.
 Kukuruz će biti željan kiše,
 Napredovat i ne će odviše.
 Bit će brate muke i nevolje,
 Teško će se moć orati polje.
Jesen će nam tako knjiga piše
 Biti lijepa i sa malo kiše.
 Poso će se lako uraditi,
 Mnogo blata ne će se gaziti.
 Kukuza ne će bit odviše,
 Kao da je bilo dosta kiše,

Al toliko da će svaki gazda,
 Bit sa rodom zadovoljan vazda;
 Bit će mnogo graha i sočiva
 I sve vrsti drugoga variva.
 Samo krumpir ne će uroditi
 S njim će bome i kubure biti.
 Vina bit će mnogo i dobroga,
 Svaka loza hvali gazdu svoga.
 Tko vinograd svesrdnije radi,
 Tom će trebat i više buradi.
 Nemoj žalit kamena, sumpora,
 Pa mu ne će nautiti mora.
 Tko vinograd nedjeljno poliva,
 Taj se vina dobrog nauživa.
 Zima će nam biti jako ljuta,
 Promjenljiva ali ipak kruta.
 Mnogo magle i mnogo vjetrova
 Teško onom, tko bude bez krova. —
 Rode mili to su riječi moje,
 Da ih primiš u srdašce svoje.
 O novom se ljetu tako gata,
 Što nam eto sad stupa na vrata.
 Čovjek gata, čovjek samo snuje,
 A sve drugo sam Bog određuje.
 Zato rode upamti si dobro,
 Da ti nijesi u svojemo pobro,
 Da Bog dragi vedri i oblači
 I nevolje na zemlju navlači.
 Badava je truditi se tebi,
 Ako Njega priznavao ne bi.
 Zato rode poštuj Boga, svece,
 Budi vjeran svoje Majke Crkve.
 Čuvaj vjeru svojih praotaca,
 Pravu vjeru starih Bunjevaca.
 Budi vjeran hrvatskome rodu
 I za svoju bori se slobodu.
 Ori, kopaj, poput mrava radi,
 Pa se rode nemoj bojat gladi.
 U veselju, a i u nevolji,
 Boga ne psuj, već ga samo moli:
 Da t' udijeli svoju milost svetu
 Paš bit srećan u novome ljetu!

Godina 1925.

- je 7433. godina od stvorenja svijeta po našem računu.
1925. godina otkako se rodio Spasitelj svijeta Isus Krist.
1062. godina otkako su sv. Ćiril i Metod uveli slavensku službu Božju u crkvu (863. godine).
1056. godina otkako se pravoslavna crkva odcijepila od katoličke crkve (869. godine.)
1000. godina otkako je osnovano hrvatsko kraljevstvo pod prvim hrvatskim kraljem Tomislavom (925. godine).
925. godina otkako je osnovano mađarsko kraljevstvo (1000 god.)
823. godina otkako je prestala samostalna hrvatska država (1102. g.).
727. godina otkako je osnovano češko kraljevstvo (1198. godine).
707. godina otkako je osnovano srpsko kraljevstvo pod srpskim kraljem Stjepanom Prvovjenčaninim (1217. godine).
625. godina otkako je pronađen barut (1300. godine).
548. godina otkako je osnovano samostalno bosansko kraljevstvo (1377.)
536. godina otkako su Turci potukli združene kršćanske vojske na Kosovu i otkako je propalo srpsko carstvo (1399).
485. godina otkako je izumljena štampa, kojom se tiskaju knjige i novine (1440. godine).
469. godina otkako su sv. Ivan Kapistran i Sibirjanin Janko potukli Turke kod Beograda i osvojili Beograd (1456. godine).
442. godina otkako je tiskana prva hrvatska knjiga (1483. godine).
433. godina otkako je pronađena Amerika (1492. godine).
365. godina otkako je donesen duhan u Evropu (1560. godine).
276. godina otkako je donesen krumpir u Evropu (1649. godine).
254. godina otkako je Austrija pogubila bana Petra Zrinjskog i kneza Krstu Frankopana (1671. godine.)
127. godina otkako je propala stara hrvatska dubrovačka republika (1798.)
110. godina otkako se rodio najslavniji hrvatski biskup Štrosmajer (rodio se 1815., a umro 1905. godine).
102. godina otkako je Englez Stefenson izumio željeznicu (1822. godine.)
95. godina otkako je napravljena prva željeznica na svijetu, i to u Engleskoj (1830. godine).
90. godina otkako su počele izlaziti prve hrvatske novine (1835. god.).
88. godina otkako je pronađen telegraf (1837. godine).
87. godina otkako je izumljena fotografija (1838. godine).
79. godina otkako je izumljena šivaća mašina (1846. godine).
77. godina otkako je bila velika buna u Hrvatskoj i Ugarskoj (1848).
48. godina otkako je izumljen telefon (1877. godine).
47. godina otkako je osnovana „Pučka Kasina“ u Subotici (1878. god.)
42. godina otkako izlazi naš kalendar „Subotička Danica“.
37. godina otkako je umro najveći vođa Bunjevaca i Šokaca biskup Ivan Antunović (1888. godine).
11. godina otkako je nastao svjetski rat (1914. godine).
10. godina otkako je umro pop Pajo Kujundžić (1915.)
7. godina od prevrata i od postanka Jugoslavije (1918. godine).

Mariji!

*Tvoje čelo jutarnja vedrina,
Oko Tvoje cvjetna je milina,
Smješak Ti je priča lahorova,
Pogled mekši od ružinih snova.
Duša Ti je proljetna svježina,
Srce Tvoje sunčana toplina.*

*Hrlim, Majko, hrlim k Tvome krilu
Da mi zgriješ oledenu žilu,
Da se oko napije miline,
Da se grudi napune vedrine.
Hrlim eto da okušam raja
Na Tvom krilu, o Kraljice moja!*

S. B.

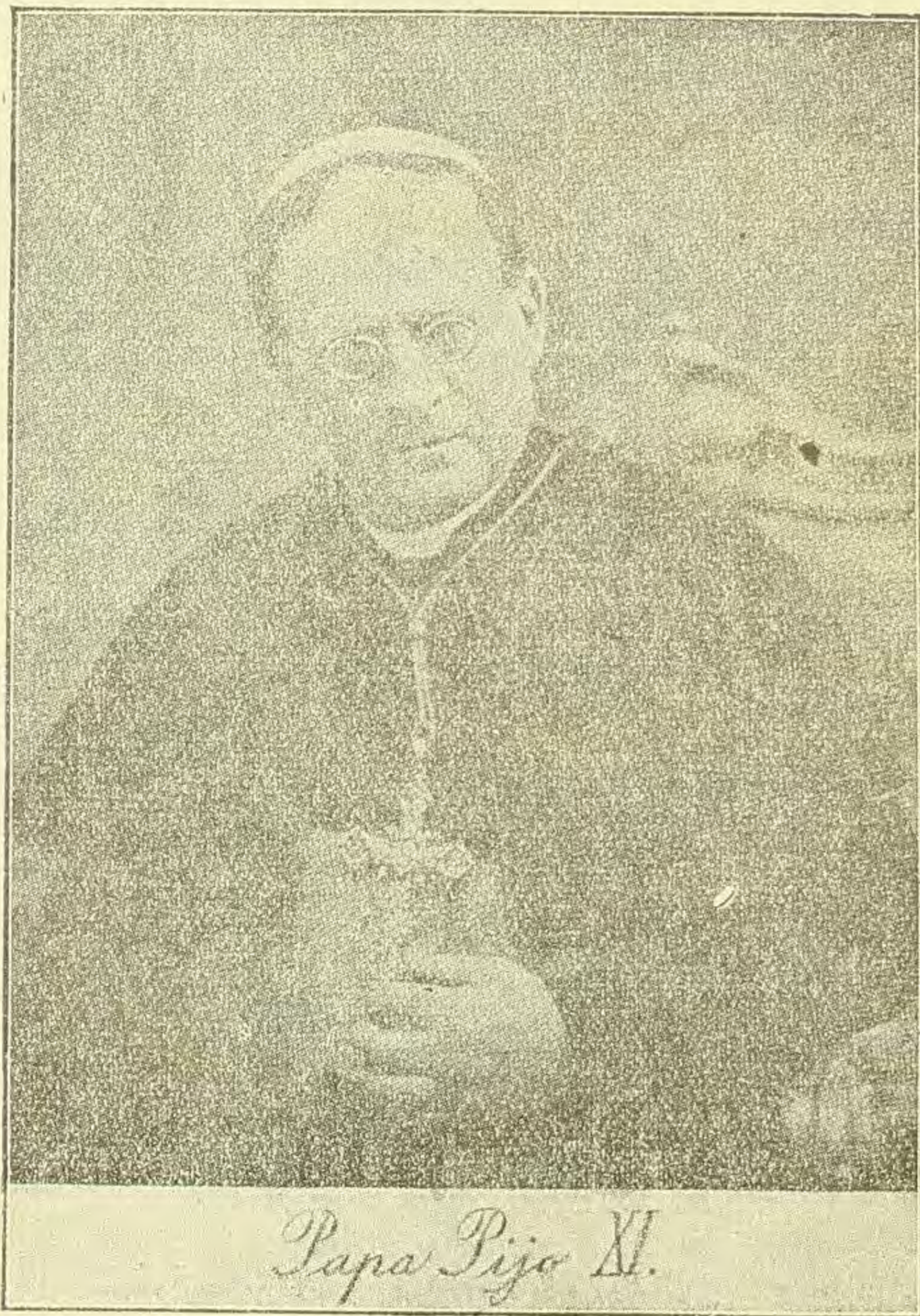
„SVETA GODINA“.

Dana 29. svibnja 1924., na Spasovo, navijestio je Sveti Otac Papa Pijo XI. **Svetu godinu** (obilijun), koja će početi na Božić 1924. i potrajati kroz čitavu godinu 1925. Sa svih strana katoličkog svijeta hrlit će hiljade i stotine hiljada katolika u Vječni Grad, na grob svetih apostola. I iz naših vojvođanskih krajeva krenut će veliko hodočašće pod vodstvom naših crkvenih starješina u Rim, da obađu sveta mjesta i grobove velikih mučenika, prvoboraca naše sv. vjere, da se poklone Namjesniku Kristovu i da prime njegov apostolski blagoslov i izvanredne oprostite, što ih on dijeli

iz božanske riznice hodočasnicima u Svetoj godini.

Sveta godina potječe još iz staroga zavjeta, iz vremena Mojsi-

jeva. Židovi su svečano slavili svaku pedesetu godinu po naredbi Božjoj (3. Mojs. 12) U kršćansko je vrijeme prvi uveo Svetu godinu papa Bonifacije VIII. U posebnoj bulli odredio je godinu 1300. kao prvu Svetu godinu i pozvao vjernike čitavoga svijeta, da hodočaste na grob sv. apostola Petra. Taj je papa naredio, da se

Papa Pijo XI.

slavi Sveta godina svakih 100 godina. Papa Klement VI., koji je tada živio u Avignonu, odzvaao se molbama, što su mu stizale sa svih strana, naročito

od rimskoga puka, koji mu je poslao posebno odaslanstvo u Avignon, pa je skratio razmak između jedne i druge Svete godine na 50 godina. Odredio je stoga da bude druga Sveta godina već godine 1350. Ipak je ova Sveta godina prošla dosta slabo, jer u Rimu nije bilo pape, a građanski ratovi i razbojničke čete pustošili su tada Italiju. Papa Siksto IV. još je više skratio razmak, pa je ustanovio, da bude Sveta godina svakih 25 godina. Itako se za njegova vladanja održala Sveta godina 1475. godine. Obred kod otvorenja Svete godine ustanovio je papa Aleksandar VI. godine 1500. Od onda su se redale Svete godine svakih 25 godina bez prekida do godine 1750. Slavljenje Svete godine izostalo je radi općih meteža za vlade pape Pija VI. i Pija VII. godine 1775. i 1800.

Sveta godina privlačila je uvijek mnoštvo vjernika u Rim. Dok još nije bilo željeznica, vjernici su hodočastili u Rim pješice. Kad se slavila druga Sveta godina (1350) došla je sveta Brigita u Rim pješice iz Švedske sa nekoliko stotina Šveđana.

Pa kad je u staro vrijeme dolazilo toliko hodočasnika,

onda se može misliti koliko će nagrnuti kršćana u vječni grad ove godine. U posljednjoj Svetoj godini, za pape Leona XIII., bilo je hodočasnika, preko jedan milijun. Svakog dana prolazile su tada rimskim ulicama procesije iz jedne bazilike u drugu, sa svojim biskupima na čelu, pjevajući psalam „Smiluj se, Bože“.

Glavni rimski odbor izdati će posebne legitimacije za pojedine hodočasnike. Posjednik ovakove legitimacije imat će pravo na sniženu voznu cijenu na željeznicama, s njom će imati pristup u crkvu sv. Petra prigodom nekih svečanih kanonizacija (proglašenja svetim), što će se svečano proslaviti tečajem Svete godine; a istom će legitimacijom moći svaki hodočasnik prisustvovati svečanim primanjima kod Svetog Oca, a bit će ta legitimacija ujedno ulaznica za veličanstvenu misijsku izložbu u Vatikanu.

Bunjevci i Šokci! Odazovimo se pozivu Kristova Namjesnika, te kome je Bog dao troška i zdravlja, neka pođe u Rim i tamo javno ispovjedi svoju sv. vjeru, a tko ne može, neka kod kuće obavi ovu vanrednu pobožnost i u svakoj zgodi i nezgodi istupi na obranu naše sv. vjere.

Naš rad za narod.

Usljed užasnog, petgodišnjeg krvoprolića i evo već desetgodišnjeg nesređenog i neurednog stanja poremetio se kršćanski život obitelji. Popustila je stega vjernosti između

muža i žene, otupio je posluh djece prema ocu i majci, c-hladnjela je ljubav roditelja prema djeci, nestalo je stida među mladeži. Crkva je izgubila svoj ugled, Božiji zakoni

sve se manje poštivaju, vjernici slabo slušaju glas one, koju ni vrata paklena ne će nadvladati. Jednom riječju: obitelj i Crkva izgubili su svoj probitni auktoritet, koji su prije rata uživali. Radi toga narod je počeo propadati i moralno i materijalno. Svađe, nesloga, neposluh, nevjernost i bestidnost dotiraše mnoge obitelji na prosjački štap. Neobdržavanje Božjih i crkvenih zapovijedi, dovelo je mnoge porodice do strašnih posljedica, koje ne ćemo sada ovdje nabrajati.

Jedan dobar dio krivnje, radi ovakova života, spada na bez-

vjersku štampu, rđave knjige i novine. Kao što se klin klinom, a svaki otrov samo protuotrovom suzbija, tako i to što je štampa pokvarila, to samo ona može i popraviti. Zato je dužnost svakog pravog kršćanina-katolika da svim silama nastoji potpomoći i raširiti katoličku štampu, dobre knjige i novine, te putem ovih povratiti opet stari ugled Crkvi i obitelji i time spasiti naš narod od moralne i materijalni propasti.

Ovaj i ovakav rad za narod zapisalo je na svoj barjak i tiskovno društvo

„Alfa“.

Sudrugovima.

— Miroљjub —

Jezici zlobni nas samo grde,
Zlotvori naši na nas se srde;
Okom nas prijekim jednako glede,
Jer znadu, da nam još sile vrijede.
Od našeg truda biti će ploda
Na korist roda.

Zalud se zavist toliko trudi,
Hrabrost da čupa iz naše grudi;
Mi stalni samo u borbi stojmo,
Osvete, prijelnje mi se ne bojmo.
Cilj nek nam bude: zlatna sloboda
Našega roda.

Hodite, braćo, u kolo amo,
Složno i hrabro borimo s' samo
Za naša sveta narodna prava!
Pa sinut mora i naša slava.
Vrijeme je, sunce da grane veće
Narodne sreće.

(1893.)

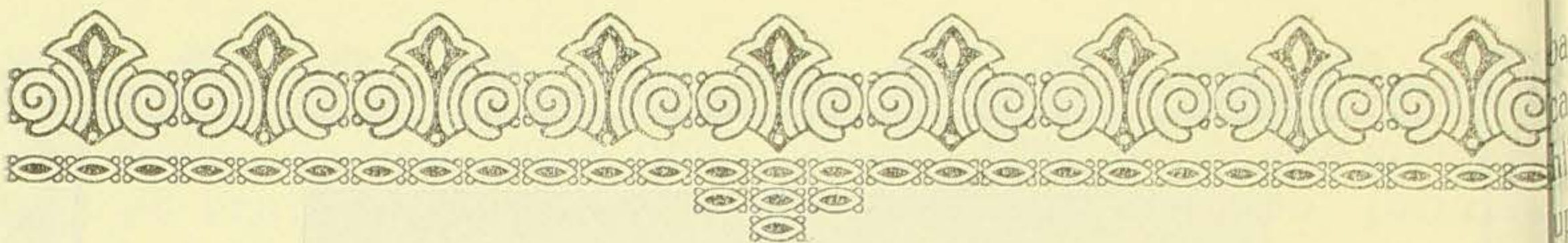
KRALJICA MARIJA SA PRIJESTOLJENASLJEDNIKOM PETROM.

U lanjskoj našoj „Subotičkoj Danici“ javili smo, da je kraljica Marija rodila prijestolonasljednika, ali ime mu nijesmo mogli donijeti, jer je krštenje poslije obavljeno, nego što je „Danica“ štampana bila.

Mali kraljević dobio je na krštenju, koje je obavljeno 21. listopada 1923. velikom

pompom, dično ime svoga velikoga djede: Petar. Kum je bio engleski princ od Yorka. Naša slika prikazuje kraljicu Mariju sa malim kraljevićem Petrom.

Dao Bog, da bar on uzvrađao bude nad izmirenom i ravnopravnom braćom: Srbima, Hrvatima i Slovencima. U to ime Bog ga poživio!

† Dr. Vranje Sudarević

Umro je . . . Nema ga više među nama . . . Njegovo plemenito srce prestalo je da više kuca za nas . . . Dana 14. svibnja 1924. u 10 sati na večer, potkrijepljen sv. Otajstvima, ispustio je svoju plemenitu dušu.

Pisati životopis dr. Vranje Sudarevića vrlo je teška stvar, jer bi nam trebalo opisati čitavu povijest Bunjevaca i Šokaca zadnjih 40 godina. Njegov život tako je usko skopčan sa životom našega naroda, kao bršljan kad se ovije oko stogodišnjeg hrasta, pa hoćeš li da ga skinješ, moraš ga počupati na komadiće, ali cijeloga skinuti je ne moguće.

Dr. Vranje Sudarević sin je ugledne, brojne i stare subotičke porodice Sudarevića, rođio se dne 19. rujna 1868. u Subotici, od oca Vecka i matere Đule Stantić. Roditelji odlučise ga izučiti, a i on sam je težio za naukom, zato kad je svršio osnovne škole, upisaše

ga na ovdašnju gimnaziju. Tu je već, kao petoškolac, bio povjerenikom „*Matice Hrvatske*“ što je u ono doba bilo, za nas Bunjevce, vrlo opasno. Profesori su ga natoliko mrzili i proganjali kao „*panslava*“, da gimnazijske nauke nije mogao dovršiti u svom rodnom gradu Subotici, nego je morao otići u tuđinu u Marmaroš-Siget, gdje je bio nepoznat, te je tamo 29. lipnja 1890. položio maturu.

Svršivši gimnazijske nauke vratio se opet u Suboticu, da nastavi svoje započeto djelo: nacionalno spašavanje i osvješćivanje svoga roda. Međutim je na sveučilištu u Budimpešti studirao medicinu, te godine 1895. dovršio svih pet semestara. U to vrijeme umre mu otac, a on postaje po tadašnjem zakonu virilista općine slobodnog i kraljevskog grada Subotice. Sada je na neko vrijeme prekinuo svoje nauke i

acio se na politiku. U sjednicama gradskog zastupstva zahtijevao je odlučno i istrajno uporabu materinjeg jezika u školama i uredima, te se borio na svim linijama za nacionalni opstanak Bunjevaca i Šokaca.

Devedesetih godina nastadoše crni dani za Bunjevštinu. Lazo Mamužić, negda ljubimac svoga naroda, iznevjerio se — radi proklete politike

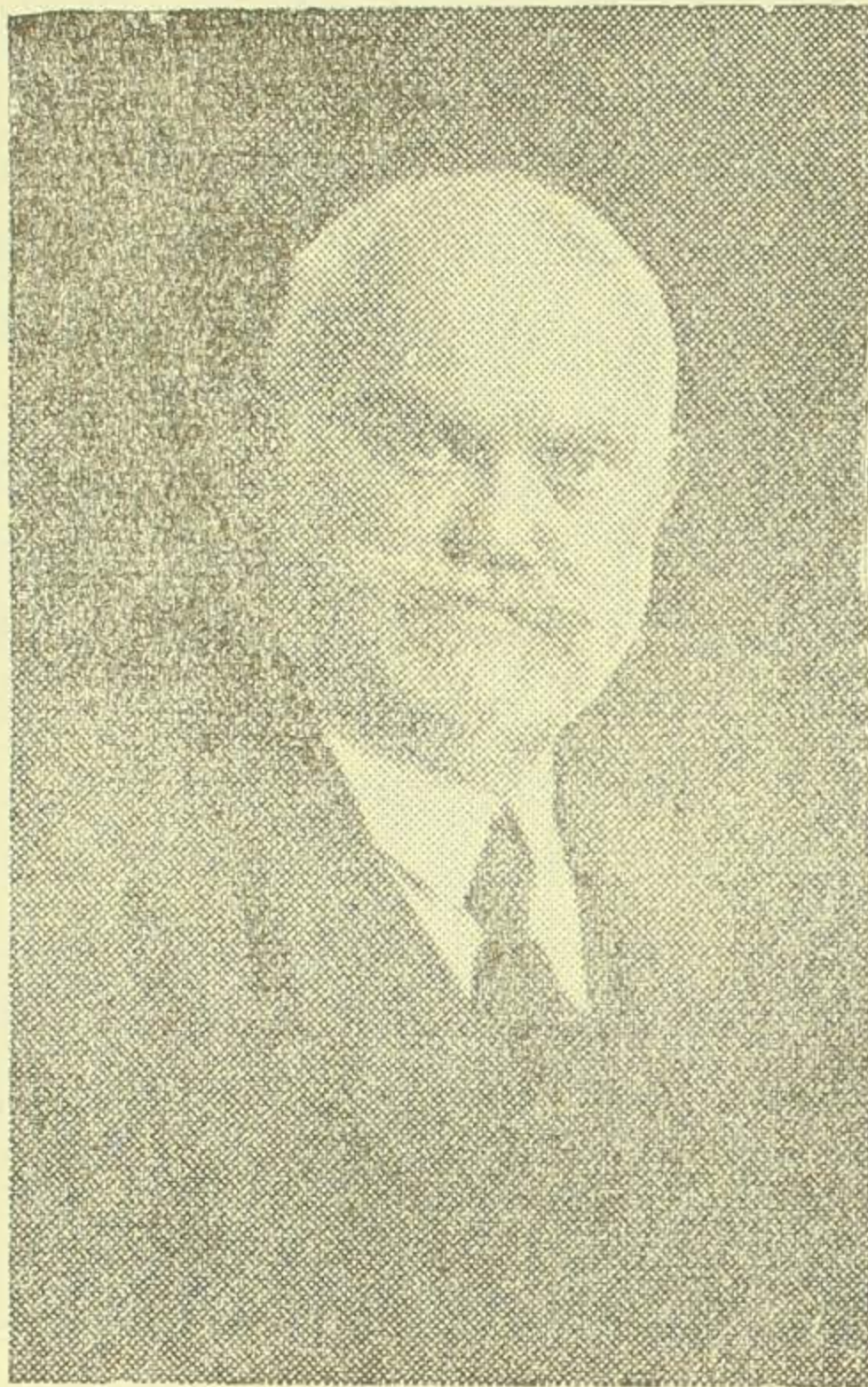
— bunjevačkoj nani. Bunjevački jezik bi potisnut iz sviju zvanija škola, još i vjeronauk nije se bunjevački predavao. Prstom su pokazivali na onog inteligenta, kao na kakvog „bubuša“, koji je na ulici „racki“ govorio. Nacionalna svijest Bunjevaca i Šokaca kao da je počela izumirati.

Vidjevši to braća Sudarevići Vranje i Benno, smišljaše, sa još nekolicinom bunjevačke učene omladine, kako da se tomu zlu doskoči, te osnovaše „Kolo Mladeži“, koje će pjesmom, tamburom i priređivanjem nacionalno-narodnih zabava probuditi drijemajuću svijest bunjevačkih Hrvata. Dana 12. travnja

god. 1896: održalo je, već spomenuto „Kolo Mladeži“, svoju prvu a i posljednju zabavu zvanu „Veliko Kolo“, koja je uspjela iznad svakog očekivanja. Cijela Bunjevština samo je o „Velikom Kolu“ govorila.

Vidjevši naši narodni neprijatelji ovaj zamjeran uspjeh, tek početnoga rada, „Kola Mladeži“, smišljaše svakojako kako da ga

još u zametku uguše. Iduće godine 1897. već ne dovoliše održavanje „Velikog Kola“ sa čisto bunjevačkim programom, nego zahtijevaše da bude početak mađarski. Predsjedništvo „Kola“ naravski ovo odbije, a vlasti to jedva dočekaju, te zabrane održavanje „Velikog Kola“. Sada se u samom „Kolu

Dr. Vranje Sudarević

„Kolo Mladeži“ porodiše dvije struje, jedna je bila za laviranje, a druga, kojoj je bio na čelu dr. Vranje Sudarević, za otvoreni rad. Kada je pobijedilo mišljenje prvih, on se povukao na stranu, jer nikada u svom životu nije znao biti kao „od dva lica marama“. Sada, na nagovor svojih prijatelja, nastavi prekinute

nauke, te godine 1899. steče liječničku diplomu, koja je 22. kolovoza iste godine proglašena na sjednici gradskog zastupstva u Subotici, te time dr. Vranji Sudareviću biše dozvoljena liječnika praksa.

Sa zabranom „Velikog Kola“ ne prestaše progoni Bunjevaca. Vlasti samo tražiše načina i prigode da ih nastave. Vrhunac straha i zaprepašćenja bijaše osuda „Nevenova“ saradnika (radi nekoga članka u „Nevenu“) na 6 mjeseci zatvora. Sada jedne, koji su bili zavisni od vlasti, razbaciše iz Subotice, a druge opet zastrašiše tako, da se i tadašnji urednik „Nevena“, zastrašen tom osudom, zahvalio na uredništvu. I kad se nitko ne smjede primiti uredništva, onda se primi dr. Vranje Sudarević, pa puklo-kud-puklo. On je uređivao „Neven“ i „Danicu“ u najtežim prilikama Bunjevine.

Sada nastupiše, za dr. Vranju Sudarevića, tihi dani rada, živio je samo za svoj narod. Svom silom je nastojao da svoj rod i zdravstveno pridigne, te je bio, za mlađih godina, jedan od najboljih i najtraženijih liječnika u Subotici. On je bio prvi doktor u našem gradu, koji je svojim bolesnicima upute i savjete bunjevački davao. Oženio se 23. studenoga 1902. iz jedne od najvećih bunjevačkih porodica Dulićeve, sa Mandom Dulić,

kćerkom Pere i Cilike Šarčević

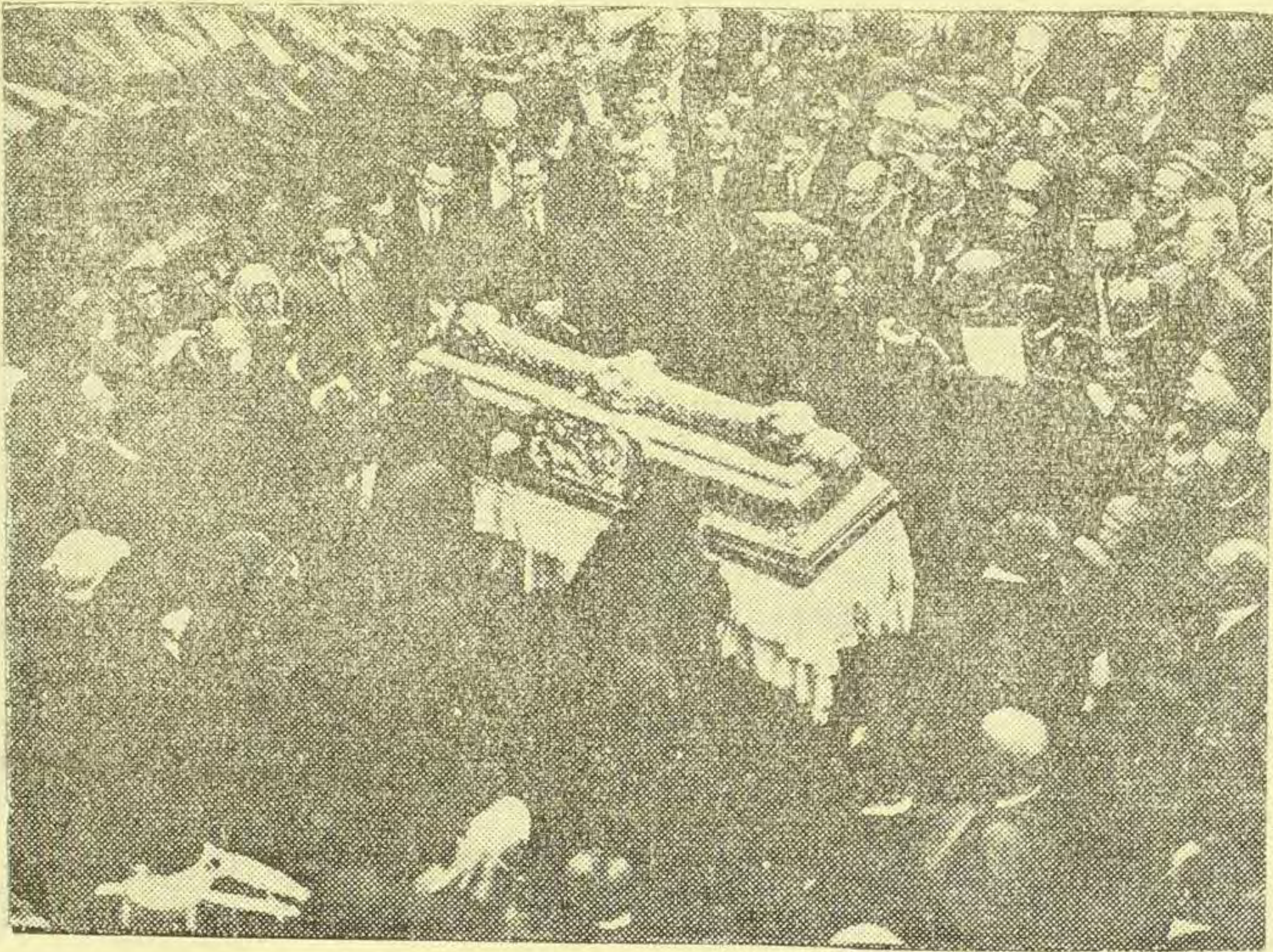
Rodoljubiv duh dr. Vranje Sudarevića ne mirovaše zadugo. Videći da na prosvjetnom polju, osim „Nevena“ i „Danice“ ne može ništa drugo izvojšti za svoj rod, pokuša sreću na gospodarskom. U društvu s pop Pajom Kujundžićem, Lačkom Budanovićem, bratom Benom, Mijom Mandićem, Icom Ćurčić Malagurskim, Markom Dulić i drugima, osnuje godine 1904. „Zemljodilsku Štedionicu“. Ali uslijed nedovoljne stručne sprema malo ne nastradaše. Sada se dr. Vranje Sudarević sasvim povuče iz javnoga života.

Zahvalni narod ipak ne zaboravi svoga ponajboljega sina. Dočekavši svoju narodnu državu isposluje, preko svojih zastupnika, od beogradske vlade, te dr. Sudarević bude imenovan dne 25. travnja g. 1920. velikim županom i gradonačelnikom bunjevačke metropole Subotice. Ali i ova čast nepotraja za dugo. On, koji je sa vlastitim očima gledao kako dušmanin nogom gazi naše svetinje, naše pravona život, htio je, da sad, kada smo u svojoj narodnoj državi, dobijemo sva ona prava, koja nam po Bogu i pravdi pripadaju. On, koji je sa svojim rododom zajedno uvijek i uvijek samo zapostavljen bio, htio je, da nam sad, kada se slobodnima nazivamo, ne bude gore, nego što je i ostalima.

A to sve tadašnjoj vladi nije konveniralo, zato ga „smijeni“ dne 8. studenoga god. 1920. sa časti velikog župana i gradonačelnika. Bunjevačko-šokački rod, da mu se barem donikle oduži za njegov požrtvovan i nesebičan rad za narod, izabere ga 28. studenoga 1920. svojim zastupnikom u konstituantu. Isto

u krevet, iz kojeg se više ne pridiže.

Kada su zvona sv. Terezije 15. svibnja u ranu zoru oglašila njegovu smrt, Subotica je proplakala. Nije bilo oka pravog i iskrenog Bunjevca koje nije, na tu vijest, zasuzilo. Bunjevština je žalila, Bunjevština je plakala ali od smrti nema izbavljenja...

Sa sprovoda dr. Sudarevića: Posljednji oproštaj kod kuće.

je izabran zastupnikom Bunjevačko-Šokačke stranke i prigodom martovskih izbora g. 1923.

Ovaj ga je izbor već zatekao dosta slabunjavog. Tražio je lijeka i po glasovitim liječilištima ali badava, svijeća njegova života počela je dogarati. Stanje mu se s dana na dan pogoršavalo, dok napokon morade leći

Bunjevački Hrvati izgubili su u njemu, više nego samo svoga vođu, oni su u njemu izgubili svoga oca, svoga „Čiču“.

Bunjevački narod priredio mu je takav sprovod, kakovog do sada Subotica još ni vidjela nije. Naroda je bilo na hiljade. U ime bunjevačkog naroda i Bunjevačko-Šokačke stranke

oprostio se s njim, u dvorištu žalobne kuće, (vidi sliku na strani 41.) g. Joso Vuković Đido, vrlo krasnim i dirljivim govorom, kojega isto donášamo u cijelosti u našoj „Danici“. Tu je još govorio u ime liječnika dr. D. Marković. Pred gradskom kućom oprostio se s njime u ime grada Subotice dr. Lazar Orčić gradski veliki bilježnik (vidi sliku na strani 43.) a u ime Srba Đ. Popović. Nad otvorenim grobom oprostio se s njime u ime katolika g. Blaško Rajić a u ime Hrvata dr. Bratoljub Šram.

Sprovod je obavio presvj. g. Lajčo Budanović ap. administrator sa velikom asistencijom. Korporativno su mu prisustvovali: Orlovi, Bunjevačko Katoličko Divojačko Društvo, Dobrotvorna Zajednica Bunjevaka, Pučka Kasina, Katolički Krug, Prosvjetno Društvo „Neven“; osim toga izaslanstva pojedinih organizacija B. Š. S. sa vodstvom stranke na čelu. Na sprovodu je prisustvovao i gradski senat sa

velikim županom g. Đorđevićem na čelu, koji je priređivačim u svemu išao na ruku.

Sa dr. Sudarevićem leže grob, muž načela i značaja bez pogadjanja, čovjek uzvišenih načina, intelektualac koji nije zadržao od vjere i Crkve i koji je svoj život kao pravi katolik dovršio. S njime leže u hladnom grob nepokoljebiv borac za prava svoga naroda. U toj borbi nije ga zamamilo ni obećano bogatstvo, ni čast ni vlast. Ostavio je svojoj uciviljenoj porodici samo sajno ime, a nama ogleđalo narodnoga borca. On je svršio, on je pobijedio, nesačuvladan, a mi nastavljamo časniju borbu do — pobjede.

Njegova uspomena živjeti će među nama dok traje i jedno Bunjevca i Šokca, dok traje jednog Hrvata.

Pokoj vječni daruj Bože dr. Vranji Sudareviću i vječna svjetlost neka svijetli duši njegovoj

I. P. Jablanović

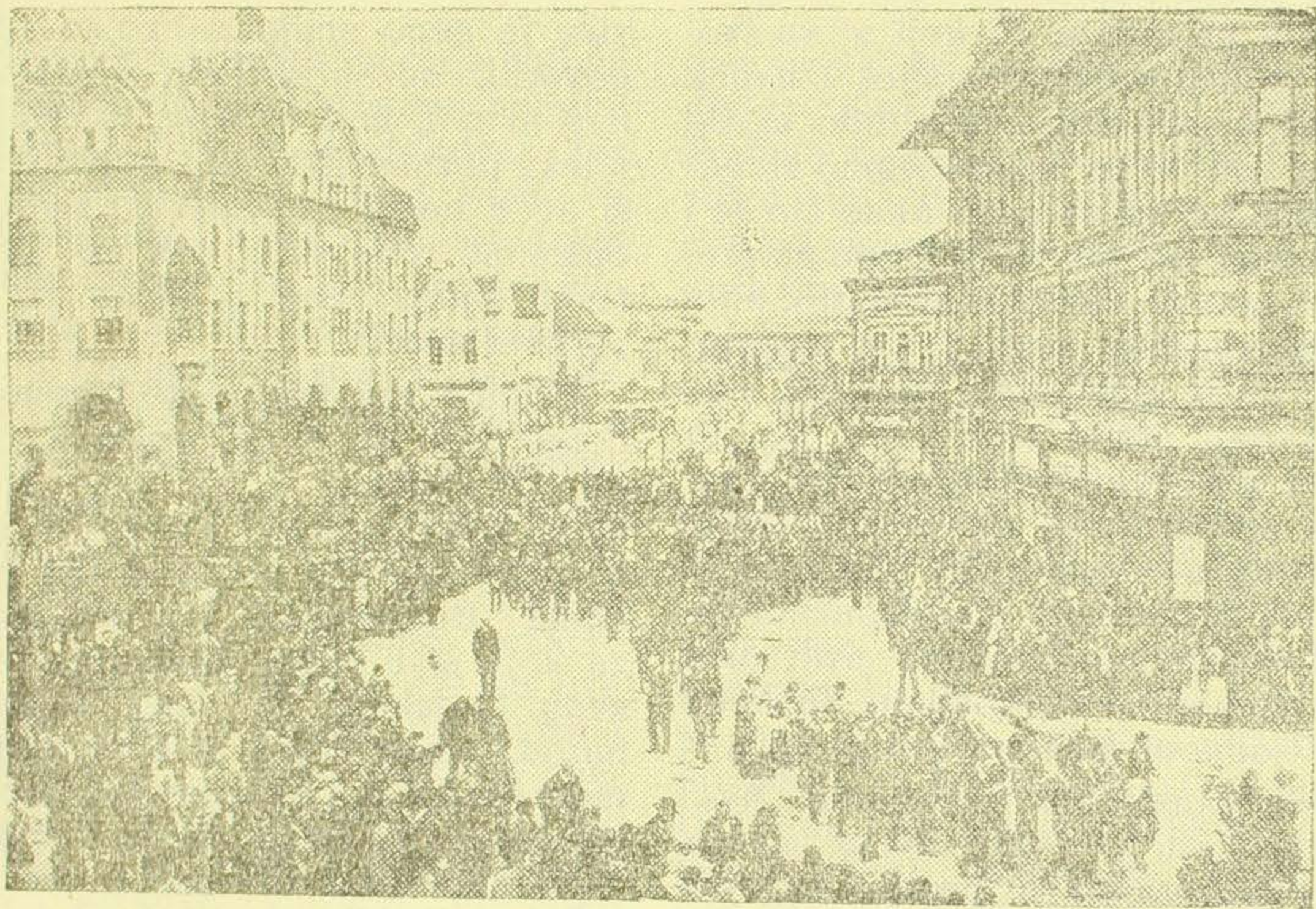
Govor g. J. Vukovića nad odrom pok. dr. V. Sudarevića.

Nezaboravljene Poslaniče naš! Putniče, koji si krenuo na daleki put, počekaj malo, stani. Dugo će biti, dok se opet sastanemo, ne žuri se; porazgovorimo se još ovaj posljednji put na ovome svijetu. Reci nam koju riječ. Utješi nas. Ti, koji si nas za života toliko poučavao, nemaš što, da nam rekneš sa-

da, kad se za uvijek rastaješ od nas? Ti vjerni družo, zar nemaš ni jednu riječ za tvoju vjernu drugu koju ostavljaš tužnu i rasciviljenu sa troje nejakih siročadi? Ti dobri očeko kako ti srce ne pukne od tereta zar nemaš ni jednu riječ za tvoje sirote? Pogledaj na Katku, krasoticu tvoju, kojoj si se za života

toliko divio, kako je jadona i bolna, jer je ostala sirotica, bez roditelja svoga. Pogledaj na mlađanoga Ivicu, nadu, uzdanicu tvoju. On mlad i zelen, slab i nejak ostaje ti kao temelj-slime, da sačuva dično ime slavni braća Sudarevića. Pogledaj na malu Sonju. Otvori oči, raširi očinske ruke, prigri je na junačke grudi i podaj joj posljednji poljubac, ovaj ledeni poljubac, da te ne zaboravi, jer je mala pa će se jedva sjećati tebe. Ti dobri Čiča naš! Po-

stati sa zemaljske kuglje. Ti si već onda bio među onima, koji to nijesu htjeli uzeti na znanje i koji su se svom snagom odapri toj gadnoj raboti krvnih nam neprijatelja. Ti si i onda bio među onima, koji su si stavili za svetu dužnost buditi i širiti nacionalnu svijest Bunjevaca, kako bi ih sačuvali Majci Hrvatskoj, a potom Majci svih južnih Slavena. Ti si od mladosti svoje radio za dobrobit roda svog. Za taj rad tvoj bio si prijeziran, što više bio si

Sa sprovoda dr. Sudarevića: Pred gradskom kućom.

gledaj na ovaj sabor svijeta, koji se skupio, da te isprati do groba tvog. To su tvoji dobri ljudi, pristaše tvoje. Nema čovjeka u Subotici, koji nije čuo za tvoje ime, koji te nije poznavao. Davno, još prije tridesetak godina čulo se za tvoje ime. Još u ono doba, kada smo živjeli život na smrt osuđenoga, kada nam je bilo rečeno sa strane naših dindušmana, da nam nije dozvoljeno živjeti, da nas mora ne-

proganjan, jer su mislili da ćeš valjda klonuti i prestati boriti se za opstanak roda svog. Bio si pan-slav u očima dušmana naših ali ti nikad nijesi klonuo, već si radio i dalje.

Kad je došlo naše ujedinjenje bio si u Subotici prvi među prvima. Kad smo osnovali našu Bunjevačko-Šokačku stranku kao najzaslužniji član bio si joj na čelu. Ti se nijesi otudio od roda svoga,

za čiju si se dobrobit borio toliko i toliko godina. Ti si poznavao sve težnje i želje roda svog i radio si svom silom na ostvarenju istih. Ti koji si se decenijama borio za opstanak svoga roda, kad nam je svanuo dan slobode, htio si da budemo slobodni u pravom smislu riječi. Ti koji si vlastitim očima gledao kako dušmanin nogom gazi naše svetinje, naše pravo na život, htio si, da sad, kada smo slobodni u slobodnoj državi, dobijemo sva ona prava koja nam po Bogu i pravdi pripadaju. Ti koji si sa svojim rodom zajedno uvijek i uvijek samo zapostavljen bio, htio si, da nam sad, kada se nazivamo slobodnima, ne bude gore nego što je i ostalima. Uvijek si se borio za pravo i pravdu. U političkoj borbi nije si se spuštao nisko, jer si uvjeren bio, da je put kojim ti ideš, put, koji vodi boljoj sreći, da je to pravi put. Tvoje zasluge u BŠS. velike su. Radio si dan i noć. Nije si žalio ni vremena ni truda, jer ti je cilj bio, da se ovaj ispaćeni narod već jednom dočepa svih onih prava, koja mu pripadaju, da bude već jednom srećan i zadovoljan.

Nezaboravljani Poslaniče naš! Staza, koju si ti za života svoga prevalio, trnjem je posuta. Doživio si mnogo i mnogo crnih dana. Bilo je časova, kada si mislio, da je sve propalo, ali ti ni poslije toga

nijesi klonuo jer si bio jači od čelika. Jako te je boljelo, što su tvoji neprijatelji naši prijezirali i proganjali zbog tvog rodoljubstva, i što su ti osporavali pravo, da se boriš za opstanak roda svog. A osobito te jako boljelo, kad su neki poslije ujedinjenja pribacivali tebi, da si protiv ove države, o kojoj si ovdjekada sanjao, da si mađaron, koj su te iz dna duše mrzili. Tebi, koji si za vrijeme ropstva bio proganjani, nosio nadimak panslav, pribacivati da si protiv države, da si mađaron više je nego smiješno. To su o tebi govorili, nezaboravljani Poslaniče naš ili oni, koji ni tebe, ni tvoj rad nijesu poznavali, ili oni, koji su, dok si se ti borio na smrt i život za opstanak roda svog, bili na strani naših dindušmana, a danas su — „državotvorci“.

Putniče naš koji si se krenuo na daleki put, na vječni počinak, putuj. Obećajemo ti, da ćemo i na dalje kročiti putem, kojim si nas ti vodio. Ispraća te do groba tvog cijela Bunjevština, pristaše tvoje za koje si ti radio cijeloga života svog. Oplakuje te cijeli hrvatski narod, zbog kojeg si ti prolijevao more suza. Putuj u kraljevstvo vječno. Uspomena Ti ostaje među nama.

Nezaboravljani Poslaniče naš!
Laka ti bila zemlja! Pokoj ti vječni!
Bog s tobom!

Krivac je ne samo, tko učini grijeh, već i onaj, tko dopušta da se on učini.

Auerbach.

Tko poriče Boga, misli da je razuman i duševno jak; a on je uistinu luda i kukavica.

Proudhon.

Iz iskustva znam, da su zle knjige kamen smutnje i uzrok nesreće u obitelji.

Klement Brentano.

Tisućgodišnjica kraljevstva Hrvata.

Malo ima takovih naroda koji bi već danas mogli da proslave hiljadugodišnjicu svoga kraljevstva. Ovu počast Providnost Božja samo rijetkima daje. Koliko silnih i jakih naroda nestade sa lica zemlje! Nestalo je i silnih istočnih carstva. Rim i Carigrad davno već izgubiše snagu i moć svoju. Gdje je željezno carstvo Rimljana i silne kraljevine Babilonaca, Egipćana, Makedonaca, Huni, Avara, Gota, Longobarda itd. gdje su? Gdje je sve to i zašto je nestalo?! Badava tražimo tumačenje u samoj povjesti, jer su ove pojave ondje vrlo nejasnim slovima napisane. Providnost je Božja htjela, da propadnu svi oni silni narodi, kojima smo nekoć prisiljeni bili da kroz vijekove služimo. Mi smo Hrvati sretno prošli taj put križa, a danas smo jači nego smo ikada bili. Providnost nam je Božja pokazala tu milost, da smo još uvijek živ i zdravi, te da smo u potpunoj slobodi dočekali ovaj velik i rijedki jubilej milog nam roda i Hrvatskoga kraljevstva.

„Danica“ naša mora da na osobiti način slavi ovo veliko slavlje. Pred Turčinom smo Bunjevci-Hrvati bijegli i došli u ove krajeve, gdje smo bili za vrijeme silnog ropstva u 5. stoljeću. Do nedavno živili smo pod tuđim jarmom, ali da-

nas smo i mi slobodni i opet sjedinjeni s ostalom braćom na jugu. Pođimo duhom u prošlost našu, da videć silna djela naših pradjedova crpimo novu snagu za buduća moguća još teža vremena.

Hrvati od prastarih vremena do osnutka kraljevstva.

Mi Hrvati spadamo među one narode, o kojima povjesnica sve do 5. vijeka po Kristu tako reći ništa ne zna. To ne znači, da nas prije nije bilo; ili da smo prije tog vremena bili tako neznatan narod, da nas nije bilo vrijedno niti spominjati. Ova šutnja povjesti o nama Hrvatima ima mnogo i velikih razloga. Povijest pojedinih naroda u ovo vrijeme pišu isključivo grčki i rimski pisci. Ovi pak historičari spominju i opisuju samo one narode, s kojima bijahu u susjedstvu, ili u drugoj kakovoj svezi. Kakav je bio odnošaj prije 55. stoljeća između nas i ova dva velika kulturna naroda? Prije 55. vijeka tako reći nijesmo jedan za drugoga ni znali, jer se vlast grčkih i rimskih vladara nije protezala preko Karpata, t. j. do granica naše pradoljevnice. Prema mišljenju uglednih historičara najime naša je pradoljevnica bila sjeveroistočno od Karpata, tamo između Lavova i Moskve. Na-

dalje mi smo Hrvati bili vazda miroljubivi narod. Bez velike potrebe nijesmo se micali iz naših kuća i domova, već smo uživali u poljodjelskom poslu, ribarenju i lovu. Tuđe blago, zlato i srebro nije nas moglo izmamiti od kućnog i obiteljskog ognjišta; niti smo se poput drugih naroda zaljetavali u bogata južna carstva Rima i Carigrada. Istom onda, kod nas je nevolja pritila, t. j. kada nas divlji azijski narodi izbaciše iz današnje Poljske i Rusije i prebaciše nas preko Karpata, dođosmo i mi u doticaj sa Rimljanima i Grcima. To je bilo istom negdje u 5. stoljeću po Kr. Od tog doba se znade i za nas Hrvate. Od toga vremena se i o nama piše kao o dobroćudnom i zdravom narodu, što još više poriče nam se budućnost.

Hrvatski je narod sve do 5. stoljeća mirno i zadovoljno živio s ostalim slavenskim plemenima u svojoj pradomovini u današnjoj Rusiji. U ovo vrijeme provali iz Azije silan narod, imenom Huni i pokori sve narode do Karpata. Tako dođosmo i mi pod vlast Huna. Hrvati, kao i svi ostali pokoreni narodi morali su služiti u hunskoj vojsci. Svuda, kuda su Huni prolazili, morali smo i mi da idemo. Kad su Huni saznali za bogatstvo Rima i Carigrada, ostave oni ruske nizine, prebaciše se preko Karpata i opljačkaju oba carstva. Ovom zgodom odvukoše Huni sa sobom i ostale pokorene narode, te tako i nas Hrvate. Hrvati su sada bili prisiljeni, da pod vodstvom silnog Atila jurišaju na rimske gradove i uopće, da njima u korist ratuju. Hunsko je kraljevstvo međutim brzo propalo, te već koncem 5. stoljeća zadobe Hrvati opet svoju zlatnu slobodu. Hrvati se ipak ne vratiše u svoju pradomovinu, jer im se

svidila ravnica između Dunava i Tise.

Hrvati ostaju u ovim bogatim nizinama tako dugo, dok na njih ne navale divlji Avari. Zbog navala silnih i okrutnih Avara budu Hrvati prisiljeni da prijeđu Dunav i da se nasele između Drave i Save. Avari naskoro osiliše i osvojiše male svu zemlju od Karpata do Carigrada. Tako dođu sada Hrvati pod vlast Avara. I Avari prisile Hrvate da njima u korist ratuju protiv rimskog carstva. Hrvati sada prijeđu i Savu i nasele ostale djelove današnje svoje domovine. Gospodstvo Avara potraje dosta dugo. Početkom 7. stoljeća budu ipak potučeni kod Carigrada, na što se posve povukoše sa Balkana.

Polovicom 7. vijeka zadobe Hrvati potpunu svoju slobodu. Iako su imali slobodu i sve druge uslove da stvore jaku državu toga oni ipak ne učiniše. Živjeli su i nadalje kao nekoć gore na sjeveru tako reći svaka obitelj za sebe. Ovo stanje potraje sve do konca 8. stoljeća. Kao što jedino loše prilike prebaciše Hrvate preko Karpata i doveđoše ih u ove krajeve, tako ih isto jedino prilike sklone i na osnutak plemenskih zajednica, jače državne zajednice i na koncu na osnutak samoga kraljevstva.

Deveto je stoljeće onaj vijek, kad se Hrvati kupe u sve veće gomile i na koncu stvaraju jaku političku zajednicu. Uzrok ovoj promjeni u životu Hrvata jesu susjedni neprijateljski narodi. Sa juga i istoka vreba na nas Grk i Bugarin, sa zapada nas napada Venecija i silno franačko carstvo; a sa sjevera jurišaju na naše mirne domove Mađari, koji su netom došli iz Azije, da potraže Atilino carstvo. U ovakvoj stisci nije bilo druge, već združiti se u što veću i jaču za-

ednicu i tako se boriti protiv to-
 ikih neprijatelja. Ovakove zajedni-
 ce sačinjavahu pojedina plemena,
 kojima na čelu stoji tako zvani
 knez. Koncem 8. stoljeća već vidi-
 no mnogo knezova odnosno kne-
 ževina. Knezove bira narod, a
 zabran bude obično najmudriji i
 najiskusniji čovjek, koji je uz to bio
 velik junak. Stvaranje takovih za-
 jednica, kneževina pokaže se na-
 koro korisnim, jer Hrvati u 9. stolj.
 pr. pod vodstvom kneza Ljudevita
 vladaše ne samo lukavu Venciju,
 nego suzbiše do deset navala sil-
 nog franačkog carstva. Od toga
 vremena prikupljaju se Hrvati sve
 više i više oko pojedinih velikih i
 silnih junaka, dok napokon god.
 925. ne bude sjedinjenje Hrvata
 otpuno. Te se godine knez To-
 mislav uz burno odobravanje cije-
 log naroda proglasi i okruni na
 uvanjskom polju u Bosni srebrnoj
 a kralja cijelog hrvatskog na-
 roda.

Hrvatska za vladanja kraljeva iz narodne krvi.

God. 925. prestaju nad hrvatskim
 narodom vladati knezovi, a kormilo
 nad cijelim narodom uzima u ruke
 jedan čovjek: kralj. To je bio zahtjev
 vremena i prilika. Sva su plemena
 vidjela, da u protivnom slučaju
 moraju nabrzo postati plijenom ne-
 prijatelja. Knezovi se dakle poje-
 dinih plemena, odreknu svoje vlasti
 predaju u ruke najmoćnijeg kneza,
 Tomislava. Tako postade Tomislav
 kraljem Hrvata.

U ovo je doba bio običaj, da
 katolički vladari prije svega mole
 oca Papu u Rimu za dozvolu
 da smiju osnovati kraljevstvo. To
 čini i Tomislav. Papa vrlo lijepo
 primi Tomislava i pokloni mu sve
 kraljevske znakove od suhoga zlata.
 Tomislav primi ove darove, a za

uzvrat obeća sv. ocu Papi vjernost
 i sinovsku odanost.

Hrvati se brzo osvjedoče o ko-
 risti kraljevstva. Okupljeni svi oko
 jednog vladara, postali su upravo
 silan narod. Sada istom Hrvati
 opaze kako im je država prostrana
 i kako su brojan narod. Tomislav
 zapovjeda i vlada nad cijelom da-
 našnjom Jugoslavijom i Istrom tamo
 do rijeke Soče osim Srbije, Srije-
 ma i Vojvodine. Sjeverni dio Al-
 banije sa Skadrom također Tomi-
 slava priznaje svojim gospodarom.
 Moć naše vojske bila je poznata
 po cijelom onda poznatom svijetu.
 Tomislavovo prijateljstvo traže naj-
 ugledniji vladari onoga vremena.
 Jednom riječi, u 10. stoljeću Hrvat-
 ska spada među prva kraljevstva
 Evrope. Tomislav kao dobar diplo-
 mata i vojskovođa obrani i proširi
 granice Hrvatske i prisili na mir
 susjedne neprijatelje.

God. 930. umre već Tomislav,
 prvi i najjači kralj Hrvata. Naslijede
 ga njegovi sinovi. Nasljednici To-
 mislava, kraljevi narodne krvi vla-
 daju mal ne 2 potpuna stoljeća. I
 oni stekoše mnogo slave hrvatsko-
 mu narodu i kraljevstvu, ali onog
 sjaja i one moći, što je za vlada-
 nja Tomislava bilo, Hrvatska nikada
 više imala nije. S jedne strane ne-
 sposobnost pojedinih vladara, a
 s druge strane vječne nutarnje
 razmirice i sila neprijatelja učiniše
 to, da je koji dio zemlje vazda bio
 u tuđim rukama.

Koncem 11. stoljeća prestaju
 Hrvatskom vladati knezovi i kraljevi
 narodne krvi. Mal ne 4 potpuna sto-
 ljeća se njima ponosismo, a sada
 eto Providnost Božja učini i kod
 nas ono isto, što je izvela kod sviju
 ostalih naroda. Narodna nam di-
 nastija izumire, a Hrvatska dobije
 vladare tuđince, iz kraljevskih kuća
 susjednih naroda. Tako je htjela

Providnost Božja, a nama ne preostaje drugo, nego pokoriti se Njenoj odluci. I knezova i kraljeva naših iz narodne krvi treba da se vazda poštovanjem i zahvalnošću sjećamo.

Oni nam skupiše rod, stvore od njega jednu jaku cjelinu, državu i na koncu kraljevstvo. Njihovom požrtvornošću, umom i junaštvom prijeđe ime Hrvata i preko gora i dola, te bude poznato po svem kulturnom svijetu. Knezovi i kraljevi iz narodne krvi učine divlje krajeve naše domovine pitomima; pohrvate u ovim krajevima zaostale tuđe elemente, te tako dadu našoj domovini čisto hrvatsko obilježje. Obrane nas od tolikih neprijatelja i osiguraju nam budućnost. Oni nam pokrstiše narod, ušćuvaju ga u katoličkoj vjeri i učiniše to, da danas spadamo među zapadne kulturne narode. Svaki pravi Hrvat treba da nekim ponosom spominje jednog kneza Ljudevita, Domagoja itd.; kralja Tomislava, Petra Krešimira Velikoga i sve ostale. I ako ovi naši narodni velikani nijesu uspjeli u svakom svom pohvatu, to je ipak za njihova vladanja Hrvatska bila slavna i slavljena i čisto hrvatskog karaktera. Dok nad mističnim grobovima ovih naših narodnih velikana i preporoditelja kličemo njima vječnu slavu, ujedno obećajemo i prisizemo, da ćemo uspomenu njihovu vazda nositi u srcima našima i ideale njihove za hrvatski narod učiniti i našim idealima.

Hrvatska za vladanja Arpadovića.

Koncem 11. stoljeća nastane veliko komešanje u cijeloj Hrvatskoj. Kralj Dimitrije Zvojnimir umre god. 1089. i to bez potomka. Hrvati htjedu odmah izabrati sebi kralja, ali

udova pokojnog kralja Zvojnimira Jelena Lijepa ne htjede dati kormilo iz svojih ruku. Nastane svađa kojoj bude konac taj, da kraljica zatraži pomoć kod svoga brata ugarskoga kralja sv. Ladislava. Ugri zbilja dođu i osiguraju Jeleni hrvatsko prijestolje. Time mir ipak ne bude uspostavljen jer čim je sv. Ladislav maknuo svoju vojsku iz Hrvatske, ustane narod na noge i izabere sebi za kralja Petra, čovjeka svoje krvi.

Sv. Ladislav nije mogao da još jednom dođe u Hrvatsku, jer već god. 1097. leže u grob. Njega naslijedi na ugarskom prijestolju Koloman, koji odluči da se Hrvatima osveti. Sabere silnu vojsku i prijeđe Dravu. Vojska mu postigne dosta uspjeha, ali je na koncu morao uvidjeti, da imade posla s velikim narodom, koji i svoj rod i svoju slobodu nada sve ljubi. Nije bilo druge, već se s Hrvatima nagoditi, što se i zbude kod Varaždina 1102. god. Prema ovom sporazumu priznaju Hrvati Kolomana i sve buduće Arpadoviće za svoje kraljeve, dok sve ostalo ostaje onako kako je i bilo. Hrvatska dakle time dobiva vladare iz tuđe kuće, ali svoju samostalnost ipak ne gubi. Hrvatska ne dolazi ovim ugovorom pod Mađarsku, već dođe samo do toga, da od god. 1102. imadu ova dva naroda jednog te istog vladara.

Vladanje Arpadovića u Hrvatskoj potraje dva potpuna stoljeća. Istina, da Hrvatska time nije izgubila svoju samostalnost, ali su nam Arpadovići bili i ostali vazda tuđinci. Oni niti nas mogu, niti nas hoće razumjeti. Arpadovići isprva još dolaze u Hrvatsku da se krune i da predsjedaju hrvatskim saborima, ali to dugo ne potraje, te nakon 50 godina vladaju oni Hrvatskom kakovom mađarskom pokrajinom

Mjesto kralja vlada i vodi upravu obično kraljev najstariji sin, koji je bio ujedno u prijestoljenasljednik. Hrvati ga nazivaju „banom“ svojim i „mlađim kraljem“. Ovi „mlađi kraljevi“ upravljali su zemljom onako, kako im se to iz Budima nalagalo, ili kako su sami htjeli. Arpadovići, da povećaju slavu svoju bdili su nad integritetom zemlje, te si tako i nehotice stekoše priznanje kod našega narode.

Za vladanja Arpadovića bori se hrvatski narod osobito protiv lukavog Carigrada i lažne Venecije. Mnogoput nas svladaše naši neprijatelji, ali na koncu ipak mi ostajemo pobjednici. God. 1301. izumiru Arpadovići, te se tako hrvatski narod oslobađa ovih tuđinaca. Vesele i sloboda ipak ne bude potpuna, jer smrću madžarske dinastije dolaze opet samo tuđinci na hrvatsko prijestolje.

Koncem 13. stoljeća opažamo u naslovu hrvatskog kraljevstva neku promjenu. Ne naziva se više naša država Kraljevina Hrvatska, već je to troimena kraljevina: *Kraljevina Hrvatska—Slavonija i Dalmacija*. Ovaj naziv ima svoje tumačenje u tome, što je naša kraljevina obuhvatala ove tri zemlje, najme Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju. Naziv taj ostaje u uporabi sve do god. 1918. kad najme zabacismo sve stare nazive kod sviju jugoslaven-skih plemena i stvorismo posve novu jedinstvenu državu: *kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca*.

Hrvatska od god. 1301—1526.

Početak 14. stoljeća izumire dinastija Arpadovića. Prema sklopljenom ugovoru god. 1102. dobi Hrvatska opet pravo da bira sebi kralja. Tako se i zbude. Dok su Ugri izabrali sebi za kralja najprije Otona Bavarskog, a onda Večeslava

češkog; Hrvati pozovu iz Napulja Karla Anževinca. Sada se dogodi nešto značajna u povjesti Hrvata i Madžara. God. 1102. daju Madžari Hrvatima svoga vladara za kralja, a god. 1309. daju Hrvati Madžarima svoga vladara za kralja. Te godine najme dovedu Hrvati Karla u Budim, a Madžari ga priznaju i za svoga vladara. Od toga vremena opet stojimo u nekoj zajednici sa madžarskim narodom.

Vladanje Anževinaca ne potraje više od 80 godina. Njima ipak treba da smo zahvalni, jer nam uščuvažavaju integritet zemlje, obraniše nas od sviju neprijatelja; samu pak državu tako uredi, da je bila prva u Evropi.

Koncem 14. stoljeća dolaze na hrvatsko prijestolje kraljevi iz raznih tuđih dinastija. Njihova vladavina potraje sve do god. 1526. Osim Sigismunda i Matijaša Korvina svi su ti vladari slabi i nedorasli za prilike, u kojima se onda Hrvatska nalazi. Slabost ovih vladara upotrijebe Turci, te oni za kratko vrijeme osvoje oko dvije trećine naše domovine.

Hrvatska za kraljeva iz kuće Habsburške.

Smrću kralja Ljudevića II. i padom kršćanske vojske kod Muhača, stoji hrvatski narod pred velikim pitanjem: što će biti bolje, izabrati vladara narodne krvi, ili pozvati koju moćnu dinastiju? Turčin je prijetio sve više i više, te nije bilo vremena za dugo razmišljanje. Hrvatski velikaši imajući pred očima silnu moć Turaka i budućnost samoga kraljevstva, odluče se na potonje. I doista god. 1526. na staru godinu u Cetinu izaberu Ferdinanda Habsburgova za kralja hrvatskoga. Ferdinand primi ponudu i obeća, da će biti hrvatskomu narodu ono

isto, što su mu bili nekoć vladari narodne krvi. Tako postanu Habsburgovci vladari Hrvatske, te kraljevahu kod nas sve do god. 1918. Mal ne 4 stoljeća vladaju Habsburgovci našom kraljevinom. Moćna je bila to i ugledna dinastija, ali se nabrzo moralo opaziti, da je to tuđa krv, koja ne samo da ne će ispuniti pod prisegom obaćano, već kroz sva 4 stoljeća udara protiv našeg roda kao najveći dušmanin. Priznajemo, da su Habsburgovci mnogo učinili za kat. vjeru u našim krajevima. Priznajemo, da su konačno oni otjerali Turcima iz naše zemlje, ali toliko suza nije hrvatski narod još nikada istočio kao baš pod vladavinom Habsburgovaca.

Od druge polovice 14. stoljeća, te sve do konca 19. vijeka bori se naš narod protiv neprijatelja cijelog svijeta. t. j. Turčina. Kada si predočimo silu tog ozmanlijskog carstva, našu slabost i nehaj ostale Evrope, onda se moramo čuditi, da nas Hrvata još uvijek imade. Imali smo posla sa mnogo neprijatelja, ali sa Turcima najviše. Borba sa Turcima bio nam je svakdanji krušac i napitak. Turčin nam iskrčio, da tako kažem preko dvije trećine naroda. Turčin nam je uništio svu kulturu, što štekosmo kroz 10 stoljeća. Turčin je oteo kršćanstvu i jedan dio našeg naroda, a da ne spominjem one tolike suze starih i mladih, majki, udovica i siročadi. Međutim Providnost Božja, koja nas je uščuvala i spasila od Huna, Avara i Tatara, spasi nas i uščuva i od Turaka. Danas su i oni slomljeni, dok mi stojimo kao klisura ponosno gladajući na proslošt našu velikom vjerom i ufanjem u Božju pomoć u budućnost.

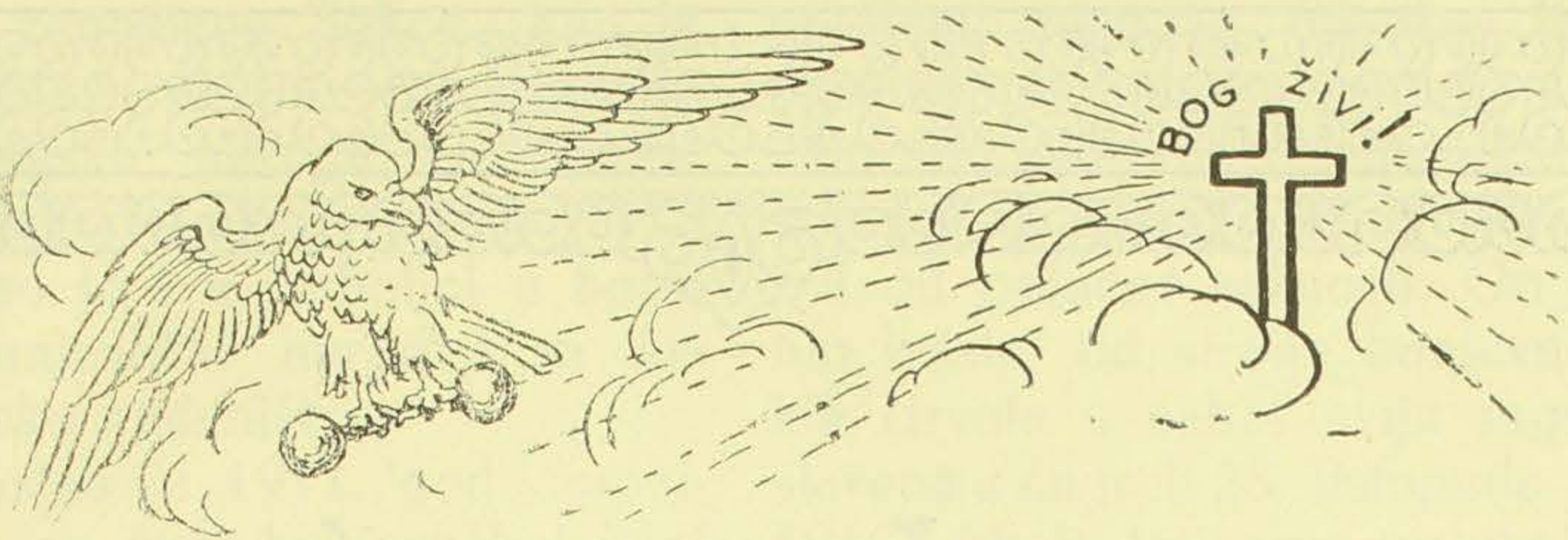
Najnoviji događaji u povjesti Hrvata.

Imena Hrvat i Hrvatska u povjesti

našoj nijesu poznata sve do 9. stoljeća. Da su se naši pradjedovi ovim imenima služili, to je više nego sigurno, ali nas povjesničari nazivaju samo Slovenima. U devetom vijeku već spominju povjesničari ovdje na jugu Hrvate i Srbe. Istom od devetog vijeka počamši dijele se južni Slaveni na dvoje i stvaraju dvije nezavisne države, naprije najme Hrvatsku i onda Srbiju. Srbima se nazivaju Sloveni današnje Srbije, a Hrvatima svi ostali, čak i oni u sjevernoj Albaniji. Da smo sa Srbima zajedno došli u današnju Jugoslaviju, o tome ne ima sumnje, ali, da sve do 1918. godine nijesmo nikada bili sa Srbima u političkoj zajednici, svjedoči nam historija. Jedan smo doduše narod, ali nas nepoznate prilike, ili bolje reći neprilike prisiliše, da stvorimo dvije nezavisne države.

Danas smo zajedno i jedna smo država. Trebalo je eto čekati više od 10 stoljeća, dok se ponovno sjedinismo. Prigodom ovog jubileja treba da, čvrsto odlučimo, da se nikada više dijeliti ne ćemo. Znajmo već jednom, da su imena Srbin, Hrvat i Slovenac samo plemenska imena i da svi troje nijesmo ništa drugo, već potomci onih Slovena, koji u 6. stoljeću p. Krista dođoše u ove južne krajeve. Jedan smo narod i jedno hoćemo da budemo! Svaki onaj, koji bi nas opet pokušavao dijeliti, bio on Srbin ili Hrvat, neka znade, da nam je dušmanin i neprijatelj je naše budućnosti. Odlučimo ovom zgodom, da ćemo se pod dinastijom narodne krvi slavni Karadžorđevića boriti protiv svih vanjskih i kukavnih unutarnjih neprijatelja.

Dr. P. Gothard Goričanec.

Vitezovi Krista.

(Pjesma hrvatskih Orlova.)

*U duše je naše ušla nova radost,
Pa u nama trepti kao na vrhuncu,
Ona novom snagom jača našu mladost
I ponosno kliče: Orli, srca k suncu!*

*Kao snijeg bijeli duša nam se blista,
Zlatna knjiga naša vodić nam je svima,
Mi smo danas mladi vitezovi Krista,
Poletom i snagom slični orlovima.*

*Sa poklikom snažnim, za lozinku svetu
Razvit ćemo smjelo sve zastave naše
I sve ćemo borce skupiti u četvu.*

*Pogledajte natpis na trobojnom platnu,
Svi sinovi mraka od njega se plaše:
Napred za krst časni i slobodu zlatnu!*

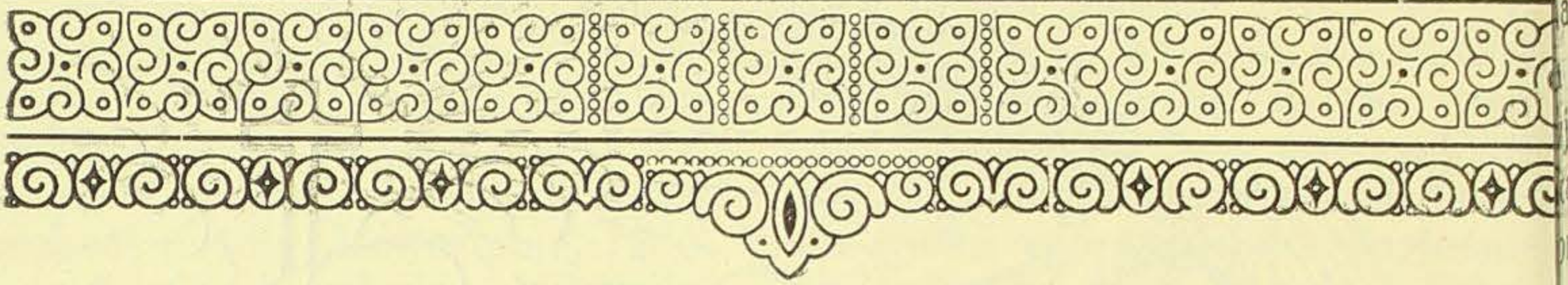
Spjevao Marko Vunić.

Čovjek ne živi sebi i ne umire sebi, već živi i umire Bogu,
koji ima najveće pravo na čovjeka.

Dr. Krek.

Ministri dolaze i prolaze. Narod i njegova svijest ostaje. I
stoga je naša sveta dužnost, da ne služimo ni ministrima niti
komu drugomu, osim jedinom Bogu i kršćanskom narodu.

Dr. Krek.

BLAŠKO RAJIĆ.

U nacionalno-političkom životu Bunjevaca i Šokaca, posljednjih godina često čujemo ime g. Blaška Rajića narodnog poslanika. Cio pravac narodne naše borbe veže se za njegov rad. Svi naši narodno-prosvjetljeni ljudi jednodušno su saradivali na izgradnji naše narodne svijesti u novoj domovini, bez sumnje je, da smo svi nastojali poslije narodnog ujedinjenja sa velikom radošću i odvažnim srcem dovršiti rodoljubivo djelo, zbog kojeg smo pod starim režimom zapostavljeni i pogrđeni bili; svi smo bili svijestni, kakve velike zadaće ima na sjeveru naše otadžbine slavenski narod koji je iste kulture kao što je većina Vojvođanaca. Ali ipak zbog poteškoća i nesporazuma trebao nam je jedan muž, koji će po svojem nezavisnom stanju sposoban biti zastupati i sprovesti ono stanovište, koje je cio bunjevačko-šokački narod zauzeo prvih godina našeg novog narodnog života. A zato je bio najpozvaniji g. Blaško Rajić.

Na to ga je opredijelila njegova prošlost i njegov rad za vrijeme narodnog ujedinjenja.

G. Blaško Rajić se je rodio u Subotici 7. siječnja g. 1878 u najizrazitijoj bunjevačkoj četvrti u „Gatu“. „Gat“ je u Subotici poznat sa svoja dva svojstva; na toj strani malo je velikih zemljoposjednika a stanovnici su mu čuveni borioci.

Ova dva svojstva karakterišu cio život i rad g. Blaška. Uvijek je simpatizirao sa ubogima, sa slabima, sa patnicima. Progonjeni, zapušteni, bijednici, to su bili uvijek Rajićevci; i za vrijeme njegove mladosti, kad je vodio u Subotici radnički pokret i za vrijeme njegovog javnog djelovanja, kada mu se kao narodnom poslaniku utiču svi koji obrane, pomoći i okrilja trebaju.

Svoje mladenačko vrijeme je proveo u borbi. Borio se protiv Nazarenaca, kad je bio kapelanom u Dušnoku (1902) kod našeg uvaženog rodoljuba prečeg g. Ilije Kujundžić; radio je za

aše zapuštene Šokce, kad je Santovu (1903—6.) osnovao heresijsku udrugu, cio njegov apelanski život (1906—11.) prošao je i u Subotici u borbi za bunjevački narod i za kršćansko radništvo.

Postao je 1911. god. župnikom, na čisto bunjevačkoj župi

Subotici od sv. Roka. Ovdje je napravio široko polje da radi za svoj narod, koliko u to tadašnje teške prilike dopustile.

Osnovao je „Katoličko Divojačko Društvo“ (1912.) i sa članicama ovog društva priređivao hrvatske predstave; a madžarske

vlasti nijesu smjele to zabraniti, jer su članice tog društva bile iz najboljih bunjevačkih kuća. Ovo je društvo uvelo i veliku svetnu svečanost „Dožejancu“. Za đake Bunjevce držao je posebnu knjižnicu.

U ovoj njegovoj borbenoj radnosti zatekli su ga poslijeratni događaji; i njegove zasluge u

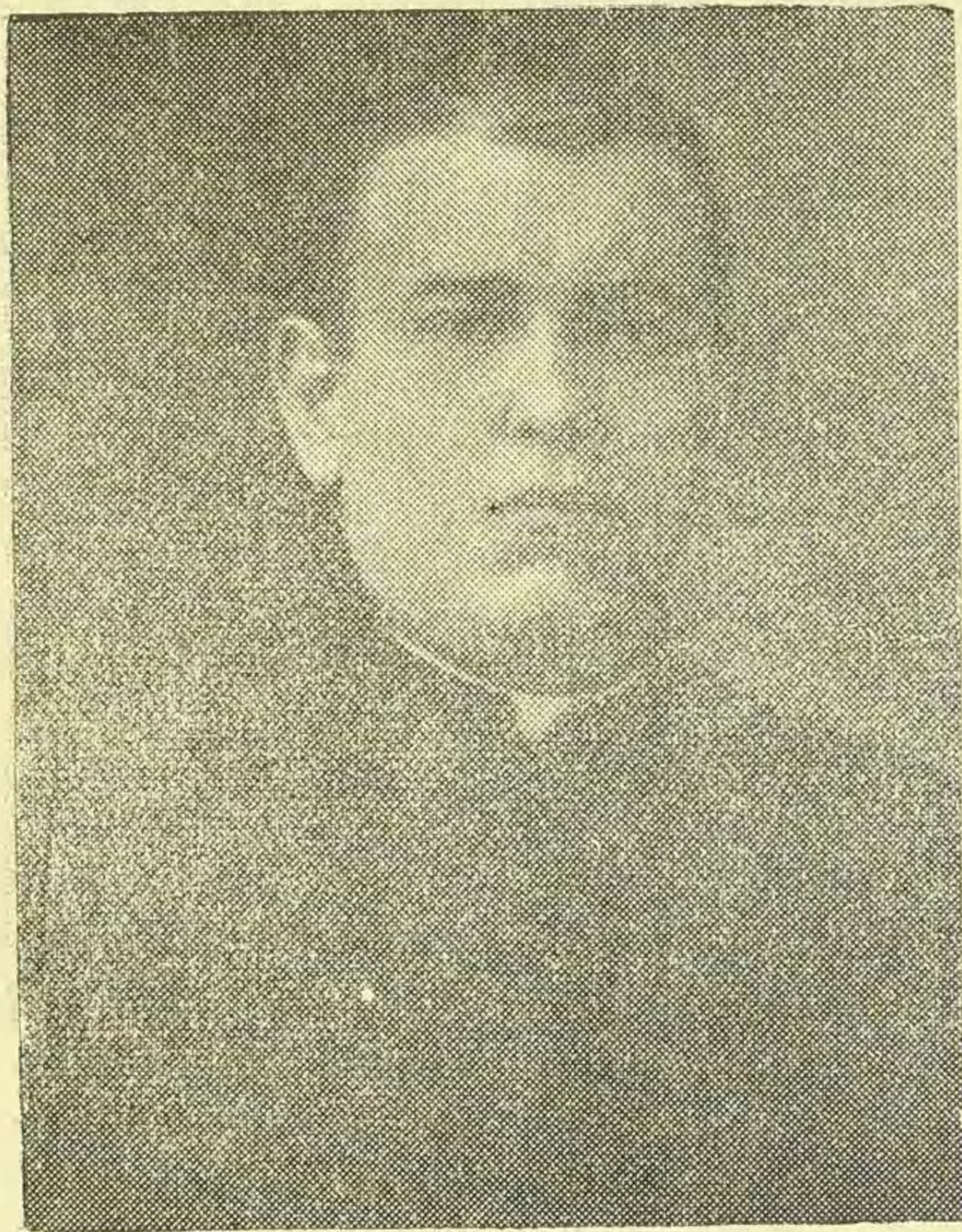
prošlosti, njegova odvažna ličnost zamah su ga podigle na čelo radu kod razvoja događaja, koji su za budućnost povijesti bili od odlučne važnosti. On je bio izaslat od strane bunjevačkih Hrvata u sabor sviju Jugoslavena u Zagreb 28. listopada g. 1918. Med stolinama pogibelji

se je vratio preko Pešte u Suboticu, i donio vijest o ujedinjenju Jugoslavena.

Na njegovom župskom stanu je vihorila hrvatska zastava u času, kad su u Subotici boravile još 4 madžarske regimente. Kad je Subotica bila u opasnosti, išao je u Pariz za svjedo-

ka pred mirovnu konferenciju.

Triput je bio izabran g. Blaško za narodnog poslanika. U ovom njegovom političkom radu vodila ga je ta smjernica misao, da naš patnički i pravo-evanđeoski narod tako bude preveden u novu narodnu zajednicu Jugoslavena, da se narod u prvoj ushićenosti ne iznevjeri ni svo-

BLAŠKO RAJIĆ

joj prošlosti, ni svojim najsvetijim osjećajima, pa da ostane neozlijeđena naša nacionalna svijest i to: da smo vijekom ostali Hrvati, Bunjevci i Šokci, i vjerni sinovi svete katoličke Crkve.

Ovo je njegov politički program: Mi, Bunjevci i Šokci, kao slavenski narod, imamo veliku zadaću, da dobijemo dotične uloge na čelu Vojvodine, i kao taki pozvani smo da one, s kojima smo po vjeri jedni, prevedemo u zagrljaj k onima, s kojima smo po našem nacionalizmu jedan te isti narod.

U valovima političke borbe sve većma dozrijeva shvatanje da će se oko stranke g. Blaška Rajića okupiti opet svi, koji još za sad obećanjima zavjereni traže načina, da se pomoću drugih uvažavaju, a još ne uviđaju, da im je u javnom životu jedino obrazložen pravac onaj, što ga g. Blaško Rajić zastupa. Ovo je teška dužnost za g. Blaška, al ovo je i slavna budućnost našeg obljubljenog bunjevačkog i šokačkog naroda. Bog mu bio u pomoći. Srećan mu i blagoslovljen bio rad! Na mnogo ljeta! Bog živi!

Sedamstogodišnjica božićnih jasllica.

Prošle se godine o Božiću navršilo 700 godina, otkad je sv. Franjo Asiški učinio prve božićne jasllice.

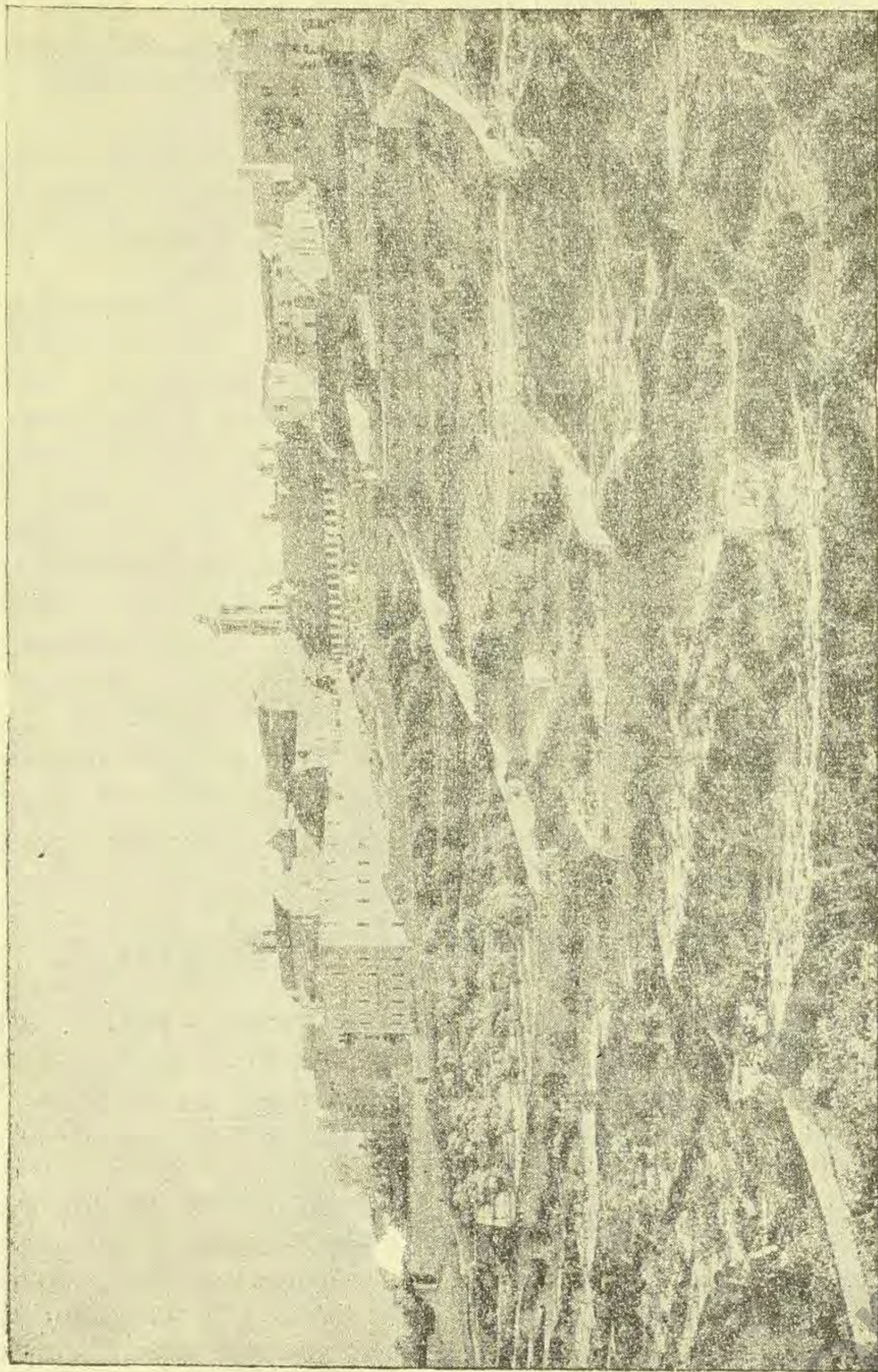
U Grecciu je živio imućan čovjek Giovanni Vellita, kojega je sv. Franjo radi njegove pobožnosti veoma volio. Oko četrnaest dana pred Božić pozva ga svetac k sebi i reče mu: „Ako hoćeš, da u Grecciu dostojno proslavimo blagdan rođenja Gospodinova, koji se približuje, pripravi, što ću ti reći: U šumi je kod samostana špilja. U nju postavi jaslle napunjene sijenom. Dovedi vola i magarca, da bude sve kao u Betlehemu, jer hoću da dozovem u našu pamet Betlemsko Dijete tako živo, da breme njegova siromaštva vidimo na svoje oči.“ Giovanni učini sve kako mu Fra-

njo reče. Na Božićnu noć dođu Franjini redovnici i narod iz cijele okolice, da tu skupa proslave rođenje Spasiteljevo. Cijela se okolica orila od pjevanja pobožnog naroda. Redovnici su pjevali psalme, a sv. Franjo je stao pred jasllicama duboko dirnut i pun neizrecive radosti. Zatim je nad jaslama služio jedan svećenik svetu Misu. Kad je sv. Franjo, koji je asistirao kod mise, pjevao evanđelje, pjevao je tako zaneseno, da je njegov zanos prelazio i na sve prisutne. Sada je Giovanni Vellita vidio čudnu sliku. Vidio je u jaslama božansko dijete kao mrtvo, a sv. Franjo pristupi k jaslama, uzme dijete, koje kao da je naglo oživjelo, otvorilo oči, smiješilo se Franji i milovalo

ručicama po licu. To je viđenje simboliziralo djelovanje sv. Franje, koji je svojom riječju i primjerom oživio Krista u srcima mnogih kr-

šćana. Jaslice u Grecciu su bile povodom, da se običaj pravljenja jaslca o Božiću raširio po cijelom kršćanskom svijetu.

Pogled na Betlehem.

Prigodom ovog jubileja donošamo u našoj „Danici“ nekoliko slika iz Betlehema, koje prikazuju grad Betlehem (na st. 55.), badnju noć u Betlehemu (na st. 57), staro-

drevnu betlehemsku baziliku pod kojom se nalazi štalica (na st. 59), štalicu gdje se rodio Isus sin Božji (na st. 61.) i ulaz hodočasnika u Betlehem (na st. 64.).

Božji tragovi.

Prije više godina putovao je jedan francuzki učenjak afričkom pustinjom, a za vodiče služilo mu nekoliko Arapa. Čim se sunce spustilo na zapad, razastro je jedan Arapin čilim po zemlji i počeo se moliti. Kad je molitvu svršio, pogledao ga učenjak prezirno te ga upitao:

- Što to radiš?
- Molim se, — odgovori Arapin.
- Pa komu se moliš?
- Alahu, Bogu.

Učenjak se nasmiješi i dalje zapita:

- Jesi li ikad vidio Boga?
- Nijesam, — odvrati Arapin.
- Jesi li ikad Boga svojim rukama opipao ili osjetio?
- Nijesam.

— Onda si ti luda, kad vjeruješ u Boga, kojega nikad nijesi vidio, ni čuo, ni svojim rukama dodirnuo.

Arapin ne odgovori ništa. Oni

legoše na počinak i uraniše prije izlaska sunca. Izišavši iz šatora reći će učenjak svojim vodičima:

— Ovdje je noćas bila deva.

Tad siječne u očima Arapina, i on zapita:

— Jeste li vi devu vidjeli?

— Nijesam, — odvrati učenjak.

— Jeste li vi devu čuli?

— Nijesam.

— Jeste li vi devu rukom opipali?

— Nijesam.

— E, onda ste vi lud učenjak, kod vjerovati u devu, koju niti ste vidjeli, niti čuli, niti osjetili.

— Ali čovječe, odgovori učenjak, — tu u pijesku oko šatora vide se tragovi njezinih nogu.

U tom času izašlo je sunce na obzorju u svom svojem istočnom sjaju. Arapin pokaže rukom na izlaz sunca i reče:

— Kad vidite tragove Stvoritelja onda znajte da ima Bog!

Širokogrudni katolici.

Među katolicima ima dosta onih, koji hoće da budu katolici, ali ne „tjesnogrudni“, nego „širokogrudni“. Zato krivo gledaju na one, koji strogo provode katolička načela do zadnjih posljedica i nazivlju ih zasukancima i pretjerancima. Ti „širokogrudni“ katolici uvijek ističu, da moramo pokazati ljubav prema neprijateljima vjere i blago tumačiti njihova djela i namjere, i dok oni tako propovijedaju ljubav prema neprijateljima vjere, sami je ne pokazuju prema svojoj braći po vjeri, koju kritiziraju i pretresaju i svaki im čin s povećalom pregledaju.

Oni u ime širokogrudnosti šutke

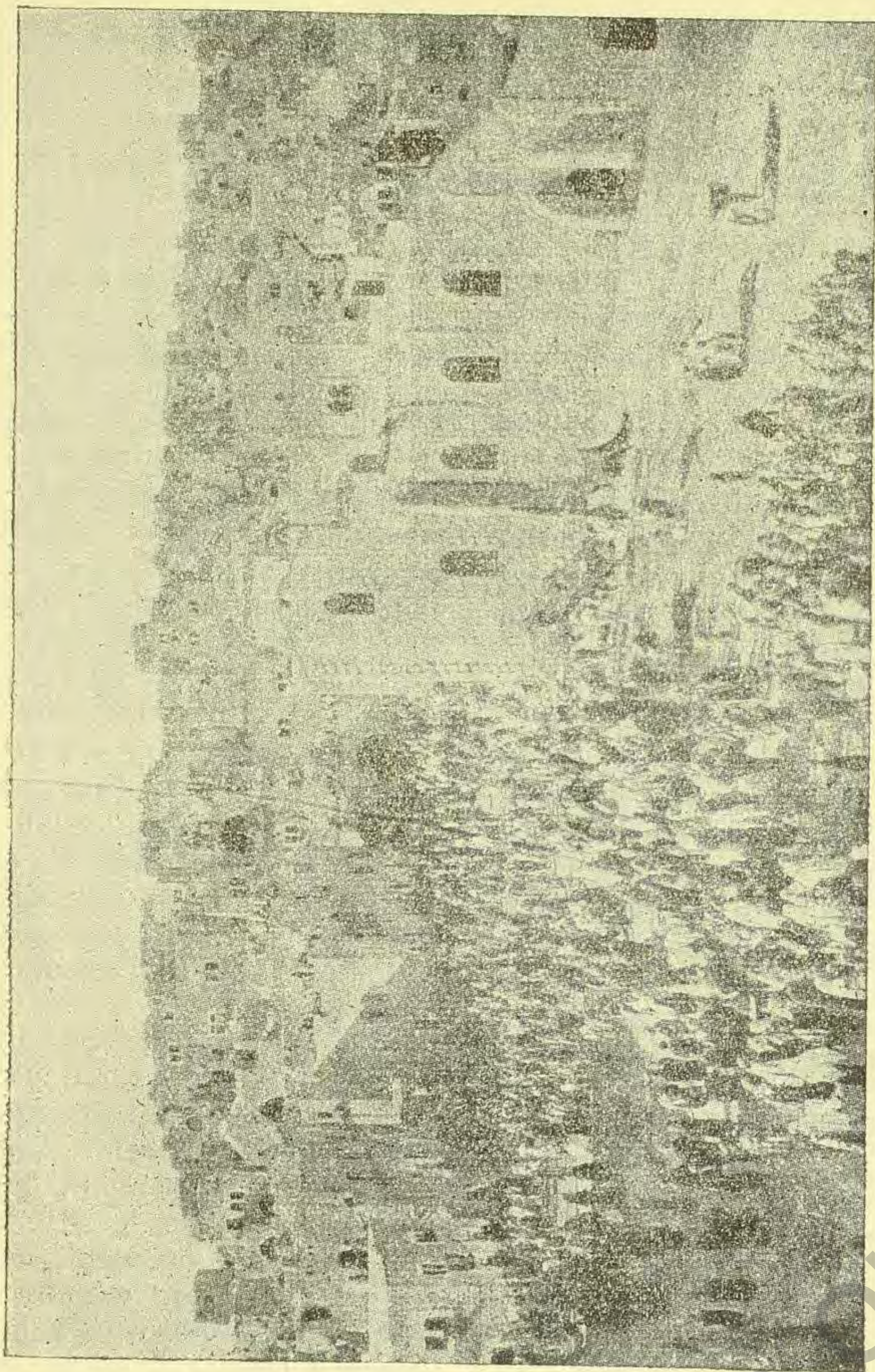
prelaze preko navala, kojima neprijatelji vjere napadaju na katoličku Crkvu, a osuđuju katoličke listove, ako na te navale odlučno reagiraju.

Jer su širokogrudni, potpomažu društva, kojima je dio programa širenje protuvjerskih načela, a ne trpe društva, koja imaju zadaću širenje vjerskih načela i njihovu provedbu u javnom i privatnom životu.

Traže što ih spaja sa protivnicima katolicizma i nekatolicima, a kad se radi o katolicima, koji se s njima ne slažu jer hoće da budu dosljedniji, onda traže samo ono, u čemu se ovi od njih razlikuju.

Ako svećenici pristaju uz političku stranku, koja u kulturnim pitanjima stoji na stanovištu katoličkih načela, onda prigovaraju jer da se svećenici ne smiju baviti po-

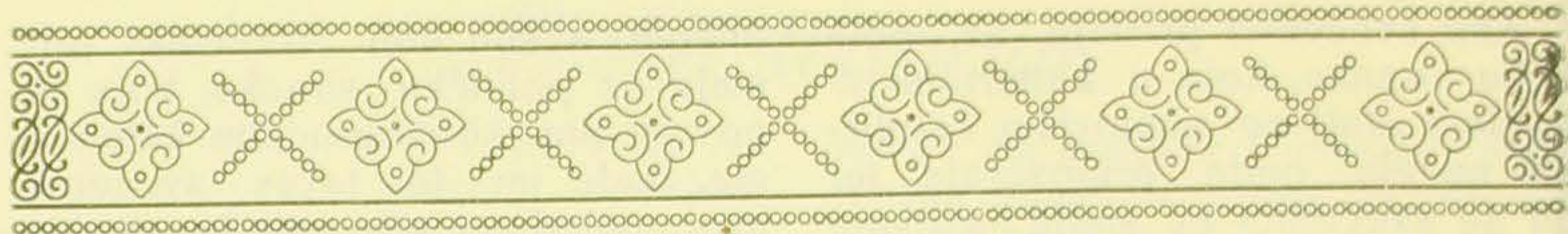
litikom. A kad koji svećenik pristaje uz političku stranku, koja je povoljni tim širokogrudnim katolicima, onda im je takav svećenik uzor, ugledan i vrlo ugledan sveće-

Badnja noć u Betlehemu.

nik, u kojeg se imaju drugi ugledati. Tako bismo mogli i dalje nabirati i vidjeli bismo da u srcu nekih katolika ima mjesta za sve ideje i osobe, samo ne za čiste katoličke

ideje i one katolike, koji hoće da provode katoličke ideje do zadnjih posljedica. Takva je širokogrudnost bolest.

NAŠE ČITAONICE.

Svjetski rat ima bezuvjetno vrlo mnogo zlih posljedica, ali ima, mora se priznati, i po koju dobru. Takva je jedna, da su se tijekom rata privikli čitanju i široki slojevi naroda, koji prije nijesu nikada ni zavrili u kakvu knjigu ili novine. Danas nema kod nas u Bačkoj, a biti će tako valjda i u drugim krajevima, gotovo sela, koje ne bi imalo čitaonice. Što više, u nekim većim i po više njih. Ovo je svakako lijepa pojava, koja bi općoj izobrazbi našega naroda uvelike mogla koristiti. Međutim ovo će uslijediti istom onda, kada se naše seoske i malogradske čitaonice preurede, jer ovakve, kakve su danas u većini mjesta, ne će općoj izobrazbi mnogo doprinijeti. Većina naših sadašnjih čitaonica ima svoje prostorije u *gostioni*. To je prvi i glavni razlog, da one ne mogu postati rasadista prosvjete i izobrazbe. U *gostioni* se ljudi u najboljem slučaju zabave, rastresu i porazgovore, *ali o kakvom širenju prosvjete i izobrazbe u gostioni ne može biti ni govora.*

Ako dakle hoćemo, da nam čitaonice budu sredstvo za širenje prosvjete, onda ih bezuvjetno valja preseliti iz *gostiona* u privatne kuće, u prostorije, gdje se alkohol ne toči. Najidealnije bi bilo, kad bi naša sela i gradići imali svoje „Pučke domove“, kao što je to u Sloveniji i u drugim kulturnim zemljama.

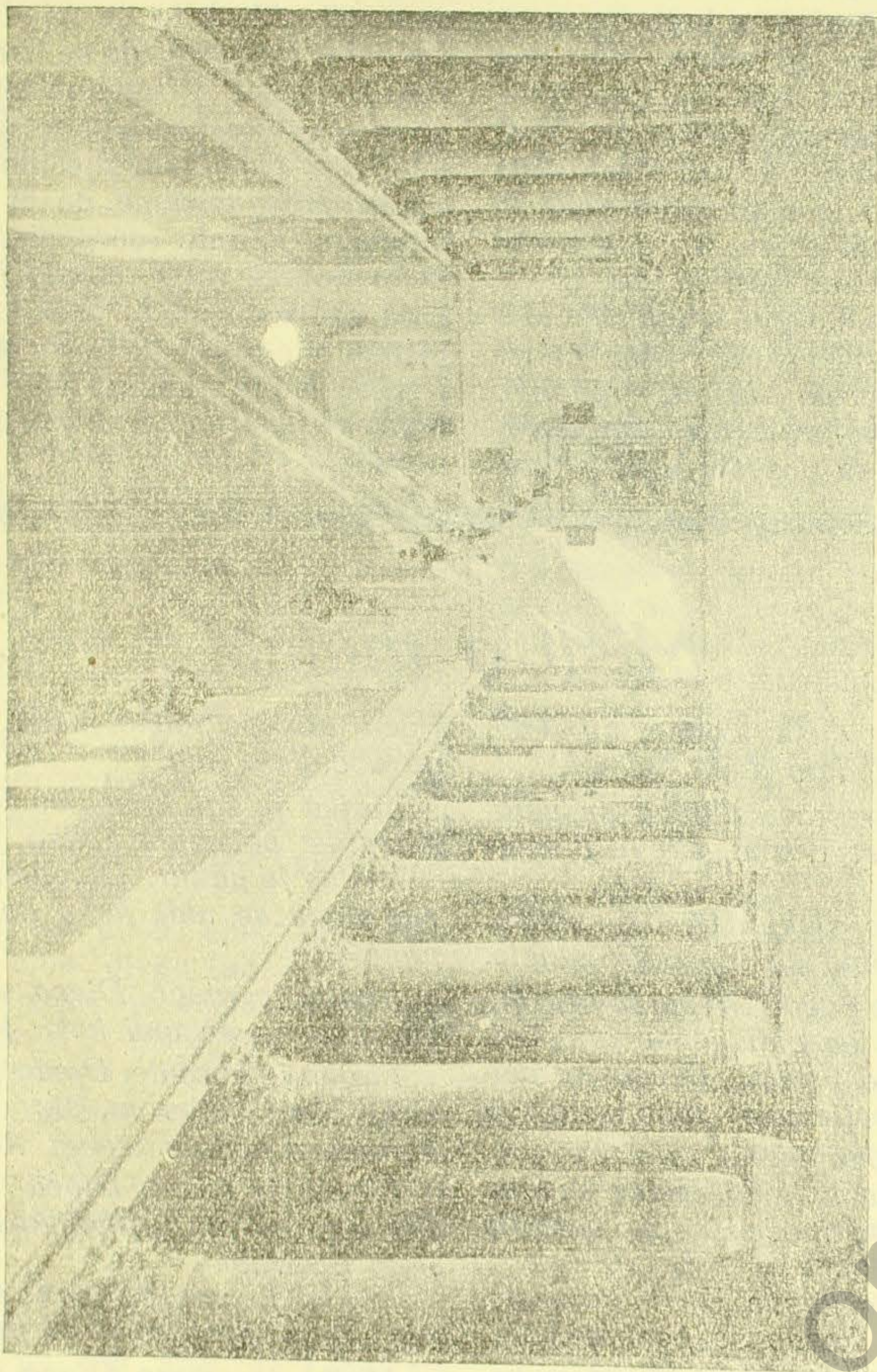
U takvim je domovima uz druge prostorije, koje služe za gimnastičke vježbe Orla, pučke kazališne predstave, i. t. d., svagdje i prostorija za čitaonicu i knjižnicu. I kod nas bi se takovi domovi morali podizati, jer kad to mogu siromašna slovenska sela, mogla bi i naša kudikama bogatija bačka. Međutim, dok za takve domove kod nas još nema smisla, moramo svoje čitaonice staviti u privatne kuće. Jedna prazna oveća soba moći će se u svakom selu naći, da služi kao čitaonica.

Druga je zla strana naših čitaonica, što se u njima čitaju *samo novine*. Pa kako se i te čitaju! Bogatiji i školovani članovi čitaonice obično su sami predplaćeni na novine, pa ih čitaju kod kuće. Ti u čitaonicu slabo i idu. Seljaci i obrtnici zabavljeni su preko nedjelje svojim poslom, pa ne dospijevaju ići u čitaonicu, nego samo nedjeljom i blagdanom poslije podne. Tu nađu cijele hrpe novina. Da ih sve mirno i trijezno s nekom kritikom u njima napisanoga pročitaju, apsolutno nije moguće. Nego oni zavire malo u ove, malo u one i — s tim je čitanje svršeno. Jasno je, da od ovakoga čitanja ne može biti mnogo koristi. Ovdje bi se ovako moglo pomoći. Svake nedjelje i blagdana, kad u čitaonicu članovi u većem broju dolaze, morao bi jedan školovani član, na selu recimo župnik

ili učitelj, koji redovito prati pisanje štampe, držati kratak pregled političkih i drugih događaja u proteklom tjednu, te upozoriti članove na važnije stvari, koje su u štampi u

tom tjednu napisane. Članovi bi te stvari onda sami pročitali i ne bi gubili vrijeme na čitanje stvari, koje su od male ili nikakve važnosti.

Dalje se ne smije zaboraviti, da za

Starodrevna betlehemska bazilika, pod kojom se nalazi štalica.

promicanje opće narodne izobrazbe nije dostatno samo čitanje novina. Kudikamo više vrijedi čitanje valjanijih knjiga. Zato se naše čitaonice ne smiju ograničiti samo na to, da

imaju obilje svakakvih novina, nego moraju nastojati, da si nabave malo pomalo bogatu knjižnicu, s knjigama zabavnoga, a još više poučnoga sadržaja, koje imaju trajnu vrijed-

nost, a nijesu kao novine, koje se danas pročitaju, a sutra se u njih slanina zamata. Iz čitaoničke knjižnice trebali bi članovi knjige marljivo posuđivati i kod kuće ih za slobodnoga vremena mirno i sabrano čitati.

Još je jedna stvar, koja se mora uvesti u naše čitaonice, da one uistinu postanu rasadište prosvjete, a to su *pučko-prosvjetna predavanja*. Živa riječ više vrijedi od mrtvoga slova. Dok i iz najboljega članka ili knjige crpi u isto vrijeme korist samo pojedinac koji to čita, iz valjanoga predavanja imaju koristi svi, koji ga slušaju. *U našim čitaonicama morala bi se redovito držati pučko-prosvjetna predavanja*. Na to su pozvani naši izobra-

ženi i školovani ljudi. Držeći takva predavanja ispunili bi oni u prvom redu svoju patriotsku i čovječansku dužnost. Rad oko podizanja i širenja prosvjete u narodu, najljepše je patriotsko djelo. Narod bi taj rad znao cijeniti. A to je ujedno najzgodnije sredstvo, da se izravna jaz između puka i inteligencije, koji sada na štetu naših opće narodnih interesa, u mnogim mjestima vlada.

Eto ovako mislimo, da bi se naše čitaonice morale reorganizovati. Uz malo dobre volje moglo bi se to lako provesti, pa bi naše čitaonice uistinu bile rasadišta prave prosvjete i zalog bolje budućnosti našega hrvatskoga (bunjevačko-šokačkog) naroda.

Misli o majci.

Majka je duša. Djeca su Oči. Oči su ogledalo duše.

Majka je srce. Djeca su usta. Od djece se dozna, što je u majčinu srcu.

Majka je stablo. Djeca su plod. Po plodovima se poznaje stablo.

Majka je čokot. Djeca su grožđe. Po grožđu se vidi kakav je čokot.

Majka je vrtlar. Djeca su cvijeće. Na cvijeću se vidi kako ga je vrtlar njegovao.

Majka je svijetlo. Djeca su sjaj. Po sjaju se može suditi, kako je jako svijetlo.

Majka je kosac. Djeca su otkos. Po otkosu kosac se poznaje.

Majka je glavnica. Djeca su kamate. Po kamatama može se prosuditi, kolika je glavnica.

Majka je voda. Djeca su čaša. U čaši se vidi je l' bistra voda.

Majka je cvijet. Djeca su pčele.

Pčele donose toliko meda, koliko ga u cvijetu ima.

Majka je sat. Djeca su kazaljka. Kazaljke pokazuju koliko je sati.

Majka je pastir. Djeca su stado. Na stadu se vidi, kako ga pastir pase.

Majka je pisar. Djeca su slova. Po slovima se vidi kako je pisar.

Majka je kormilo. Djeca su brod. Brod plovi smjerom, što mu ga kormilo određuje.

Majka je truba. Djeca su jek. Po jeku se pozna, koliko ima zavoja na trubi.

Majka je panj. Djeca su iver. Ne vrea daleko iver od panja.

Majka je sjeme. Djeca su plod. Kakvo sjeme takav plod.

Majka je kraljica. Djeca su podložnici. Blago djeci, koja imaju razboritu majku.

Sakupio I. P. Jablanović.

Šta treba svaki čovjek da zna?

Napisao: L. N. Tolstoj.

Vraćao se jednom grčki mudrac Sokrat s posla i opazi, gdje se u hladovini skupilo mnogo naroda i njegovih poznatih. Sokrat odmah pristupi k njima, pozdravi ih i stane, da s njima koju porazgovori.

— Mi te već davno čekamo ovdje, — rekoše mu oni. — Sjedi, imamo nešto važno s tobom da se porazgovorimo.

Nije Sokrat još ni sjeo, a već se zgrnuli oko njega ljudi sa svih strana; kojega je put naveo onuda, zaustavio se, neko je čuo na ulici da Sokrat govori i uči, a neko opet vidio sam pa pristupio. Obrtnici ostaviše posao i odoše onamo da slušaju Sokrata.

Počnu ga pitati njih četvorica: Šta da nam djeca uče? Odrasli su, radi smo, da načinimo od njih ljude, pa nas nauči, na kakav zanat da ih dademo.

— A na što ste vi mislili? — zapita ih Sokrat.

— Ja sam namislo, da svog sina dadam na kovački zanat, — reče jedan.

— A ja svoga na zidarski.

— A ja sam cijelog života radio zemlju, pa bih htio, da i moj sin sa mnom radi, — veli treći.

— Moj sin dobro uči i želi da bude liječnik, kaže četvrti.

— Sve je to lijepo, — reče Sokrat. — Svaki čovjek treba da

radi i koristi ljudima, jednom jedno drugom drugo. Zar nije tako? Ako budemo imali majstora od svakog zanata, hoćemo li onda imati svega, što nam je potrebno? Zatreba nam kuća, hram, a mi hajd zidar i tesaru. Zatrebaju nove lađe, a mi po tesara. Ali kad zatreba da muž živi sa zlom ženom, sin sa škrtim ocem, brat sa svadljivim bratom, susjed sa rđavim susjedom, domaćin s oholim gostom, čovjek sa čovjekom tuđincem, — kakvog ćemo onda majstora zvati?

— Za takve stvari nema zanata, tu treba samo biti pravedan čovjek, — reče jedan.

— Tu ima posla i zidar i tesar i liječnik, — reče drugi.

— U takvoj prilici treba svaki čestit čovjek da zna, kako treba da se ponaša, — reče treći.

— Iz tvojih riječi izlazi, — reče četvrti, — da svaki čovjek pored svoga zanata mora još znati, kako treba čovjek da s ostalim ljudima živi.

— To kako je kome dano da razumije, — reče jedan. — Neki umije, neki ne umije.

— To ne možeš naučiti kao kakav zanat, — reče drugi.

— Ne znam, kako bi se i dalo naučiti? — reče treći.

— Vrlo čudnovato, — reče Sokrat, — da se baš ono ne da na-

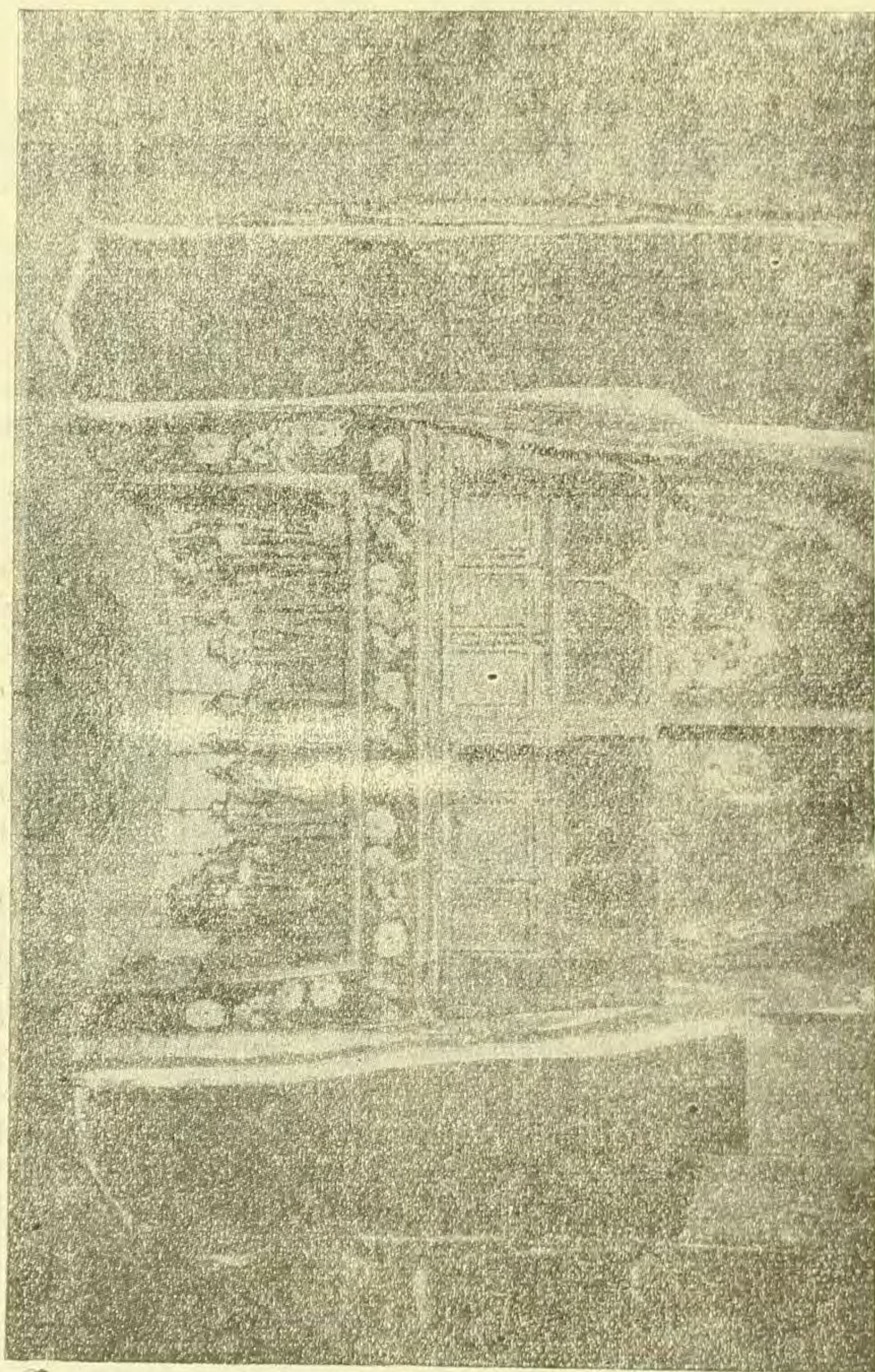
učiti, što je najnužnije od svega. Ded reci mi li, šta ti je milije: ili živjeti dobro sa ženom, ili lijepe čarape?

— Ja sam gotov, da cijelog ži-

vola bosonog idem, samo da uvijek lijepo živim sa ženom.

— No, a šta je bolje: ili u zavadi s ocem živjeti ili nenositi skupocjeno odijelo?

Štalica u kojoj se rodio Spasitelj svijeta Isus.

— Svakako je bolje okaniti se kićenog odijela, samo da ne bude svade.

— A koja je bolest gora: groznica ili kad te nitko ne voli i ne poštuje?

— Od te bolesti gore nema.

— E pa onda vidite, da je ona nauka, koju svaki treba da zna, važnija od sviju ostalih nauka i zanata, važnija nego ljekarstvo, ne-

go obučarski i krojački zanat. A sve ovo se dade naučiti, a ono najnužnije ne možeš da naučiš. Čovjek može prebrojiti zvijezde, upoznati sve trave, ali kako treba da s ljudima živi, to ne može da dozna. Zar nije tako?

— Čini nam se, da baš ne će biti tako, — odgovoriše Sokratu.

— I ja tako mislim. Živjeli su ljudi i prije nas, pa da nisu možda oni štogod rekli o tom? Ima, čini mi se, natpis na jednom hramu. Pa šta stoji tamo napisano? Napisano je to davno, vrlo davno. Pa da se to ne tiče štogod baš ovoga, o čemu se prepiremo, kako treba čovjek da živi sa drugim ljudima?

— Tamo je napisano: „Poznaj sama sebe“, a ništa o tom, kako da ljudi žive jedan s drugim, — odgovoriše Sokratu.

— A može biti da su baš to mislili. „Poznaj sama sebe“. Može biti da kad bi upoznali sami sebe, da bi onda znali i kako treba da živimo.

— Protumači nam to, Sokrate, — reče jedan.

— Vi znate, da ja nisam vješt u tumačenju, — reče Sokrat. — Ja znam samo da pitam, a vi ćete mi i sami tumačiti. Dakle voze volovi grožđe. Pa sad mi recite, tko poznaje grožđe? Da li onaj, koji će jesti govedinu i grožđe, ili onaj, koji zna, kako se goje volovi i obrađuje vinograd?

— Razumije se onaj, koji umije da odgaja i obrađuje.

— Dobro. A šta treba znati, da možeš dobro odgajati marvu i obrađivati vinograd?

— Treba znati, kada se hrani, kad se kopa i kad se podvezuje.

— A da se to može raditi kao što valja, treba znati, šta treba marvi a šta vinogradu. Zar nije tako? Zar

nije tako i s nama samima? Mi poznajemo sebe onda, kad znamo, šta nam je potrebno. A znamo li mi, šta nam je potrebno?

— Kako da ne znamo, šta nam je potrebno. To mi svi znamo, — reče jedan.

— Nema jamačno čovjeka, koji ne bi znao, šta mu treba, — reče drugi.

— A šta tebi u ovaj mah treba? — zapita Sokrat.

— Meni mnogo koješta treba, a najviše mi treba bogatstva. Kad bih bio bogat, imao bih svega, što mi treba.

— Kad bi mene zapitao, Sokrate, — reče drugi, — ja ne bih rekao bogatstvo, nego vlast nad ljudima. Kad bih imao vlast, imao bih i blaga i bogatstva.

— A meni, — reče treći, — ne treba ni vlasti ni bogatstva, nego samo da mogu živjeti bezbrižno i zanimati se svojim naukama, pa da me ništa ne buni i ne priječi u mom poslu.

— A meni, — reče četvrti, — treba samo to, da budem slavan i da me svi poštuju.

— Pa šta je to sad? — reče Sokrat. — Pitam, šta je potrebno, da volovi budu siti i vinograd u svom redu, i vi svi rekoste jedno. A onda sam pitao, šta je potrebno čovjeku, i svaki reče drukčije. Eto vidite, da mi sebe ne poznajemo, i to zato, što moramo znati, šta nam treba, ako hoćemo da poznajemo sami sebe, i to tako, da se svi slažemo. Ti veliš, nužno ti je bogatstvo. U tome se svi slažemo s tobom. I nama treba bogatstva. Ali kako da ga razdijelimo među se? Je li ti pravo da ga razdijelimo na ravne dijelove.

— Nije, jer kakvo bi to onda bilo bogatstvo? — reče prvi.

— Dakle s tobom se ne možemo

složiti, — reče Sokrat. — Možda ćemo se moći složiti u vlasti. Ako je nužna vlast tebi, nužna je i meni. Pa kako ćemo ja i ti vladati jedan nad drugim?

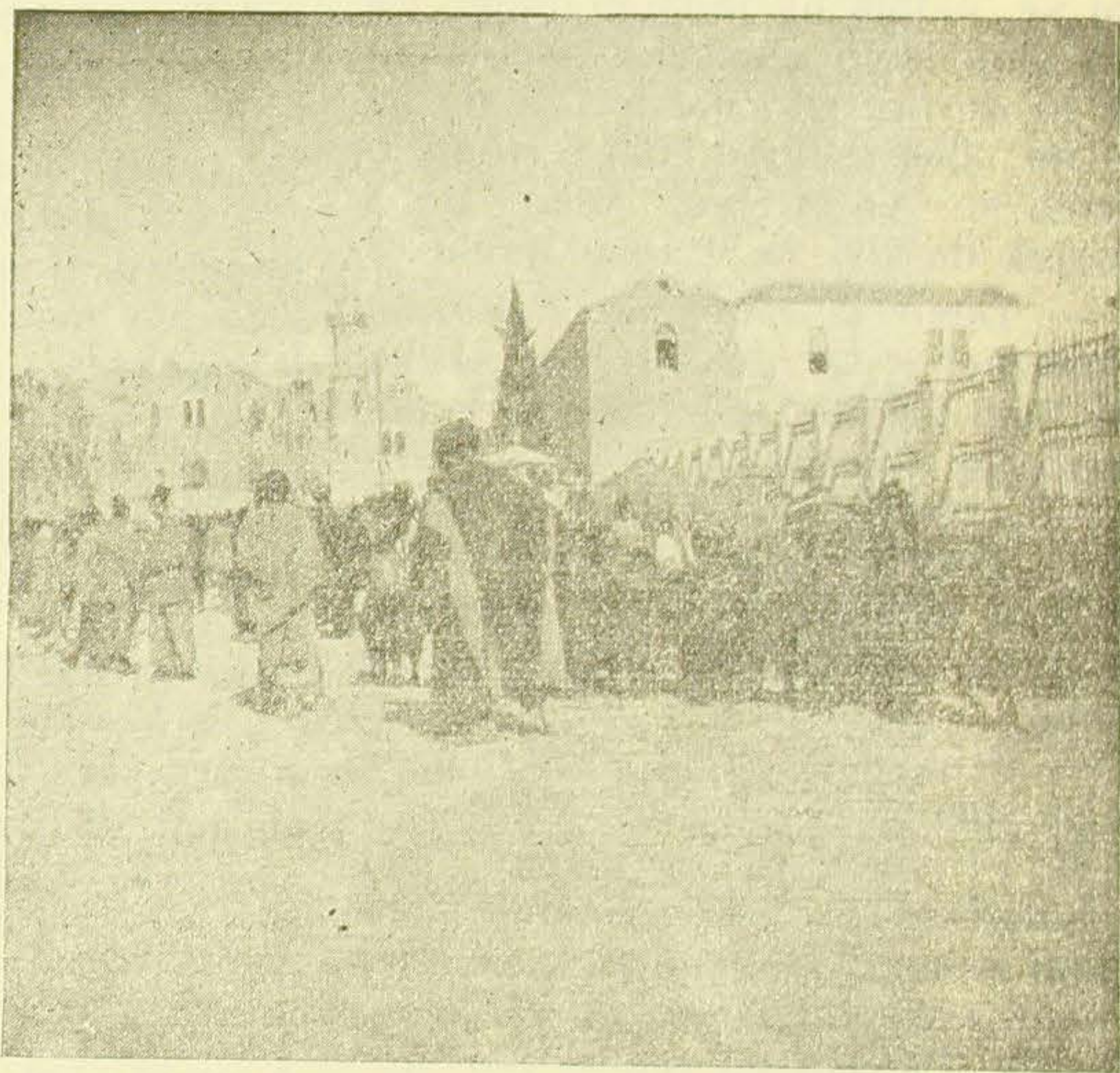
— Ne možemo se ni mi podijeliti, — reče drugi i nasmije se.

— Dakle, ni s tobom se ne može dijeliti. Ded da vidim, kako ćemo s tobom izići na kraj? — okrene se Sokrat k trećemu. — Možda ćemo se moći nas dvojica lijepo udesiti. Ti veliš: tebi treba samo miran i bezbrižan život, da se zanimaš naukom, jer ti se ona mili. A vidiš, ja opet osjećam potrebu, da sviram u frulu. To se opet meni mili. Hoću da jedem i da pijem, kad mi dođe volja i da sviram u frulu i da slušam dobre svirače, ali da mi nitko ne smeta. Šta bi bilo, kad bi ja živio baš kraj tebe? Zar ti ne bih smetao? A i ti, kad bi počeo na glas čitati pjesme, zar ti ne bi smetao meni? I sad mi moramo da se razidemo. Ali eto dolazi druga nevolja: tko će da nas dvojicu hrani? Ti ne ćeš da kuhaš meni zato, što voliš nauke, a ja opet tebi ne ću zato, što volim frulu. Ti ćeš reći: zapovjedit ćemo robovima, da kuhaju. Ali gle, prohtjelo se i robovima, da broje zvijezde i da sviraju u frulu. Šta ćemo onda da radimo? Nijesi ni ti pogodilo. Ono što je tebi potrebno, nije potrebno svima ljudima, i zato još nijesmo poznali čovjeka.

— A šta veliš na moje, Sokrate? — reče četvrti.

— Ti si dobro rekao, — reče Sokrat, — i najviše si se približio istini. Ti veliš, da želiš samo to, da te svi ljudi poštuju. To je istina, i toga treba svakom čovjeku. Ti želiš, da ja tebe poštujem, a ja opet želim, da i ti mene poštuješ. Tako misle i svi ostali. Ali kako ćeš raditi, da te ljudi poštuju?

— To je baš ono, što je ponajteže,

Ulaz hodočasnika u Betlehem.

— reče jedan.

— Da, to je teško, — reče Sokrat, — ali baš to je najglavnija stvar. Sve, što god govorite, sve to izlazi na jedno. Svi želite, da vam ljudi čine dobra, i da vam ne smetaju, da živite po svojoj volji. Je li tako?

— Baš tako, — potvrdiše svi.

— Ti si rekao, da ti je potrebno bogatstvo, ti opet vlast, onaj je zaželio, da se može slobodno zanimati

aukom, a ovaj želi slave i pošto-
anja. Svi vi hoćete, da vam ljudi
ne smetaju i da vam čine dobra,
ali to isto treba i drugima. I onda
i se svakako moralo udesiti, da
nešto se vama sviđa, ne smeta
reći i blagostanju drugih. Govorili
mo eto maloprije o volovima i
rožđu. Kad ti rekneš, da je za
ola potreban vodopoj, to ti nijesi
tio reći, da vol treba da zabrlja
unar, pa da drugi moraju piti
putnu vodu, niti si htio reći, da on
ne treba da razbaca svu hranu pod
noge, pa da ostali moraju jesti
omiješanu sa smetom. Kad si ka-
kao, da je vinovoj lozi nuždan pro-
tor i okopka, zacijelo nijesi htio
reći, da treba posjeci i iskorijeniti
ve susjedne loze. Tako je i s lju-
dima. Ako upoznamo čovjeka i ono,
što je čovjeku potrebno, onda će-
mo ujedno saznati i ono, što čovjek
ne treba da radi. On ne treba da
radi svega onoga, što bi moglo
drugima smetati i škoditi. Zar nije
tako?

Svi rekoše, da je tako.

— Isto tako ćemo saznati i ono,
šta čovjek treba da radi. Svi mi
hoćemo da nam se čine dobra. A
kako da nam čini dobra?

— Ljudi! — odazvaše se slušaoci.

— A šta smo mi?

— Također ljudi.

— Pa šta onda treba da radimo?

— Treba da činimo dobra lju-
dima.

— Eto sad smo izišli na čistinu,
— reče Sokrat. — Mi smo zapitali
sebe, tko smo mi? I pronašli smo,
kako želimo, da to saznamo, da mo-
žemo znati, šta nam je potrebno.

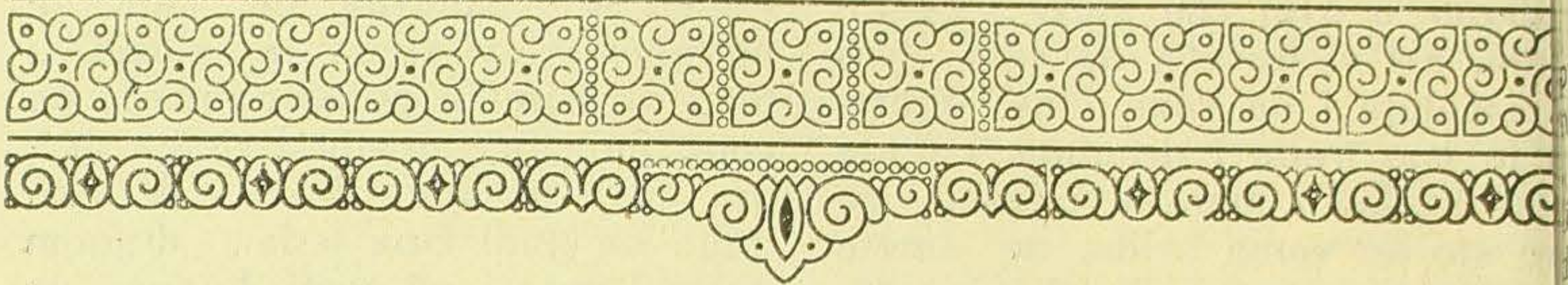
Počeli smo ispitivati, šta nam je
potrebno, i svi smo se složili u
tom, da nam je potrebno prvo: da
nam ljudi ne smetaju živjeti, i dru-
go: da nam čine dobra. A ako
treba da ljudi čine jedan drugom
dobra, onda i mi sami, budući da
smo ljudi, treba da činimo svojim
bližnjima dobra. I to je prvo i naj-
glavnije, što svaki čovjek treba da
nauči i da zna.

— Tako i jeste, — reče jedan
čovjek, — ali ne možeš baš uvijek
pravo da znaš, čim ćeš smetati
drugom, i čime ćeš mu učiniti
dobro, čime opet zlo.

— Pravo si rekao, — reče So-
krat. — U tom pogledu često gri-
ješimo. No i šegrta kod kovača i
kod obučara često pogriješe u
poslu, ali ih majstori nauče onom,
što su oni sami naučili i što su
naučili od svojih učitelja. Evo i ja
se sâm učim tome, što svaki treba
da zna, i učim druge, kao što su i
mene učili moji roditelji i učitelji,
i kao što mi kazuje glas Božji, koji
slušam u svojoj duši. Taj glas
savjesti može svaki čuti u sebi,
samo ako ispituje sama sebe. A
ako bude prisluškiavao taj glas,
naučit će i od učitelja i od njega.
Ljudi nijesu ostavljeni bez rukovo-
đenja u najvažnijoj stvari. I od
onoga vremena, otkad su se poja-
vili ljudi na zemlji, oni se uče,
kako da žive među sobom, i u
svačijoj duši se nalazi jedan te isti
glas, koji svakoga poučava u tome.
Svaku nauku je lijepo učiti, ali
najvažnije je učiti živjeti, da ne
smetaš ljudima i da im činiš
dobra.

Gdje i tko ima ljepše načelo od ovoga kršćanskoga na-
čela: „Što ne ćeš, da tebi tko drugi čini, ne učini ni ti dru-
gima!“ U tom je načelu sav socijalizam.

Dr. Krek.

Kršćanska obitelj.

Znaš li mili čitatelju naše „Danice“, što je kršćanska obitelj?

To je onaj mali raj na zemlji, kojim nevidljivo vlada sam Bog, a vidljivi su gospodari otac i majka. Sva srca takove obitelji skladno kucaju u međusobnoj ljubavi. Otac i majka složno uzgajaju svoju djecu, djeca ljube i slušaju svoje roditelje. U takovoj kući vlada sreća, mir i blagoslov Božji. Ne čuješ tu zadirivanja, spočitanja, kletve i psovke; ukućani se susrećuju ljubezno, Bog se časti svakidašnjom molitvom. Ma i ne bilo u izobilju srebra i zlata, u izobilju imade ljubavi i blagoslova Božjeg, a

„Što je više od Božjeg blagoslova i večere pravdom stečene?“

Zar ne, ljubezni čitatelju, i ti bi želio, da tvoja obitelj bude takav mali raj. *S milim Bogom sve se može*, narodna je riječ, stoga i ti imaj na pameti Boga, kad hoćeš da osnuješ svoj dom. Ne traži djevojke, koja zlatom i biserjem sjaje, već odaberi onu, koja ima zlatno srce — srce čisto, pobožno, vjerno. Ne pitaj koliko će ti blaga svake ruke u kuću donijeti; dosta ti neka bude da donese pune ruke marljivosti, bogobojznosti i štednje, jer u „radiše svega biše u štedišu još i više“. Poznata ti je ona: „Žena drži tri ugla od kuće, muž samo jedan“. Uzmi čednu djevojčicu, ko-

joj su nakit kreposti i ženske vrline: radinost, ljubav k domu šutnji. Ne obaziri se na onu, koju rese čipke i veziva i drugih skupih nakiti iz dućana; tvoja zaručnica neka se ponosi radom svojih ruku. Pazi da ti njezina taština ne uzdrma ona tri ugla kuće, jer će onda i četvrti srušit se na glave vaše i vaše tužne djece. Čuvaj se da ti njezina gorljivost ne pomuti kućnu tišinu i ljubav. Imaš li roditelje, ona ih mora štovati kao svoje, sladi ih stare dane. Isto si dužan i ti njezinim roditeljima.

A da ti izbor dobro ispane, moli Boga, da ti rasvijetli pamet, ne preziri savjet svojih roditelja. Oni su mnogo toga vidjeli i iskusili, te misle jedino o tvojemu dobru. Posavjetuj se i sa svojim duhovnim poglavarima u tom tako važnom času svoga života.

Kad je svećenik blagoslovio vez vaših duša, tada za jedno i za drugo počinje novi život. Muž se ima skrbiti za obitelj, a žena mužu pomagati radom u kući i štednjom. Ona ima nastojati, da mužu postane dom ugodno boravište, milije, nego krčma i zlo društvo. Tu će se on odmoriti od svakidanih briga, okrijepiti, razveseliti. Žena se ima starati, da joj je kuća čista, jelo u vrijeme gotovo i tečno. Njezino odijelo i djeca neka ne budu za-

rljana, neočešljana; to pokazuje emarnost domaćice.

Obdari li vas Bog djecom, hvajte Mu za taj dar. On vam ih je dao da ih odhranite za nebo. Za malo sitno čedo, tvoju najveću radost, trpio je sam Sin Božji ne-recive muke, trpio je zato, da to dijete ugleda jednom lice Božje. No tebi, ako s tvoga nemara bude zalud prolivena predrogocjena krv Kristova! Na sv. Krstu postalo je dijete baštinik kraljevstva nebeskoga. — Očeva i majčina neka ide prva briga djetete. Nemojte čakle, u brigama, da im nakupite još više zemaljskoga bogatstva, zapraviti njihove neumrle duše. To najveće bogatstvo; te duše će Bog jednoć tražiti od vas. Što košta čovjeku, tebi i tvojoj djeci, da u svijet zadobijete, a duše svoje izgubite. — S druge strane opet eta vam je dužnost, koju ste na primili onda, kad postadoste roditelji ove djece, da se brinete njihov opstanak, po mogućnosti još bolji. Majci i ocu najveći ponos ka su valjana, poslušna, uredna i božna djeca.

Nikad neka iz ustiju oca ili majke ne izađe riječ, koju ne bi htjela čuju od svoga djeteta. Kako nedosljedni mnogi i mnogi roditelji, koji pred djecom psuju, proklinju i govore što-šta bez obzira, ne čuju takva šta od djeteta, izletit će ga. Dijete će se pokoriti, ali pred roditeljima, u strahu od šibom, a mislit će: „Čudni li su moji roditelji! Oni svašta govore, a meni brane. Psovati je samo za odrasle. Kad ću narasti onda me otac ne će više tući i ja ću govoriti, što budem htio“.

Da djeca budu valjana uzgojena, roditelji ih neka nauče, da onda i kada slijede njihove zapovijedi i brane. Tu nije dosta samo oko i

uho oca i majke, jer ono ne doseže daleko. Dijete ide u društvo svojih vršnjaka, što mu se i mora dopustiti, ali tu ima mnogo pogibli. „Bog sve vidi, Bog sve čuje, Bog kazni zlo, nagrađuje dobro“, to se ima u najranijoj dobi djetetu u srce ucijepiti. Ako ta misao dijete prati, čuvat će se grijeha. Svejedno roditelji imadu bdjeti nad djetetom. Nije li žalosno, kad pitaš majku za dijete, a ona: „Ne znam gdje je, Bog zna kamo je pošlo, cijeli ga dan nije kod kuće, i t. d.“ Da je pitaš za zadnje živinče, znat će dobro, gdje je, je li dobilo hranu i drugo. — Otac i majka moraju djetetu dati primjer poslušnosti. Vrlo je često u kući djed i baka. Šta će si dijete misliti, kad vidi te časne starce izmučene, postavljene na zadnje mjesto, često su u kući kao suvišni teret, kojega se mlađi jedva čekaju riješiti. Ako ti ne štuješ svoga oca i majke, kako smiješ to zahtijevati od svoje djece. Znaš li za onu pripovijetku o djedi i unuku, ja ću ti je pripovjediti:

„Bio neki starac. Oči ga ostavile, sluh mu oslabio, a koljena i ruke drhtale. Kad je o podne ili na večer sjedio za stolom i srkao kašikom čorbu, a kako su mu ruke vrlo drhtale, uvijek bi prolio po čaršapu. To se njegovom sinu i snahi nikako nije svidjelo, pa ga zato metnuli u zapećak i dali mu prostu zemljanu zdjelicu, iz koje je svaki dan jeo. To je bilo starcu vrlo žao, pak je često i prečesto suznim očima gledao na stol gdje su mu sin i snaha jeli. Njegove su ruke već tako oslabile, da mu je, jednoga dana i ta zdjelica ispala iz ruke na zemlju i razbila se. Snaha ga karala, a on samo šutio i uzdisao. Kupiše mu onda drvenu zdjelicu, koja se ne će moći razbiti.

„Jednoga dana njihov mali sinčić donio od nekuda daščica. Pitali ga otac i majka: „Šta će ti to?“ — „Napraviti ću od njih kortašce, za te i za mamu, iz čega će te jesti, kad ostarite, kao što i naš djeda jede iz drvene zdjelice“. — Sin i snaha pogledaše jedno u drugo i razumješe sve. Od toga časa nije više djeda jeo u zapečku iz drvene zdjelice, već kao i oni iz pladnja s njima kod stola“.

Pokaži djetetu i primjerom da treba poštovati oca i mater, da budeš dugog života i da ti dobro bude na zemlji.

Ne dopuštaj djetetu ono, što si mu jednoć zabranio, a zabrani mu sve, što se protivi Božjim i crkvenim zakonima.

Ne zapovijedaj onoga, što mu majka brani. Kao tebe, tako ima dijete da štuje svakoga starijega, pa bili to možda i tvoja služinčad, a navlastito svog učitelja te duhovnog poglavara, a u tom mu ti

prednjači.

Kad dijete što prestupi, ne prođi preko toga šuteći. Pitaj se je dijete hotice ili nehotice skrivao. Nemoj se smijati na kakvu lukavštinu i lopovluk djeteta, a izgovaraj ga, ako je nesrećom čašu razbio u palo. Nemoj dijete tući za sva sitnicu, jer će se dijete naučiti batine, te ih ne će ni osjećati. Najprije je pouka, opomena, ukor, onda šiba.

Uzgoji u djetetu pobožnost, a on će biti ako se jutrom i večerom prije i poslije jela bude u kću zajednički molilo, ako budeš tražio da ti po mogućnosti sva čeljad nedjelom i blagdanom prisustvuje sv. misi, primaju često sv. sakramente, obdržavaju post i druge crkvene naredbe.

Tako će tvoja obitelj biti kršćanska, onaj mali raj zemaljski, koji će se radovati anđeli, a Bog ga obdariti svojim svetim blagoslovom.

„S T I D“.

Bilo je u oči Ivana cvitnjaka. Bio sam malen, tek što će me upisati u školu, ali se još dobro sićam toga i sićat ću se dok bude trajalo života u meni.

Išao sam, sa pokojnim dida Stipom — Bog mu dao laku dušu — u dô, na „gradinu“ i po mrginjama, da nabere ivanskog i drugog cviča za ivanski vinac sebi i sestricama, da ga metnemo na ruku dok stanemo u veče vatru priskakati. Nabrali smo već dobrim, pun naramak, jedva sam ga nosio. Bilo je tu različka, graorka, titrice, sliza, majkine dušice, švračije nožice, ždraljike, žutog ivanskog cviča i Bog zna još sve kako se zvalo. Kad

li zapne mi oko na jednom bilo kao tanjirić velikom cviču, koje na sridi imalo ugasnu višnjovu bobicu, veliku kao kukuruzno zrno. Uzberem ga s velikim veseljem, takog još ni imali nismo, ali nisam znao kako se zove. Zapitam dida Stipu:

— Je l' te dida, šta je ovo, kako se zove ovo cviče?

— Vidiš, rano, to je „stid“. Kad sam ja bio mali, kao sad ti, on je ta višnjova bobica bila velika krajcara ako ne još i veća, i kad nestaje u mladeži stida, tako bobica ide uvik na manje. I kad sasvim nestane onda će nastupiti gadno vrime. Tada se ne će stid

n od oca, ćer od matere, mlađi i stariji, al onako će i ići sve napako. Ti još to ne svaćaš jer si još mali, ali kad odrasteš pa te št gdigod opet nanese na „stid“ vidio budeš kolika je bobica, onda ćeš se siliti mojih riči i svaćit ćeš ovo što sam ti sad rekao.

Prošlo je od tog doba oko tridesetak godina, kad me put opet nanese na „stid“. Meni sune nešto glavu, pane mi na pamet dida

Stipin nauk. Uzberem „stid“, a bobica jedva još samo da se vidi, smanjkala se ko makovo zrno . . .

Odmah mi pala na pamet današnja mladež. Bože mili, da sad ustane dida Stipe, pa da vidi što se sve da viditi i čuti, od jada bi opet pod zemlju otišo.

Suze mi navriše na oči i uzdahnem: Bože dragi! daj da „stidova“ bobica opet naraste.

I. P. Jablanović.

KOKOŠJA KOLERA. *)

(PRIPOVIJETKA SA SELA.)

I.

Kad se naš čika Paja vratio iz grada, govorio je ženi:

— Ama znaš, Luca, prošlo sam valjda pola svijeta, al što sam kod moga majora znao naraniti osladiti, to više ne rodi!

— Pa šta si to, Bog te vidio, imo jeo? — čudila se strina Luca.

— Eh, samo da ti stanem kazirati, ti bi samo zinula od čuda! — pogleda čika Paja u strop, ko da se da se dosjeća što će joj sve nabrojiti.

— Ta ded, kaži, pa da bar i ja znam! — nestrpljivo će opet strina Luca.

— Ma ne znam ti ja nabrojiti ništa ona pečenja i sve one kolače. Čudo je toga bilo. I uvijek mi je majorica od svega dala, al i ja sam majora služio, ko niko prije. I sam je to uvijek govorio. Elem, svačega sam tamo jeo. Al nikad ne ću zaoraviti one višnje u nekoj rakiji! Pa, to je bilo, samo da se obližeš!

— Pa kakve su to bile višnje u rakiji? — stane strina Luca i za-

gleda se u čika Paju.

— Ta eto, prave višnje.

— Pa baš u rakiji?

— Da šta, baš u rakiji. Još sad mi je jezik pun one slatkoće, — oblizne se čika Paja jezikom, pa onda pljucne kroz vrata napolje i potegne jače dimove.

A strina Luca miješa pasulj i sve klima glavom, kakve li bi to mogle biti višnje u rakiji . . .

II.

I kasnije je cijele zime čika Paja spominjao one višnje u rakiji. A kad je došlo proljeće, pa kad su višnje lijepo procvjetale i zacrvenile kao krv po granama u bašči, ne bude strina Luca lijena, već ode poštarici, da je pita, kako je to s tim višnjama u rakiji, pa da svog čovjeka tim razveseli.

— E, draga moja, — veli joj stara poštarica, dobra ko duša, — to su ti ukuhane višnje u rakiji i spremljene za zimu.

— Pa je l' to baš tako jako dobro? — pita je strina Luca.

— Kako ne bi bilo dobro! Da šta, već dobro! Još kako dobro!

*) Iz „Seljačkih Novina“.

— A kako se te višnje kuhaju i meću u rakiju?

I stara poštarica stala strini Luci da kazuje sve natenane, pa i dva puta, samo da ona to što bolje zapamti.

Ode strina Luca sva zadovoljna kući, pa jedva dočeka, da višnje sazriju. A kad su sazrele, ukuha ih baš onako, kako joj je poštarica kazala. Ali čika Paji ni da bi riječi o tom. Neka se, veli, iznenadi, kad mu na zimu donese te njegove višnje u rakiji. I sve tare ruke od veselja, što će li se on krstiti od čuda, kako i njegova Luca zna baš onako, ko i ona majorica . . .

III.

Jednoga dana u jesen vrati se čika Paja o podne s oranja. Pooro je sad one svoje njive na Lazarici, a one će kraj grčanskog hatara sutra. Lijepa je, hvala Bogu, jesen, treba požuriti, pa da posvršava poslove, dok ne udare jesenske kiše.

U tim se mislima čika Paja uveze u avliju, ali tu ima šta da vidi. Strčale se komšinske žene u njegovu avliju, pa se sve krste od čuda.

— Šta je ovo ženo? Šta se dogodilo?

— Uh, ne pitaj! — nariče žena sa suzama u očima. — Eno, pa gledaj!

Gleda čika Paja i vidi: sve mu kokoši leže kraj đubreta, ko da ih je netko redom umlatio.

— Ta otkud ovo čudo? — vikne čika Paja, a krv mu skoči u glavu.

— Eto, udavila ih kolera! — tumače mu žene.

Čika Paju samo što nije grom udario. Čuo je već više puta o toj nekoj kokošjoj koleri: kokoš zdrava zdravcata najedanput se sruši i nema je više. A gdje ta mora udari, tamo malo koja kokoš ostane. I eto u cijelom selu još se nije čulo, da bi

kuda udarila ta nevolja, već baš sad na njegovu kuću.

— Zadavi mi sve kokoši! — jekovala strina Luca. — Eto još prije jednog sata sve sulijepo je i skakale po avliji, a sad eto...

— Šuti, ženo! — mirio ju čika Paja isprežući konje. — Dajće Bog, othranit ćemo ih mi opet. A sad hajd, da nam baš sve rade propadne, očupaj im barem perje, dosta će ga biti, pa će nam doći. I Mara neka ti pomogne.

— I mi ćemo! — rekle komšinicke.

— Al deder da jednu i zakoljem i rasporim, pa da vidimo, šta je njoj! — opet će čika Paja i već ide po nož u kuhinju.

Žene čupaju perje, dok još kokoši nisu ohladile, pa kako koj oćupaju, bace je na hrpu. A čika Paja rasporio jednu kokoš i našao joj u stomaku crvene koštice oćvišanja . . .

Čudi se čika Paja i ne može se načuditi.

— Hej, ženo, a šta je ovo? — zove on strinu Lucu, da vidi.

— Juh, ta to su tvoje višnje!

— Kakve moje višnje?

— Ta višnje u rakiji!

Čika Paja od čuda onijemio, žena mu razlaže, šta je uradila. Htjela ga je iznenaditi, ali joj se eto višnje pokvarile, uskisle, šta pa ih je baš danas bacila na đubre.

Tek što je strina Luca sve razložila, a neke se očupane kokoši one hrpe stanu micati. I još se komšinice nisu pravo bile ni snašle od čuda, a pijetao sve onako očupan skoči, pa zakukuriče.

IV.

Za po sata trčale su sve kokoši opet po avliji. Srećom da ih nis žene dospjele više očupati, nego samo polovicu.

— Je l' istina, da je kod čika

Paje kokošja kolera podavila sve kokoši? — pitala neka žena iz drugog sokaka čika Pajinu komšinicu.

— Ta kakva kolera! Opile se kokoši, eto to je! — odgovara komšinica, pa se smije i pripovijeda, tako je bilo.

Smiju se žene i ljudi po selu, a čika Paja mora svaki dan da jede mesa očupanih kokoši, pa grdi strinu Lucu:

— Eto, šta ženska glava izradi!

— Izradile su to one tvoje gospodske višnje u rakiji, prisjele, da Bog da, i onoj tvojoj majorici, koja li je njima napunila glavu! — ne ostaje mu ni strina Luca dužna, pa izlazi u avliju, da pregleda bar onu polovicu svoga kokošnjega jata, koja joj je ostala iza one nestretne pogibije.

Stevan.

DIVOJAČKE KLETVE.

(NARODNA).

Bolan Ivo po gori hodio,

Na vitu se jelu naslonio:

„Vita jelo mene boli glava.“ —

„Bolani Ivo ne bolite s mene,

Već te boli s triju divojaka,

Koje su ti zarukavlje vezle.

Jedna vezla a dvi tebe klele: —

Koliko je na rukavu grana,

Tolko bilo na Ivanu rana;

Koliko je po granama kuka,

Tolko bilo na Ivanu muka;

Koliko je u rukavu žica,

Toliko ga vaćalo groznica.“

Zabilježio I. P. Jablanović.

Školsko zakonodavstvo kod nas i drugdje.

Mi smo u lanjskoj „Danici“ pisali o potrebi kršćanskoga uzgoja mladeži i pokazali kako mladež bez takvoga odgoja zapada u pokvarenost i najveće moralno zlo. Sad bi htjeli prikazati duh, koji provejava nacрте našega novoga školskoga zakona, koje je dalo izraditi ministarstvo prosvjete, i duh školskoga zakonodavstva u nekim naprednim kulturnim zemljama. Držimo, da će nam taj prikaz najbolje pokazati ogromnu razliku, kako slobodu i demokraciju shvata napredni kulturni svijet i kako je shvata naše ministarstvo prosvjete i naša liberalna javnost.

Pobudom ministarstva prosvjete izrađeno je dosad nekoliko nacрта novoga školskoga zakona. Ne kanimo se upuštati u pitanje razlaganje tih nacрта; zato će biti još zgođe. Za sad ćemo da prikažemo glavne smjernice, koje nalazimo u tim nacrtima. Škola je — u tim nacrtima — ustanova pod isključivom nadležnošću države; državne škole moraju biti akon-

fesionalne; privatne škole ne maju prava na *raison d'être* (ne potrebne su) one su nužno zlo, koje treba što prije odstraniti.

Spomenuli smo, da su nacrti u kojima su izložene ove smjernice, izrađeni po nalogu ministarstva prosvjete i po tom su ti nacrti zapravo predlozi ministarstva prosvjete kako da se uredi naše školstvo. Prema ovom dakle ide ministarstvo prosvjete za tim, da školstvo bude državni monopol i da škole u vjerskom pogledu budu neopredjeljene. Nitko osim države — dakle ni roditelji ni Crkva — nema prava riječi, kad se radi o školi i o odgoju mladeži.

S ovim mišljenjem, kako je ono izloženo u nacrtima za školski zakon, podudara se i dosadašnja praksa više manje svih ministarstva prosvjete u ovo šest godina.

Škola je isključiva svojina države ili bolje reći partije, koja je na vladi; u obuku i odgoj mladeži ne smije nitko da se miješa. U školama se ide za

im, da se što više širi vjerski nehaj (svečanosti sv. Save, krsnih slava i sličnog u pomiješanim a i u čisto katoličkim školama). Vjeroispovjesnim školama ne daje se nikakva potpora, a inače su izvršene svakojakim šikanacijama uz neprestane prijetnje, da će biti ukinute.

Usporedimo sada ovaj duh naše školske politike i ovu praksu beogradske vlade s duhom školstva i s praksom, koja vlada u najnaprednijim zemljama ni svijetu!

U Americi

Uzdržaje država javne državne neutralne škole, u kojima se djeca ne poučavaju u vjeronauku. Država ne sili nikoga, da u takve škole šalje svoju djecu. Roditelji mogu posve slobodno da svoju djecu šalju u privatne škole, koje su državnima posve jednakopravne. U tim školama pridržaje država samo pravo nadzora nad obukom u svjetovnim predmetima kao i pravo nadzora nad zdravstvenim uredbama u školskim prostorijama. U Americi dakle nema državnog školskog monopola. I na tom području dopuštena je tamo potpuna sloboda privatne poduke. Sami katolici imali su god. 1920. 6.550 svojih škola sa 1.795.000 učenika.

U Belgiji

vlada također potpuna školska

sloboda. Slobodno je osnivati sve vrsti škola počevši od pučkih škola do sveučilišta. U Belgiji je sistem privatnih škola potpuno razvit. Tako su tamo od četiri sveučilišta dva državna i dva privatna, od kojih je ono u Louvainu katoličko. Uz ovu slobodu imadu u Belgiji i općine najširu autonomiju na polju školstva. Svaka škola bila ona privatna ili državna dobiva od države potporu prema broju djece, koja polaze tu školu. U god. 1921. dobile su privatne škole 76 milijuna franaka potpore. Što se tiče vjeronauka, to se ovaj predaje i u državnim školama za svu onu djecu, za koju roditelji izričito ne zahtijevaju, da ih se izluči od poučavanja u vjeronauku.

Još je bolje riješeno pitanje škola

u Nizozemskoj.

Između državnih i privatnih škola postoji potpuna jednakopravnost. Privatne škole dobivaju potpuno jednaku potporu kao i državne. Zakonom je određeno, da se u državnim školama — i ako su vjerski neutralne — djeca imadu ipak poučavati i vježbati u kršćanskim krepostima. Vjeronauk poučava i u tim školama vjeroučitelj one vjere, kojoj pripadaju dotična djeca. Ni ovdje u Nizozemskoj kao ni u Belgiji nema dakle državnog školskog monopola.

U nijednoj državi nije kato-
licizam bio tako progonjen kao
što je bio svojedobno

u Francuskoj.

Framazunerija je tamo bila du-
go vremena neograničena go-
spodarica položaja. U to doba
uvela je neutralnu, areligioznu
školu. No ipak je dopuštala slo-
bodu osnivati privatne škole.
Od onog, koji takvu školu otva-
ra traži francuska vlada samo
svjedodžbu sposobnosti. Privatne
škole, koje tamo nazivaju slo-
bodne škole, dobivaju potporu
iz javnih fondova.

U Njemačkoj

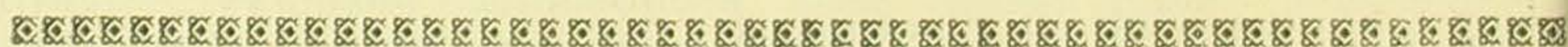
je ustavom od god. 1919. ure-
đeno, da se prema želji rodi-
telja u općinama osnivaju vjer-
ske škole. Po kasnijem jednom
zakonu predviđene su tri vrste
škola: vjerske, simultanske i
neutralne. Sve su ove škole
potpuno ravnopravne. Na vjer-
skim školama čitava je obuka
uređena prema načelima dotične
vjeroispovjesti. U simultanskim
školama poučaje se vjeronauk
kao posebni predmet i to za
svaku vjeroispovjest posebno.
U strogo neutralnim školama
nema obuke u vjeronauku.

Najidealnije riješeno je škol-
sko pitanje

u Engleskoj.

Tamo je nešto samo po sebi
razumljivo, da postoje posebne
privatne škole. Imade državnih
neutralnih škola bez vjerskoga
poučavanja no svakomu je do-
pušteno osnovati privatnu ško-
lu, koju država uzdržava plaća-
jući i učitelje, koje ne namje-
šta ona nego uprava tih pri-
vatnih slobodnih škola.

Tako se eto ima sa školama
u naprednim zemljama. U svim
tim zemljama nema ni traga
onomu, što hoće da zavede
kod nas beogradska vlada. U
naprednom svijetu sistem slo-
bodnih privatnih škola, koje su
u svemu ekviparirane državnim
školama, a kod nas državni
školski monopol i bezuvjetno
spriječavanje privatnoga škol-
stva. Drugdje se eto principi
demokracije i slobode primje-
njuju i na školskom području,
uvažavaju se prava roditelja i
Crkve da utječu na odgoj dje-
ce, a kod nas se sve to niječe
i griješi se ne samo protiv svih
tih principa i prava nego i pro-
tiv načela elementarne pedago-
gije.

Najveća je nesreća po državu ako ljudi ne priznaju Boga.
Platon.

Samo vjera može dati pravu sreću nekom društvu i učvr-
stiti temelje dobroj vladi.
Napoleon Veliki.

Molitva poljodjelca.

— Miroljub —

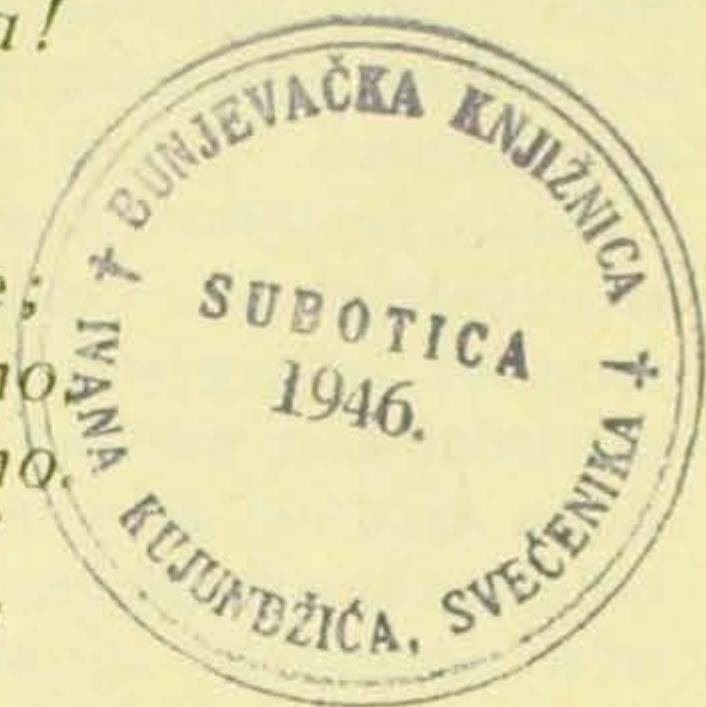
Dobri Bože u plavoj visini
 Pogledaj nas u suznoj dolini,
 Nevoljnike, dobru djecu tvoju,
 U teškome radu, trudnom znoju,
 Blagoslovi djelo naših muka,
 Nek nas štiti očinska ti ruka!

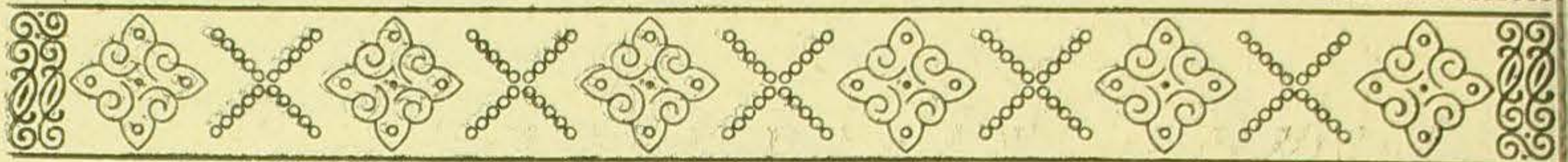
Mi u tvoje samo sveto ime,
 U zemljicu bacali smo sime;
 Dobra ploda od Tebe čekamo,
 Ti možeš ga nama dati samo.
 Daj obilne kiše, biser-rose
 Pouzdano poljodjelci prose!

Nevolja nas od svih strana kruži
 Iznemoglim Ti pomoći pruži,
 Oslobodi nas od tuče, groma;
 Jad odstrani od našega doma.
 Blagoslovi dobru djecu tvoju,
 Ojači nas u trudnome znoju.

Ne daj vjeru iz grudi oteti,
 Najveće nam blago, Oče sveti!
 Sačuvaj nam crkve i oltare,
 Siromaka najmilije dare,
 U ljubavi složi nas sjedini
 Dobri Oče u plavoj visini!

(1894.)

Kino i mladež.

Kino (bioskop, mozi) je raširen svuda po čitavom svijetu. Po Evropi nema skoro većeg mjesta ili manjeg grada bez kina. Silne svote novca troše se za gradnju kina, a mase radnika zaposlene su u tvornicama kod izrađivanja filmova. Vlasnici kina obično su veliki bogataši, koji raspoložu s ogromnim kapitalom po raznim državama i zemljama.

Kino je jedna snažna pojava u današnje doba. On je jedan jaki magnet, koji privlači sebi mnoštvo gledalaca, a najviše školsku omladinu. Učenici i učenice jedva što ostave zaprašene školske prostorije, trče bezglavo u kinematografske dvorane, da gledaju pojedine prizore, koji se izmjenjuju određenom brzinom. I naša školska mladež najčešći je gost u kinu.

Kakovu korist imamo od kina? On vrši velik upliv na javnu školsku obuku i odgoj. Kino oživljuje obuku, zorno prikazuje naučno gradivo, slikovito djeluje na gledaoca, te mu u duši ostavlja duboke tragove. Za naše bi školstvo bilo od velike važnosti, kada bi djeca imala priliku, da uče s pomoću kinematografskih aparata. U modernim državama polaže se na to osobita važnost. U Americi i drugdje imaju mnoge škole svoje kinematografske aparate, koji pokazuju vanredan uspjeh. Nema skoro znanosti, koja

se ne prikazuje prisutnim s pomoću kina. Prosvijetljeni svijet pokazao je, da je kino veoma moćno obučno sredstvo, koje će se u najskorije vrijeme razviti još do višega stepena.

Isto tako kino je važan čimbenik za čudoredni odgoj. Kazališne predstave imaju doduše odgojan cilj, a za kino to vrijedi u višoj mjeri. Više vrijedi živa slika i više se ucjepljuje u dušu, nego kazališni govor, koji se brzo zaboravlja. Pažljivost je u kinu uvijek napeta, jer ako se koja slika neopaženo propusti, ne može se dalje valjano pratiti razvijanje događaja. Činjenica je jasna, da kino silno upliva na odgoj čovječje duše i značaja.

Kino odgojno djeluje na dječiju dušu, kada se prikazuje nešto iz života narodnih velikana, pjesnika, umjetnika i junaka, jer se tako djeci usađuje ljubav prema domovini i njezinim sinovima. Može se s najboljim uspjehom da prikazuje i život Isusa Krista, naročito njegovu muku i smrt. Neobično je uspjelo prikazivanje muke Isusove u Oberammergau, koje je radi toga izišlo na svjetski glas. Iz ovoga vidimo jasno, da kinematografska umjetnost može da veoma utječe na odgoj čovječje duše i značaja.

No kakogod kino može da koristi, ujedno nanosi i štetu, posebno mladim gledaocima. Tjelesna i duševna strana kod djece strada od

napetoga gledanja. On djeluje ubitačno na vidni živac, škodi oku, osobito ako je ono slabije ili ima kakovu pogrješku. Nagla izmjena slika, tilranje pogotovo ako ne valja film, utječe nepovoljno na čovječje oko. U kinu se živci odviše napinju, ne samo uslijed tehničke strane kina, nego i radi sadržine filma, koja je općenito razdražljiva. Vidimo tamo pred očima okrutno mrcvarenje, palež kuća, umorstva, krađe, otimačine i različne druge zločine, koji i najjače živce potresaju i na ljudski organizam razorno uplivaju. U kinu proživljuje duša čovječja sve moguće grozote, strahote i pustolovine, kojima se gledalac ne može oteti. Istina je, da prikazivanje lijepih, uzvišenih i plemenitih slika diže i odgaja mladu dušu, ali toga malo ima u modernom kinu. Kino je danas kao kakav poduzetnik ili trgovac, koji donosi na trg onu robu, koju će moći najbolje prodati. Današnji svijet hoće samo senzacije, uživanja i podraživanja strasti, a kino toga u obilnoj mjeri nudi. Od toga može da bude za mladež samo opasnost, koju opažamo i ovdje u našim kinima.

Dalnja je posljedica kina čežnja za uživanjem. Školsko dijete, što god dobije novaca od roditelja za potrebe škole, ono će ih potrošiti na kino. Neiskusnu mladež vuče tamo samo želja za gledanjem dopuštenih a najviše nedopuštenih predmeta, i ona se pak privikava da rasipa novac uzaludno ili ako ga nema, da ga krađom pribavi i u istu svrhu utroši. Kino na taj način ubija značaj kod mladeži, slabi

joj volju za onim što je istinito i lijepo i zarobljuje duševne sile svojom privlačivom snagom. Kada mladež ovako sve moguće proživljava u kinu onda nije čudo, da odnese u svojoj duši smrtonosne utiske, iz kojih se ubrzo rađaju mnoge nepodopštine u punoj slici. Toga ima danas po čitavom svijetu. Koliko je zločina nastalo od kinematografskih prikazanja, o tome bi nam mogla i znala da priča kriminalna statistika. Pogledajmo samo i upitajmo naše suce, upravnike bolnica, ludnica i popravišta, pa ćemo i od njih čuti u toj stvari žalosnu istinu.

Pa što imamo poduzeti protiv nevaljaloga kina? Na to je odgovor jasan i kratak. U školi dijete treba podučiti o dobrim i zlim svojstvima kina. *Treba da ga škola nauči, da ne smije podnipošto tamo ići bez privole i znanja svojih roditelja. Nije pametno, da se dozvoli dječacima i djevojčicama niti iznad šestnaest godina kada je opasno i prolazno doba, da mogu gledati svako prikazivanje.* I u tim godinama valja budno paziti na omladinu, da čudoredno ne strada. Osim toga nužno bi bilo, da državna vlast cenzuriše svaki film, kao što se to čini u naprednoj Belgiji. Još je bolje, da Crkva i država uporedo i sporazumno odlučuju u tom važnom pitanju, pa će sigurno manje biti gradske klateži. Čuvajmo s toga našu mladež od zla kina, odgojimo je zdravu za viši poziv, pa ćemo imati više valjanih građana. Mladež je narodna uzdanica, na kojoj ostaje svijet i budućnost.

Ima zlih primjera, koji su gori od zločinstva i više je država propalo zbog gaženja morala nego zbog gaženja zakona.

Montesquieu.

Tko je najmoćniji na svijetu?

— Priča. —

U dalekom svijetu živio je neki čovjek, koji je lomio kamenje; radio neumorno, zasluživao malo i bio svojom sudbinom nezadovoljan. — „O da bih jednom obogatio, otpočivao bih na svilenim ćilimima i nosio svileno odijelo!“

Tako se je tužio, a to se čulo do neba, te Bog pošalje svoga anđela da mu ispuni želje. „Neka ti bude“, reče anđeo. Taj čovjek zbilja obogati, spavaše na svilenim ćilimima i nosaše svileno odijelo.

Jednom je prolazio car sa svojom velikom pratnjom konjanika i dvorjanika, okružen slugama, koji su nosili zlatni suncobran nad njegovom glavom.

„Što koristi biti bogatim“, reče kamenolomac, „dok me ne bude pratila tako sjajna družba i dok mi ne budu nosili zlatan suncobran nad glavom? Zašto nijesam carem?“ — „Pa budi carem“, reče anđeo.

On budne zaista carem. Njegova pratnja bijaše i sjajna, a zlatni mu suncobran stršio nad glavom.

Sunce isuši svojim jakim žarom svu zemlju, tako da je odsjev zemlje morio i zaslijepljivao oči ljudima.

„Lijepa korist carem biti“, reče kamenolomac, „kod tolike sparine volio bih suncem biti.“ — „Evo ti jesu li zadovoljan?“ pitaše anđeo.

I postade suncem. Razašiljaše svoje trake na sve strane: gore, dolje, desno lijevo. Spalio je sve zelenje na zemlji, pa i nježnu kožu carevićevu. Tada se naoblači i oblak osujećivaše suncu svijetliti na zemlju.

„To je odviše“, reče on, „dakle je oblak dosta silan, da može prkositi mojoj moći? Po tom bi bilo

bolje oblakom biti.“ „Pa neka ti bude“, reče anđeo.

On se je odmah pretvorio u oblak i postavio među sunce i zemlju i nije dopuštao trcima sunca sijati do zemlje, tako, da se je zemlja u sjeni opet počela zeleniti i cvasti. Tada se spusti jaka kiša, oblak se prelomi, a rijeke nabujaše tako, da se je voda iz korita razlila i zemlju poplavila.

Ništa se tomu potopu nije protivilo do jedne jedincate hridi (planine), koja je prkosila nepogodama i virila izvan vode. Uzalud su je kušali valovi srušiti, ona ostade čvrsta i nepomična.

„Dakle jedna hrid meni propisuje zakone“, reče oblak. „Ja želim na njenom mjestu biti.“ — „Budi“, reče anđeo.

I naskoro bude on čvrsta i neuskoljebiva hrid, kojoj ne mogahu ni sunčani traci škoditi, niti je pljusak i bučeći valovi potkopati.

Ali odmah opazi kod svojih nogu nekoga neuglednoga, ubogo obučenoga čovjeka, koji bijaše budakom i čekićem oboružan. Taj čovjek otkidao od njega svojim oružjem komad po komad, te je iz njih klesao male četvorine.

„Što je to?“ vikne hrid. „Čovjek da ima moć cijele komade od mene trgati? Zar sam ja slabiji od njega? Onda ja moram svakako čovjekom postati.“ — „Neka bude tvoja volja“, reče anđeo.

I on postade kao s početka siromašnim kamenolomcem, prostim radnikom u kamenolomima. Njegova zadaća bila je teška, radio je neumorno i teško zasluživao svoj krušac, ali sad je bio svojom sudbinom zadovoljan.

Č. sestre od „Naše Gospe“ u Bačkoj.

Tko je prošao kroz naše ravne plodne krajeve, imao je na mnogo mjesta prilike sastati se sa obljubenim i cijenjenim redovnicama od „Naše Gospe“. U svakom većem mjestu naše Bačke nailazimo na njihove zavode. U 18 gradova i sela šire one slavu Božju i uzgajaju našu žensku mladež. Najveći njihov samostan jest u Subotici. U rrcu Bunjevine imadu one svoje redište, a odavle polaze i u druge krajeve k našem narodu, da ga izbrtvila probude, da ga na vjerskom prosvjetnom polju podignu i stave u red ostalih evropskih naroda. Jednom riječi, skromne ove, ali čene redovnice svim silama rade ko toga, da naš bunjevačko-hrvatski narod sačuvaju od propasti i da nam osiguraju kršćansku kat. bućućnost. Narod naš to vidi, te ih zahvalnim poštovanjem susreće. Tuje ih ne samo priprosti puk, nego najviša inteligencija, jer ono, što je dobro danas u Bačkoj, njihova je zasluga. Časne nam sestre uzgojiše žensku mladež, te nam tako dođoše dobre majke. Jest, njihove škole kljajališta, rasadišta i izvor dobre ženske mladeži, kasnijih značajnih žena i majki.

Prošle su godine č. sestre od „Naše gospe“ u Subotici slavile 50 godišnjicu opstanka svojih zavoda.

Uz ostale razloge osobito nas je ova proslava ponukala, da i preko naše „Danice“ upoznamo naš narod sa č. sestrama od „Naše Gospe“. Neka svaki Bunjevac-Hrvat i u najzabitnijem mjestancu naše uže domaje sazna za naše č. sestre, jer su one prave naše sestre, pravi naši prijatelji i preporoditelji.

Povijest škola č. sestara od „Naše Gospe“ u Bačkoj.

Kad bi htjeli, da u tančine upoznamo povijest reda č. sestara od „Naše Gospe“, morali bi poći u Čehoslovačku, a odande preko Bavorske u Francusku. No, to nije naša svrha. Dosta je, ako spomenemo samo to, da su č. sestre od „Naše Gospe“ god. 1860. došle u naše krajeve iz Čehoslovačke. Pošto je u ovo vrijeme Bačka pripadala upravi nadbiskupije u Kalači, to je posve naravno, da će dolazak č. sestara od „N. G.“ biti u uskoj svezi sa duh. oblašću u Kalači. U to vrijeme sjedi na nadb. stolici preuzv. g. Josip Kunszt, čovjek rijetkih vrlina i prožet duhom Kristovim. Polagavši najveću važnost na duhovnu pastvu, odluči taj velik muž osigurati svojoj prostranoj biskupiji uzgojitelje tako za mušku kao i za žensku mladež. Najprije sagradi silan kolegij za mušku mladež pod

vodstvom Isusovaca, a onda zavod za žensku djecu pod upravom spomenutih č. sestara. Oba ova zavoda podiže on u središtu svoje biskupije uz rezidenciju svoju u Kalači.

Čovjek snuje, ali Bog određuje, kaže nača stara poslovice. Tako se desilo i u našoj stvari. Preuzv. g. nadb. Kunszt nije vidio kako se č. sestre od „N. G.“ naseljuju po svima gradovima Bačke, jer umre već g. 1867. Providnost se Božja međutim pobrine za vrijednog nasljednika u osobi Ljudevita Hajnalda. Nadb. Hajnald jest u pravom smislu riječi proširitelj ovoga reda i najveći mecena u našim krajevima. On gradi č. sestrama kuće, brine se za njihov uzgoj, te tako nabrzo napuni svoju biskupiju njihovim institutima.

Kad malo pomnije pratimo povijest č. sestara od „N. G.“ u našim krajevima, past će nam u oči to, da niti kod osnivanja ovog reda, niti kod razgranjivanja njegovog, država, kao politička vlast ne igra nikakovu ulogu. Što još više, niti sama općinska poglavarstva kao takova ne pridonašaju bogzna kako velik obol. Uspjeh č. sestara ima se pripisati u prvom mjestu providnosti Božjoj, a onda značajnom životu i uspješnom djelovanju njih samih i na koncu novčanoj pripomoći duh. oblasti. Jednom riječi, samostani i zavodi č. sestara u našim krajevima jesu uistinu djelo ruke Gospodnje, te punim pravom možemo reći, da tko u njih i u njihove zavode dirne, usudio se dirnuti u djelo Božje i neka bude uvjeren, da ga osveta Svevišnjeg i Njegovog vjernog kat. puka ne će mimoći.

Da vidimo sada kuda i kako se širio taj red i kako je došlo do toga, da č. sestre od „N. G.“ danas na polju prosvjete sačinjavaju ne samo cijelu vojsku, već su odlučan faktor u svoj Jugoslaviji. Eto kako!

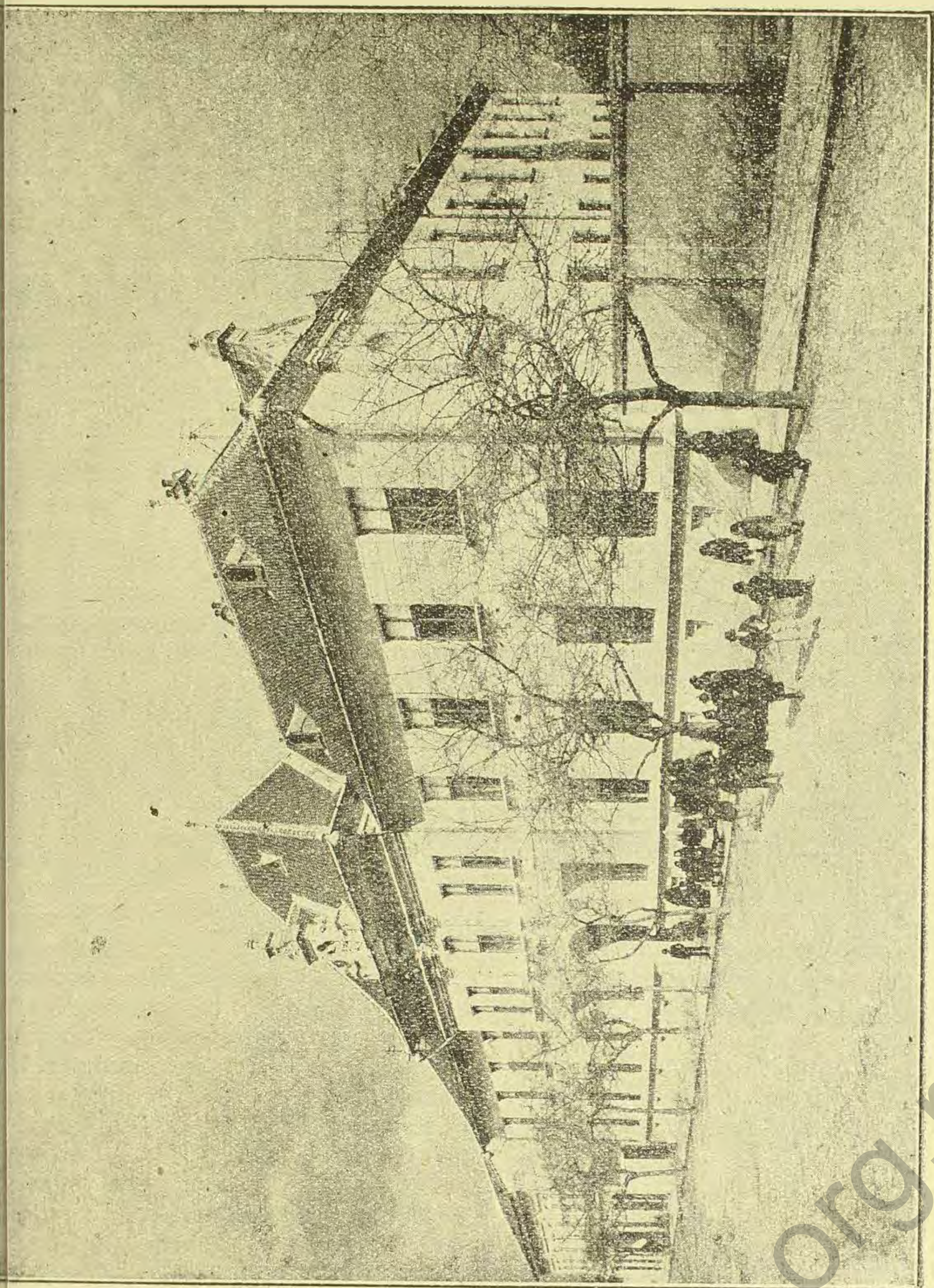
God. 1868. bude utemeljena prva podružnica, i to u St. Bečeju. Zaslugom mjesnog župnika i kat. vjernika podignuta bi lijepa zgrada, a nadb. Hajnald osnuje fond sa 4.000 forinti. Ne prođe ni godinu dana, kad pozovu č. sestre i u B. Topolu. God. 1872. vidimo č. sestre već i u Baji. Tadanji župnik i prepozit u Baji, Gavro Latinović učini sve moguće da Baja dobije ove preporoditelje. Sam nadb. Hajnald daje 30.000 forinti kao pripomoć samo da se zavod što prije podigne.

God. 1874. dolaze č. sestre i u srce Bunjevine, u Suboticu. O osnutku ovog samostana govorimo u posebnom članku.

God. 1876. ponosi se njima i kula Šokadije, starodrevni Bač. God. 1878. svečano dočeka i pozdravi č. sestre. Novi Sad. Nadb. se Hajnald i ovdje pokazuje kao pravi mecena, jer sa 25.000 forinti podupre podignuće novosadskog instituta. Kasnije nešto god. 1900. dobiju č. sestre 18.000 forinti kao novu pripomoć.

Kao što u bunjevačkoj Subotici, tako i u slavenskom Somboru opazi kat. puk potrebu zavoda za uzgoj ženske mladeži. Što bi smišljeno, to bi nabrzo i učinjeno. Društvo kat. gđa počima propagirati ovu ideju po gradu. Nije trebalo mnogo govoriti, jer već god. 1887. nasele se č. sestre u Somboru i preuzmu ondje takoreći sve škole. Veleban taj zavod ljepši je od svih ostalih, a podignut je od dobrovoljnih prinosu kat. puka u Somboru, ubrojivši dakako ovamo svotu od 50.000 forinti nadb. Hajnalda. God. 1896. bude zavod obnovljen, a tom prigodom daruje duh. oblast novih 30.000 forinti.

God. 1881. budu č. sestre pozvane u Temerin. Kod osnutka ovog zavoda moramo spomenuti kneževski dar vlastelinstva Fernbach, koje

Samostan č. sestara od „Naše Gospe“ u
Zomboru kojega je bivši režim konfiscirao.

daruje školi 80 jutara zemlje. Buduće godine eto ih već i u Molu, gdje preuzmu upravu osnovne škole i osnivaju zabavište za sitnu djecu. Uz zavode u Subotici i Somboru najvažniji je onaj u St. Kanjiži. Trudom i požrtvovnošću kat. puka u samom mjestu, bi podignuta velebna zgrada, u kojoj č. sestre otvaraju nižu i građ. djev. školu sa uzornim internatom.

Zanimanje za č. sestre biva sve veće. Koncem prošlog stoljeća eno ih već u Horgošu, Odžacima, Futoku, B. Palanci itd., a da ne spominjemo bajski trokut i sva druga mjesta, koja su zaposjednuta od Mađara.

Ne ćemo da duljimo historijatom naših milih č. sestara, već kažemo samo to, da su one danas u svim većim mjestima našega kraja. One su velike brojem svojih kuća i osobljem, ali naobrazbom i požrtvovnošću svojom na polju prosvjete, one su jedna od najvećih i najuglednijih korporacija u cijeloj Jugoslaviji.

Škole č. sestara od „Naše Gospe“ u Subotici.

Tko su ove č. sestre i otkuda su došle ovamo u središte Bunjevine, spomenuli smo malo prije. Ovom zgodom hoćemo da ukratko opišemo taj njihov veleban zavod u Subotici. Svaki valjan subočanin treba da upozna škole č. sestara, jer one eto već potpunih pedeset godina uzgajaju našu žensku mladež na veliku radost ne samo kat. puka, već i sviju onih, kojima je stalo do toga, da nam grad imade što više značajnih žena i majki.

Dolazak je č. sestara od „Naše Gospe“ u Suboticu u uskoj svezi sa našim Vojnićima. Subočani su najme već dugo osjećali potrebu takovog zavoda, gdje bi uzgoj žen-

ske mladeži bio osiguran i posve dotjeran. Dok se subočani baviše ovom mišlju, pukne glas, da je nadbiskup donio iz Čehoslovačke uzgojitelje za žensku mladež, najme č. sestre od „Naše Gospe.“ Presvj. gđa Josipa Vojnić odmah poduzme korake kod duh. oblasti, da bi i Subotica dobila nekoliko č. sestara. Prošlo je ipak mnogo vremena, dok se je misao ostvarila. Sam grad kao takav nije ništa poduzimao, već sva zasluga ide uz duh. oblast presvj. gđu Josipu Vojnić, „Gospojinsko Društvo“ i naše darežljive Bunjevce-Hrvate. Zavod bi napokon podignut i god. 1874. blagoslovljen i predan u ruke č. sestara po samome tadanjem natpastiru Hajnald. Prigodom blagoslova daruje zavodu nadb. Hajnald 37,000 forinti. God. 1898. za restauraciju škola i samostana daruje ponovno nadb. Hajnald 40,000 forinti.

Subočani se u č. sestrama nису prevarili. One otvore najprije osnovnu, a onda građansku djevojačku školu s internatom. Naskoro uzmu u svoje ruke i sirotište. Danas č. sestre upravljaju slijedećim školama: hrvatskom 4 razrednom osnovnom školom sa 200 ženske djece; hrvatskom 2 razrednom građanskom djevojačkom školom sa 70 učenica. U prostranom i uzorno uređenom svom internatu drže č. sestre 50 učenica što iz osnovne, što opet iz građ. škole. U budućoj 1924-25 školskoj godini otvaraju č. sestre 3. i 4. razred hrv. građ. djev. škole. Ovu misao veseljem pozdravljamo, jer će sada hrvatska škola č. sestara biti potpuna. Gledat ćemo, da č. sestre što prije otvore hrvatsku djev. preparandiju i škole za mušku djecu. Pošto zakon u našoj državi dozvoljava i škole drugih narodnost, to

sestre pridržaše i mađžarsko odje-
nje tako osnovnih kao i viših
evojačkih škola. Broj učenica i
mađž. odjelenju jeste isto oko
0. Č. sestre dakle u svemu 600
n. djece uzgajaju u svome zavodu.
Ovim velebnim zavodom upravlja
jedna naša Bunjevka-Hrvatica iz
Subotice, veleuč. i č. gđa s. Marija
Tomena Tumbas. — Ovdje nam
napomenuti, da su svi zavodi i
mostani č. sestara u Bačkoj sla-
nizirani, te svakom na čelu stoji
okušana Bunjevka-Hrvatica. — Uz
vrateljicu radi na polju prosvjete
20 č. sestara, koje su sve kva-
likovane profesorice za više škole.
Najveći učitelj je zavoda franjevac iz
Hrvatske Dr. P. Gothard Goričanec,
koji je do jeseni prošle godine
užbovao kao profesor na vel. re-
noj gimnaziji u Vukovaru. Suvišno
nam je spominjati, da je zbor na-
vornika u školama č. sestara od
„Naše Gospe“ najodličniji i naj-
remniji u Subotici. Da u ovim
školama mora biti napretka, nitko
ne će sumnjati. Tko je samo jedan-
put posjetio taj zavod, mogao se
uvjedočiti o visokoj njegovoj kul-
turi. Čim uđeš u zavod, vidiš da si
došao među visoko naobražene
žene. Zgrada je elegantna i pro-
storna. Svuda red, čistoća i uzorna
disciplina. Sve te lijepo susreće, te
upravo sretnim osjećaš. Nešto
u duši govori i uvjerava te, da
čovjek u ovom zavodu, htio ili
ne htio, mora preporoditi. Pođeš li
u pojedine prostorije, na dvorište,
u vrt, ili u internat, svuda isto: red,
čistoća i disciplina. Kad jedamput
uđeš u ovaj zavod, ne možeš ga
ostaviti, ne možeš ga se dosta na-
miriti. Milina je gledati kako ove
kromne, učene i doista časne ses-
tre cijeli svoj rad oko djece tako
lijepo spajaju sa Bogom i spasom
njihovih nevinih duša. Punim pra-

vom se može reći, da su škole č.
sestara u Subotici za nas ono isto,
što su oaze za putnika u pustinji.
Kamo sreće da imademo još jedno
deset ovakovih zavoda!

U školama č. sestara od „Naše
Gospe“ je uzgoj potpun i savršen.
Mladež, koja iz ovoga zavoda izlazi
ponos je i dika Subotice. Stani
samo u razgovor sa bilo kojom od
njihovih učenica i osvjedočit ćeš
se o istinitosti rečenog.

Što nam je činiti?! Bunjevci-Hr-
vati grada Subotice! Čujte i razu-
mijte ove riječi. Č. sestre mogu da
prime u svoje škole do preko hi-
ljadu ženske djece. Upišite dakle
svoju žensku djecu u ovu jedinu
katoličku školu. Ako će biti zgrada
premalena, č. će sestre podići još
jednu, ali, naša kat. djeca neka idu
u naše kat. škole.

Sirotišta č. sestara od „Naše Gospe“ u našim krajevima.

Časne su sestre od „Naše Gospe“
školske sestre, t. j. svrha je njihovog
reda baviti se uzgojem mladeži u
školama. Iako je polje njihovog
rada na prvom mjestu škola, to
ipak nitko ne će ustvrditi, da bi se
briga za siročad protivila duhu nji-
hovog zvanja. Što još više, posve
je naravno, da skromne sestre uzmu
u zaštitu siročad, da, djecu, koja su
zbog pomanjkanja odgoje izvrgnuta
svoj bijedi i nevolji. Časne su
sestre shvatile, da je i ovo njihova
zadaća. Uz škole svoje dakle po-
dižu one i sirotišta, te tako postaju
našoj zapuštenoj djeci ne samo
prosvjetitelji, već i prave majke.
Jest, one pravom majčinom ljubavi
kupe oko sebe siročad, daju im
hladan napitak i svakdanji hljebac,
te tako sa očiju ovih bijednika oti-
raju suze tuge i žalosti. Ovo ple-
menito nastojanje č. sestara ne
ostane neopaženo. Mecene naši

podupru njihovu misao upravo svom snagom. Da su biskupi i u ovoj stvari najveći pomagatelji, to se samo po sebi razumije.

Prvo sirotište bi podignuto u Kalači. Ovo nas sirotište toliko ne zanima, te ne ćemo da još što kažemo. God. 1874. otvaraju č. sestre sirotište u Subotici. Sam zavod ne može da se takmi s onim u Kalači, ali se blagodat njegova dobro osjeća u Subotici. Kod osnivanja ovog sirotišta spominje se uz duh. oblast osobito gđa Elizabeta Jakobčić, supruga pok. Laze Mamužić gradonačelnika u Subotici. Zavod je lijepo napredovao, ali ga poratne prilike, kao što i mnogo drugo baciše u pozadinu, te privremeno niti ne postoji. Čim se prilike malo srede, uskrisit će se ova tako plemenita i nužna institucija u Subotici.

Naš starodrevni Bač spada među ona sretna mjesta Bačke, u kojem se svaka dobra misao prihvaća i napreduje. Tako je bilo i sa sirotištem. God. 1884. osnuje nadb. Hajnald uz velik trošak od 80 000 forinti zavod za siročad u Baču. Do posljednjih dana oko 70 siročadi nalazi ondje sklonište i roditeljsko srce u č. sestrama.

God. 1887. posjeti nadb. Hajnald grad Sombor. Tom prigodom sav grad izade pred svoga natpastira. Doček je bio impozantan i dirljiv zbog neobične iskrenosti pobožnih kat. vjernika. Nadb. Hajnald da se nekako oduži gradu Somboru, sagradi sa 80.000 forinti sirotište i preda ga u ruke č. sestrama od „Naše Gospe“. Zavod bude 1892. god. otvoren, a postoji i danas. Nadamo se, da će se taj zavod uz upravu požrtvovnih sestara u najskorije vrijeme još i povećati.

Ne ćemo da se osvrćemo i na sva ostala sirotišta naših č. sestara. To

bi odviše dugačko bilo, a iz dosadašnje spomenutog možemo si dosta jasnu sliku stvoriti o radu ovih pobožnih duša i na tom polju.

Da je uspjeh č. sestara u sirotištima bio upravo kolosalan, ne trebamo niti spominjati. Prema izvještajima ovih zavoda velik dio pitomaca jesu danas dobri građani i štovani od svoje okolice. Da nijesu ti ljudi za vrijeme svojih nejakih godina došli u zavode, te uživali roditeljsku njegu č. sestara, danas bi nam bili sigurno na sramotu i na teret. Dao Bog, da se što više sirotišta podigne i predaje u ruke ovih naših preporoditelja!

Internati č. sestara od „Naše Gospe“.

Svaka stvar i poduzeća mora da se razvija prema potrebi u duhu vremena. Bez toga ne može biti govora o napretku. Kod kojeg pothvata ovu životnu snagu ne opazimo, možemo mu proreći skoru propast. To je zakon naravi, te stoga istina temeljena na iskustvu cijelog čovječanstva. Nasuprot, za one institucije, koje u svim i najtežim prilikama nađu izlazak i postizavaju opredijeljenu si svrhu, velimo, da imaju životne snage u sebi.

Kod č. sestara od „N. G.“ opazamo nešto slično. Potrebe, t. j. loše stanje kod naroda, sklone ekrvene poglavare, da osnuju njihov red. One se svim silama bace na škole, da preko njih sačuvaju nevinu djecu od zla. Napredak je bio silan, jer gdje se one pojavile, tamo je nestajalo loše mladeži a krajevi dobivaju naskoro velik broj valjanih žena i značajnih majki. To još nije bilo dosta. Bilo je, a bit će uvijek djece kojima je dosta samo jedna riječ te su dobra upravo cio dan. Imaju opet mladeži, za kojima treba da

odjedno stojiš, da ih nikada ne pre-
taneš opominjati i učiti ih na dobro.
na opet i takove djece, kojima za-
ada ne ima prigovora, ali zbog
temperamenta vrlo lako posrnu. Ta-
ovoj djeci ne pomažu niti škole č.
estara, već treba, da se nešto dru-
o učini. Jednom riječi, za mladež
e intenzivni uzgoj i pažnja nesa-
o korisna, nego mnogoput ne-
phodno nužna.

Časne su sestre od „Naše Gos-
e“ brzo shvatile situaciju, te nam
a svojim tako zvanim internatima
pomoć priskočiše. Internati nije-
u imali biti popravilišta, već mjesta,
dje će se žensku mladež i izvan
kole utvrđivati u dobru i čuvati
d zla.

Internati budu brzo otvoreni, a č.
estre nevinu našu djecu upoznadu
uvježbaju u svim mogućim krije-
ostima, koje su mile Bogu i ne-
phodno su nužne u privatnom i
vnom životu. Časne sestre uče
jecu u internatima na sve ono, što
e im biti nužno kasnije u raznim
aležima. U internatima se njeguje
prosvjetljuje jednako um i srce, i
obuđuje se u mladeži smisao za
ko nužne vrline, kao što su mar-
ivost, red i razborita štedljivost.

Da vidimo, kako izgleda život u
vim zavodima. U internat se pri-
aju djevojčice od 6—17. godine.
am je zavod ili dio samostana, ili
osebna zgrada, ali sa upravo ele-
antnim prostorijama. Koliko je
užbi i posala u zavodu, toliko je
prostorija. Ovo čini, da je život
internatima upravo udoban. U
pavaoni se samo spava, u učioni-
e samo uči itd. t. j. kao što u in-
ernatima imade sve svoje vrijeme,
ko imade sve i svoje mjesto. Sa
dravstvenog gledišta su internati u
ajboljem stanju. Svjetlost, čistoća
dobar zrak jesu prava obilježja
h zavoda. Časne sestre poput naj-

boljih majki paze na zdravlje svo-
jih pitomaca. Oboli li koji od njih,
onda se pak gotovo čini sve, samo
da dijete bude spašeno. Uz samu
zgradu je obično prostrani vrt i dvo-
rište, gdje se djeca mogu po volji
razgibati. Osim dnevne ove gimnasti-
ke polaze pitomci nedjeljno barem
dvaput na dulju šetnju izvan mjesta,
dakako opet pod nadzorom č. sestara.

Veliku važnost polažu č. sestre
na izobrazbu svoje mladeži. One
hoće, da član internata osim onoga,
što u školi uči, znade i druge ko-
risne stvari. U internatima mogu
djevojke da nauče sve što im je
za život potrebno. Tu se uči šiti,
ručni rad, kuhati itd. Sve što jedna
kućedomaćica znati mora tumači i
vježba se u internatu. Njeguje se
ovdje glazba, pjevanje i studij raz-
nih svjetskih jezika. Jednom riječi,
marljivo i valjano pitomče izlazi iz
internata kao potpun čovjek.

Da se nad pitomcima u interna-
tima drži strogi nadzor, o tom ne
bi trebalo niti govoriti. Dijete mora
imati svoju slobodu, ali samo do
stalne granice. Ako se na djecu ne
pazi, već ih se pusti, da rade kako
im to njihove sklonosti govore,
onda od djece nikada ne ćemo
imati prave ljude, već šikaru u pra-
vom smislu riječi. Zato su u inter-
natima č. sestre vazda uz mladež.
Izlazak je iz zavoda jako odmjeran,
a pohađanje mladeži također vrlo
regulisano. Na sve misle i paze
č. sestre, samo da u što boljem
stanju vrate djecu njihovim rodite-
ljima, te tako državi i rodu ljud-
skome dadu što bolje građane.

U internatu žive pitomci kroz ci-
jelu školsku godinu, t. j. od početka
mjeseca rujna do konca lipnja. Do-
bivaju djeca potpunu opskrbu, a
taksa je obično određena i za sve
jednaka. Tko se hoće поблиže upo-
znati s internatom, neka pođe k č.

sestrama, a one će sve поближе pokazati i protumačiti.

Stanje škola č. sestara od „N. G.“ u Bačkoj danas.

U god. 1920. i 1921. zadesi škole č. sestara od „N. G.“ velik udarac. U ovo vrijeme ministarstvo prosvjete jednim potezom ukine sve privatne škole, te tako i škole č. sestara. Dobile su one doduše dozvolu, da i dalje mogu učiti na istim mjestima, ali škole nijesu više njihove, jer je uprava u rukama državnih upravitelja. Tako eto izgubismo u Bačkoj ono, što smo kroz toliko vremena krvavo stekli. Uzalud se tu protestiralo i dokazivalo, da je to nepravda. Prijašnji režim nije htio da se umekša, već je ukočeno ostao kod svoje odluke. Nadamo se, da će sadašnja vlada biti pravedna i prema nama katolicima. Pošteđene su ipak škole č.

sestara u Subotici. Koliko je morala pretrpjeti i ova škola dok se spasila, znale bi nam najbolje pripovijedati same č. sestre.

Sve je ovo već dobro poznato po cijeloj Bačkoj. Ne gubimo ipak nade! Časne su sestre još uvijek ovdje, niti ćemo ih mi pustiti iz naše sredine. Jedamput mora biti kraj i ovom križnom putu. Kad će pak jednom i Beograd biti mekši, dizat ćemo č. sestrama zavode na svim linijama, da nam što prije uzmognu svu djecu učvršćivati u kat. vjeri i osigurati nam kršćansku kat. budućnost. Č. sestrama poručujemo i molimo ih, da im ne uzmanjka strpljivost i neka znadu to, da smo mi katolici u Vojvodini u većini. Jest, pobjeda mora biti naša!

*Dr. Mezopotamus.
O. F. M.*

PAR ODGOVORA.

— Tko obično govori, da nije moguće vršiti svega, što Crkva zapovijeda?

— Onaj, koji uopće ne vrši ni jedne njezine zapovijedi.

— Tko prigovara Crkvi, što zahtijeva od vjernika, da vjeruju u otajstva vjere?

— Onaj, koji vjeruje u najgluplje izmišljotine novina i koji je pun raznih praznovjernih predrasuda.

— Tko prigovara Crkvi, da njezina nauka ponizuje ljude?

— Onaj, koji naučava ili vjeruje, da su ljudi potekli od majmuna . . . , koji vjeruje u slučaj i njemu sve pripisuje . . . , kojemu je glavni cilj ovozemnog života tjelesno uživanje . . . , koji veli, da ovim životom sve svršava . . .

— Tko prigovara Crkvi, da je nesnosljiva?

— Onaj, koji traži i zahtijeva, da svi misle njegovom glavom.

— Tko govori, da je Crkva protivna prosvjeti i napretku?

— Onaj, koji nikad nije pogledao povijesti evropskih sveučilišta, kojih je većina osnovana od papa i biskupa.

— Tko prigovara Crkvi, da je protivna puku?

— Samo onaj, koji nije nikad pomislio na sva veličajna djela, što ih je Crkva pomoću svojih redova podigla da ublaži nevolju i bijedu puka i koji nikad nije zašao u škole, sirotišta, bolnice, ubožišta, u kojima se danju i noću žrtvuju katolički redovnici i redovnice.

— Tko jednom riječju najbjesnije napada Crkvu i njezinu nauku?

— Onaj i oni, koji vjere nikada nijesu ozbiljno proučavali ili koji se boje kazna, što čekaju one, koji gaze naravne i Božje zakone . . .

NOVA BLAŽENICA.

Čudan li je taj veliki francuski narod! Koliko njegove djece neopisano mrzi na Boga i Crkvu, kolika mu opet čeda ljube kršć.-katoličku vjeru kao malo tko na svijetu! Među ovim posljednjima niče i rascvate se mirisni nebeski cvijet — sestra Terezija od malog Isusa, što se rodi 2. siječnja 1873. u Alençonu u Francuskoj od vrlo pobožnih roditelja. Sa 16 godina stupila je u samostan karmelićanka u Lisieuxu, gdje je svetu mladost i nevini život završila svetom smrću dne 30. rujna 1897.

Njezin život, koji je sama opisala po zapovijesti svoje poglavarice, odiše tolikom milinom, da ti se čini kanda je proživljen na nebesima. Čini ti se, dok čitaš one njezine srdačne retke, kanda bezazleni anđelak izvodi na nebeskim guslama slatke glasove, a oko tebe niču stidne ljubičice, zagledaju se u te zlatnim očicama snježnji krasuljci, modre se iz zlatnog žita različci, a u duši

ti se bijele i mirišu ljiljani. Kako je sve božanski prosto-
dušno, ukusno i krasno u životu te neobične zaručnice Kristove.

Blažena Terezija od malog Isusa.

Značajka joj bila: ljubav Boga djetinjom nježnošću, djevičanskim žarom, muževnom jakošću, mučeničkom ustrpljivošću. Baš iz te ljubavi ljubila

je ljude, dobro im željela i činila, najviše molitvom. „Nebeski život provodit ću time, da dobro činim ljudima na zemlji“. I zaista je po njezinu zagovoru udijelio Gospodin pravu kišu milosti po svem svijetu, gdje su je štovatelji zazivali.

Na osnovu ovih zagovora proglasio ju je sv. Otac papa Pijo XI. dana 29. travnja 1923. blaženom. Kao obično takovom

zgodom, bila je veličanstvena crkva sv. Petra krasno iskićena i rasvijetljena. Prije podne pročitano bi pismo sv. Oca pape, kojim se sestra Terezija od malog Isusa proglašuje blaženom. Za tim je služena sv. Misa njoj u čast. Time je proces proglašenja blaženom bio svršen. Po podne došao joj se pomoliti i sam sv. Otac.

Blažena Terezijo od malog Isusa moli se za naš narod!

Kad čovjek ženi sina...

Eto vam ga na, našega Ivana Nikića! Neka se nađe u devet sela čovjek, koji će mu prigovoriti, evo mu žuta dukata, premda ne vidjeh dukata već šest godina. Vrijedan kao crv, miran kao janje, a nikad se ne zamjeri ni crvu ni mravu. Ne bi dirnuo u tuđu slamku, u tuđu iglu. A kad mu susjedi natragaju voz drva u gaju ili napasu blago u djetelini, Ivan samo uzdahne: „Aah, hvala Bogu! Bog vidi.“ Dobar je Ivan, dobar kao kruh, ali eto, nika-ko naprijed. Otac mu je ostavio velik gaj, prostrane oranice i košanice. Ivan se trudi dan i noć, a nikad sastaviti kruh s kruhom, a za blago nikad krme do oranja. Ljudi se čude: u Ivana lijep gaj, a nikad pred kućom vrijedna voza drva. Lijepe bare i livade, a dvoje konja kao dvije mačice, goveda gole gosti, a ovce se jedva vuku. U Ivana su i tri sina, ali svaki na svoje brdo tkan. A nijedan nigdjese na Ivana. Joso mu, najstariji, okrenuo naopako. Već momak za ženidbu, a klatnica i danguba. Jak je može raditi,

pa i radit će za duvan i za vino. Ali kod kuće, da ga prodaje, ne vrijedi lule duvana. U kuću ni da bi škatulicu šibica, a iz kuće borme sve za duvan i za vino. Zaman Ivan svjetuje, opominje, zaklinje. Kad Josi dodija, izadere se na oca:

— Muči, stari, ne škrebetaj, jer...!

A Ivan zamukne, uzdahne i suzom nakvasi obraz. Ta njegov ga Joso zna i povaliti, pa u žestini i olanuti, a onda mu doviknuti: „Da si ti mene ovako malena, danas bih ti bio drugi!“

Ali Ivan nijednoga sina ni neja-ka ne htjede tući. „Ni moj ćaća — znao je reći — ne udari mene nikada. A moga je brata devalao svaki dan, pa svejedno.“

I tako su svejedno Ivanova dje-ca rasla kao zasukani grabići, u kući je gospodario svaki, dok je što bilo, a onda — eh onda, — posu-đuj, zalaži zemlju i trpi! Dašto, trpio je samo Ivan. Njegova se pla-ninka Jele nije baš puno izjedala. I kad je Ivan posuđivao brašno i zalagao zemlju, Jele je mijesila ko-

lače i danomice varila dva puta kavu. Najposlije dodija i Jeli pustopašni Joso, pa poče navaljivati na nj:

— A ženi se nevoljni sine!

— Pa ženio bih se, ali koja će me?

Da, koja će ga?! Imao je deset dragih. Pokucao je na desetera vrata. Ali svaka cura kaže: „Šta će mi momak sa suhom rukom?“ Znale su cure, da Josina ruka nije suha. Ali su znale, da Joso tuče oca, a naučili su ih iz nejaka, da će se osušiti ruka, koja bije roditelje. A opet — obje su Josine ruke bile zapravo za očinsku kuću suhe. Ivan ne htjede Josi crne ni bijele. Ne htjede sam tražiti snahe ni prijatelja.

— I ja sam se, — reče — sam oženio. Čaća mi ni tamo se dalje. Pa hvala Bogu, zadovoljan sam.

Najposlije će Joso usred mesojeda:

— Čaća, našao sam curu. Večeras ćemo u prosce.

— E pa hvala Bogu! Bilo samo srećno.

Ivica je Pekić dobro znao Ivana i Jelu. Donio je iz Amerike priličnu svotu. Ako je njegovoj Marici i teklo još mlijeko iza zubi, htio ju je udomiti, dok ne potroši zarade. Izišao je naopaki običaj. Momak ne uzimlje djevojke, nego njezin imetak. A kud će njegova jedinica, kad nestane njega i novaca? Zna, da će joj Ivan i Jele biti drugi roditelji, pa kud će bolje! Prosci banuše, isprosiše bez pogodbe i odrediše pir na nedjelju pokladnjicu.

Jele je imala pune ruke posla. Kuća je bila prazna. Brašna ni za kruh. A trebalo je mijesiti pogače. Blago je dobivalo već desetak dana manja metala. A trebalo je sijena za svatovske konje. Ivan je razbijao glavu, što će, kamo li će. Htio je urediti sve onako na gospodsku: pozvati kuma i djevera, pa iza vjen-

čanja použinati i popiti koju litru. Ali Jele kao pomamna:

— A Bog s tobom, čovječe! Jesi li se maknuo? Kad čovjek ženi sina, mora znati sve selo!

Ivanu nebijaše druge van posudi i brašna i sijena i nekoliko stotina za vino. A onda kupi svatove.

Kad osvanula pokladnjica, pojuriše troja kola puna svatova po mladu. Ivan je bio na žeravici. Najvolio bi se gdje stisnuti pa zaplakati. Ovce su gladne blejale, krave su iznemogle rikale. A on je štedio sijeno za svatovske konje. I nahranio ih je. Došli su svatovi oko ponoći. Pucnjava se orila po svem selu, kanda se ženi ban.

Svatovi su posjedali za pune stolove i uzeli se gostiti, piti i napijati. Svaki je pucanj, svaki kucaj prodirao u srce Ivanovo. Bio je veseo, šlo ženi sina; zaboravljao je i zajam i dugove. Ako Bog da, sve će vratiti. Ali njegovo blago, gladno, izmučeno! . . . Da, to je blago zavidno gledalo, gdje svatovski konji grizu posuđenu djetelinu.

I poklade su osvanule, a svatovi su s pohodanima pili, gostili se. I Ivan je pio, pio . . . Pijan se naveče izvalio na postelju i zapjevao. A na čistu je srijedu ustao prije mladenaca. Ustao je tužan i zabrinut, da priglada svoje blago. Najbolja mu se ovca već bila ojanjila, a sad je ležala ukočena, a janješce je blejalo uz nju. I goveda su popadala i skapavala. Ivan je pogledao. Sjetio se svatova i pira. Pred očima mu se zamaglilo. Srce mu je puklo od tuge . . .

Ivica se Pekić priženio u kuću Nikićevu. Pritegnuo je uzde svima. Josi više nisu ruke suhe, ali su pune žulja. No ni na kući ni na zemlji nema više duga.

Napisao dr. F. B.

Crtice iz god. 1848—49.

U godinama 1848. i 49. brzo je letilo vrijeme. Jedan događaj je vijao drugoga, a ni jedan nije trajao dugo.

U Beču je vladala „kamarila“, koja je odlučila, da mladi Franjo-Josip zamijeni i naslijedi Ferdinanda V. Izgledalo je da Ferdinand nije baš imao volje, da predade carstvo, i za malo nestade ga u Beču. On osvanu sutra dan u Insbruku.

Po odluci „kamarile“ ban Jelačić je imao poći za carem, da ga pozove, da se u korist sinovca Franje ima bezodvlačno odreći prijestolja. Ferdinand videći oružanog bana pred sobom, reče: da se sili pokorava.

Jelačić donese sa sobom odreknuće Ferdinanda u Beč, gdje su ga željno iščekivali i svesrdno pozdravili.

Ban Jelačić postane glavnim vojskovođom cijele armije i bi mu naloženo, da iz Zagreba sa Hrvatima pođe ravno u Bpeštu.

Za kratko vrijeme a iza malog otpora mađarskog, stvori se Jelačić sa svojim Hrvatima u Bpešti, gdje je vladalo najveće komešanje i nered.

Magistrat Bpešte korporativno pokloni se banu Jelačiću i preda mu diplomu začasnoga građanina Bpešte.

Ali Jelačićeva slava nije dugo trajala.

Poplašeni Bečani od brzoga i silnoga napredovanja Jelačića, smijenuše ga i predadu glavno vojskovođstvo Vindišgrecu.

Po odlasku Jelačićeve vojske Mađžari ožive i počese sakupljati vojsku oko Pešte.

General Gergei iz Komorana krene u Bpeštu. Zimno je dobio. Toplomjer je 29. gradi pokazivao. Dunav se brzo zamrznu tako, da je vojska Gergeina preko leda mogla prijeći iz Budima u Peštu.

Gergeija nije imao dugo vremena boraviti u Pešti, jer se je Vindišgreceva vojska velikom brzinom približavala.

Ispred veće sile valjalo je uzmaknuti. Vlada i mađžarski sabor pobjegoše u Debrecin, Gergeija se spuštao prema Tisi.

Još nije Gergeija sasvim ni ostavio Peštu, već su Vindišgreceve predstraže prelazile preko leda u grad.

Kada je sva vojska bila u Bpešti, general Vindišgrec izda strogu zapovijed, da se svaki građanin ima pokoriti austrijskoj vladi, i da se na svaku oveću zgradu i na crkve ima careva zastava izvjesiti.

Magistrat grada Bpešte izabere i generala Vindišgreca za počas-

noga građanina u ime priznanja i odanosti.

Međutim su Mađžari svoje čete na jugu i prema Erdelju sakupljali. Nu tu je bilo malo redovnih vojnika, nego više seljačkih trupa.

Po Bačkoj je svako selo bilo dužno isposlati stanoviti broj „vojnika“, koji su se u Somboru sakupljali.

Ovdje je bio Percel glavni zapovjednik. Mješovita vojska Percelova krene iz Sombora preko Santomaša u dolnju Bačku čak do Futoka. Santovačko odjelenje (Šokce) je vodio pošokčeni Mađžar Antun Fejir.

Pošto je već sumrak bio, umoreni „vojnici“ poskidaše sa sebe haljine i „oružje“, kome je već doteklo oružje, i legoše mirno na

travu ko da su kod svoje kuće.

Oko pol noći duhnu veliki vjeter i poče vojničke bubnjeve amo-tamo razbacivati. Budna i stroga straža zagrmi: „ustajte braćo eto su Srblji!“ A međutim puca naglo i živo prema dušmaninu.

Vojska se naglo poče opravljati, ali je posao počeo zapinjati; jedan ne može da nađe svoje opanke; drugi traže svoje obojke; kapetan šokački Fejir obuče čakšire napako. Ali ne može se dalje čekati. Krenu u bijeg i ne stadoše do Santova.

A dušmaninu ni traga ni glasa.

Ona silna pucjava, koja je bila dušmaninu namijenjena, raskidala je vojničke bubnjeve, koji su se u jednom dolu među trnjem zaustavili.

M. Mandić.

Ne tko, nego što!

U jednoj istočnjačkoj državi pošao je jedan seljak u mlin. Natovario je na magarca pol vreće raži, a da bude ravnoteža, metnuo je na jednu stranu vreće veliki kamen, i tako je išao cestom.

Njemu u susret dođe neki putnik i oni zametnu razgovor.

„Kamo brate?“ — reče putnik.

„U mlin“.

„Pa što to nosiš na meljavu?“

„Malo raži“.

Putnik opipa vreću i naiđe na kamen.

„Ti kamen turi u vreću. Bolje je, da razdijeliš ovu raž na dvije strane jednako, a kamen, da baciš“.

„Vidim, da si čovjek pametan, pa ću to i učiniti“.

Seljak baci kamen iz vreće, razdijeli raž na dvije pole, i ona na jednu, a putnik na drugu stranu.

Kad su se već tako razišli, sjeti se seljak, da mu zahvali, pa se okrenu i povika: Ma brate reci, komu da hvalim na savjetu, jesi li ti beg ili efendija?

„Niti sam beg niti efendija (gospodin) nego sam fukara“.

„E kad nisi beg niti efendija, onda ti ni savjet ne valja“ — pa se vrati natrag, strese raž na jednu stranu vreće, a kamen povrati u vreću, i krene tako u mlin . . . .

DOMOVINA.

IZ PJESAMA ĐURE ARNOLDA.

Zimska nojca već se šulja dolom,
Sitne svijeće po svem pali selu;
Sniježak prši, — svakom stablu
[golom
Rad bi natkô košuljicu bijelu.

Na kraj sela stoji kuća stara,
Kano raka čini ti se grobna;
Al da vidiš, kako pogled vara,
Ded zaviri na okanca drobna.
Nasred stola svijeća dogorijeva,
Do nje zdjela, pladnji, suđe ino;
Majka kéerci, gle uz zipku pjeva:
„Lijepa naša domovino“ . . .

Sinčić mali ocu si na krilu
Drži knjigu punu slika, bajka;
I začaran sluša pjesmu milu,
Što mu snenoj seći pjeva majka.
Netom šapnu rujne usne sina:
„Reci, tate, što je domovina?“

Otac svoje pogladio zlato,
Pak mu milo odgovara na to:
„Dok si bio malen kao seka,
Domovina bi'a ti je cijela,
Ova zipka kićena i meka,
Majka, ja i ova izba bijela.
Zipka te je ljuljala u sanje,
Majka svojim mlijekom dojila te,
Ja po izbi — nakon muke danje —
Igrah s tobom igre umiljate,

Malo poslije pružila se širom
Preko dvora, vrta, naše njive,
Donle, gdjeno stoje vrbe sive,
Gdjeno gorski potok šumi s mirom.
Onda njojzi pripadala staja,
I kravica, što nas mlijekom hrani;
Male koke, što nam nesu jaja,
Vjerni kudro, što nam kuću brani.

Poslije, kad ćeš poč' u prvu školu,
Pružiti će se ona po svem dolu;

Cijelo selo obujmit će tude,
U njem dobre i radine ljude.
Da još više: one humke, šume,
Što će ljeti jagodama rodit;
One bijele staze, ravne drume,
Kud će tata nedjeljom te vodit.

Ali tvoja duša dobro sluti,
Da još dalje vode ovi puti:
Vode preko polja, rijeka, gora,
Vode uzduž širokoga mora.
Srud se nađu sela, bijeli gradi,
Svuda bistra uma dobri ljudi:
Kojim isti govor život sladi,
Kojim isto srce grije grudi.

Oh, daleko, sinko moj, se pruža
Ova naša domovina krasna;
Njeno ime — mirisna je ruža,
Njena slava — zvijezda vijekom
[jasna.

O toj slavi pričat će ti knjige,
Štono ćeš ih diljem škola učiti;
Pri tom često morit će te brige,
Kako li ćeš pravo sve dokučiti.

Ali zato duša će ti roniti
U davninu nevidovnih međa,
Iz nje će ti kao bajka zvoniti
Zveket mača junačkih nam pređa.
Ti ćeš doznati, kako su za grudu
Zemlje svoje lili krvi česme,
I sudbinu kako su si hudu
U vječite okovali pjesme.
Čut ćeš, kako bjehu tvrdom jakom
Čovječanstva prosvjetnome rodu;
Kroz stoljeća branili ga šakom,
Spasili mu vjeru i slobodu.

Pojmit ne ćeš samo, je l' im jača
Snaga uma bila ili mača, —
Jer su kadšto ustred bojne buke
Pograbili pero još u ruke,
Njim su čuvstva ocrтали vrela,

Smjele misli, mašte plamen živi,
 Satvorili ona sjajna djela,
 Kojim i sad cio svijet se divi.

Tako pređi nam rli nam slavu,
 A sa slavom ovu dragu zemlju;
 Pak su onda naslonili glava,
 Tihi sanak da u grobu drijemlju.
 Al iz groba glas nam šalju oni:
 Nek na umu sveđ nam domovina,—
 Ne ćemo li, da kô zvjer nas goni
 Tuđim svijetom strašna kletva

[njina!

Kako i ja možda, sinko zlati,
 Već nad groba crnim lebdim
 [jazom,
 Duša brižna htjela bi mi znati:
 Hoćeš li mi ti djedova stazom?"

Sinčić — dotle mramornom umuku—
 Na srdašce metnuo je ruku,
 S tužnih misli glavica mu gori,
 Al on ipak krepkim glasom zbori:
 „Hoću, tato,— kunem ti se vjerom,—
 Radit u dan, učit u noć kasnu:
 Junak bit ću mačem ili perom
 Za tu našu domovinu krasnu!“

Sretnom ocu krupna suza kane:
 Znamen sveta blagoslova nijema:
 Sinčića si žarko ljubiti stane,
 Pa ga onda na počinak spremu.

Zimska nojca pustim vlada dolom,
 Ljudi u san tonu po svem selu;
 Sniježak prši—svakom stablu golom
 Rad bi natkô košuljicu bijelu.

DIDEROT I NJEGOVA KĆI.

Na svijetu se uvijek našlo ljudi, koji su kao ortoci pakla nastojali da unište sv. Crkvu, da sruše, što je Bog sagradio. Bogu hvala, jača je Božja istina nego njihova laž, tvrđa je stijena Petrova, nego li njihova glava. Oni su davno svršili ili će svršiti, a Crkva Isusova prolaziti će pokraj njihovih grobova pjevajući pjesmu pobjede.

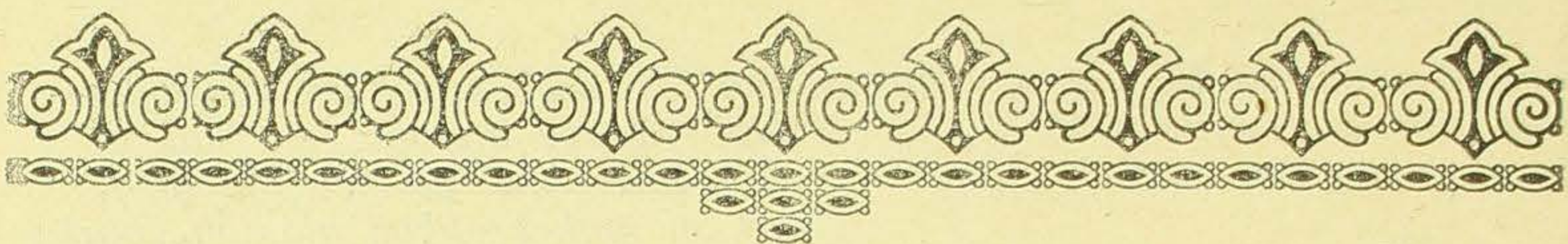
U 18. vijeku živio je u Francuskoj veliki hulitelj Boga i mrzitelj katoličke vjere, zvao se Diderot. Jednom je u svome bijesu izlanuo: „Htio bih da mognem zadnjega kralja udaviti sa crijevima zadnjeg svećenika.“ Ipak uza svu mržnju

i protiv svoje volje vrlo je poštovao katoličku vjeru. Jednoga dana dođe mu prijatelj, da se s njim o nečem dogovori, pa nenajavljen stupi u sobu. On nađe Diderota, gdje upravo sa svojom kćerkom ponavlja katekizam. Iza svršene zadaće udalji se kći. Prijatelj je bio izvan sebe od čuda. A Diderot se nasmije, pa reče: „Zar bit će ja mogao naći bolji način, da uzgojim svoju kćer za ono, što trebate da postane, naime pametna i poslušna, savjesna žena i dobra majka? Ima li uopće ikdje čudoredna nauka, koja bi se mogla isporediti sa katoličkom?“

Progon samo koristi pravednoj stvari. Dr. Krek.

Razumna i okretna žena duša je svojoj kući. Fénelon.

Dostojna je preziranja žena, kojoj može biti dosadno, ako ima djecu. Jean Paul.

Presvj. g. O. Rafael Rodić,

apost. administrator u Banatu.

Pred dvije godine dobili su novi krajevi naše otadžbine u osobama presvj. gde Ljudevita Budanovića i O. Rafaela Rodića i nove crkvene starješine. Providnost ih je Božja stavila na kormilu zaista vrlo teških pozicija u Bačkoj i Banatu. Baš zato, jer smo uvjereni, da je kod izbora ovih novih naših natpastira Svevišnji osobitom snagom pomogao svoju Crkvu, mirnim okom gledamo u budućnost prostranih nam novih biskupija u Vojvodini. Naša je „Danica“, kao nosioc katoličke i hrvatske kulture u ovim krajevima imala već čast do pozdravi svog bačkog natpastira; dok ovom zgodom hoće, da uz sinovski svoj pozdrav i poklon svoje čitatelje upoznade i sa crkvenim starješinom s onu stranu Tise u V. Bečkerek.

Presvj. je g. O. Rafael Rodić sin divne i ponosne požeške kotline, tog središta Slavonije plemenite. Rodio se od seljačkih roditelja u selu Nurkovcu god. 1870. Još kao mlad dječak isti-

cao se svojom ozbiljnošću i pronicavošću. Svršivši osnovnu školu, dođe na gimnaziju u Požegu. Naš je „Ivan“ — to mu ime nadjenuše kod krštenja — u Požegi napredovao u svakom pogledu pred Bogom i pred ljudima. Veseliše se zbog toga njegovi roditelji, a osobito rođeni mu stric, O. Ivo Rodić, tadanji provincijal franjevačke provincije u Budimu. Mnog. O. Ivo već onda nekim proročkim okom gleda na budućnost svog sinovca, te kako vidimo, nije se nimalo prevario.

Nakon svršenih gimnazijskih nauka stupi god. 1886. naš „Ivan“ u franjevački red, gdje i dobije redovničko ime Rafael. Svršivši godinu kušnje, položi redovničke zavjete, te bude poslan na filozofijske nauke. God. 1890. vidimo ga već kao bogoslova u Baji, gdje 1891. polaže svečane redovničke zavjete, a god. 1893. bude zaređen za svećenika. Kako je naš fra Rafo bio za vrijeme svojih filozofijskih i bogoslovskih nauka cije-

njen od svojih profesora i poplavara, vidi se najbolje po tome, što mu bude upravo naloženo, da imade u Beču položiti prof. spit iz bogoslovskih nauka. Štekavši sebi O. Rafo prof. diplomu, bude namješten za profesora bogoslovije u Baji. Sve ga je cijenilo, a osobito njegovi đaci. O. se Rafo ističe u Baji ne samo kao odličan profesor, nego i kao veliki borac za hrvatsku nacionalnu stvar. Sa svojim gvardijanom, dok. O. Antunom Evetovićem članomice zalazi među Bunjevce, koji ga zbog toga i nazivahu „naš“ pater. Međutim, ne radi on samo u Baji na nacionalnom polju, već je viđevan i u Subotici osobito na našim bunjevačkim „prelima“. Jednom riječi, O. Rafaela Rodića možemo ubrojiti i među velikane našeg bunjevačkog roda.

God. 1897. bude proglašena tako zvana reforma franjevačkoga reda. O. je Rafo dakako među prvima, koji se pokoravaju odredbi Sv. Stolice, te prihvati reformu. Starješinstvo ga je i tada još iste godine postavilo za gvardijana u Beču. Nije mu bilo još ni 30 godina, a on već upravlja tako reći najvećim samostanom tadanje franjevačke provincije sv. Ivana Kapistrana. Beč O. Rafu nikada zaboraviti neće, jer je sadanja franjevačka crkva ondje njegovo djelo.

God. 1900. osnivaju Hrvati

samostalnu franjevačku provinciju sa središtem u Zagrebu. Svi franjevci, te tako i O. Rafo pohrle u bijeli Zagreb. U novoo osnovanoj provinciji zapadne O. Rafu velika čast, ali ujedno i teška zadaća. Postade gvardijanom u Zagrebu i članom definitorija. O. se Rafo dade na posao. Kao mlad i pun poleta redovnik, stvara on upravo čudesu u Hrvatskoj. Sagradi tako reći iznova franjevačku crkvu u Zagrebu, a u Varaždinu uredi samostan i osnuje franjevački kolegij za gimnazijalce. Nije se ni odmorio od teškog posla, kad odluči da izvede gradnju velebne crkve nad grobom sv. Ivana Kapistrana u Iloku. Za velika njegova djela saznade nabrzo i Rim, te ga imenuje po višeputa vizitatorom franjevačkih provincija u Mađarskoj. Svršivši sve ove poslove bude ozbiljnim kandidatom za biskupsku stolicu u Đakovu. Providnost ga je Božja međutim sačuvala za veća djela i teža vremena.

God. 1912. bi O. Rafo izabran za provincijala hrvatske provincije sv. Cirila i Metodija. Možemo reći, da je na ovom izboru čitava Hrvatska čestitala tako njemu, kao i samoj provinciji. O. Rafo 6 godina upravlja mladom provincijom, i to tako snažno, da se ga u cijelom franjevačkom redu spominje kao uzor redodržavnika. Za vrijeme svoga provincijalata podigao je

svoju provinciju u svakom pogledu. U svim samostanima prostrane Hrvatske vide se tragovi njegovog upravljanja. Kao provincijal u dodiru je sa svim visokim crkvenim i političkim ličnostima. Jednom riječi O. Rafu poznaje i štuje sav hrvatski narod. Neumoran je kao propovjednik, drži razne konferencije i u odboru je svih hrvatskih katoličkih društava i institucija. God. 1913. bude od Sv. Stolice imenovan vizitatorom misija u Sj. Americi. God. 1918. mu Red povjeri upravu svetišta „Majke Milosti“ na Trsatu. O. Rafo htjede na svaki način, da hrvatsko primorje uresi velebnom bazilikom na Trsatu, ali mu loše poratne prilike toga ne dozvoliše. Sa Trsata bi prošle godine i pozvan od Rima, da ide u Banat

i preuzme upravu nove biskupije sa sijelom u V. Bečkereku.

Mi se Bunjevci-Hrvati od srca radujemo što je opet u našoj sredini presvj. g. O. Rafael Rodić. Cijenili smo ga dok nam je bio „bunjevačkim Patrom“ i profesorom u Baji, a još ćemo ga više štovati i slušati sada kao našeg biskupa. Neka presvj. g. O. Rafael Rodić uzme ove riječi „Danice“ kao izljev čuvstava iskrene naše bunjevačko-hrvatske duše. Neka bude uvjeren, da ćemo njegovo veliko djelo u Banatu popratiti sv. molitvama. Dao Bog, da mnogo godina biskupuje kod nas u Vojvodini na slavu Božju, te korist katoličke i hrvatske svijesti!

*Dr. Mezopotamus.
O. F. M.*

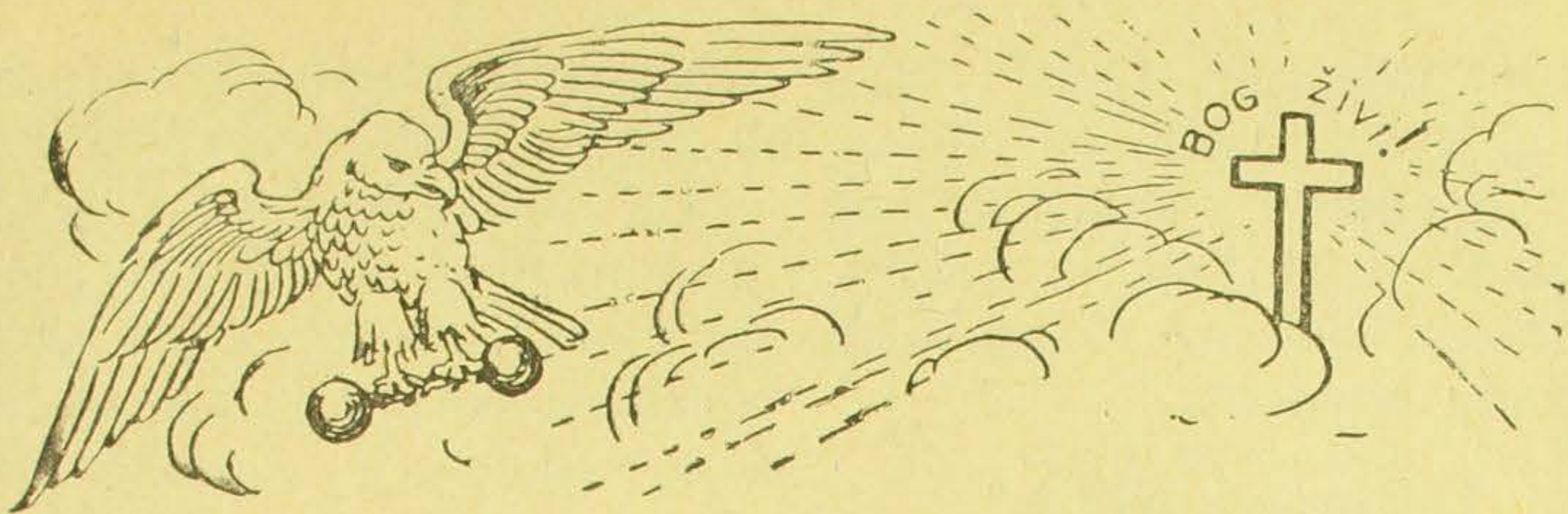
PRELJINO UZDARJE.

(NARODNA).

Šetalo se momče kroz Karlovac,
Trudno, žedno, željno divojaka;
Lulu pije, u tamburu bije,
Tambura mu od suhoga zlata,
Žice su mu kosa divojačka,
A terzijan pero paunovo.

Gledala ga s pendžera divojka.
„Što me gledaš, lijepa divojko?
Junak jesam, uzeti te ne tu,
Dok ne vidim bile ruke tvoje;
Znaš li presti i iglicom vesti?
Čuo jesam da si tankoprelja,
Poslat ću ti jedno povisamce,
Ti opredi gaće i kušulju,

Što t' ostane, to u ruho metni,
Pa se hvali svojim drugaricom,
Da t' je dragi ruho sakupio!“
Divojka mu bolje odgovara:
„Čula jesam i ljudi mi kažu,
Čula jesam, da si kujundžija;
Poslat ću ti tetrejiku zlatnu,
Pa mi sakuj taru i brdila,
I dva čunka, šesdeset čivija,
I ostalo, što još, tari triba;
Što t' ostane, potkuj konja svoga,
Pa se hvali po selu junakom,
Da t' je draga konja potkovala!“

ORLOVI.

Sve za vjeru i za otadžbinu!
Strossmayer.

Razlozi.

Imade kod nas još i sada vrlo velik broj katolika, dobrih katolika, koji još uvijek tvrde i žive u uvjerenju, da je nama katolicima dosta organizacija bitelji i Crkve, i da je nepotrebno tražiti druge organizacione forme i stvarati druge organizacije katolika.

Imade opet velik broj i takvih katolika, dapače uzornih katolika, koji još ni u današnje doba niti ne znadu šta je „Orao“. Paš u ovoj stvari tužio mi se jedan naš omladinac. Bio je u . . . . . u svrhu organizovanja katoličke omladine u orlovsko društvo, pa je radi toga osjetio jednog uglednog katolika, koji još nije niti znao šta je to „Orao“, kakovo je to društvo, je li to tako što kao „Srnao“?

Ovi su me razlozi najviše

naveli, da napišem ovaj članak o „Orlovima“ za našu „Sub. Danicu“, pa da već svima jednom bude jasno zašto su postali „Orlovi“, šta su „Orlovi“ i šta oni hoće.

Postanak.

Orlovski pokret javlja se najprije kod naše slavenske i katoličke braće u Češkoj, Moravskoj i Slovačkoj. Godine 1902. a još više poslije god. 1909. prisiljeni istupanjem sokolskih društava proti katoličkoj vjeri, počeli su čehoslovački katolici osnivati tjelovježbena (gimnastička) udruženja pod imenom Orlova. Kada je sokolstvo u Češkoj osnovano s lozinskom: oslobođenje naroda od tuđinskog jarma, tada su i svijesni katolici pohrlili kao oduševljeni rodoljubi u njegove redove. I ostali su tamo sve dotle, dok im je dopuštao vjerski ponos i

vjersko uvjerenje. Ostali su i bili bi uvijek ostali, da nije sokolstvo udarilo putem, kojim ne može ići onaj, koji je katolik, životom i djelom, a ne samo praznim imenom.

Dalje od Rima!

Češki Sokol uzeo je uz prvu lozinku oslobođenje naroda od tuđinskog jarma i drugu lozinku: *oslobođenje naroda od Rima t. j. od katoličke vjere*. Tim je zatvorio vrata sokolskih društava svakom svijesnom katoliku. 28. listopada g. 1910. prihvatilo je češko sokolstvo zaključak, koji glasi: „*U sokolska društva neka se ne primaju kao članovi, pripadnici klerikalnih društava i oni, koji svijesno služe klerikalnom nastojanju*“. Šta se razumijeva pod imenom klerikalizam? Ništa drugo nego katoličanstvo. To su katolici odmah znali, a pokazali su to svojim djelima i sami Sokoli. Kasnije su vođe sokolstva otvoreno priznali, da pod klerikalizmom shvaćaju katolicizam. Tako dr. O. Kunstavny napisa u službenom „*Vestnik Sokolsky*“: „*Katolicizam je klerikalizam čitav i uvijek...*“ U broju istog lista od 6. svibnja 1920. piše isti prvak sokolski: **Ukratko jesmo i moramo biti protiv katolicizma, i ako smo premnogi jošte prividno njegovi pripadnici, i nužno je, da to jednom**

otvoreno, glasno izrečemo, i djelom posvjedočimo“.

Uz ovakve prilike katolici nijesu mogli ostati u Sokolu, nego su morali osnivati svoja tjele vježbena udruženja na katoličkom temelju. U orlovska udruženja stupaju svi svijesni katolici, pa su danas jako raširena i vrlo lijepo napreduju. U Slovačkoj su brojnija i jača od sokolskih, u Moravskoj su im gotovo jednaka, a u Češkoj svaki dan bilježe nove uspjehe.

U Sloveniji.

Slično se je dogodilo i u Sloveniji. Već godine 1863. osniva se prvo sokolsko društvo u Ljubljani. Radi svoga narodnog programa sokolstvo postaje svima Slovencima milo i drago. Nu ne prođe dugo vremena, kada i slovensko sokolstvo pođe tragom češkoga sokolstva. Istina ne tako otvoreno i jasno, nego prikriveno ali stalno i sustavno. Čim se je počeo javljati protukatolički duh u sokolstvu, katolici su upozoravali, neka ih se ne izaziva. Sve je bilo badava. Sokol je i dalje tjerao svoj protuvjerski rad.

Izlete i sletove priređivao je nedjeljom i blagdanima tako, da učesnici ne mogu ići k sv. misi. U svojoj štampi iznosio je napadaje kao i češki Sokol na klerikalizam t. j. na katolicizam. Evo samo jedan primjer:

„Sokolski Vestnik“ (god. VI.

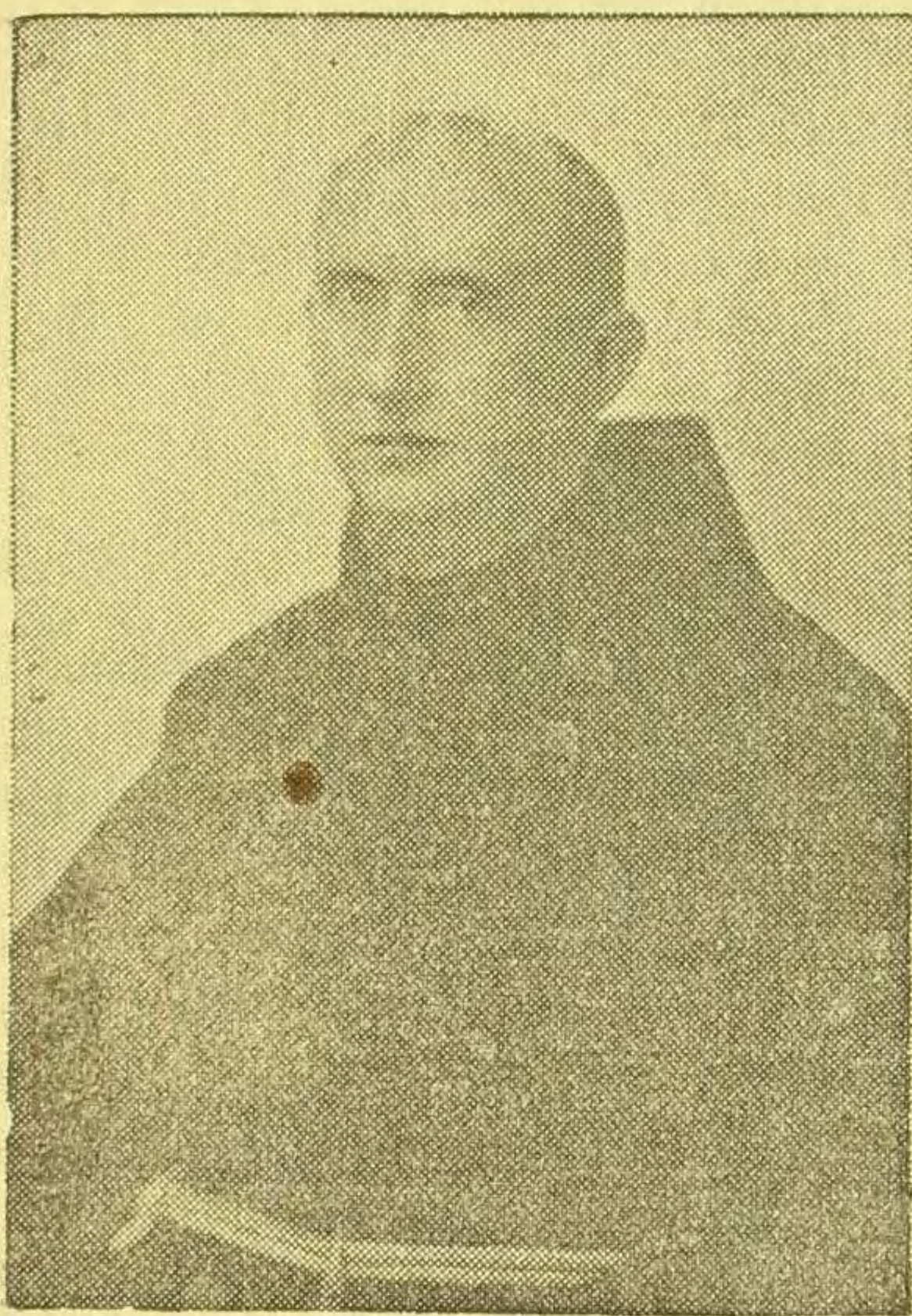
str. 127.) piše, da je „dužnost naprednih, a osobito sokolskih društava odstraniti sve, što podupire uzgoj omladine u crkveno-klerikalnom smislu“.

Tada se katolici odlučiše, da osnivaju orlovska društva. Osnivana su kao gimnastički odsjeci slovenskih katoličkih prosvjetnih

lovstvo rašireno po svim mjestima i selima Slovenije. Svojom organizacijom i svojim radom popelo se je na visoki stepen napretka.

U Hrvatskoj.

Iz slovenskih krajeva prelazi orlovski pokret u hrvatske ze-

PRESVJ. G. O. RAFAEL RODIĆ.

društava. Prvi se je orlovski odsjek osnovao u Ljubljani god. 1906. na poticaj dra Kreka i dra Korošca. Brzo je orlovski pokret uhvatio dubok korijen u Sloveniji a osobito po selima. Godine 1919. svi se gimnastički orlovski odsjeci ujedinjuju u Orlovsku Zvezu. Danas je or-

mlje. Iza narodnog ujedinjenja sjedinila su se hrvatska, slovenska i srpska sokolska društva u „Jugoslovenski Sokolski Savez“, u kojem preuzeše vodstvo slovenski Sokoli. Oni su unijeli u sokolstvo i borbeni duh proti katoličkoj vjeri, jer kao što smo već rekli, sokolstvo u Sloveniji

još se prije ujedinjenja razvilo u protuvjerskom smjeru.

Ovaj borbeni duh protiv katolicizma najbolje osvjetljuje onaj niz predavanja što ih je priredilo prosvjetno-kulturno odjeljenje zagrebačkog Sokola god. 1920. U predavanju od 22. travnja rekao je predavač: „Zastupnici se ni jedne religije (vjere) ne mogu složiti s našim današnjim izvodima. Jer svaka religija uzima, da svijet nije od vijeka, nego da ga je stvorilo neko Božanstvo. A za nas kao i opće za znanost, materija (tvar) je vječna“.

U predavanju od 29. travnja predavač poučaje Sokole, da „Crkva i vjera uče, da čovjek ima dušu i tijelo, a znanost pozna samo tijelo — materiju:“ — „Postanak se ljudskog roda ne da tumačiti drukčije, nego da je čovjek postao od majmuna.“

U predavanju od 6. svibnja za Sokole i Sokolice rekao je predavač: „Besmrtnost duše je fantazija i plitki fantom (utvara), kojom osobito kršćanska vjera zavarava svoje pristaše.“ — „Svu tu zgradu starog sujevjerja, koju je podiglo kršćanstvo, treba razrušiti, a onda sagraditi modernu i novu zgradu, što se temelji na načelu, da je sve samo jedno: materija“.

Poslije ovih bljezgarija imali mjesta svijesnom katoliku u So-

kolu? Kao u Češkoj i Sloveniji tako i u Hrvatskoj samo sokolstvo prisililo je svijesne katolike, da istupaju iz Sokola i udružuju se u orlovskim udruženjima.

Utješna je i vrlo radosna pojava, da je upravo hrvatska katolička omladina najoduševljenije prihvatila orlovsku misao. Za kratko vrijeme okupio se lijep broj hrvatske mladosti, koja je spremna žrtvovati sve svoje bujne i mlade sile na oltaru hrvatstva i katolicizma. Danas skoro ni najzabitnije hrvatsko selo nije bez orlovske organizacije.

Kod nas.

Još godine 1911. dogovarao sam se sa g. Blaškom Rajićem, kako bi mi Bunjevci u Subotici mogli osnovati sokolsko društvo za mladiće ili barem postati podružnica kojeg sokolskog društva u Hrvatskoj. Pošto nije bilo izgleda da će mađarske vlasti dozvoliti niti jedan od ovih planova, mi smo okupljali i mušku mladež oko našeg „Katoličkog Divojačkog Društva“ i strpljivo čekali bolje dane za naše planove.

Nakon ujedinjenja god. 1919. osnuje se i u Subotici, sa velikim oduševljenjem, sokolsko društvo. Članovi mu bijahu većinom Bunjevci. Rad je tekao mirno i uspješno ali kratko vrijeme. Takozvani članovi „kufe-

naši“ koji su još otprije bili okoli u drugim krajevima naše domaje, i tako već bili zaraženi sokolskim protukatoličkim idejama, počeli su zadirkovati u naše članove, koji su bili vjerni sinovi katoličke Crkve, a to su bili Bunjevci. Jedno vrijeme pripilo se ovo, jer smo mislili da će se ovi smutljivci ipak napametiti, ali kad se vidilo da i ova sokolska društva dapače i sam Savez, kao da nema drugog i važnijeg zadatka nego napadati katoličku vjeru i Crkvu i vjerne sinove njihove, Bunjevci su ostavili Sokol i osnovali sebi katoličko tjelovježbeno društvo pod imenom „Orao“.

Šta je Orao.

Orao je organizacija (udruženje) poštene katoličke hrvatske omladnosti. Uzeo je svetu i plemenitu zadaću, da svu hrvatsku omladinu, koja kršćanski misli,

te se i u životu hoće ravnati po kršćanskim načelima, združi a jednu četvu. Hoće, da tu mladenačku četvu umno prosvjetljuje, čudoredno odgaja, tjelovježbom učini krepkom i čilom, te tako oduševljava i odgaja hrvatski narod za uzore katoličkog mišljenja i življenja.

U vrijeme, kada se nalazi čitav svijet u velikoj trzavici, u vrijeme, kada se svakom zgodom i prilikom gazi poštenje, čast i pravo, kada je vjera, taj najčvršći temelj ljudskog mira i poretka, kolijevka prosvjete i napretka, izvrgnuta svim napadajima, diže se smjelo hrvatska i katolička omladina, da pod barjakom orlovstva donese svom narodu vjerski, prosvjetni i tjelesni preporod.

Eto to su Orlovi i to je njihova zadaća.

I. P. Jablanović.

GLEDAJ, DRAGA . . .

*Gledaj, draga, ovo cvijeće
Miomiris kako širi,
Gledaj i znaj da naskoro
Mirisati više ne će.*

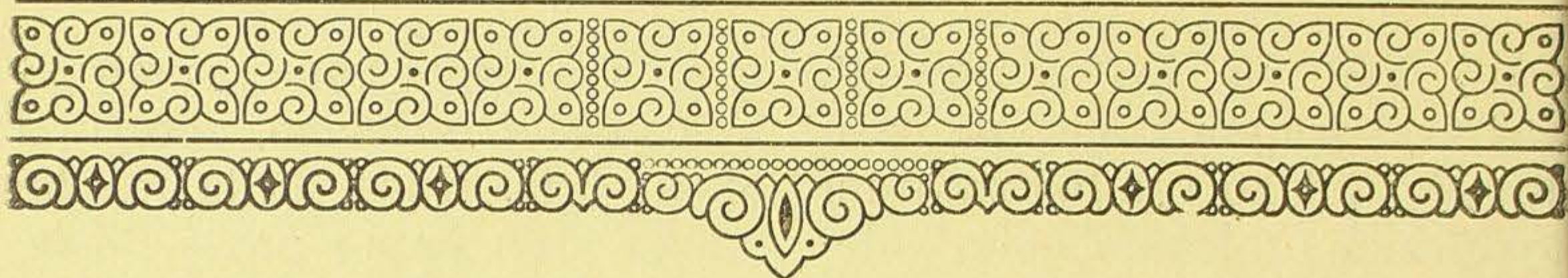
*Ljepota ga divna krasi:
Proljetno ga sunce hrani,
Jutarnja ga rosa poji,
A mraz hladni sjaj mu gasi.*

*Zato, draga, dok u milju
Provodimo dane mlade,
Razmišljajmo po kad-kada
O konačnom našem cilju.*

*Dok je sviježe svi ga paze
I njime se rado kite,
A kad' vene i umire
Nesmiljeno njega gaze.*

*To je, draga, simbol pravi
I mladosti i ljubavi,
Kratke sreće, prolaznosti,
Ništavila, zaboravi.*

PETAR PEKIĆ.

LIBERALIZAM. *)

Ime je liberalizma nerazdruživo spojeno sa povijesti devetnaestoga vijeka.

Što je liberalizam? Teško mu je naći definiciju. Jer u liberalizmu nema zapravo pozitivna sadržaja. Liberalizam je po svojoj naravi negacija, a njegova se povijest karakterizuje kao razorna slika svega što je pozitivno.

Liberalizam nije sposoban, da bi sam po sebi išta izmislio ili zamislio; za svaki je ozbiljan i sustavan rad liberalizam prelijen i premlitav, jer bi mu drukčije nestalo vremena za negativni destruktivni rad. Nego liberalizam je ipak u jednom pogledu genijalan. On znade da sa svih strana pokupi negativne, pa bilo i najheterogenije elemente te da ih zgodno organizuje prema destruktivnoj svrsi, za kojom teži. Od svakoga uzima, što mu prija. Kao što su mu u jednu ruku framasuni i socijalisti dobro došli saveznici, tako nastoji u drugu ruku da u svoja kola upregne i sluge Kristove, teologe i biskupe, svjetovni i redovni kler, pa i same svece Božje. Liberalizam kupi naime u svoju službu sve moguće filozofijske sustave, teorije, herezije i umještva.

Luteru i Kantu, Janzeniju i Döllin-

*) Iz knjige Dr. Antun Mahnić: Na raskršću dvaju doba.

geru, starim katolicima i reformnim katolicima, židovima, Hegelu i Häckelu — svima liberalizam pruža savezničku ruku, gdje se radi o unapređenju njegovih probitaka. Kad vidi lupeža, pristaje uz njega, s preljubocincima ima svoj dio (Ps. 49. 18)

Liberalizam je smjesa svih mogućih protivurječnosti, mixtum compositum svih zabluda i izmišljotina. Liberalizam je izgubio svaki smisao za zdravu logiku i načelno mišljenje; njemu godi beznačelnost, nedosljednost, beznačajnost. Direktivom mu je momenat, uspjeh odlučuje, što ima činiti ili ne činiti. „Mi živimo od danas do sutra, bez ideje vodilice, bez kompasa. Ne znamo, ne će li nam sutra biti pravo, što danas zabacujemo kano zlo.“ To sam slušao pred dvanaest godina iz ustiju visokoga državnika. Pred jedno pedeset godina pisao je jedan učenjak o liberalnim vladama Njemačke: „Principu vlade nijesu nikad htjele da suprotstave princip. Vlade se bojahu svakoga principa, i zato je monarhijski princip izgubio svaku moć... Prevratna je stranka polagano nadjačala druge, dok njemački državnici obzirom na nju zavaravahu sebe i druge bezumnom stavkom: da vlada mora stajati iznad stranaka“.

U svojem se radu, rekoh, libera-

izam karakterizuje kao razorna sila svega pozitivnoga. Zato liberalizam naravnim instinktom peri oštricu svoju proti Bogu, u čijoj se biti kao u svome prauzroku afirmira svakolika pozitivnost.

Boga zamjenjuje na zemlji Crkva. Zato je liberalizam nepomirljiv suparnik crkve te se ne žaca nikakvih sredstava da crkvu suzbija i progoni. Za boj je liberalizma proti crkvi ponajpače značajna njegova taktika. Taktika Jude Iškarijota. Pošto je židovima već zadao riječ, da će im Isusa izdati, on se još usmjeli te s izdajničkom nagradom u džepu stade pred Gospodina s upitom: „Zar sam ja, Gospode?“ a kad dođe hora izda ga cjelovom. Liberalizmu je prirodjeno, da u boju proti crkvi hini prijateljstvo. Da se pak nepošteno nastojanje pričinu plemenitim i da se „prostota opsjeni“, navlači liberalizam na lice krabulju slobode. Na sve se strane liberalizam razmahuje slobodom.

U odnošaju prema crkvi liberalizam proglašuje načelo: Slobodna Crkva u slobodnoj državi! Polazeći s ovog načela liberalizam provodi rastavu države od Crkve u nadi, da će Crkvu, lišenu državne zaštite i pomoći, izgladniti. Ili će liberalizam prema Crkvi upotrijebiti posve protivnu taktiku: on će je na svoje grudi privinuti i cjelivati je, dok se ne udavi.

Sloboda misli i znanosti! Liberalizam je od svojih lučonoša naučio, da vjerovanje pretpostavlja znanje, i zato hoće da uzdrma temelje naravne spoznaje, jer s njima će se uskolebati i vjera i Crkva. Sloboda misli, kako je u službi liberalne države proglašuje novovjeka filozofija, ne priznaje nikakve objektivne istine, koja bi vezala um. Istina stoji u zbivanju, istina je zgolj subjektivni čimbenik. Naravno da tu

nema mjesta metafizici, a s metafizikom pada i religija.

Slobodna misao traži slobodnu nauku, koju liberalizam proglašuje osnovnim zakonom javne nastave; a da odgoji sebi generaciju u duhu slobodne misli, svojata si liberalizam monopol javne nastave.

Iz slobode misli slijedi kao nužni korolarij sloboda za sve, što čovjek hoće i čini, napose sloboda morala ili teorija autonomne etike, koja ne priznaje nikakvih obveznih zakona za čovječju volju; sloboda umjetnosti, koja je sama sebi svrhom, bez ikakvih vjerskih ili ćudorednih okova i obzira; napokon sloboda riječi i sloboda štampe.

Na državno-političkom području liberalizam pristaje uz teoriju Rousseau-ova „Contrat social“. Vladačka se vlast ne oslanja na naredbu Božju, nego na međusobni ugovor, što ga je narodu slobodno razriješiti kadagod mu se prohtije. Liberalizam sankcionira u principu pravo revolucije.

U međunarodnim snošajima liberalizmu kroji pravo fizička sila; srećno uspjela činjenica potvrđuje zakonitost novo nastalih prilika; princip se intervencije zabacuje.

Na području narodnoga gospodarstva liberalizam prihvaća teoriju slobodne utakmice bez ikakva obzira na etiku i zakon ljubavi te otvara vrata kapitalizmu i izrabljivanju slabijega po jačem; kidajući socijalne veze liberalizam atomizuje društvo. Moralne vrednote, teženje za idealnim ciljevima, dostojanstvo čovjeka kao slike i prilike Božje, — sve to nema u očima liberalizma ni smisla ni vrijednosti. Liberalizam govori tek o „čovječjem materijalu“, o „radnim silama“, koje cijeni toliko, koliko ih može iskoristiti za množenje narodnoga bogatstva. Liberalizam je svagdje i svuda pri-

pravan da žrtvuje pučke mase kao inferiorno stado nečistim pohlepama pojedinaca, koji se daju u njegovu službu.

Uza sve to, kako rekosmo, liberalizmu su usta kao maslo i med, riječi blaže od ulja. Svuda samo sloboda, napredak, bratstvo, jednakost! Liberalizam je lažac; u njem kao da se utjelovio „otac laži“, da narode zavodi te ih vremenito i vjekovito upropasti.

Liberalizam je najveći licemjer, najgadniji farizej. Jedno misli, drugo govori; uvijek očituje protivno od onog, što namjerava. Njegova je politika kameleonstvo. Liberalizam pokazuje svakome ono lice, kojim zna da će ga zamamiti. Pretvara se prema tome, kako traže prilike i ljudi, s kojima ima posla.

Liberalizam propisuje prisegu u ime Božje; isti liberalizam namješta i nagrađuje profesore, da vjeru u Boga obaraju u mladim srcima. Liberalizam komandira svojemu činovništvu, da ide na tijelovsku procesiju i na misu za kralja; isti liberalizam prikazuje misu i crkvene funkcije kao teatralne produkcije popovske vještine. Liberalizmu je nauka o paklu bajka; dok ipak hoće, da Crkva paklom svjetinju plaši i zadržava u poslušnosti pod državnom vlasti. Liberalci raširuju svoje amajlije i grade v e l i k e sku- tove na haljinama svojim (Mat. 23.), oni daju trubeći pred sobom milostinju, pa ako baš ustreba, oni „po zbornicama i na raskršću po uli-

cama stojeći mole“ i „poste nagr- đujući lica svoja, da ih bezazleni puk vidi i hvali. Evo, kako su po- božni!“ Sve kao njihovi duhovni oci u Evanđelju.

Sva se himba i lažnost liberalizma sakriva pod istim imenom, pod kojim mu se prohtjede da se pokrsti. Liberalno se slobodarstvo ističe upravo time, što na sve moguće načine vrijeđa i gazi svačiju slobodu, što svuda i svima bezobzirno, pa ako ustreba i brutalnom silom nameće svoje nazore i institucije. Liberalizam je naime otac podržavljenja javne nastave i prisilne škole, državnog centralizma, autokratizma, birokratizma i militarizma; on je zakleti neprijatelj i zatornik svake autonomije i samoodređenja. Svoju nesnošljivost i tiransku ćud pokazuje liberalizam dakako naročito prema Crkvi, uvijek spreman, da svim drugim vjeroispovjestima podijeli najširu slobodu, gdje se nada, da će time njihova otporna sila ojačati proti katolicizmu.

I čini se zaista, kao da liberalizam smatra svojom pravom i jedinom zadaćom, ne bi li svekolike antikatoličke i antikršćanske sile u jedno okupio i organizovao pa time Crkvi i papinstvu zadao smrtni udarac, izvršivši oporuku jednoga između glavnih svojih korifeja, Voltairea; *Eccrassez l' Infame!* Ovu je zadaću liberalizam vršio kroz čitavi XIX. vijek, a u naše se doba odigravaju tek posljednji njezini čini.

KATOLIČKI RADNIK.

Katolički je radnik kršćanin katolik ne samo po vjerovanju nego i po izvršivanju.

Katolički je radnik čovjek društve-

nog poretka, pa je i čovjek sretan i zadovoljan.

Katolički radnik može i mora nastojati, da sebi popravi položaj.

Ali katolički radnik ne će biti nikada revolucionarac, jer ga njegov položaj ne će nikada dovesti do nasilja, kojim se služi samo zavist i očaj.

Katolički radnik obdržava nedjeljni počinak, i time on odmara svoje sile.

Katolički radnik obdržava moral katolički, i time on čuva svoje zdravlje.

Katolički radnik crpi u vjeri poštovanje svojih dužnosti i dosljedno poštuje svoje roditelje i ljubi svoju obitelj.

Katolički radnik zna se poslužiti zakonima, što postoje.

Katolički radnik razvija u sebi duh obiteljski, duh predviđavnosti, duh štedljivosti, duh nasljedovanja i usavršavanja. Katolički radnik tako najbolje potiče one, koji imaju vlast u rukama. Tako on uspješno djeluje i za svoje blagostanje i

za blagostanje svoje domovine.

Katolički radnik dobro zna, da nema socijalnog rješenja izvan Crkve. Crkva je katolička malo po malo oslobodila slabe od varnarstva cezarizma i od izgreda feudalizma.

Katolički radnik znade i za onu čuvenu povelju rada, koju je koncem prošloga vijeka izdao veliki papa Leon XIII. U toj poslanici Sveti je Otac Papa pokazao put, kojim da pođe svaki katolički radnik. Taj je put naše sveto Evandjelje. U Evandjelju susreće se katolički radnik sa Božanskim Radnikom, sa svojim Bogom i Spasom.

I katolički radnik ugledat će se u ovoga Božanskoga i u Njegove božanstvene krjeposti. Pa se ne će dati katolički radnik nikada ničim i ni od koga otrgnuti od svojega Isusa, koji je Put, Istina i Život.

Uzroci neplodnosti voćaka.

Ima voćaka koje uopće ne rađaju ili su rađale prije više godina pa onda prestale ili rađaju slabo, a plod im je kržljiv, malen. Tome ima veoma različitih uzroka.

Mnogo puta je sam gospodar kriv, jer ili ne zna, ili ne postupa s voćkama kako bi trebalo.

Često puta zasadi voćku u kakovu usku i plitku jamu, tako da je korijenje stisnuto i nema dovoljno mjesta za razvitak. — Osim toga nabaca na korijenje kakovegod zemlje, negledajući dali je plodna ili loša, pa tu zemlju nabije nogom, kao kakvu jamurinu. Tako ostanu voćke po nekoliko godina bez ikakove njege, pa je naravno, da

zakržljaju i rode slabo ili nikako. Te se voćke poznadu već po vanjskom izgledu, jer su boležljive, obrasle mahovinom, a pod njima gusto nepropusno busenje. Takovim voćkama potrebna je dobra njega. Zemlja se prekopa tako daleko kakogod siže krošnja pa se obilno pođubri. Mahovina se i lišajevi ostruže, a stablo se i veće grane umažu krečom. Zgodnim obrezivanjem i zarezima po duljini, po stablu i jačim granama, prisiliti ćemo voćku, da potjera jače mladice.

Preduboka sadnja, loše obrezivanje i pomanjkanje đubreta također je uzrok, da voćka ne rodi. Isto se tako voćka iscrpi, ako sli-

jedi nekoliko dobro rodni godina, jedna za drugom.

Uzroci su neplodnosti nadalje, ako se tlo iscrpi hranom, ako su voćke gusto posađene, te svijetlo ne može dovoljno prodrijeti kroz krošnju. S druge je strane uzrokom neplodnosti odveć dobro tlo, ili preobilno đubrenje, uslijed čega razvija voćka više drvene, nego li cvjetne pupove. U današnje se doba opaža, da voćke prije ostare i oslabe. Krošnja im se sa vrha počne sušiti i obole na raku. Ako takove voćke i rode ostaje im plod malen.

Proti neplodnosti, ako smo joj dobro ispitali uzroke, upotrebljujemo stanovita propisana sredstva. Ako voćka bujno raste, tad joj odrežemo neke žile na korijenu, a iz krošnje treba izrezati u ljetu sve preguste grane. Ako se tlo iscrpilo radi obilne rodovitosti, onda se stablo pomlađuje tako, da mu se glavne grane na krošnji prikrate na jednu trećinu, a tlo se ljeti pođubri. Ako su voćke preduboko zasađene, pa uslijed toga ne rode, tad se tome pomaže tako da se oko debla iskopa zemlje, kako siže krošnja, do korjenovog vrata. Suvišna se zemlja odveze, a udubina

se oko debla obilno pođubri i prekopa.

Vrlo često vidimo da voćari, bez ikakvog razloga i svrhe posve na kratko prirezuju grane, a čim je jači rez, tim jače potjeraju mladice, jer sav sok navaljuje u ono nekoliko preostalih pupova, a ti izbiju u jake i neplodne šibe, od kojih nema nikakove koristi.

Čim se kod takove voćke, uporabi razložno obrezivanje, to nastupi skoro i redovita plodovitost. Zato će oni, koji ne razume obrezavati voćke bolje učiniti, ako obrezuju samo takove grane i grančice, koje se križaju i isprepliću, te nagrđuju voćku.

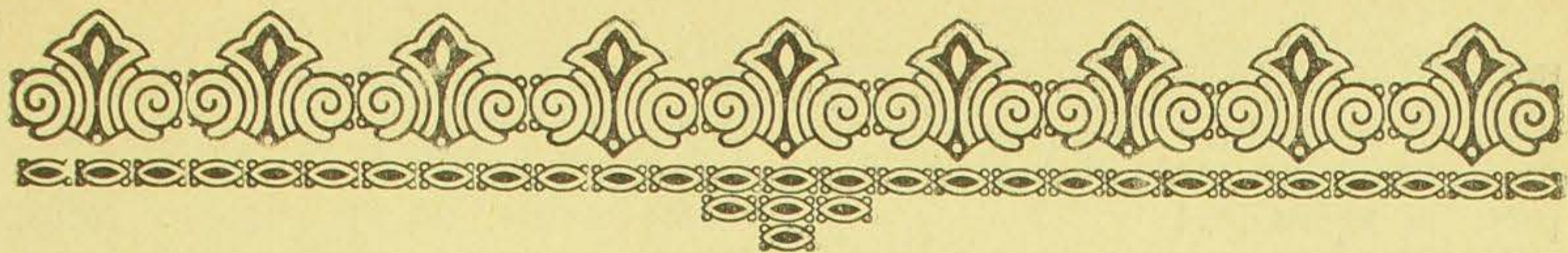
I močvarno je tlo uzrokom da voćke ne rode. Ako se takovo tlo ne misli valjano isušiti, onda je najbolje, da se na nj ne sade voćke.

U trajnoj sjeni također ne rode voćke. Tome se može pomoći samo tim, da se voćke presade na sunčano mjesto. •

Gdje se goder prema potrebi upotrijebi pomlađivanje stabla ili đubrenje, ondje će voćka opet roditi, a gdje se to propusti, voćka će sve više slabiti u rastu i plodovitosti.

JASNI DOKAZI

za bol ublažujuće, ljekovito, osvježujuće i okrep-
ljujuće djelovanje obljubljenoga „Elsafluida“
jesu priznanja praktičnih liječnika, i iz inozemstva. *Gospodin Dr. M. David u Sieniawi kod Jaroslava (Poljska)* piše: „Fellerov Elsafluid sjajno se pokazao valjanim kod svih bolova, kojima je uzrok reumatizam. Ja ga najtoplije preporučam svagdje, gdje je potreban“. *Gospodin Dr. R. Schmidt u Pitten (Donja Austrija)* nisao je ovo: „Fellerovim Elsa-preparatima, naročito Elsafluidom i Elsa-pilulama postizavao sam sjajne rezultate i već sam ih mnogima preporučio“. *Gospodin Dr. Neugebauer u Wien VIII. Laudongasse 42* piše: „Fellerov Elsafluid preporučen je 83-godišnjem čovjeku, da se ukloni slabost mišica na njegovim nogama. I doista mu je vrlo pomoglo ovo oživljujuće trljanje, i on sad već bolje hoda“. Elsa preparati naručuju se pravi kod apotekara Eugen V. Feller u Stubici Donjoj br. 84. Hrvatska.

Kako je Petar Kotarjev okajao što je krao krumpir.

(Pripovjetka iz bosanske okupacije).

Svako veće selo ima svoga poljskoga kradljivca. Obično ga svatko poznaje, svi upiru prstom u njega, kada što u polju nestane, na primjer krumpira ili kukuruza. Ali nitko ga ne može zateći u krađi, i zato ga puštaju da živi da radi ili ne radi. Prevejani su i poljski lopovi, naročito oni, što krađu krumpir, jer kad ih čekaš, onda ih nema, a kad odeš da spavaš, eto ih da kopaju krumpir, pa ga odnesu sad više, sad manje.

No Petar Kotarjev nije bio nikakav poljski kradljivac. On je bio sasvim pošten i marljiv seoski momak. Otkad je prestao čuvati krave i otkad je saznao, da je grijeh krasti, pa otkako na paši više nije trebao da peče krumpir, odonda nije od susjeda nijednoga uzeo.

Zato je onomadne ljuto stradao, kad se u Bosni bio toliko zaboravio, te je jedampat sagriješio i zaboravio Božju zapovijed: „Ne krađi!“ Zaista za života svoga nikad više ne će ići na tuđu njivu. Čujle samo, kako je ono nemilo nagrajsao, kad je na turskoj njivi u Bosni krao krumpir.

U proljeću 1878. skupljao je austrijski car vojsku, da učini kraj turskim siledžijama u Bosni, pa je i naš Petar Kotarjev pozvan u vojsku, jer je bio rezervista. Kad se kod kuće rastajao

od matere i drugova, morao je otrti nekoliko krupnih suza, jer je mislio: „Sam Bog zna, hoću li još kada vidjeti milu domaju!“ Već od mladih je nogu toliko slušao, kakvi su Turci divljaci, kako su nekad i po našoj domovini pljačkali, a sad eto i on sam mora ići na Turke! To nije bila šala, pa se Petar Kotarjev bome jako zabrinuo, ali toga nije kazivao ni pokazivao, nego je šta više i podcikavao odlazeći od kuće. Sa svima su ostalim vojnicima i njega u Ljubljani strpali u željeznicu i odvezli do Siska, a odatle krenuše pješke do turske granice kod B.n/S.

Dotle su naši momci marširali sasvim slobodno, ali kad su prešli rijeku Savu i stupili na bosansku zemlju, niti je koji zaostajao, niti je žurio napred. Osobito otkako se bilo pročulo, da su Turci naše kod Maglaja namamili u tjesnac, napali ih sprijeda i straga pa mnogo pobili, odonda su se naši vojnici kupili u hrpu kao ovce. Među njima se raširio glas, kako su divlji i strašni Turci prema vojniku, koga dobiju u svoje šake.

I Petar je Kotarjev vršio savjesno sve zapovijedi. Ali što ne će učiniti prazan želudac!

Vojnici su imali uvijek dosta jesti ali samo mesa i samo mesa. A

meso ti se brzo dojede, ako moraš jesti samo meso i meso. Što bi bili dali vojnici za malo domaćeg kupusa ili krumpira!

Kod iste kumpanije, kod koje je služio naš Petar, bio je i neki đak, kojega su vojnici veoma voljeli jer im je znao lijepo pripovijedati. Nije se od njih ništa ponosio, a uz to je bez prestanka bio dobre volje i odvažan, ma da je bio slabunjav. I ako je itko znao šta pribaviti ispod ruke, to je bio taj đak.

Tako je jedno veče imao krumpira, i to više, nego što je sam mogao pojesti, pa je potajno pozvao i dva druga, među njima i Petra Kotarjeva, kojega je osobito volio. Dijelio je s njima pečeni krumpir. Mirisao im je kao najbolje kobasice ili kao najslađa svatovska pečenka.

Najednom reče đak:

— Jutros sam rano otišao na tursku njivu i nakopao evo krumpira, sutra ćeš, Petre, ići ti, a prekosutra taj, zatim opet ja, ako budemo ovdje i dalje ležali i zjake prodavali.

Ispripovjedi im kako je četvrt sata odavle našao u liticama njivu, na kojoj je zasađeno nešto krumpira, pa ga je već dva put nakrao. Lako se, veli nađe tuda i tuda se mora ići, ali dakako moraš paziti, da ne će kakav Turčin pucati iza koje litice ili iza kojega grma.

— Tko ide sutra? — upita iznenada.

— Idem ja! — reče Petar odvažno. Kad se taj mali suhi đak usuđuje, moralo bi njega sram biti, kad ne bi išao.

I zaista sutradan ustane Petar u cik zore sa tvrde postelje na goloj zemlji, na kakvoj su svi vojnici spavali, jer kuća nije bilo u blizini, pa se ukrade od drugova, pa hajd put pod noge prema njivi i krumpiru. Puške nije uzeo sa sobom radi toga, da uzmogne lakše bježati, ako bude trebalo, to jest ako se pokaže ka-

kav Turčin. Uza se je imao samo bajunetu o boku.

Tek što se razdanilo, spustila se velika magla, da nisi daleko vidio. To je Petru bilo drago, jer je u toj magli trebao samo triput dobro poskočiti, pa ga neprijatelj već nije vidio, došao otkuda mu drago.

Đak mu je potanko naznačio put, tako da je brzo i lako našao njivu s krumpirom. Većinom je krumpir već bio pokopan, al je pak još tu i tamo bilo dosta neiskopanih kućica. Pa i to je dobro bilo. Petar se obazre okolo naokolo, ne miriši li otkuda turska duša. Kad je vidio, da je svuda tišina, izvuče iz džepa rubac, načini od njega zavežljaj kao kesu, pa golom rukom raskopa zemlju i pokupi krumpir u tu kesu. Kad je punu napuni, pođe nekoliko koraka gore dolje po njivi, da razgleda i prebroji, koliko ima još toga dara Božjega na njivi i za drugi put, ako i dalje tu ostanu. Zadovoljan time, što je tu vidio, diže glavu i pođe natrag.

Ali najedamput ga od silnog zaprepštenja prođu srsi po cijelom tijelu. Kako je naime hodao po njivi sve gledajući u zemlju, pa se tako nekoliko puta i okrenuo, nije sada više znao, s koje je strane došao, gdje je sjever, gdje li jug. A i magla je postala gušća. Što će sad? Na koju da krene stranu? Gdje su njegovi drugovi; na desnoj ili lijevoj strani? Ništa nije mogao da vidi, pa je zbunjen tako stajao nekoliko časaka nasred njive s kesom u ruci i gledao u gustu maglu. Načulio je uši i slušao, ne će li možda čuti kakav šum iz tabora, ali se ništa nije čulo, jer je bilo pre-daleko, a i radi neprijatelja je sve bilo tiho. Možda je koja patrola i bila tako blizu, da bi je mogao dozvati, ali Bog zna, nije li u blizini i kakva turska straža s druge

strane, a sačuvaj Bože, nju dozvati na vrat! Što dakle da počne?

Pade mu na pamet, da potraži na njivi ono isto mjesto, gdje je iskopao prvi krumpir, kad je počeo krasti. Tu će možda pronaći trag odakle je došao. Ta mu se misao učinila spasonosna, pa tako i učini. Tražeći po zemlji nađe poslije kratkog vremena mjesto, gdje je iskopao prve krumpire. To je dobro vidio, jer je na zemlji ležalo nekoliko sitnih krumpira, što ih je ostavio izabirući krupnije.

Petar je sasvim zaboravio, otkuda je došao: jedna se stopa, evo gle, doduše pozna sasvim dobro, pa i druga, ali treća, četvrta, peta — te mu se učine gotovo drugačije. I kod prve je stope dobro opazio, da nije svježā. Tu se dakle nemožeš snaći, nego hajde, Petre, ogledaj se na drugu stranu! Tako je jadni Petar tražio svoj trag, a od brige ga svega oblio znoj, Gdje je pravi put, ovamo ili onamo?

Najposlije odluči: „Tuda i ni na koju drugu stranu moram ići, ako hoću da izađem na pravi put!“ I krene polako. Puteva tu nije ni bilo, osim kuda su ovce išle ili gdje je kiša trag izderala, ali i to je sve bilo isprekrštano. Petar brzo opazi, da ide drugim krajem, nego što je onaj, kojim je došao, ali se, makar je išao sve više uzbrdo, tješio, da ima ipak pred sobom čisti smjer, koji vodi u tabor. Znao je i to, da se put čovjeku čini drukčiji, kad ide natrag, nego što mu se učinio, kad je išao napred. Uputi se dakle odvažno i veselo dalje sa svojom kesom, punom ukradenoga krumpira. Magla je bila neprestano gusta. Ni prsta nisi pred sobom vidio.

Ide Petar, ide. Putu ni kraja ni konca, a drugova nigdje ni vidjeti ni čuti. Išao je već više, možda već i dva puta toliko, koliko prije,

kad je dolazio po krumpir. A nigdje vojnika, nigdje drugova! Zastane na putu i počne iznova premišljati, što da počne. Da ide natrag? Dokle? I kuda da poslije okrene? A ako ide dalje, sve se više udaljuje od drugova. I tko zna, ne će li nabasati baš na Turke, za koje je već čuo, kakve se grozne pripovijedaju stvari. Ako ga dokle Turci uhvate tako samoga, gdje tuma, pa još bez puške, mučit će ga i ugušiti, a onda sasjeci. Petru se koža ježila, kad je tako sad pomišljao na sve one grozote, za koje je prije slušao o Turcima i čitao u novinama. Kod kuće se to uz peć lako moglo slušati i čitati. Ali ovdje, u njihovoj zemlji izgubiti put, zalutati u magli, ne vidjeti ni tri koraka daleko, natrag ne smjeti, živu kožu svoga tijela na prodaju nositi, jao, ta mu je misao prodrimala sve tijelo! Što da radi? Ili da podbrusi pete pa da bježi, ili da stane zapomagati? Petar nije mogao ni misliti, što da sam sebi odgovori na sva ta pitanja. Nikoga živoga, tko bi ga uputio. Iz svega grla zavikne jedamput u pomoć, ali se prestraši sam svoga glasa tako silno, te se nije više usudio zvati.

Išao je tako bez prave misli dalje. Nekuda će valjda stići! Opet stane. Sjedne na kamen, metne kesu među koljena, podlakti se na koljena i zagleda se tužno u maglu.

— Ah, da bar nema ove nesretne magle, pa da vidim oko sebe! — reče Petar sam u sebi.

Bilo se već razdanilo, pa je znao, da i sunce već mora biti visoko iznad gore, a znao je i to, da se magla razrijedi i razide, kada sunce jače prigrrije. Onda će moći dalje vidjeti i lakše razabrati, gdje je i na koju stranu mora ići.

Sad opazi, da se staza, po kojoj

je dosad išao, počinje penjati uz brdo. Ide li još više gore, sad je već svejedno: zabašao je, pa zabašao. Što bude više, mislio je, bolje će vidjeti, gdje je, kad se dolje magla razide i kad je nestane.

A nije daleko išao, pa dođe među drveće. Dalje među gusto drvlje nije htio ići, nije mu se činilo sigurno. Sjedne opet na vlažan kanen, metne opet kesu s krumpirom među koljena i stane čekati, dokle sunce ne rastjera maglu. Opažalo se uistinu, da magle pomalo nestaje, već su se iz nje stala pomaljati brda, skoro će se i sva magla tako razići. Minuti su trajali kao sati, a Petar se nestrpljivo vrpeljio na svome tvrdome sjedalu.

— Jeli mi ovo trebalo? — tužio se sam sebi.

Najednom se Petar trgne kao da si ga šilom ubo. Šta je to? Podigne glavu, napne oči i uši i pogleda nizbrdo u maglu. Učinilo mu se, da je čuo zvek, kao da konjska kopita udaraju o kamenje. Čuj! Jest, to je topot konjskih kopita. Sve se više bliži! Ide upravo ovamo! Da nisu Turci?

Sav prestrašen ustane Petar i ogleda se usplahireno. Nije mu preostajalo ništa drugo, nego da se sakrije za kakav grm ili kamen. Ali kamenje je unaokolo bilo sve premaleno. Zato pobjegne gore u šumu, da se zakloni za kakvo drvo ili grm. Ali kad je doletio gore, opazi da je tu sve samo rijetko drveće, hrašće i grab a nigdje pravoga srkivališta. Korakne nekoliko koraka napred, a pred njim pukne proplanak. To nije bila prava šuma, nego mali gaj, a odmah uza nj je stajala bosanska turska kuća, nedaleko od nje druga, treća, i tako redom. I najedamput se stvori pred kućom. Što će sad? Straga konjanik, a

možda i više njih, sprijeda malo raštrkano tursko selo, nigdje zaklona.

Bilo je tih kuća, kao što su i sve turske kuće po Bosni: polovica zidana ili složena od kamena, polovica drvena; dolje staje, gore stan. Na gornjem je spratu sve zatvoreno, oko kuće nigdje nije bilo žive duše, a staja je širom otvorena. Petru sine misao u glavi: to je valjda zapuštena kuća, tu ću se najsigurnije skloniti dotle dok ne prođe onaj konjanik, što dolazi istim putem. I skoči u veliku, praznu staju kroz otvorena vrata. Tu se stisne u tamni kut uza zid i naperi uši.

Brzo začuje, kako se jahač sve više približuje kući. Pred kućom stane. Sjaši. Jao, ako ga je možda vidio! Petar se sav od straha ukočio, ali se nije ni maknuo u svom tamnom kutu, nego je stajao ravno kao kolac, ruke je uza se spustio držeći ipak u ruci, a da nije ni znao, ukradeni krumpir.

Turčin uvede konja u štalu i priveže ga za jasje. Petar ga je vidio iz svoga tamnoga kuta. Bio je brkat, crven, jak, suh, visok, a za pasom je imao strahovit nož, handžar u balčaku, srebrom okovanom, i revolver sa šest cijevi, na ramenu pak visjela mu je puška.

— Daj Bože, da me ne vidi! — molio se Petar, jer je odmah vidio, da s tako naoružanim junakom ne može ni misliti na boj. A uteći može, kad on otiđe.

Turčin ode na drugi kraj štale, gdje je na zemlji bilo sijena, uzme ga i položi konju u jasje lijepo mu tepajući. Zatim ga pogladi po hrptu i po bedrima, pa izađe zatvorivši za sobom vrata, a Petar ostane sam s konjom u tami. Već je čuo, kako se Bosanac penje po strmim napaia razvaljenim stubama na gornji pod, pa kako je otvorio vrata, a zatim se čuo razgovor. A kad se Petar

pipajući po zidu primaknuo vratima, zarže konj i stane udarati kopitima tako, da se ništa nije moglo čuti. Zatim nastane tišina, samo su se čuli konjski zubi, gdje kao mlinski kamen grizu i melju tvrdo, suho sijeno.

Vrata je Petar lako našao, jer su u njima bile tolike pukotine, da se kroz njih vidio dan. Petar se dovuče do njih pa potraži bravu, da otvori i izađe, jer je već čuo nad sobom korake Turčinove po sobi. Traži po vratima i traži, a ništa ne može da nađe. Upre svoje prste u prilično veliki otvor sa strane vratiju, jer su slabo pristajala u dovratnik, ali ih nije mogao otvoriti. Petra oblije nov leden znoj. Vrata su spolja bila dobro i čvrsto zatvorena. Petar se uhvatio kao miš u šupicu. Pipa i traži upinje se, premišlja, — sve, uzalud. Vrata se ne otvaraju! Što da počne? Očajan spusti se uz zid na zemlju i stane se moliti. Kako se toplo molio!

I dođe mu utješna misao, nova nada, da će se osloboditi, neka ne očajava. Konj je tu u štali. Danas će valjda netko doći i odvesti ga nekamo na vodu, da ga napoji. Dotle će vrata ostati otvorena, kao što su bila i onog nesretnog časa, kad je Petar kroz njih ušao, da se ovdje sakrije pa se tako uhvatio u šupicu. Treba se samo strpiti.

Petar je čamio u svome kutu, premišljao, Bogu se molio i zamišljao sebi strašan čas, kad će ga Turci, ako ga ovdje nađu, živa nabiti na kolac. Ah, kao da već sad osjeća one muke. Spotakne se na svoju kesu ukradenoga krumpira, koja mu je ispala na zemlju, pa je tek sada vidio, što je uzrok njegova sadašnjeg strašnog stanja, kakvim je putem išao, dok nije došao ovamo — u zatvor u tursku štalu. O, da je svaki kradljivac od-

mah tako strašno kažnjen! Zašto je išao iz društva? Što mu je sve to trebalo? I činio je velike zavjete, ako ga Bog oslobodi iz ovog strašnog položaja, samo sad, samo ovaj puta.

U takvim je mukama Petar čekao, dok nije i podne prošlo. Sad začuje, da netko silazi niz strome stube. Vrata se otvoriše, Petar se stisne u tamni kut i ni dušom da diše, a u mislima se molio Bogu: „Sad samo toliko sreće, da vrata ostanu otvorena!“

Turčin uđe u štalu, donese vodu u velikom drvenom sudu i dade konju da pije. Petar bi skočio kroz otvorena vrata, ta dosta je brzih nogu, ali Turčin je neprestano za pasom nosio revolver. Tako je Petar kao omamljen stajao u kutu, nije se usudio ni disati, a vidio je, kako je konj i po drugi put dobio sijena, kako su se vrata opet iznapolja zatvorila tako čvrsto kao i prije, a Petar je opet ostao sam u tami uhvaćen.

Strašno polagano dođe i večer, pa se spustila i noć, a konju više nije nitko došao. Da se unoćalo, sudio je Petar po vremenu — a učinilo mu se, da je već polovicu vječnoga pakla proživio u ovome brlogu — pa eto je i u tamnoj štali nestalo onih svijetlih crta, koje su kroz pukotine debelih vrata svijetlile izvana po podu, po zidovima i po gredama u štali.

Možda će noć donijeti oslobođenje. Ljudi će spavati, a on će onda sve pokušati: ili će vrata otvoriti, razvaliti, slomiti, istaviti, ili će što drugo učiniti samo da izađe napolje.

Kad se sve stišalo, a samo se konj, uznemiren možda radi neobičnoga gosta u štali, pomicao sad ovamo sad onamo, dovuče se Petar opet k vratima. Opipa sve i napolje

sljetku uvidi, da bi se onaj željezni čavao, koji izvana drži mandalo a iznutra je svinut i u drvo udaren, ipak dao odviti, kad bi imno kliješta. Vrata bi se dala makar da su dosta teška, izdignuti, kad bi imao kakav kolac i poduporanj. Načinio bi onda prodor. Ali on od svega toga nije ništa imao u rukama. Imao je samo nožić u džepu i bajunetu o boku. Njima će sve pokušati. Premišljavao je i opipavao, kako bi počeo. Smisli, da je najbolje probušiti drvena vrata tamo, gdje je čavao natrag prevrnut i zabijen.

Dva je sata rezao i proreže po jednu veliku luknju sa svake strane velikog i izvrnutog čavla, a jednu ispod njega. Već mu se sav nož iskidao, pa nije mogao više rezati. A i Petar je bio umoran, te mu je sve znoj tekao s čela. Utisne bajunetu u probušenu škulju ispod čavla, koliko je mogao, i pokuša da tanji kraj čavla izvuče iz drveta. Učini mu se, da se malo pomiče. Pokuša polagano sad s ove, sad s one strane. Već se nadao, da će i uspjeti. eto, Petar nategne jače, ali — ah, žalosti — bajuneta se slomi i otkinuti komad zvekne vani na kamenu, koji je stajao pred pragom.

U taj se čas začuje, kako se otvoriše vrata na gornjem podu.

— Tko je? — zagrmi Turčin.

Petar ni da okom trene, ali pomisli: „Sad će po meni!“ Grčevito stisne u ruci krnjadak slomljene bajunete, kao da je htio reći: „Branit ću se i s ovim posljednjim komadićem oružja, doklegod budem mogao!“

Sad se razliježe pucanj po tamnome zraku. Turčin je pucao samo zato, da prestraši ako koga ima u blizini, jer nije znao od kud dolazi onaj zvek, što ga je čuo pred svojom kućom. Kad je Petar iza

toga čuo, da su se i vrata gore iznad njega opet zatvorila, znao je, da još nije bio kucnuo posljednji sat. Zasad je sretno prošlo, ali što ga čeka sutra? Tu u toj tami neće valjda poginuti od gladi! Nešto mora pokušati, da se spasi, pa makako bilo.

Naslani se na zid — ako se slabo složeno kamenje smije zvati zid — i stane premišljati. Što će njegova dobra mati, ako on ne dođe kući, ako čuje, da je pao u šake divljim Turcima, koji su ga mučili, kožu mu derali — buu! — zgrozio se, dalje nije mogao na to ni misliti nego je dlanovima zatvorio oči i stao plakati. Još nikad nije sam nad sobom naricao, otkad je odrastao, a sad eto plače. Kad bi ga s oružjem u ruci sa drugovima gonili u krvavi juriš na turske šančeve, išao bi hrabro i stidio bi se plakati od straha, što će biti s njim. Ali ovdje u tamnoj turskoj stupici biti zatvoren, bez pomoći, bez oružja, bez ikakve nade, tko ne bi plakao!

Strah, briga, glad i umor — moralo je već biti izjutra — tako ga svladaju, da je sjeo i kao zaklan spavao . . .

Probudio ga je glasan govor. Skoči kao oparen i jedva se domisli gdje je. Stane da sluša.

Ha, ta to je slovenački govor, njegov materinski blaženi jezik! To mogu biti samo njegovi drugovi! Nikada nije Petru njegov materinski jezik bio toliko sladak i drag kao sada.

Htio je da vikne, da se odazove, da u pomoć zovne, ali mu se od veselja dogodilo isto onako kao u snu: rad bi bježati, a ne može ni smjesta maknuti, rad bi zovnuti, a ne može ni glasa dati.

Od veselja je Petar svašta uzvi-

lvao i stao nestrpljivo lupati u
ata, dok se ne otvoriše, i on ispade
a bijeli dan, među svoju braću
sovence vojnike. Bilo ih je osam
patroli.

Kako je kasnije saznao, opazili
s, da ga onog jutra nije bilo u
mpaniji. Đaka je pekla savjest,
a je rekao, kuda je Petar otišao.
lapetan je odmah poslao patrolu,
o ga traži. Jučer ga je cijeli dan
zalud tražila. Jutros ode druga pa-
tola i dođe evo do ove kuće. Vo-
ca patrole dozove i upita Turčina,
nasnika kuće, nije li vidio takvoga
itakvoga vojnika. To raspitivanje
robudilo je Petra iza sna.

— Nisam vidio, nisam! — odgo-

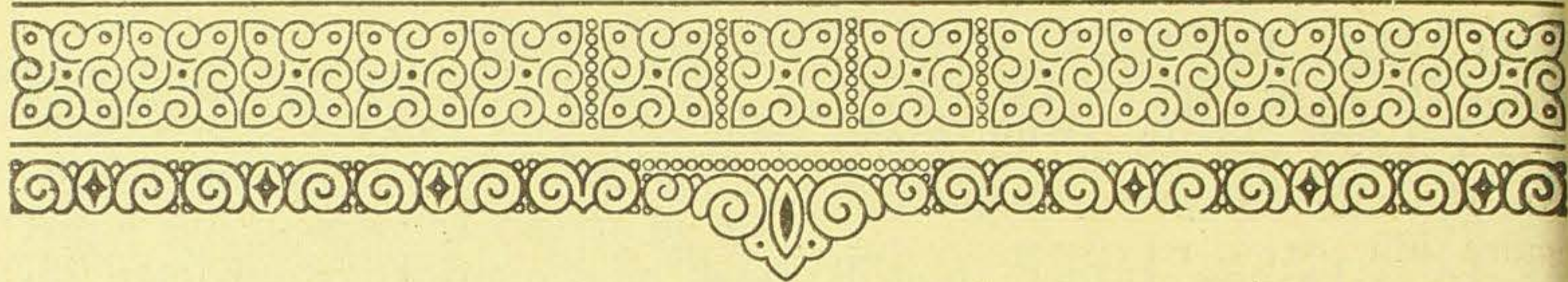
vorio je Turčin.

I tako je Turčinu bilo neugodno,
kad su Petra na silnu lupu izvadili
iz njegove štale, a Petar od veselja,
što je izašao iz stupice, nije u prvi
mah mogao nikako razgovjetno ka-
zati, kako Turčin nije za njega
znao.

Kasnije je Petar kad je opet do-
šao iz Bosne kući, uvijek pripovi-
jedao, da bi radije skapao od gladi,
nego što bi ikada više išao da
krade krumpir. A kad bi svaki polj-
ski kradljivac preživio takav strah,
kakav je eto proživio Petar, zaci-
jelo nebi ti dugoprstaši našim se-
ljacima pravili po polju onoliko
štete, koliko čine.

ČUVAJ OGNJIŠTE SVOJE..!

*Čuvaj ognjište svoje, brate moj mili!
Ne seli se s' njega ma te i nužda sili.
Ostaviš li praga i ognjišta dede ti prastara
odeš li u tudjinu sa tvojeg atara:
Tamo kuda dođeš bi' ćeš tuđin kleti
Sve će te mrziti, sve će te prezreti.
Čuvaj grudu svoju i ognjište staro
jer ti na čuvanje od predaka dano.
Nejdi s' praga svoga i tvojih dedova
deda ti tu počiva i o tebi sniva.
Nego beri miris-cviće i kiti mu groba
za njega moli Boga predragoga,
Gledaj humak pod kojim ti deda opočiva
Pored njega misto čeka, tebe, jošte živa.
Ne seli se s' grude svoje jer ti ona mila
ta i mrtav samo u njoj naćeš vičnog mira.*

SVATOVSKI ČAUŠ.

Crtica iz šokačkog života.

Nema ti lipšeg ni veličanstvenijeg dana u životu čovičjem, nego što je dan vinčanja. Tu ti se kuće domaćin najvećma istakne, jer tu mora da iznese na mjerilo svoj buđelar. I dabome, kada koji pravi svatove od Šokaca, to on ne pravi take svatove što ono kažu pozove dvoje troje čeljadi pa eto ti svatova. Nego ti se tu znade pozvati polak sela. Od najbližeg pa do najdaljeg roda. Onda se uskovrči pa ako je đuvegija još jedinac? E tu ima da pada na hiljade i hiljade. Tu nesmije Bâba da kleca, pa makar mu samrtni hladni znoj na čelu izbio.

E, ali rekli bi ljudi sve je to badava što su svatovi neznam kakovi veliki, i bogato uređeni ako nema dobrog Čauša. Čauš mora biti dobro izvježban u govorima — bolje, da kažem, mora da je po prirodi stvoren šaljivdžija. Nema li te sposobnosti i kvalifikacije, nevrde ništa ni svatovi. Jeli komu su dobro poznati šokački svatovi, i kaku zadaću ima u tim svatovima čauš, taj se neće ni malo čuditi, ako bi se za koje svatove reklo „Nevalja im čauš“ s tim je procena i vrednost svatovska izrečena.

Znam po pričanju, davno je to bilo, da u selu S. niko nije mogao biti svatovski čauš doli samo takozvani „Đuka Lucin“. On Vam je

bio za svog života kako je to on sam pričao bar 170 puta u svatovima, ali uvijek kao čauš. A pored njega uvijek je razume se bila pozvana i njegova žena Luca, a kako je bila bez dice i svaka druga posla, to je imala vremena da prisustvuje svatovima.

Ovdi ćemo da iznesemo neku malu povjest o čaušu i junaku ove crtice i njegove žene.

Još kao mlado momče Đuko se oženi sa svojom Lucom. Pošto je bio bez igde ičega svojega, siroma, toje morao se onako ženit kako je mogao. U ono doba se je govorilo da je „našla vreća zakrpu“. On je zato Lucu svoju uzeo, što je bila već od ostalih divojaka zaostala, pa bi žene govorile za nju, da je matora, a kako je bila siromašna u samoga oca bez majke pa još k tomu bila je i ždrakava, a inače vridna ko pčela. Đuko je isto imao svojih mana i njega je dragi Bog obdario i to kud je bio siroma, tu crn i garav kao kotao. Imao je niku biljegu iz svojih mlađih dana i to na vidnom mistu. Sigurno je bio kao mladić nestašan, te ga je od njegovih drugova koji zavatio kakvom ćuskijom po gubici, te mu razadrô desnu nozdrvu i obe labrde. Kada bi ga čovik vidio, odmah bi mu i kvalifikaciju vidio na licu.

On kao čuveni čauš dabome na široko i nadugačko, morao je da na i dobro piti, ali se neopiti. Jer nako su i svi svatovi pijani čauš mora biti trizan, i prisebnost duha mora sačuvati. Bude li čauš pijan, odmah ti propada disciplina sva-ovska. Ali 170 puta biti sva-ovski čauš u roku od 50 godina, e brate razi to ti je pravi rekord. Kada dođe doba prikazivanju darova n-injani mladi i obratno, odmah bi čauš Ćuko počeo se onako na-ajlački lukavi način izvinjavati, pred svakim članom sva-ovskim. I kada ti zavati koga od svatova, zaintači sa pogrdama, a mada mu je čast čauševa osigurana sa nekom ludom Mađarskom kubikaš-om kamdžijom, on ti brzo nađe rata i nestane.

Pozicija čauša je veličanstvena jednom sva-ovima, čak i po time, r čauš uvijek mora da puši na ci-aru i to od onih najfinijih, pre-egda su bili ti cigari 2, za 3 kraj-ore. Pa papirnata „mundštikla“ is-ana sa zlatnim slovima „Orijent“. Išla da čovik kaže kada mu vidi žmarin? od jednog rifa i tritli du-ački, pa sav uzvezan u raznolike-antličice sa raznim bojama. Iz-eda kao nekakov indijski veliki-udac. Pa čizme! to da Vam i ne-ominjem. Djuko čaus je imao-kozvane kordovane čizme, sači-ene od najfinije svinjske kože. Ite čizme je on nasledio od svog-ok. oca. A Djukin otac bog bi ti-eti znao od koga je nasledio. I ti će da su te čizme iz doba ma-arske bune, jer imaju nekoliko-akrpa koje se vidi po šivenju da-je neki sarač krpio. Ite čizme-š za igranje! Kada ih procenju-š: izgledaju da svaka čizma mora-ti od 4 do 5 kila, a imala je sva-čizma jednu i pô boru kao uk-š. A kada god bi išao Djuko Lu-

cin u čije svatove, to je sirota Luca već na 2 nedilje prid svadbu mo-rala čizme 2—3 puta dobro u vru-ćoj vodi nakvasiti, pa ih zatim na pola osušiti, a zatim opet čadjom pomišanom sa mašču po 3 put dobro da namaže, da se umekšaju, da Djuko ne nabije žuljeve na no-gama. Kada bi suho vreme bilo i snaja Luci ne podje za rukom da ih dobro udesi, ej! sirota ona skupo bi naplatila sušu. Jer Djuko čauš je znao biti donekle i pomaman te bi joj, sirotoj Luci, za čas našarao ledja raznim monagramima. No bilo je svega i svačega, ali se to sve nije čulo od same Luce, nego od hrdjavih komšinica.

Čauševa se vlast i kumova mora rešpektovati i njihove zapovisti se moraju vršiti. Kum sva-ovski samo namigne a čauš to sve mora da razume i da izvrši. Čauš budnim okom prati svaki pokret svojih sva-tova. Ne bude li ikogod pokoran, i nepodvrgne li se čauševoj zapo-visti, tomu je čauš odmah i sudac. On ti mu razvuče sa onom vražjom kamdžijom, pa kako koga zahvati.

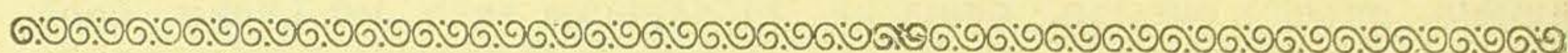
Razumi se od sebe kadgod bi Djuko čauš bio pozvan u čije sva-tove, tibi šnjime uvijek i njegova Luca bila u svatovi. Ona je sirota zato dolazila da pazi na svog Djuku, da nebi kaku glupost napravio, pa posle da se stiditi mora zbog njega. A što je jadna Luca posli svakih sva-tova po 2—3 nedilje provela kod svoje prijateljice Olive to ne spada u ovu pripovist, samo je imala i strina Oliva šnjome zorta kroz sve vreme dan i noć obloge postavljati Luci na glavu i na prsa. Više puta bi ju zapitala strina Oli-va: Ele Luco-Luco a što si Bogu sagrišila kada te pušća ovako tr-piti!? A Luca bi uzdanula te bi rekla: „Neznam željna sestro, valda mi je tako sudjeno“. I zaista njev

život je bio njoj kod njenog Djuke gotova purgatorija. Više je sirota trpila nego ma kakov od 20 godina čobanski stari magarac. Često puti bi ga i komšinice njene zapitale: „Djuko budi Bog stobom, a što biješ jadne Luce?“ A on onakov vragolan bi im odgovorio: „Moram je biti kada neće da jide“.

Sve što je bilo, bilo je i prošlo, nema Djuke Lucina, pa nema niti

čajuša sa tim vrlinama. Sade se prave svatovi na umitan način. Bez čauša i ostali drugi ludorija, ali je to samo nalik na svatove. Nema više onih tradicionalnih čauševa od kako je Djuka oči zaklopio, a i njegova žena Luca. Bog da im dušu prosti, i dao im nebeskog naselja, od onog doba se i ne priča u narodu o svatovima, i o čaušu.

Vr.

Mali čovjek, veliko djelo.

U Vircburgu, u čekaonici biskupove kancelarije stoji jedan seljak. Prosjed, malko i očelav. Na njemu je stari, ali čist kaput, a pod kaputom nešto mu se ispečilo; biće, da nešto krije. Otvore se vrata od kancelarije i pomoli glavu mlad svećenik:

— Hajte, Kolaru, pred biskupa.

Čovjek udje. Lijevom rukom drži se za kaput, da mu ne ispane ono, što pod kaputom krije, a desnom segne za biskupovu ruku i cjeliva pastirski prsten. Biskup stisne tvrdu žuljavu ruku, nasmiješi se i pita:

— No, dobri Kolaru, koje dobro?

— Uzdam se, gospodine biskupe, da će dobro biti. Nešto sam doneo.

S otim izvadi ispod otrcanog kaputa — jednu oveću kesu. Stavi je na astal.

— Gospodine biskupe, ovo je novac za crkvu.

Onda istrese sadržinu kese na astal. Sami dukati, zlatnici i srebrnici.

— Sinko, otkuda to tebi?

— To sam, Vaša biskupska milosti, sa ovo mojih deset nokata zaradio. Ne bojte se, tu je samo moj znoj i moja muka. 30 hiljada maraka zlatne vrijednosti.

— Pa jesi li bogat?

— Nigdje ništa nemam. Tudj sluga sam.

— A šta te je navelo, da to baš na zidanje crkve dadeš?

— Dozvolite, Vaša biskupska milosti, da Vam sve ispričam. U našem selu, Majerhofu, nema crkve. Prije 50 godina — bio sam dijete od 10 godina — razboli mi se otac. Udari ga kap u moždjane. Potrčem ja u komšinsko selo, gdje je bila crkva i svećenik. Požurimo svećenik i ja, k bolesniku. Ali smo zakasnili. Otac moj je bio mrtav. Umro je bez ispovijedi.

Vrlo me je bolilo. Koliko, što sam izgubio oca, toliko, još većma, što je moj siromašni otac umro bez sakramenata. U mome dječijem srcu učvrsti se velika odluka: neću mirovati dotle, dok u našem selu ne bude crkva i svećenik. Umre mi i majka i ja se pogodim u službu. Išao sam u starom zakrpljenom odijelu, zimi bez zimskoga, ljeti mnogoputa bez košulje: kuco sam groš o groš, dukat o dukat. Nisam za ovo 50 godina ni kapi vina pio, ni rakije; nisam pušio. A volio bi. Ali, kad bi da svratim u mjehanu, padne mi mi na pamet moj otac, njegova žalosna smrt, i ja ne udjoh.

— A žena ti? A djeca?

— Nisam se ženio. Žena bi me i djeca smetala u mome cilju. Sam sam, kako me vidite. I sve mi je ovo što je na meni.

Još Vas samo to molim, Vaša biskupska milosti, da se što pre postarate, da u našem selu bude crkva. Da više ni jedna duša ne ide Bogu na istinu bez blage utjehe naše svete vjere.

— A šta da tebi učinim, do bri čovječe?

— Mene blagoslovite, da mi ovo djelo bude na spasenje.

Za godinu dana bila je u Majerhofu lijepa crkvice i pored nje župa, i u stanu župnik.

Kolar to već nije dočekao. Njega je Bog pozvao u vječna pribivališta.

KOKOŠJA KUGA.

Kuga.

U našim krajevima se mnoga pilež leže. Jedva ćeš naći i u varoši kuću, od onih što nisu baš u sred pijace, kuću, u kojoj nema po desetak kokošiju. A salaši su puni svakojake pileži: kokoši, pučke, guske, patke: po velika jata pasu po ledini, ili brčkaju se kod bunara. Pilići, kao grozdići, stučeni, štrapljasti, živahni, uzdignutom glavom šeću i čekaju, da im staričica baci prikrupu, da malo zaslade.

Kada dodje jesen, zrna po

svuda, pilež ponaraste, nagoji se: onda dodje jao i pomagaj.

Danas, večeras, još lijepi, zdravi, orozi, ko ružice, a kad ujutro, moraš ih lopatom grnuti iz kokošinjca: tu noć popadali: 10—20 komada za jednu noć! Tako ide svakidan; nekoje kunja, nakostruši perje, dremuca na prigrevici; onda se izvrne, zakoprca nogama i — otegne se.

Jedva ostane štogod za sjeme.

Tako i guske, i pučke, pa još i patke.

I ta nevolja svake godine veća biva. Ljudi se misle: kako će,

da se od nje oprostite. I učeni i neuki.

Neuki mnogoputa dosta ludo rade: objese lipsalo pile o granu, pred salaš, pa vračaju, vele: „Kogod će pogledati, začuditi se, pa će skinuti kugu sa naše pileži i odneti na svoj salaš“. To je jedna luda vračka, praznovjerje.

Padanju pileži nije uzrok nikakvo čudnovato vraćanje, koje nema nikakve snage, a kojim vraćanjem nemože ni odstraniti kokošju kugu.

Padanju pileži uzrok je jedna bolest, koja prilazi sa jedne kokoši ili guske ili pučke, na drugu. Pomoći se može tako, da se uništi sjeme od te bolesti, da se ona nemože presaditi sa jedne bolesne kokoši na zdravu.

Moramo, da znamo, kako se ta bolest širi, kako prelazi sa jedne kokoši na drugu, pa onda možemo, da stanemo toj bolesti na put.

Kako prelazi?

Te bolesti, od koje pilež pada, ima više vrsti. Najopasnija je kokošja kuga.

Sastoji od sitnih, vrlo sitnih živih stvorenja — bića — koja dodju kokoški u krv. Zovu se bacili. Tu se u krvi vrzaju, dok ne dodju do povoljnih uslova, da se spore. Jedni se bacili namjeste u bijeloj džigerici kokinoj, drugi u grkljanu, drugi u

srcu, drugi u bubrezima. Čim se tamo „uhvate“, odmah se spore, tako brzo, da za 2—3 sata naredjaju se oko dušnika i zadave koku, u džigerici, i zadnju je, pa opet — zadave; u srcu i zakrče put krvi, pa opet koga gine; u bubrezima, pa se poremete i koka se izvrne... Vrlo rijetko preboljuje.

Liječenje.

Liječenje je dvorsno.

Jedan način je to, da se u kokošima ojači krv, i da sok od krvi ubije tu kuginu klicu, što se je domogla u kokoškinu krv. Krv će jaka onda biti, ako se često mijenjaju i kokoške i pijetli. To se najlakše postiže tako, da pazarite friška jaja, pa da na ta jaja iz daleka, nasadite kvočke. Dobro je iz više krajeva najedared nasadjivati. A možete kupiti i gotovog pijetla, ili „pozariti“, kako vi kažete, izmijeniti pijetle: ti sa Tavan-kuta sa tvojom sestrom sa Šupljaka.

Tako će biti jaka krv, i ona će udaviti bacile kugine, koji dodju u tu krv.

Drugi način je, da ne damo kuginom sjemenu, da dodje do naše pileži.

Kugino sjeme, bacili najviše prelaze tako, da ih prenose — kokošije uši. Kokošnjih ušiju ima nekih 75 feli. Uš se uvuče u kokošku, ujede je, sisne joj krv u kojoj krvi je već sjeme ku-

gino, i odgmiže uš s te koke na drugu kokoš zdravu. Ugrize i nju, a sjeme kugino, koje je ostalo još od prve kokoši na ušinom nosu, kojim je ubola onu kokoš, sada to sjeme kugino ostane u rani i u krvi ove zdrave kokoške, pa eto, da je i ona okužena.

Dakle: treba tamaniti uš. Kako se tamane kokošja uš?

Prvo: kokošinjac da se čisti. Mnoga fela od tih kokošijih ušiju ne prebiva na kokoški, već u kokošinjcu, u puklatinama, medju cigljama, u puklatinama od sjedala, tamo je ob dan, a noću, kada kokoš sjedne na sjedalo i zadrijema, uš izgmili iz puklatine i uštine koku, pa joj ukalami, mnogo puta i kugino sjeme. Ta se uš tako tamani, kako i stjenica, koja čovjeka grize.

Potrebno je, da se kokošinjac često čisti, mete, jer se mnoga uš zavuče u kokošje galebe.

Potrebno je, da se kokošinjac, osobito iznutra, čestoputa kreči. *I sjedala treba krečiti*, tako, da kreč udje i u puklatine, ta u te se je uš zavukla.

Potrebno je, da se kokoši-

njac, tako očišćen, ukrečen *sumporiše*. Kupi za jedan za dva dinara sumporskog praška, uzmi na lopatu žeravice, unesi u *prazan* kokošinjac, i zabušivši sve odiske, nspi sumpor na žeravicu, pa onda zatvori i vrata. Kroz jedan sat možeš da otvoriš sve odiske i vrata na kokošincu pa će taj dim od sumpora izaći iz njega, tako, da će na veće već moći kokoši da udju u njega.

Ta sumporova snaga ubila je uši, koje su još žive ostale iza krečenja i čišćenja.

To krečenje, metenje, čišćenje i sumporisanje mora se ponoviti višeputa u godini.

Uz sve ovo, vrlo je korisno, da se posavjetujete sa jednim iskusnim veterinarom, živinskim liječnikom, a nipošto, da ne idete vračarici ili bogomolji.

Uš iz kokošince neće odaljiti vračarica, već metla, lopata, peraja i vrijedne ruke; a blagoslov neće ti doneti bogomoljka, već poštovanje dara božijega, zdrave pameti, koju je Bog za to dao, da se njome odbranimo od nevolje ljute — Božijom pomoću. *Kokošar.*

Tko ne čuva malo, ne može ni mnogo imati.

Drž se nova puta, a stara prijatelja.

Tko mnogo pije, po glavi se bije.

Tko je dužan, taj je tužan.

Ako je koliba, naša je.

Dug je zao drug.

Veresija gola šija.

NOVINE

Izlaze nedjeljno jedanput

Naslov za uredništvo i upravu:
Hrv. Novine Subotica I. pošt. pr. 103

Odgovorni urednik:

MIŠKO PRČIĆ

Pretplata na četvrt god 10 dinara

Pojedini broj 1 dinar

Oglasi i uvrštenja po c j e n i k u

RABOŠ

Prije 6 godina Srbi su nam obećali: daćemo vam sve! Došao Pašić i Pribićević i — oduzeli nam sve: zemlju, škole, crkve, slobodu. Otimlju pšenicu, kukuruz i daju tudjinu, a mi neka skapamo od gladi. Poslije 6 godina dolaze Radićevi i obećaju: daćemo vam sve! A kad opet prodje 6 godina?... Uzdaš se u se i u svoje kljuse — Vojvodino.

*

Novovirac adventist prodaje knjige u vozu. „Kupite, biće kraj svijeta!“ — Narod kupuje. Jedan uzme knjigu u ruku i pita: „A kada će, bre, da bude kraj svijeta?“ — Kroz 3 dana! veli onaj. I iste pare za knjigu. Kupac će: „A što će ti pare, kad je za 3 dana kraj svijeta?!“ Adventist trže knjigu, a narod ga poprat grohotnim smjehom.

POLITIKA DOMA I SVIJETA

Ministri optuženi.

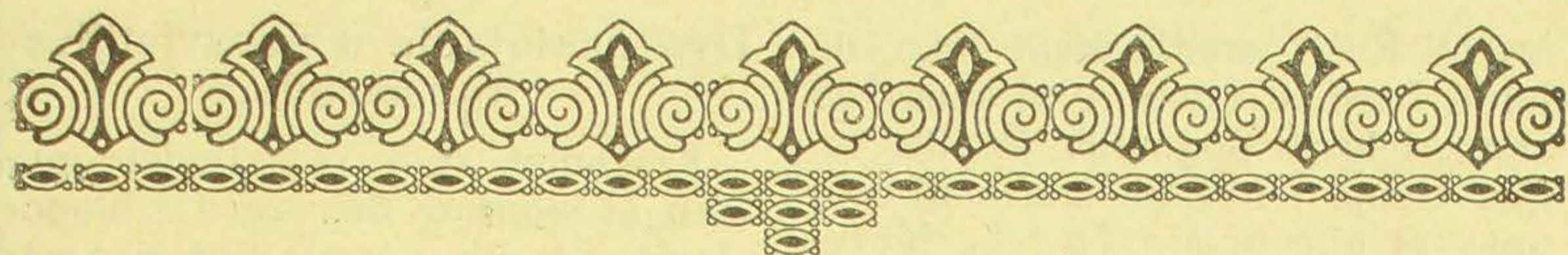
Po nekih 70 poslanika iz narodne skupštine SHS potpisali su optužnice proti bivšim ministrima dru Lazaru Markoviću min. pravde, dru Velizaru Jankoviću min. saobraćaja i dru Milutinu Kojiću, min. šuma i rudnika. Tuže ih, da su oštetili svoju državu sa teškim parama. Sudu su ih već pritužili, sada ovi potpisani poslanici ištu, da optužene narodna skupština predade sudu. Poslanika sud nemože suditi, još ni apsiti, dok ga narodna skupština ne izda sudu. Vidićemo, šta li su ova trojica sagriješila. Možda će se izleći još koji, koja desetorica — krivaca.

Ubistvo na zboru.

Radićeva stanka je držala zbor u Staroj Pazovi. Srnaoci izišli, naoružani, sa nekih 400 „dobrovoljaca“, da ometu zbor. Jedan srnaoc, otac petero djece, pao mrtav od srnaoškoga metka. E, ko se oružja dohvaća, od oružja gine.

Na bajmačkoj

rati krv se lije. Bajmačku je ratu, i ostale rate, pa i druge zemlje natapala naša vrijedna sirotinja svojim znojom. I rodio joj na toj zemlji krušac. Za to su oni i voljeli svoju ratu. Radikalska je vlada donela samo neke četnike i „dobrovoljce“ i ovi uzeli našoj sirotinji zrele žetvu i kukuruz. Vlada je odredila, da oduzmu i kuće, i zgrade, po 5—6 hiljada dinara, a one vrijede i 100 i 150 hiljada din.! Nova vlada odredila „reviziju“, ali četnici, mal' ako ne na nagovaranje radikala, nasrnu na naše, na kuće im s oružjem i razvijaju ih i izmrcvare grdno. Uzdamo se, da će te krvoločne zvijeri vlada otkloniti sa rata, a naše ostaviti na ratama, ta sada su oni tu zemlju i krvlju natopili, ne samo znojom; još je većma njihova, nego do sada.

IZMEĐU DVA SVIJETA.

Dva puta.

Na raskršću stojimo između dva svijeta. Pred nama se razilaze putovi, kojima se razdjeljuje čovječji rod: jedan put vodi do oslobođenja tijela od duha, a drugi put nosi do prevlasti duha nad tijelom.

Ovo znači vječitu borbu dva načela kod pojedinaca i kod cijeloga čovječanstva.

Prvi je put način života, koji je prevladavao kod pogana, a drugi je pokazao kršćanluk. Ne ćemo reći, da je svatko poganin, tko njeguje svoje tijelo, tjelesno zdravlje, niti će postati anđjelom, odmah onaj, koji zbog svoje krivice one-moći. Nego se ima istaknuti, da je poganluk smatrao zadaćom života izdovoljenje svojih tjelesnih želja, a svršetkom života mu je bio raspad tijela.

Ako je koji u staro vrijeme ipak htio što stalnijeg stvoriti, taj slijedio svoj čovječanski nagon, koji osjeća da u njemu živi nešto što ne gine, što je više od tijela, a to je neumrlu duh.

Ovo tajno osjećanje je izrazio Isus, osnivač kršćanstva sa svojom naukom o neumrlosti duše: duša je u tijelu za jedno vrijeme zatvorena, a smrću se oslobađa i dolazi u svoj opći život.

Pogani su želili na vijeke ostati kod ljudi u uspomeni, zato su zidali svoje spomenike, egipatske

piramide, sjajne grobnice, i sve, što će barem sjenu vječitosti prikazati, a kršćani su upućeni, da im se život nastavlja ne u sjeni nego u svjetlosti u beskrajnom danu neumrlosti. Pogansko je uvjerenje bilo, da će kao sjeme lutati u tamnosti u dnu zemlje; a kršćansko ufanje ide zatim, da se podigne nad zemljom u svjetlosti u nebu.

Čovjek živi od kolijevke do groba: predstaje mu dva puta, onaj u vječnu propast, ovaj u nadi za neumrlim životom.

Dvojaki poredak po svijetu.

Njekoji mudraci u novije doba shvaćaju svijet i život u svijetu ovako: čovjek, sam, njegov opstanak je početak svakog zakona, uzdržanje sebe i svoga roda najveća i jedina dužnost. Zato čovjek, tako misle oni, mora svoj život tako srediti, da u sebi nađe cilj svoga života, da sebe smatra jedinim, koji je opravdan uživati ovaj svijet. Ovo je sebičnost, ovo vodi do nepravde, do krvoprolića, do ratova. To je nov poganluk. Oni su narodi prouzrokovali bivši rat, koji su želili sebi podjarmiti cio svijet. Kad su to drugi narodi vidjeli, počеше se braniti, i dođe do krvoprolića.

Tako je došlo do propasti i drugo nastojanje, što su ga htjeli pro-

izvesti Rusi: srediti život tako, da bude čovjeku udobno, al samo do smrti. I to je poganluk. Poslije toliko klanja i nevinih žrtava ni ovaj pokušaj nije učinio čovjeka blaženim, a najmanje njegovo zadovoljstvo stalnijim.

Nastojanje komunista i boljševika nije ispalo, upravo je siromaku postao ovaj život još nesnosljivijim, a same su vođe došli na srećnije položaje; njihove su se želje izdovoljile, al čovječanstvo je palo natrag, bijednici su naišli na veće oskudice.

Nisu mogli stvoriti nov poredak svijeta, u kojem bi svaki čovjek postao srećan, još se povećalo siromaštvo, ova rana čovječanskog roda.

Ova se rana ne da na jedared zaliječiti. Prirodni razvoj, polako liječenje, sigurnijim sredstvom se ukazalo, za usrećivanje čovjeka pojedinca i cijeloga roda. Za vrijeme otkako se Isusov zakon raširio po svijetu, sprva su se oslobađali robovi, zatim nastupila je jednakost čovjeka pred sudom, sada je borba stoljećima godina za imovinsko izjednačenje ljudi. Ovo je siguran razvoj oslobađanja čovjaka, ovo je rad kršćanluka. Lijepa nauka Isusova: „Ljubi bližnjega“, navela je ljude, da na slobodu puste svoje robove, a druga opomena: da su ljudi naši iskrnji i djeca jednog Oca, učinila ih je jednakim, a daljnja zapovijed njegova: Ljubi bližnjega kao sebe, učiniti će čovjeka nesebičnim, jednakim i u životu.

Ovo je nauk kršćanstva, čovjek se oslobađa u toliko, u koliko se vrši Krstov zakon, a povraća sve većma čovječanstvo k ropstvu, koje vladalo kod pogana, što se većma tuđi od kršćanstva, i ne vrši zapovijed: Ljubi bližnjega kao sama sebe.

Dva nastojanja u prosvjetljivanju naroda.

Kršćanluk vodi rod ljudski polako al sigurno do sreće i blagostanja, tim ide sporije, što više zapreka nalazi u ljudskim srcima, al pravac je siguran, doć će ljudi po njemu do žuđenog cilja, do zadovoljstva.

Drugima je ovaj polagani razvoj dosadan, radi bi bili cilj brže postignuti; i to ako trebalo bude i silom i bez pravde i Boga. Zato odučavaju čovjeka od poslušnosti, i nastoje ga navesti na uzbune i nasilja. Kad se ovi pokušaji krvavo izjalove, mudriji se vraćaju natrag mirnom nastojanju, što ga kršćanluk navješćuje.

Prošlo je veliko krvoproliće, sjećaju ga se samo oni, koji su to vrijeme prepatili u jarcima na zimi, u oskudici. A drugi se bore o tom, kako da srede posledice ratova; otplate dugove, uredi svoje države. Niko više nije rad ratovati, ne će krvoproliće, to je kršćanski; želi mir u duši pojedinca, u društvu, u selu, u državi: gdje je mir ondje je i Bog.

Al kako osjećaju nekoji, da su posljedice minule, počimaju se razvrstati u razne društvene programe i po tom u razne stranke. Svaka stranka bila to politička partija, ili društveno stanovište svijeta nastoji oko sebe pristaše kupiti, naglasiva svoje pravo, piše u novine, drži dogovore: tako, kažu, prosvjetljivaju narod. U politici se razdvajaju putevi, pokazivaju stari liberalci, oružaju se i ljudi, koji su za kršćanski poredak po svijetu.

Liberalci il kršćani.

U saboru kod zakonodavstva se uvažuju programi, proizvadjaju u životu zamišljene osnove; zato svaki

nastoji kod zakonodavstva imati upliva, imati svoju političku stranku. U državnom saboru kroje se zakoni po kojem se moramo vladati, po kojima će nov naraštaj othraniti u školi, i gospodariti u životu. Zato su od velike važnosti izbori narodnih poslanika.

Narodni poslanici se poslije izbora sastaju u grupe, koje se zovu političke stranke. Kod novih poslijeratnih političkih stranaka vidimo opet dvojaku boju, jedni za miran siguran razvoj, za kršćanski pravac, a drugi bi volili opet početi proti kršćanskog poretka, i ovi sebe nazivaju slobodari, liberalci.

U svakoj se državi pokazivaju dvije ove smjernice.

U Italiji skupio je Musolini svoju omladinu, i ovi fašiste odvijale vladu, i zasjeli i zapovijedaju po kraljevini ne milom nego silom. Najozbiljnija protivna stranka popohari, kršćanska pučka stranka.

Erio u Francuskoj počeo je očito borbu proti katoličke crkve. Izagnao je one opatice, koje su za vrijeme rata bolesnike služile, u novoj provinciji, u Alzaciji, zabranio je vjeroučenje po školama, i zagrožio se, da će prekinuti vezu sa rimskim papom.

Ovaj pravac je htela uvesti i u našu Jugoslaviju liberalna banda Pribičevićeva. Organizovao je svoje orjunaše, da mu vladu silom uzdržu, zabranio je vjeroispovijesne škole, vjeronauke zabranio i nastojao protikatolički pravac uvesti u političkim strankama.

Isto vidimo kod Hrvata dva pravca. Katolička pučka stranka je potisnuta, došao je na površinu Radić, koji mjesto, da sa svojom silom brani pravo Hrvatske, stalno napada katoličku crkvu, biskupe i svećenstvo. Svoj liberalizam zamotao je hrvatskom trobojnicom, da mu

seljaci ne vide, kako čupa iz srca njihovu kršćansku vjeru, za koju su se njihovi pradidovi toliko stoljeća borili. Ako bi se njegove dvije uobičajene riječi izvele kod Hrvata, a to su „Udri popa“, „Živila hrvatska republika“, onda bi se nova Hrvatska povratila na poganluk.

Al u zadnje vrijeme tuđe se od njega one njegove pristaše, koji nisu radi slijediti njegov protukršćanski pravac.

Proti ovih liberalnih nastojanja, uvažuje se kršćanska politika u najviše država, gdje su se ljudi sjetili, da ovakvi liberalni programi služe na to, da nekog njima pokriju svoje nepravde, sebičnosti il krađe.

Kršćanska politika uvažuje se u onim zemljama, koje su liberalci doveli do propasti. Tako vidimo, da je Austriju podigao na noge opat svećenik Seipel, u Albaniji podigli su na vladu pravoslavnog biskupa. A opće je poznato, kako je u Jugoslaviji pučka stranka, i njezin vođa dr. Korošec skupio oko sebe manje stranke i srušio Pašićevu i Pribičevićevu vladu, koja je u našoj otadžbini dovela do razdora, do nepravde.

U našoj Jugoslaviji imao bi slijediti sporazum između Hrvata i Srba, i s olim se već jednom imao početi ozbiljan rad na izgradnji državnog jedinstva.

Kao što smo rekli, pučka stranka je mnogo doprinela, da se u našoj kraljevini srede prilike. Pučka Stranka ima velike budućnosti i kod nas u Vojvodini, u Bačkoj, Baranji i Banatu.

Ona je pozvana da sjedini sve, koji su za kršćanski mir i slogu. Dosađ je radila pod imenom Bunjevačka i Šokačka Stranka, i izvojevala slobodu za svoj narod. Ova Bunjevačko-Šokačka Stranka

je pozvana, da raširi svoj rad po cijeloj Vojvodini. Al poklem ne može otići u sela gdje su Nijemci i Mađžari, pa im kazati „Bunjevci, Šokci, držte se sloge“! morala je tražiti takav temelj, na kojem će sve narode sjediniti, a to je kršćanluk: „Braćo, kršćani, držte se sloge“. Za to je primila novu organizaciju u saradnju, a ta se zove

Vojvođanska Pučka Stranka.

Program ove Vojvođanske Pučke Stranke u kratko je izrečen u njezinom proglasu sa ove tri riječi:

Kršćani, budimo složni, da obranimo svoje svetinje!

Zahtjevajmo autonomiju onaku za Vojvodinu, kaku će imati druge pokrajine, da obranimo svoje ekonomske interese!

Zemlju tražimo za našu sirotinju, koja hoće i razumije ovu zemlju obrađivati!

Ove tri stavke sadržaju najvažnije zahtjeve, što ih imaju svi Vojvođani, Baranjci, Bačvani, i Banaci zajednički.

Ako svi građani ovoga područja razumjeli budu ovaj poziv Vojvođanske Pučke Stranke, i sjedine se na temelju kršćanske politike, ova će stranka biti najjača u Vojvodini i bit na korist cijele naše otadžbine.

Na raskršću.

Stari grčki junak Herkules, stajao je na raskršću. Dovala ga je njegova prijateljica vila, i ova mu pokaže dva puta: jedan ga put vodi po patnjama do kreposti i slave, a drugi po udobnosti do uživanja i sramote. Mladi junak krenuo se prvim putem, i danas mu se ime

spominje kao slava junačke kreposti.

I ti, bunjevački i šokački narode! stojiš na raskršću: od tvoje odluke zavisi, hoćeš li biti doslijedan tvojoj slavnoj prošlosti i svijestan svoga kršćanskoga osvjedochenja, pa se držati kršćanskog pravca i nadalje, ili ćeš iznevjeriti se dosadanjem svom čestitom licu, poslušati ćeš huškače, koji te vabe u protikršćanski tabor liberalaca.

U našoj lijepoj domovini pomirit će se jednom narodi, sporazumijet će se Hrvati i Srbi, pa će se otkloniti sadašnje državotvorne razmjerice. Bit ćemo svi zadovoljni, i živit ćemo u nadi, da će Jugoslavija biti velika i moćna. Svatko je pozvan, da radi na njezinoj srećnoj budućnosti. Al jedni bi već sada tjeroali francusku protukršćansku politiku, ne treba im kršćanstvo, ne treba vjeronauk, ni lijepu našu stare svetinje. Razabari ovaj put nemoj se krenuti po njemu, ne vodi do tvoje sreće. Imaš ti tvoju Bunjevačko šokačku stranku, a sada već i Vojvođansku Pučku Stranku, drži se čvrsto do nje. Ona će ti biti amanetom. Bunjevački i Šokački narode, ti si pozvan, da budeš vođom sviju drugih naroda po Vojvodini. Bit ćeš velik, kada te podupirali budu svi drugi narodi, koji su jedni s tobom po vjeri. Zato traži sporazuma s njima po Vojvođanskoj Pučkoj Stranci, i bit ćemo jedno stado, pa ćeš ih primjerom svojim naučiti, kako treba ljubiti našu zajedničku domovinu, Jugoslaviju!

Bunjevče i Šokče! Bog Te pozivio na mnoge godine! Tebe i tvoju Vojvođansku Pučku Stranku!

IVAN I BAŠO.

— Ovan i Bašo. —

— Hvaljen Isus, Ivane!

— Uvik budi hvaljen. Otkuda ti, Bašo?

— Bio sam na odbornoj sidnici.

— Pa ti si i sada radikal?

— Do vika! Sad sam našao pravo. Što mi srce zaželi, to mi se ispuni. Naš radikalski odbor svojim ljudima u svemu ugodi.

— Makar drugi zato i patili, no je li?

— Pa da. To je država. Mi ćemo da zbacimo ovoga ili onoga. Odbor to svrši, pa to ne kvari ni — oluja.

— Dakle to je država? A gdje je pravednost?!

— Kakva pravednost? Pravednost je u onoga, koji je jači!

— Čuješ Bašo! Ti moraš znati, da ti nisi jači! Ni mi Bunjevci, nismo jači! Zato se ti i ni jedan Bunjevac nebi smjeo miješati među radikale, jer će proći, kao ona kokoš, onaj zec, srna, pa lisica, sa kurjakom. Svi bježali zajedno, pali u žitnu jamu i tu sve pojeli: „zajednički“. Najpre kokošku, onda zeca, onda srnu, a napokon još i lisicu. Sam ostao kurjo. Istina, da je i njemu vruće bilo, ali je ove druge pojeo! Tako ćete vi proći sa radikalima. Trčite s njima, miješate se, pomazete ih, a oni će vas sve pojesti, kao kurjak svoje sutrčioce. Ostaće vam samo kosti i — prazne lubanje.

— Neće to tako biti! S Bogom Ivane!

— S Bogom! Da Bog da, da nebude.

Otišao Bašo na vašar, u Topolu. Da kupi ovna. Komšinski radikalski ovan ubio bio njegovoga. Radikal mu platio štetu a on hajd u Topolu.

Našao tu jednog krasnog „mađžara“ ovna. Rogovi mu, ko dva štapa, vuna, kao opaklija, a velik, kolik' jedno tele od mjeseca dana.

Baši je vrlo drago bilo, što je imao tako lijepog ovna. Tjera će ga kući. Kažu mu ljudi:

— Tjeraj ga za koli, za nama. Ićemo polagano.

— Aja! To je meni sporo! Ja hoću, da stignem kući još za vida.

Bilo je 11 sati prije podne. Bašo je znao, da brzi voz iz Topole nastavlja u 12 sati, na podne. U 1 sat je već u varoši.

Istjera ovna na topolsku stanicu, da ga preda na brzi voz. Tu zatraže za njega, za vožnju 100 dinara. Baši je to mnogo bilo, za to se odšulja sa ovnom na stranu, pa kad je voz stao na topolskoj stanici, Bašo ga sveže za posljednja kola, tako, da niko nije opazio. Opazili su, sa stanice već onda, kada je voz jurnuo iz stanice, i nisu ga mogli zaustaviti, jer vozovodja, naprijed, nije ni čuo, ni vidio signala. Brzo su telefonirali na Žednik, da

tamo voz zaustave i da odriješe ovna.

Na Žedniku je voz i stao, na zapovijed, i Bašo sašao, da vidi svoga ovna.

Kad on pogleda za „šarage,“ za stražnji vagon, a ovna ni od korova. O buckalu, za koje je svezao ovna: visi nova Bašina štranga i za štrangu svezana leže dva ovnova — roga. Ovan se u brzom vozanju raskidao na komade i ostali komadi u putu.

Bašo digao krvave rogove, pa žalosno gleda. U to došao konduktor, odriješio štrangu sa buckala i bacio Baši na ruke i na ovnove rogove.

Uz to su ga oglobili, za to, što je zbog njega brzi voz morao, da stane: sa 200 dinara!

*

Kad je Bašo sa ovnujskim rogovima otišao kući i komšije ispriповijedale, šta se je dogodilo, onda mu reče Ivan:

— Baš mi te je žao, brate Bašo. Koliko tebe, toliko tog lijepoga

ovna. Ali je to ipak jedna krasna pouka za tebe, i za sve nas.

Ti si trebao ovna potihotjerati kući, ili na koli ga doneti. To znači, da mi Vojvodjani moramo prirodno da se prilagodimo novoj našoj državi: pješice ili na koli.

Ti si htio brzim vozom, da nosiš ovna. Vi Bunjevci i Vojvodjani što ste radikali: vi bi, da brzim vozom postanete Srbijanci. Ali to vam se skupo vidi, kao Baši voziti ovna na brzom vozu. Zahtijevaju od vas, da date što je vaše, a naročito, da se odreknete Bunjevci bunjevštine i — atara.

Za to se vi na jeftiniji način hoćete da ispomognete. Bašo svezao si ovna „za šarage“ vozu, da se ovan i vozi i ne. Vozi se: sa brzim je vozom; ne vozi se: ne plaćaš za njega. Vi ste i radikali i „zemljodilci.“ Bašo naplatio si na vožnju trostuko. I vi, sa vašim radikalnim zemljodilstvom naplaćujete: Oduzeće vam sve što je vaše, i vi naplaćati poreze, a ostaće vam ovnovi rogovi — na vašoj glavi.

P. B.

O SAHARI.

U nedosežnoj daljini gubi se ispred oka, na afričkom suncu vrela pješčina pustinje Sahare. Po gdješ vidjeti kako se njihaju zelene, tanane palme na sivom vejavcu pijesku. Pod njima klokoće čedan izvorčić. Voda mu potrče korak, dva okolo njega i tu je upije vrela, žedni pijesak.

Suha i neplodna, gola prostire se ova nedogledna pustinja. Tu manjka — voda. Da je vode, bilo bi tu i života. E, voda, i ako se čini, da je nema, u Sahari nije daleko! Ne mora se nje sa velikim

troškom iz velikih daljina dovoditi u Saharu: tu je ona, posvuda, u mjestu, i pri ruci. Samo ju nemožeš vidjeti, jer je zatrpana debelim slogovima pijeska.

U jednoj prijašnjoj dobi, eposi, koja od naše dobe nije vrlo ni daleko, na Sahari, na kojoj gladna i žedna deva, kada putuje, želi da otkine suvu travčicu, živila su čitava krda — slonova, elefanti. Kroz Sahara su tekla dvije ogromne rijeke, po vrh zemlje. Te je vjetar zavalio pijeskom, ali se one i danas cijede kroz pijesak i teku u

istom smjera, samo: pod zemljom, tojest pod pijeskom. Već su neumorni tražioci i našli korita tih rijeka, već i ime imaju. Ona, sa zapada zove se Saura, u ona od istoka: Igargar. Dakle vode ima u Sahari u izobilju, ali je ona pod pijeskom i nemože, da izbije na površinu. Tamošnji urodjenici mnogo pričaju i o jednom moru, koje je bilo usred Sahare, i o kojem su njima mnogo pripovijedali njihovi djedi. Tome moru je bilo ime: Tahtani.

Saharu bi opet mogli pretvoriti u plodnu i te kako plodnu. Eto, kad je još starima putnicima uspjele, da iskopaju u pijesku bunar, tu je trгла voda, zalila pijesak i tu je za kratko zazelenila oaza, lijepa šumica od palmi, čovjeće, ptice i druge životinje se udomile. Treba dakle vodama, koje su duboko pod pijeskom otvoriti put na površinu:

Ta misao: Saharu zaljeti sa njenim sopstvenim vodama, nije nova. Još 1.og svibnja 1856. godine dao se je inženjer Žis na bušenje bunara na vrućini od 46 Celsija u pješčanoj pustinji. To je bilo blizu oaze Tamerna zvane u krajini Ed-Ršir, u kojoj je oazi nestalo vode, pa joj zaprijetila pogibija. Radilo se 39 dana i 39 noći, bez prestanka.

Kad su se spustili u bušenju 60 metara duboko, tada šikne mlaz vode, tako jak, da je davao 3600 litara vode na minut. To je svaki tren oka 60 litara. To je bilo veselje i dragost! Tamerna, lijepa oaza, koja se je počela sušiti: evo je spasena!

Drugi pokušaj su činili kod bostana Temersinskih. I tu je trгла voda, ali samo 35 litara u minutu. I sami urodjeni su pokušali, da u Sidi-Rašed kopaju bunar, ali ih zaustavilo u nekoj dubljini pješčano kamenje. Onda im dodju, sa ev-

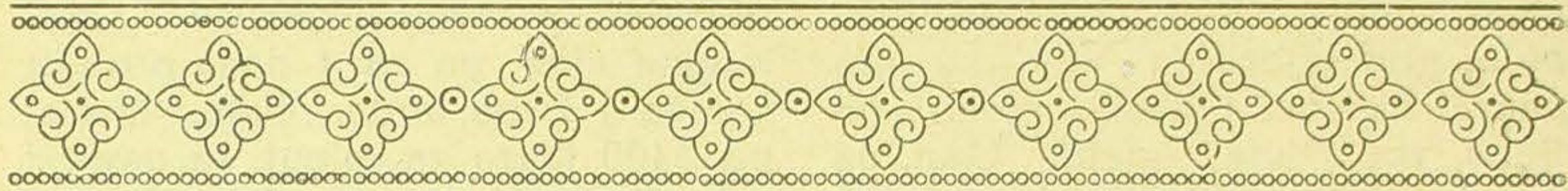
ropskim spravama Francuzi i pomognu njim, pa za 4 dana probiju kamen i šikne voda, čista, bistra, po 3400 litara za minut, te osvježi svu okolicu, koja je već sviskavala od žedji. Godine 1860. imala je Sahara već 50 bunara!

Bušenje su počeli sasvim sistematski; čitave predjele su oživili. Palme, čitave šume, obrasle su okolinu bunareva, a uz palme nastanili su se i ljudi, koji su se plodom datulja hranili i vozili slatke datulje i na prodaju. Godine 1901. izvezli su 20 hiljada metercenti datulja; 1910-e 44 hiljade, a godine 1921. 106 hiljada metarmaži.

Umnožile se palme, a namnožilo se i ljudstvo u sjenama paomi.

Na predovanje, kako po svuda, tako i ovdje spriječio je svjetski rat. Od g. 1914. do 1919. nijednoga bunara nije kopano. A kako se 1920-e nastavilo, sad ima bunara na sve strane, dubok gdje koji, do 1200 metara, a vode lijeva po 8000 litara u minutu; više: u Tarfundu jedan daje 13 hiljada litara, a kod Sahad heu Tobi 14 hiljada litara po minut. Ove godine je bušeno bunara, jedan kod oaze Mraer, i on daje 42 hiljade litara u minutu; to je u svaki trenutak po 70 litara! Tu je zasadjeno 80 hiljada paoma.

Sad već ima velikih, širokih područja, na kojima same šume od paoma, zelena trava, stada pasu po njoj, a ljudi obraduju nakvašeno tlo. Svakidan raste nada, da će se nakvasiti suhi vejavac pijesak i da će poljama palmana i pšenica da zatalasa, pa da će Sahara pod toplim suncem, u mokrome pijesku biti jedan od najplodnijih predjela na Zemlji. Vinova loza, voće, život i obilje, sve će to da trgne kud šikne voda ispod vruća pijeska po bogatstvu prirode, pameću čovječjom upravljano.

ZLATAN PRSTEN.

Živio nekad jedan čovjek jako bogat u svojem gradu sa svoja tri sina. U svojoj starosti on oslijepi, a par godina prije nego što će umrijeti, dozove on svoja tri sina, pak im reče:

— Djeco, vidim i osjećam, da ne ću još dugo živjeti, nego da ću naskoro umrijeti, ali prije nego što umrem, hoću da vam sav svoj imetak podijelim — i razdijeli otac svoj imetak svojim sinovima tako, da je svakom sinu bilo pravo. Ali na posljetku ostane još njegov zlatni prsten, pa zato im reče otac:

— Djeco, sav svoj imetak razdijelio sam vam pravo, bez svagje i inada, pa želim kao vaš otac i najbolji prijatelj, da uvijek megju vama vlada mir i sloga i bratska ljubav. Zato, ako dam ovaj moj prsten jednomu, ne će biti pravo drugomu, ako dam drugomu, ne će biti pravo trećemu, pak može iz ovoga izići svagja megju vama. A da toga ne bude, idite u svijet, pa koji bude učinio najbolje djelo, tomu ću dati ovaj svoj zlatni prsten.

Odoše braća, odoše daleko, da učine djelo, kako je rekao

otac. Čekao ih je otac, čekao, a kad jedno večer vratiše se braća i najstariji reče:

— Meni jedan čovjek u četiri oka dade novce bez svjedoka. Ja to blago nijesam zadržao; kad ga je zaiskao, dao sam mu natrag.

— On je tebi, sinko, blago povjerio, morao si ga dati, jer si dužan bio — reče otac.

Zatim srednji reče:

— U dalekom je svijetu palo u vodu neko malo dijete, ja izvadih dijete, a to mi djelo može posvjedočiti jedno cijelo selo.

— Što si spasio dijete, to je lijepo, sinko, po zakonu svi kršćani rade tako.

Zatim najmlagji reče:

— Kada sam se vraćao kući sa svoga puta, na obronku je stijene spavao moj dušmanin, mogoh se osvetiti, ali to nije pravo. Da sam otišao dalje, on bi tude stradao, nu hješe mi ga žao i ja ga probudih.

Zasuzilo oko starcu nevidilom:

— Tvoj će biti prsten, evo ti ga, sine. Ko dobro čini i dušmaninu svome, ima krasnu dušu, bit će sretan svuda.

Porodica, škola crkva, država.

I.

Porodica, familija, ona je temelj i izvor i crkvi i državi.

Porodicu je Bog sam ustanovio, kada je čovjeka razdijelio u dva spola: u muško i žensko. Svako nastojanje, da se poruši porodični život, škodi crkvi a još većma državi. Škodi s dva razloga; prvo, jer bez porodice je oteščan postanak novih ljudi, rođenje djece; drugo, jer je bez porodice nemoguće odgajanje djece.

Dijete je u prvom redu Božije. On ga je stvorio, on ga je otkupio, on ga je posvetio. Bog ima pravo, prvi, i jedini na malog i na velikog čovjeka na ovome i na onome svijetu. Niko nema pravo, da čovjeka, da dijete uzme od svoga gospodara, od Boga.

Za Bogom prvi su, koji imaju pravo na dijete — roditelji. Po njima je Bog dao djetetu život. Oni se brinu za život djeteta, oni ga njeguju. Nema te sile, koja bi mogla presiliti roditelje, da rođe dijete. Od njih zavisi, jedino. Bog, sam, poziva ih, vjenčanjem, daje im pravo i zapovijed na roditeljstvo. Zato na dijete roditelji imaju, prirodno pravo. A prirodno pravo je za Božijim, najače.

Porodica je bila najranija na svijetu; ona je postala sa čovjekom, onda, kada državi još ne bješe ni traga, ni glasa. Za to je dijete — očevo i majčino, po pravu prirodnome.

To pravo ne može država da oduzme roditeljima. Djecu može, da otme, ali pravo roditelja na djecu — ne!

Pravo to država za to ne može da oduzme, jer ga nije ona dala, već priroda, tvorac prirode — Bog.

Djecu treba odgajati. Ne samo hraniti, odijevati, nego i *duševno* razvijati.

Dok su djeca nerazvijena, tija do 6—7 godina, roditelji se sami duče s njima. A kada se djeci „otvori pamet“, ona traži, da se nasiti, traži nauke. Tu nauku, vrlo malo roditelja je u stanju, da dade djeci kod roditeljske kuće. *Tu dužnost preuzima škola.*

Roditelji su odgovorni, u kakvoj školi, šta će učiti djeca njihova. *Odgovorni su najpre Bogu, jer im djecu Bog dao, povjerio im, da se oni za djecu brinu.*

E, sada otvori knjigu zakona Božijega, Sveto Pismo. U evanđelju Mateja 28-oj glavi 18—19. i 20-om redu nalaziš ovo:

„I pristupivši Isus, govoraše im i reče: Data je meni sva vlast na nebu i na zemlji; za to idite i naučajte sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, učeći ih, da obdržu, sve, što sam vam god zapovedio; i evo, ja sam s vama sve dane, do skončanja svijeta.“

I apostoli su pošli širom svijeta i vršili su naredjenje Isusovo: na-

učavali su ljude. *I velike i male. I djecu!* Oni se nisu obraćali ni Pilatu, ni Hirudu, ni caru Neronu, da od njih ištu dozvolu, e da smiju poučavati ljude.

Što su činili onda apostoli, to čini i danas — crkva Kristova.

Bog je i sada Bog, zapovijed Isusova je i sada ista, dakle i dužnost je i pravo crkve je i danas isto: *poučavati sve narode, sve ljude, pa i djecu!*

Ko dakle stane između crkve i između djece, i ne da crkvi u školu, oduzima školu iz ruku crkve, taj *napada i gazi pravo crkveno, koje je ona od samoga Boga dobila!*

II.

Zapovijed je Božija, da crkva sve ljude uči.

Pravo i dužnost je roditelja, da djecu svoju *prvo Bogu odhranjuju*. Za to oni imaju pravo, da djeci svojoj *izbiraju školu i učitelja*, u koju školu i u kojeg učitelja oni imaju povjerenje, da će im djecu tako odgajati, *da budu Božija*. Učitelj je zamjenik roditelja, on je mjesto roditelja.

Za to, škola ima da bude ta, što je i porodica. *Iz katoličke porodice djeca da idu u katoličku školu. To zahtijevati: jest pravo i dužnost katolika roditelja*. Koji to propuste, napuste pravo i zanemare najsvetiju dužnost svoju.

Crkva Kristova, ovlaštena božanskom zapovijedju učila je narode. I odrasle i djecu.

U Evropi Crkva katolička je odgajala narode. Odgajala. Ti narodi su bili divlji i poganski. Vjerovjesnici, katolički svećenici i redovnici naučili su evropske narode, da upoznaju Boga; oni su ih učili pismu, čitanju i svim znanjima; Crkva je digla ne samo osnovne škole, već sva, sva sveučilišta evropska.

Osim ovih nauka svećenici i redovnici su naučili evropske narode, kako treba orati, kopati, vinograd saditi, stoku odgajati, svakojake majstorije i zanate. Isto tako, kako vjerovjesnici danas čine među divljim poganskim narodima.

U najnovije vrijeme napele se države, da škole oduzmu crkvi iz ruku, *da škole učinu državne*.

I u našoj državi se za tim ide, da škole budu sve državne.

Jedni idu za tim, da ova država bude „Velika Srbija“ dakle, da sve škole postanu — srpske. A to bi značilo da djecu odgajaju u srpskoj vjeri, da djeca slave srpske svece i blagdane i svetoga Savu.

Drugi idu za tim, da Država bude bezvjerska. Dakle, da u državnim školama, a sve su državne, da djecu uče bezvjerstvu. Prije nekoliko mjeseci, u ljetu 1924-godine držali su velik sastanak učitelji iz države S. H. S. u gradu Splitu i na tom sastanku su mnogi učitelji ustali proti vjeronauci u školama. „Ne treba svećenik, ne treba vjeronauka u školi!“ Dakle hoće, da djeca budu odgajana, kao pogančad. U Francuskoj već odavna su škole državne; redovnici samo privatne škole mogu imati i oni nose svoje učenike u državne škole na ispite. Francuski učenjak Bonžo sastavio je statistiku; prema toj statistici od stotine mladih zločinaca 87 ih je učilo u državnoj bezvjerskoj školi, a samo 11 u redovničkoj. To znači, da zločince lifruju državne škole.

Ovo dakle slijedi, ako li roditelji dozvole, da im djeca idu u državne škole: ili će ih posrbiti ili će ih odgojiti, da budu — pogani.

Čujte jedan stari događaj. U polovici 4-og vijeka poslije Krista, sjeo je na prijestolje rimskih careva unuk cara Konstantina: Julijan. On je bio s prva katolik, ali

je kao car, prešao na poganstvo. Za to ga historija zove „apostata, odmetnik.“

Ovaj odmetnik htio je, da iskorigenirani kršćanstvo. Ali kako će? Veći dio njegovih naroda bili su već kršćani.

Julijan izda naredjenje: od kršćana uzeti sve knjige, prvo; a drugo: *kršćanin nemože biti učitelj.*

Naš Pribičević, kano da je bio u paklu i pitao Julijana odmetnika. I on je isto tako radio. Uveo je u škole ćirilsko slovo, da katolička djeca neznaju čitati molitvenik, glasnike i katekizam; poslao je među katoličku djecu nekatolike učitelje, a katolike je istrijebio. Razlika između Julijana i Pribičevića, pa i svih ostalih, što su njegove bagre, razlika je, rekoh ta, da Julijan nije silio roditelje, da daju djecu u poganske škole, a Pribičević i svi od te dlake, silom tjeraju djecu u nekatoličke, mnogoputa u poganske, državne škole.

III.

Šta je dakle dužnost svakoga katolika?

Dužnost ga je, da zahtijeva škole, u kojima će katoličku djecu katolik učitelj učiti u onome duhu, kojega želi svaki katolički roditelj: *u duhu vjere, zakona Božijega.*

Dužnost je svakog katolika, da

zahtijeva, *da vlada povрати katolicima oduzete katoličke škole!*

Dužnost je svakog katolika, da zahtijeva *te vlada izdržuje i katoličke škole,* za to, jer se sve škole izdržaju *našim porezima,* našom mukom i našim znojom.

Crkva ima od Boga pravo, da uči, da drži škole;

roditeljima Bog nalaže dužnost, da se brinu za spas svoje djece; dakle:

dužnost je katolika roditelja, da djecu dadu u škole, kojima crkva upravlja.

Država sastoji od građana; građani imaju prava glasanja; *Katolici građani su dužni, da glasaju na take poslanike, koji zahtijevaju vjerske škole, katoličke škole.*

Niko nemože da kaže, da će škola katolička odgojiti loše građane, jer to nije istina. Katolička crkva uči djecu: poslušnosti prema predpostavljenima; trezvenosti; radenosti. Katolička crkva ima sredstva, kojima podupire svoju djecu, da ove vrline i drže i ispunjavaju.

A koji su najbolji građani? *Oni,* što su poslušni i požrtvovni; oni što su trezveni i radeni; oni, što tudje neće uzeti, a svoje će podijeliti sa bijednikom.

To sve uči crkva katolička, to sve čine svjesni katolici, koji su odgojeni na krilu crkve katoličke.

Blago nada sve blago.

Prije nekih 50 godina, jedan Englez vrzao se u Africi po zemlji Burskoj. Tu je tražio melema na bolesna pluća svoja. Jedared vidi on, kako se burska djeca piljaju sa nekim piljčićima. On digne jedan od piljčića, razgleda ga dobro i — kupi od djece nekoliko tih kamen-

čića. Odnese ih u engleski grad Kaptoun i tu jedan zlatar ustanovi, da su to sirovi — dragi kameni. Dobije za njih odmah 1500 dukata, vrati se u Bursku i stade tražiti još i više dragog kamenja. Nije morao mnogo da traži: drago kamenje je ležalo na sve strane, u prahu, u

zemlji, još i u blatu, kojime su Buri lijepili duvar od svojih kuća. Englez je našao mnogo dragoga kamenja i obogatio se je, silno. Za njim su mnogi došli u tu zemlju i svi su tražili i našli, koje povrh zemlje, koje u zemlji zakopano, silno drago kamenje. Poslije su se Buri i Englezi ratovali za tu zemlju, čija će, da bude.

Buri su u toj zemlji više od 300 godina stanovali, pa nisu znali, kako blago imaju, jer nisu poznavali sirovi dragi kamen. Ovako, još skupocjenije drago kamenje nalazi se u svakoj zemlji; to blago jesu: *djeca*. Drago kamenje u prahu.

Ovo se je dogodilo prije 2 hiljade godina. U Rimu, u kući Kornelije, kćeri velikoga vojevode Scipijona. Dodju Korneliji u posjete vidjene, bogate rimljanke, njene prijateljice. U ženskom razgovoru dođe red i na dragocjenosti. Bogate rimkinje su imale na sebi po čitava imanja u gjerdanima, prstenju, lancima, u krunama, što su ih na glavi nosile. Svaka se hvalila i pokazivala svoje skupocjenosti. Kornelija je svako pogledala i pohvalila. Na posljetku zapitaju Korneliju:

— A gdje su tvoje dragocjenosti?

U taj okotren ulete u sobu dva sinčića Kornelijina; došli su iz škole. Pristupe materi i cjelivaju je u ruku. Kornelija uzme za ruke oba sina, stane pred svoje gošće i reče:

— Evo, ovo su moje dragocjenosti!

Ova dva derana, kad su odrasli, bili su glasoviti muževi: dva brata Grakha. Rimljani su Korneliji još za njena života podigli spomenik, kip, i podpisali: „Majci Grakhova“. Time su potvrdili mišljenje Korne-

lijino, *do su djeca najveće blago na svijetu.*

Na prvom listu Svetoga Pisma čitamo, kako je Bog stvorio sav svijet: nebo, zemlju, sunce, mjesec zvijezde . . . „Reče Bog: neka bude! I bje.“ A kada Pismo pripovijeda stvorenje čovjeka. tada se promijeni glas; Bog govori: „Da stvorimo čovjeka, na našu sliku i priliku . . . I stvori Bog čovjeka, po svome obličju, po obličju Božijemu stvori ga.“

Kada je čovjek pao, i bio bi propao, Bog ga je toliko žalio, „Tako je Bog ljubio svijet ovaj, da je sina svoga jedinorodjenoga dao, da niko ko u njega uzvjerovao nebi propao.“

Eto, tolika je vrijednost čovjeka. To kaže Bog, stvoritelj njegov.

Isti Bog, Sin Božiji veli: „Šta koristi čovjeku, da sav svijet dobije, a dušu svoju da upropasti?“

Jugoslavija je lijepa i bogata zemlja. Pa kad bi tko dao dušu svoju za ovu kraljevinu: loše bi pazario. Još više: kad bi tko za dušu svoju dobio sve zemlje, sva kraljevstva na svijetu, sve srebro, zlato, kamenje drago, i sve drugo blago, što ga svijet samo ima: i to bi lud pazar bio. — Vidi nebo zvjezdano ima koja je stoputa, hiljadu-milijun puta veća nego naša zemlja; pa da sve to nebo, sa svim suncima i zvijezdama dobiješ u cijenu za dušu tvoju: još i onda si loše pazario.

Sam Bog tvrdi, da duša tvoja više vrijedi od cijeloga svijeta, od svih svijetova!

Dadu ti u ruke dijete; lijepo, opravljeno. zdravo, rumeno; kažu ti: to je kraljev sin. Ja ti kažem, to je više, nego kraljev sin: on je

duša, ona, što Bog kaže, da je skupocjenija od svega svijeta.

Dadu ti u ruke dijete: u tranjama, neumiveno, neočešljano, ranjavo, kržljivo. Znaj, da si dobio skupocjeni dragi kamen, koji više vrijedi, nego sav cijeli svijet. U tome je djetetu duša; a to je oblik Božji. Još više: to je dijete — dijete Božije!

I ovo je, i ono je kraljevo dijete: sin Kralja kraljeva, dijete Božije.

Dragi kamen mnogo vrijedi i kad je sirov. A šta vrijedi kada ga učatlaišu? Desetputa više?

Dijete je najskupocjenije i po sebi; a šta li mu je vrijednost, kad ga lijepo odgojiš?

Kroz sirovi dragi kamen ne probija sunčevo svjetlo, jer je tavana površina njegova. Kada se učatlaiš, sunce probije kroz njega, i on sja, kao malo sunce:

„Pri njemu se vidi večerati u

pol noći, kao u pol dana.“ Svjetlanje, čatlaisanje dragoga kamena stoji truda, mnoga truda.

Isto je i sa djetetom. Neodgajeno dijete je sirovi dragi kamen.

Duhovnim očima pogledam po našoj otadžbini i vidim silno drago kamenje: djecu. Leže u prahu. Negdje ga uzidaju u duvar, upregnu u jaram, negdje će, da ga „čatlaišu“, pa ga udaraju i razbijaju mu dušu čekićem: psovkom i zlim primjerima; negdje ga svjetlaju i prave od njega kugljicu, da se kotura, da bude svakome za sigru. A zapravo: dužnost je svakome, kome Bog u ruke da dijete i djecu, da ih čatlaiše, da ih svjetla, da ih odgaja tako, te prime svjetlo sunčevo i da zasjaju, kano sunce žarko.

Kako treba svjetlati taj dragi kamen, odgajati djecu, kazaću vam drugi put.

Učitelj.

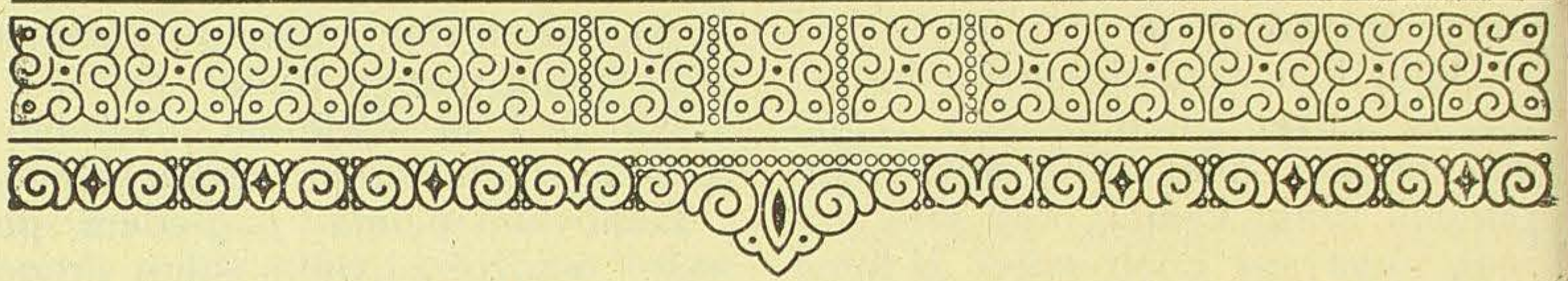
ŽRTVA.

Ja sam dijete Adamovo i po tome osuđen da radim. Da mi muke i naponi budu imali pravo posvećenje, moram ih po Isusu žrtvovati Bogu. A Isus — kako je uvijek dobar — već čeka da dođem, da mu prinesem dnevno ili barem u svaku nedjelju, svoje djelo i da ga položi u svoj kalež te ga po dragocjenoj Krvi Svojoj učini vrijednim u očima Božjim.

Ako sam dakle obdan zabavljen svojim poslom, pa bilo baš kojim od najobičnijih i najnižih, na koji se svijet ne će ni da obazre, ipak on u isti čas može da bude tako dragocjen, te će se anđeli nebeski natjecati, da mi ga preuzmu iz ruku i da ga slavodobitno pokažu i ponude Veličanstvu Božjemu.

Ti, dobri narode, koji živiš u neimaštini, siromaštvu i brigama, ...

koji se patiš niskim, često prezrenim radom... vi, plemenite duše, koje ste posvetile život svoj mukotrpnjoj službi bolesnika, za koju se često hoće velike samozataje — a da od tih istih bolesnika ne primete nikakve zahvale za svoje herojičko požrtvovanje, ... vi, brižljivi i savjesni ocevi i požrtvovne majke, ... vi, marljivi radnici i radnice u radionicama, u kućama i u poljima, koji ostajete strpljivi i zadovoljni pod svojim teretom... i vi, koji ste možda poruženi i ismijani poradi one vjere, koja vam je jedino bogatstvo u vašoj potrebi, koja vam je ostala jedinom utjehom u zadušljivu uzduhu radionice... i jao! vi bijednici, koji oskudijevate koru hljeba: uzdignite pogled svoj spram kaleža vašeg Otkupitelja i ne zaboravljajte, da je On za vas gore na oltaru.

Stanje naše privrede.

U ratnom i posliratnom privrednom životu pojavila se jedna rič, koju široko općinstvo prije nije poznavalo. Ta rič je „valuta“. Stalno se čuje, da valute padaju ili rastu te da je naša valuta u Zürichu čas skuplja čas jeftinija. Na pad naše valute se pozivaju oni, koji cinu neke robe dižu, a na porast oni, koji traže da jeftinije kupe. Ova nova pojava u našoj ratnoj privredi je bila u početku prilično radosno primljena, jer su istodobno počele da rastu cine svim robama i nekretninama, pa je svaki mislio da se od dana do dana obogaćuje bez naročitog rada i napora. Ovaj osjećaj je bio svakome ugodan pa se široka javnost nije puno brinula za bitnost toga stanja. Međutim su naše nadležne vlasti sa teškim brigama gledale ovo stanje i tražili mogućnosti, da nas iz toga izvedu, jer je sasvim jasno bilo, da se to dobro svršiti ne može. Konačno se je ministarstvo finansija sporazumilo sa Narodnom Bankom, koja izdaje naš papirni novac, u načinu kako

da se spriči daljnje padanje naše valute i porast cina. Provođenje toga je donelo našoj privredi mnogo teških dana i šira javnost je tek onda počela da se ozbiljnije zanima za nastalu opasnost, koja se sakrivala pod istim imenom valute.

Valuta je zapravo onaj materijal (zlato ili srebro) na koji glasi zakonito utvrđeno platežno sredstvo. Prema tome ima država sa zlatnom i sa srebrnom valutom. U državama sa zlatnom valutom je papirni novac pokriven priko jedne banke sa zlatom, koja je dužna svaku papirnu bangu prominiti u zlato; kod srebrne valute je pokriće u srebru, a papirni novac se iskupljuje u srebru. Daklem papirni novac upravo zaminjuje zlato ili srebro t. j. zlatnu ili srebrnu valutu. Prije rata je bila vridnost svih valuta jedna prema drugoj točno izračunata na temelju zlatne vridnosti. Kupovanje i prodaja sa tuđim valutama je i onda postojala samo što je cina uvijek bila sa vrlo malim razlikama na visini zlatne

vridnosti. Ove malene razlike su poticale čisto iz trgovačkih uzroka te one nisu imale nikakav uticaj na privredni život, pa zato nije znala široka javnost ni za valutu ni za prominu njene vridnosti. Međutim u ratu i posli rata su skoro sve ratujuće države izdavale mnogo papirnato novca bez zakonite zlatne ili srebrne podloge te papirni novac nije više glasio ni na zlato ni na srebro nego je vridio onoliko, koliko su privredni krugovi garanciju države, koja je za ovakav novac garantirala, cinile. Prema tome što je više papirnog novca jedna država izdavala bez zlatnog ili srebrnog pokrića, tim je taj novac prema novcu drugih država manje vridio. Ovako su nastale razlike u vridnosti novca pojedinih država, a naziv valute se je prinio i na sam novac ili novčani sistem te tako sada nazivamo naš dinar valutom države S. H. S., austrijsku krunu valutom Austrije, francuski franak valutom Francuske itd. U Evropi je bila pošteđena od rata Švicarska i ona nije morala da izdaje papirni novac bez pokrića pa je tako sačuvala zlatnu valutu. Za to je njezina valuta postala središte, koja označiva vridnost svih ostalih valuta. Bankovni promet u Švicarskoj jeste najrazvijeniji u Zürichu i ona cina, koja se tamo ustanovi, postaje miro-

davna za sve valute. Zato čujemo svaki dan kako se govori: Dinar je u Zürichu 6.— 7.— itd. Ovo znači da u Zürichu na njihovoj berzi plaćaju za 100 dinara 6.— 7.— itd. švicarskih franaka. U isto dobo košta kod nas jedan švicarski franak Din. 16.66, 14.29 itd. jer se naša novčana pijaca ravna prema cini dinara u Zürichu. Iz ova dva primjera se vidi, da je kod nas švicarski franak a sa njime i sve ostale valute tim jeftiniji, što je u Zürichu dinar skuplji i obratno.

Kad je naša država obustavila izdavanje papirnog, zlatom nepokrivenog, novca, onda je cina našeg dinara pristala padati i zaustavila se na jednoj visini, na kojoj se drži sa malim razlikama. Te manje razlike potiču od toga, dali se u većoj miri traži ili nudi naš dinar. Ako se iz naše zemlje iznosi mnogo žita, kukuruza, govede, svinja itd, onda u stranim državama traže dinar, da bi mogli platiti našu robu i zato se onda cina dinaru diže. Ako pak naši trgovci donose u našu zemlju mnogo strane, kao štofa, svile konca, krzna itd, onda oni kupuju strane valute, da ovu robu mogu platiti i tako se povisuje cina tih valuta, čime se obara cina dinaru. Tu se mora primetiti, da se novčani promet ne obavlja uvijek sa gotovim stranim novcem, nego i na razne

druge bankarske načine, kao sa čekovima, mjenicama, doznakama itd, koja platežna sredstva se zovu „devize“ za razliku od gotovog stranog novca, kvji se zove „valuta“. Naravno, da je za cinu našeg dinara sasvim svejedno, dali se strani novčani promet obavlja sa valutama ili sa devizama.

Dok je država dozvoljavala, da papirni novac svakim danom u većoj i većoj miri dolazi u promet, dotle su cine svih roba i nekretnina stalno rasle, a vridnost naše valute stalno padala. Radi toga je svaki tražio, da za novac nešto kupi. Tako se stvarale nove trgovine, nove fabrike, kupovala zemlja i potrebiti alati, goveda itd. Trgovački i bankovni promet je bio velik, jer je sve radilo i trgovalo. Ova živahnost u trgovini i ulaganje kapitala u razna poduzeća, industrije i nekretnine iscrpila je sve kredite i gotovine kod naših banaka. Sad je najednom zaustavljeno daljnje izdavanje papirnog novca, ali život i promet je išao dalje svojim tokom i onda smo ubrzo počeli osićeati, da nema dosta novca. Ova nestašica novca se je sve većma i većma osićeala te su uslid toga svi trgovci i fabrike morale smanjit promet i rad, a mnogi su i sasvim propali. Isto tako je i trgovina sa zemljom i kućama znatno opala. Ove poteškoće u našoj

privredi su plod današnje financijalne politike, koja se naziva „popravljanje dinara“.

Sa onom financijalnom politikom su mislili mirodavne vlasti ne samo popravi vridnost dinara, nego i snizit cine svih roba i nekretnina to jest pojeftinit život. Ali ovo nije nastupilo, jer ništa nije pojeftinilo. Zašto to? Zato što je ovim načinom izazvana novčana kriza poskupila kapital te se sad plaća 30—40% kamata što tereti trgovinu, fabrike i zemljodilstvo. Izvan toga trgovci i fabrika sa manjim prometom moraju da zasluže potrebitu svotu za pokriće troškova, za svoj život i porez, a to znači da procenat dobitka mora bit veći to jest roba skuplja.

Popravak dinara je svakako poželjna stvar, ali ne tako, da to upropasti građanstvo. Obustavit privredni život znači ugušit svaki napredak i uništiti povirenje i ljubav za državu. Država je dužna dati svojim građanima mogućnosti za rad i zaslugu te ako mi nemamo zato dovoljno kapitala, onda se mora nabavit sa strane. Za ovo se naši financijeri malo brinu te tako, na žalost, nemamo izgleda, da će se ova teška kriza u brzo pribroditi.

Radi toga moramo i mitako uredit naš život, da ove teške dane što lakše podnesemo. Najvažnija načela nam moraju

bit rad i štednja. Radit sa po-
dvostručenom silom i kidat
svaki izdatak što je samo mo-
guće. Na ovaj način se jedino
možemo donikle oduprit i oču-

vat od većih šteta. Naročito
se mora istaknut, da se treba
osobito čuvat od novih dugova,
a stare što prije vratit.

R.

Omladinske narodne pisme.

Šta je selu pa mi ne viruje,
Da me moje drago ne miluje?

Diko moja da si ko sunašce,
Kad te moje ne voli srdašce.

Tilo moje truni mi u grobu,
Što ne volim, ljubiti ne mogu.

U dragoga vrlo sitni zubi,
Kad poljubi ništa mi ne udi.

Mili Bože, šta to biti može,
Da se dika zatajit ne može?

Slatki tato, podaj me za zlato,
Il za njega il u Dunav s brega.

Znaš li diko, kad smo mali bili,
Na ledini kad smo se sigrali?!
Hajd i sada, još sam diko mlada!

Znaš li diko, kad smo bili mali,
Kad smo skupa jagodice brali,
Kraj pustara staroga šumara?!
—

Znaš li diko kad smo mali bili,
Kad smo skupa bistru vodu pili
Iz izvora kraj tvojega dvora?!
—

Oj divojko vil' u tvoj keceljac!

Nema sveca bez tvoga keceljca,
Ni nedelje bez tvoje kecelje.

Lako ću se umiliti diki:
Kako s vrâta, ruke oko vrâta,
Okolo vrata, oko svoga zlata.

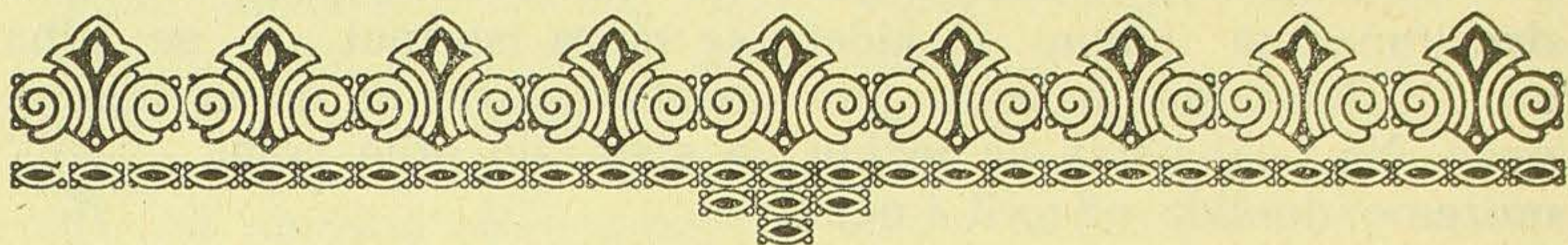
Palo inje u večer na voće,
Blago onom, koj ljubi, što hoće;
Palo inje u večer na cveće,
Teško onom, koj ljubi što ne će.

Alaj naši dugo večeraju,
Mome diki noge otpadaju,
Dika čeka na meneka mladu,
Al me naši za njega ne dadu.

Da je dika ko zelena trava,
Ne bi mene ni bolila glava;
Al je dika ko rumena ruža,
Pa me boli i srce i duša.

Prođi diko kroz moj kraj,
Idi šorom pa pivaj,
Nek zlotvori čuju redom,
Nek se truju jedom.

Rascvato se jorgovan,
Što si diko zlovoljan?
Čas me ljubiš, čas me karaš,
Čas me ogovaraš.

O svinjskoj kugi.

Malo je koja zarazna bolest nanijela našem zemljodjelcu toliko velike štete kao svinjska kuga. Od godine 1895., otkada se ta bolest pojavila u većoj mjeri, odnela nam je vrlo mnogo novaca, a mnogoga gospodara, koji se bavio samo svinjogojstvom ili tovljenjem hranenjem svinja, bacila je na prosjački štap. Svake se godine ona javlja sad u ovom sad u onom kraju. Sada čuješ, da je ovomu pocrkalo pet komada, onda opet čuješ, da je uginulo onomu 20 komada, — i tako redom. Ne prođe godina, a da se ona ne pojavi. Doduše nije uvijek u jednakoj jakosti, ali štete nosi uvijek. I makar da se ta bolest dade znatno ograničiti, ipak danas ima još vrlo malo gospodara, koji poduzimlju sve moguće, samo da mogu spasiti svoje blago. Zato hoćemo evo o tome nešto i u našoj „Subotičkoj Danici“ da napišemo, pa da barem naši čitatelji budu o toj svinjskoj kugi, kako treba, upućeni. Možda će mnogome dobro doći.

Svinjsku kugu prouzrokuju bacili (sitna tjelešca) svinjske kuge, koji ulaze u krv. i tamo prouzrokuju oboljenje.

Oboljenje može da nastupi kao čisto svinjska kuga, zatim oboljenje na crijevima i oboljenje na plućima. Znaci su svinjske kuge različiti već prema tome, koja je vrsta kuge. Ako je čista svinjska

kuga, koja rijetko sama nastupa, ona vrlo žestoko napada i svinje silno ugibaju. Još ujutro je svinjče živo i dobro raspoloženo, a uveče je već uginulo. Dapače se to može da dogodi i u vrijeme od par sati. Isprva jede još svinjče smanjenim tekom, ali ostavlja brzo alov, pa se zavlači u stelju ili đubre ili u kakav kut te tamo ili leži ili stoji snuždeno spuštenom glavom. Kasnije izgubi svaki tek za jelo te ne dolazi više k alovu s drugim svinjama, nego leži, a ako ga potjeramo, nerado se diže i stoji dulje vremena na istom mjestu zgrbljenog hrpta, spuštene glave i obješenog repa. Oči su mu zažarene i krmežljive. Oboljelo svinjče već prvog ili drugog dana bljuje zuckastu sluz, a iza začepa slijedi proljev, pa su izmetine često pomiješane krvlju. U ovom su razdobju svinje već oslabile i omršavile, pa sada počnu ili ozdravljati ili ugibaju.

Ako je svinjče oboljelo na *svinjskoj kugi s oboljenjem na crijevima*, znaci su isti kao i kod čiste kuge. Pretežno oboljenje crijeva odaje proljev sa zelenkasto-žučkastom bojadisanim izmetinama, koje jako zaudaraju. Žliježde u grlu nabreknu. Isto tako nabreknu žliježde u ždrijelu, naprave se čirovi, pa se svinjče lako uguši.

Glede *svinjske kuge s oboljenjem na plućima* su znaci isti,

samo kasnije nastupa i upaljenje pluća.

Takve su eto bolesti svinjske kuge. A sad se pita: kako da spriječimo i izliječimo tu opasnu svinjsku bolest?

Ima dosta lijekova, koji se preporučuju kao lijek proti svinjske kuge. Međutim ima i dosta lijekova, koji nikako ne pomažu. No ipak su učeni ljudi pronašli i pravo sredstvo za liječenje ove bolesti. To je cijepljenje (kalamljenje). Naš se narod nažalost još boji cijepljenja, i ima vrlo malo gospodara, koji redovito daju svoju stoku cijepiti. Svaki danas zna, kako je uspješno cjepivo proti čovječjih boginja (ospica). Isto je tako i kod raznih cjepiva za životinje. I za svinjsku kugu ima jedno uspješno cjepivo, a to je ono od prof. Hutury. S ovim se cjepivom mora cijepiti odmah, čim se zapazila bolest u krdu. Ako imade već tako oboljelih komada, onda je najbolje, da se ti pokolju, a lako oboljele i na oko još zdrave svinje valja odmah dati po kojem veterinaru cijepiti. Te svinje valja ostaviti na onom istom mjestu, jer ovo je mjesto već zaraženo, a kad bi se svinje nekamo drugud spremile, opet bi i to mjesto zarazile.

Uz navedeno cjepivo najbolje ćeš zapriječiti svinjsku kugu, ako odijeliš zaražena krda od zdravih, ako tamaniš teško bolesne svinje, ako odstranjuješ lješine uginulih svinja i savjesno raskužuješ sva mjesta, gdje su se zadržavale svinje bolesne od svinjske kuge.

Tako se bolest liječi. A da ta bolest i ne dođe, pazi dobro na ovo:

Svinje valja držati u zdravim i valjano odušenim svinjcima, a kad se kod kuće hrane, treba svinjama po mogućnosti podavati hranu u

zatvorenim prostorijama, gdje ne mogu dolaziti ptice i koje se dadu ljeti očuvati od muha. Ako svinje moramo hraniti vani, valja nastojati, da barem prije svakog hranjenja dademo očistiti, oprati, a po mogućnosti i raskužiti alove ili mjesto, gdje svinje hranimo. Dobivaju li svinje kukuruz u klipovima ili u zrnu, neka im se klipovi i zrno bacaju na takvo mjesto, koje se dade lako očistiti, a alove za napoj neka po mogućnosti budu iz isto takvog materijala. To je radi toga, da se spriječi prenos zaraze svinjske kuge u zdrava svinjska krda po pticama i muhama. Puštamo li na pašu svinje, neka se puštaju onamo, gdje ne će doći u dodir s bolesnim svinjama, jer se tako najlakše mogu okužiti.

Uopće možemo reći, da bi gospodari morali paziti bolje i na svoje svinje, a i na tuđe, pa ako su bile čije svinje bolesne, mora imati toliko poštenja, da te svinje odijelih od drugih, jer nije pravo, ako su njegove svinje bile bolesne i bolest dobro prošle, da i druge svinje tu bolest dobiju, koja može biti još gora i svršiti s uginućem. Pa tko bi u ovom slučaju bio kriv, negoli onaj, koji je poslao na pašu ili strniku još bolesne svinje ili one, koje su tek ozdravile.

Čim opažiš koje bolesno svinjče valja ga izlučiti, da druge svinje ne obole. Pored toga uputno je, da se pravodobno pozove veterinar, koji će izviditi, što je i kakva je bolest. Bolje nekoliko dinara žrtvovati pravodobno, pa spasiti ostale svinje, nego li da uquine cijelo krdo.

Bezuvjetno je potrebno, da se uginuli komadi zakopaju duboko u zemlju, a ne da se ostave vani da leže, pa da onamo, dolaze komšinski psi i raznašaju bolest po

čitavom kraju. Sve prostorije, u kojima su bile bolesne svinje, u kojima se možda hrana pripravljala, treba raskužiti, a tako i sve posude.

Valja spomenuti još i to, da se ne smiju kupovati svinje u onom kraju, gdje zaraza vlada, jer će se inače zaraza preneti i u one krajeve, gdje zaraze još nema. Isto tako ne smije se ni blago kroz ta sela tjerati.

Meso od bolesnih svinja može se jesti samo onda, ako to dozvoli veterinar. U protivnom slučaju mora se uginulo ili zaklano svinjče zakopati.

Vidimo, da su opširne mjere, koje valja da svaki gospodar poduzme, ako želi, da sačuva svoje krdo svinja od zaraze, a to je i moguće.

Nešto o čišćenju sjemena.

Naša jedna poslovice veli: „Kakvo sjeme — takav plod!“, a da je istinita. O tome se je mogao svatko osvjedočiti, tko ima posla sa sjemenom odnosno sjetvom i žetvom.

Ali u našem narodu — nažalost — kraj ove istinite i dobre spoznaje odnosno poslovice, ima još uvijek i poljoprivrednika, koji se ne obaziru na tu poslovicu, e da bi se okoristili s njome t. j. da bi je u praksi, na djelu i proveli. Naprotiv imade poljoprivrednika, koji na sjeme ne polažu nikakve vrijednosti, ne priznavajući istinitost navedene poslovice, odbijajući jednostavno svaku poduku tičuću se izbiranja i gajenja sjemena, sa onom: „Dat će dragi Bog — ako hoće!“

Istina je da bez Božje volje ništa ne može biti, ali ne ovisi samo od vode, zemlje i svijetla, i od vremena — na drugo dotični i ne misle — da li će biti bolji ili lošiji prirod od zasijana sjemena. Vrlo mnogo ovisi i o zasijanom sjemenu!

Svakako treba paziti na tlo (na zemlju), na pomnu obradbu tla, hoće li se postići što bolji prirod od zasijana sjemena; isto treba da

razvoju zasijanog sjemena pogoduje odgovarajuća vlaga, svjetlost, hrana i t. d., ali svi ovi uvjeti još uvijek ne dostaju, da se postigne ono što bi se moglo, i što bi se moralo postići, da se nije propustio jedan vrlo važan uvjet a to je izbor sjemena.

U naprednijim zemljama na pr. u Njemačkoj, došli su poljoprivrednici do spoznaje, da je jedino sa tačnim ispunjenjem svih ovih gore navedenih preduvjeta moguće polučiti najveću korist i najbolji prirod, te posvećuju izboru i njezi sjemena — tako rekuć — veću pažnju nego svemu ostalom.

U Njemačkoj na primjer čim, da postoje razne institucije državne i privatne, koje se bave uzgajanjem i oplemenjivanjem sjemena, bave se pojedini poljoprivrednici (i to vrlo mnogi!) sa uzgajanjem i oplemenjivanjem sjemena na svojim više puta dosta malenim posjedima za prodaju i vlastitu potrebu.

Mi ovde ne ćemo da nagovaramo naše poljoprivrednike, da se odmah i sasvim povedu za Nijemcima, jer je to manje više i nemoguće i jer

zato treba sistematskog rada, ali hoćemo da upozorimo na važnost i vrijednost stvari o kojoj pišemo.

Za početak takvog rada treba i dosta je, ako naši poljoprivrednici odbace onu nehajnost, s kojom se postupa sa sjemenom, te da svi što više paze na glavna načela, koja vrijede za valjano sjeme, a ta su: čistoća, klijavost i upotrebljivost sjemena. Većina naših poljoprivred-

nika se na ova načela ne obazire, te jedva što svoje žito ili drugo sjemenje, očiste kojom vjetrenjačom ili rjeđe kojim još lošijim trijerom, posiju sjeme i uzdaju se u dragoga Boga i tim misle da su svoje učinili. To je sasvim krivo! te dokgod poljoprivrednici ne budu posvećivali sjemenu veću pozornost, ne će biti u stanju da dignu svoju proizvodnju.

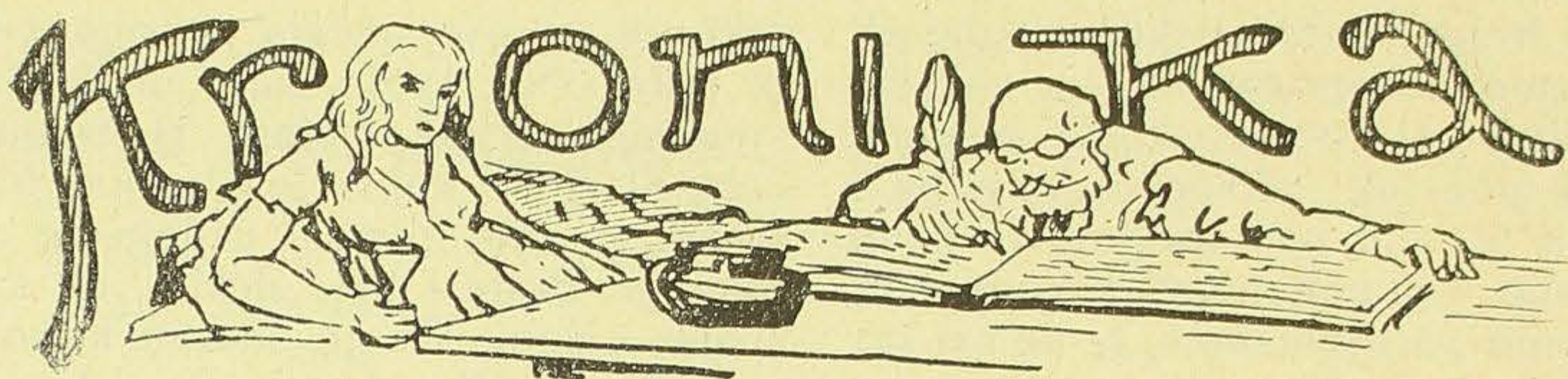
Poruke Uredništva „Danice”.

Na uvaženje. *Nekoji članci i slike imale su biti postavljene naprednije, ali dijelom zbog zakašnjenja rukopisa, dijelom zbog zakašnjenja klišeja nije nam bilo moguće, što molimo da se uvaži.*

Suradnicima. *Nekoje radnje nijesu mogle ući u „Danicu“, jer smo imali previše rukopisa. Uredništvo je gledalo da uvrsti one, koje je mislilo da su najbolje i najaktualnije, pa molimo onu gg. suradnike čije radnje, pokraj najbolje volje, nijesmo mogli donijeti, da nam to izvinu i ostanu i nadalje prijatelji „Danice“.*

U velikoj utakmici života najdalje stižu, ne oni, koji najbolje koracaju, nego oni koji — pužu.

Svaki čovjek je umjetnik. Dobije komad kamena, to je njegova narav; dobije dlito i čekić, to je njegova volja i božija pomoć. „Model“ izbira on sam. Jedan čovjek iskleše svinjče, drugi psa, drugi magarca; nekoji mjošano — neman, „himeru“. Najgore prodje, koji iskleše vruga, a najbolje koji — Sina Božijega. Sa svojim „remekdjelom“ ide svako pred Bogu. On naj-najradjuje — umjetnike.

(Od 16. listopada 1923. do 15. rujna 1924.)

— **Granica.** Kako je poznato duž cijele naše granice prema Mađarskoj prostire se zemljište, koje je vlasništvo grada Subotice. Pogranično zemljište otkupila je država Srba, Hrvata i Slovenaca, kako bi granični pojas bio svojina države SHS.

— **Krštenje u Kraljevskom dvoru.** Dne 21. listopada 1923. kršten je novorođeni prijestolonasljednik, sin našega kralja i kraljice, koji dobi ime na krštenju Petar. Kumovao je sin engleskog kralja: princ od Jorka.

— **22. listopada** 1923. vjenčao se kraljev brat od strica knez Pavle sa grčkom kneginjom Olgom.

— **Ubio se Ročild.** Najbogatiji čovik je bio na svitu Ročild, pa taj čovik je sam sebi odrezao vrat. Dakle iz tog se vidi, da bogatstvo ne mož zadovoljiti čovjeka. Jer bez Boga nema blaženstva.

— **Džamija u Subotici.** 23. oktobra otvorena je prva džamija u Subotici za ovdašnje vojnike muslimanske vjere i civilne muslimane. Džamija sa nalazi u zgradi između oficirskog doma i željezničke direkcije.

— **Subotičke (Bunjevačke) Novine** od 27. listopada 1923. g. sa 43. brojem obustavljene su na 6 mjeseci. Mjesto ovih pokrenute su „Hrvatske Novine“. Vlast je tjerala zeca pa istjerala vuka.

— **Imovina Subotice opada.** Ministarstvo Agrarne Reforme oduzelo je već prije 8000 lanaca zemlje od grada Subotice, tokom mjeseca listopada oduzelo je i još 1000 lanaca najbolje crnice. Subotico bijela što će biti od tvoje stare slave!?

— † **Stojan Protić.** Dne 28. listopada je umro, a 30. istoga mjeseca 1923. je pokopan u Beogradu uz neviđeno učešće naroda, u prisustvu samoga kralja Stojan Protić. Pokojnik je bio političar i filozof. Bio je muž od značaja. Za svoja načela se borio do kapi krvi. Obnašao je velika dostojanstva, bio je u dva maha ministar predsjednik ali ostao je siromah do smrti. Slava mu!

— **Biskup Akšamović u Subotici.** 29. listopada doputovao je u Suboticu đakovački biskup Akšamović. Bio je gost našega apostolskog Administratora, kome je povratio njegov posjet u Đakovu.

— **„Ujedinjenje“.** Prvi dan prosinca kao dan ujedinjenja proslavljen je u Subotici na svečani način. Rad je potpuno mirovao, kuće bile narodnim barjacima okićene, vojska je svečano defilirala. U crkvi sv. Terezije služio je zahvainost presvijetli i preč. g. Ljudevit Budanović apost. administrator.

— **8. siječnja** 1924. na radikalnoj glavnoj skupštini izabrano je

12 „zemljodilaca“ u odbor radikalnog kluba i tako je konačno proglašeno sjedinjenje zemljodilaca i radikala.

— **Antunovićevo sijelo Nevena.** Na dan obljetnice smrti najvećeg Bunjevca Ivana Antunovića priredilo je prosvjetno društvo Nevena u Subotici svečano sijelo, na kojem je održan spomen-govor o bunjevačkom velikanu, bilo je deklamovanja i pjevanja. Tako se ima očuvati uspomena oca Bunjevaca.

— **U Zagrebu** osnovao se *Hrvatski Orlovski Savez*, koji ujedinjuje svu mladež, koja kršćanski misli i osjeća, da stane na branik vjere i bori se protiv bezvjerstva. Ovom savezu pridružili su se i bunjevački orlovi i orlice.

— **Umro Vilson.** Pokojnik je bio predsjednik *Američkih Sjedinjenih država*, s tim što je Amerika umiješala se u rat, odlučena je borba. Vilsonu imamo zahvaliti, što je po svojih 14 točaka odredio da se narodima dade *samoodređenje*.

— **U Subotici** izbačen je vjeroučitelj iz gimnazije te djeca 4 mjeseca nisu učili vjeronauk. Ovakvo se tare put nepouzdanim elementima u državi.

— **U Splitu** bio je velik požar, koji je uništio mnoge katoličke institucije.

— **Crkvene općine.** Po cijeloj Bačkoj ustrojene su katoličke crkvene općine. Srbi i Čivuti su imali takovih općina od pamtvika. U Subotici ustrojeno je 15 crkvenih općina. Ove općine će se brinuti za materijalne potrebe crkve. Sad u prvom redu postaraće se, da nabave nova zvona mjesto onih što su u ratne svrhe odnešena.

— **„Zemljodilac“**, radikalni list u Subotici prestao je izlaziti.

— **Raskol.** Razdvojila se zemaljska *demokratska* stranka, ve-

ćini je vođa Ljuba Davidović, a 14 poslanika sa vođom Pribičevićem postadoše *samostalni*.

— **Dr. Bela Ostrogonac** odlični Bunjevac liječnik, oženio se i vjenčao se u Dardi sa gđicom Annuškom Pirkl, kćerkom g. Josipa Pirkl veleposjednika. Bilo sretno!

— **Grčka** kraljevina postala je republika.

— † **Marko Vidaković**, umirovljeni natkomesar redarstva Subotice grada 9. svibnja u 69. godini preminuo je u Gospodinu. Pokojnik je 38 godina obnašao tešku službu policijsku na opće zadovoljstvo općinstva.

— † **Marko Dulić** zemljoposjednik, starješina jedne najuglednije bunjevačke obitelji u Subotici 14. svibnja oprostio se s ovim svijetom i preselio u vječnost. Mnogo godina je bio blagajnik i predsjednik Pučke Kasine; također bio je predsjednik negdanje bunjevačke štedionice. Počivao u miru.

— † **Ilija Rajić**, otac narodnog poslanika g. Blaška Rajića, 15. svibnja preda svoju poštenu dušu nebeskom Stvorcu u 71. godini. Pokojnik je bio siroma, al haran i neumoran radnik. Sad već nije morao raditi, al nije znao besposleno sjediti. Isti dan kada je izdahnuo svoju plemenitu dušu, štrcao je vinovu lozu u bašti, posle toga došlo mu zlo, on se ispovjeee i pričesti, zatim preda dušu Bogu.

— **Nov narodni poslanik.** Poslije smrti dr. Sudarevića na njegovo mjesto stupa *Miško Prčić* te 27. svibnja položiv zakletvu u narodnoj skupštini, priznat je za narodnog poslanika. Nov poslanik u društvenom životu već dosad ima lijepih zasluga, nadamo se da će odsad još više koristiti svome bunjevačkom rodu.

— **Poplava.** Ovog proljeća strašna poplava od Dunava zalije jedan velik dio Bačke. U gornjoj Bački bilo je pod vodom do 100 hiljada jutara zemlje. Najviše su stradale općine: Sonta, Kupusina, Bogojevo, Bač, Deronje, Vajska, Bođan, Novo selo, Bukin, Plavna i Karavukovo.

— **Višak od 350 milijuna.** Američke Ujedinjene Države načini su obračun koncem 1923. god. Suviška ostade 350 milijuna dolara. U našem novcu to je 30 milijardi dinara. Sretna i blažena zemlja!

— **Bunjevačka Pučka Kasi**na u Subotici i ove godine je nagradila 45 bunjevačkih učenika, koji-e su prošle godine marljivo učili-e.

— **Nova vlada.** Što se nije dalo vjerovati: dogodilo se. Pašićeva vlada smenjena. Došan na vladu 28. VII. 1924. opozicioni blok pod predsjedništvom Ljube Davidovića. Ovu vladu podupiru 35 Davidovićevaca, 18 Spahinih doglavnika, 21 Slovenac, 3 Bunjevca, 69 Hrvata Radićevaca, 8 Nijemaca, 4 Džemijeta i 10 Zemljoradnika. Svega 168.

— **Veleč. g. Grgo Crnković** sin ugledne bunjevačke familije 10. kolovoza prikazao je prvu svoju sv. misu u Subotici. Čestitamo g. mladomisniku i želimo mnogo duševne radosti imao u duhovnoj pastvi.

— **Dožejanca.** I prošlog ljeta obdržana je u Subotici svečanost *Dožejanca*. Zahvalnu službu Božiju služio je presvijetli g. apostolski Administrator, sv. govor je držao otac gvardijan Radovan Kujundžić. Poslije službe Božije slijedio je banket na kojem je učestvovalo više od 300 lica. Među narodom tamo je bio i natpastir presvijetli g. apostolski Administrator.

— **Orlovski slet.** Na veliku Gospojinu bio je dobro posjećen orlovski slet u Đakovu, bilo je učesnika i iz Vojvodine, tom su se prigodom odlikovali osobito subotički Orlovi.

— **Euharistijski kongres u Osijeku.** 17. kolovoza priredili su katolici osobito iz Đakovačke biskupije euharistijski kongres u Osijeku. Do 50.000 katolika pokloni se ovom prigodom euharistijskom Spasitelju svijeta. Bilo je učesnika i iz Bačke i Baranje.

— **Londonaska Konferencija.** Mjeseca kolovoza 1924. vijećali su u Londonu Francuzi, Englezi i Amerika, a pozvali su i Nijemce, o učvršćenju mira u Evropi. Uglavljeno je, da se područje Ruhr povrati Nijemcima, koje su Francuzi bili zaposjeli.

— **6. Rujna** navršio je 1 god. života naš prijestolonasljednik kraljević Petar. Tom prigodom čestitalo se kraljevskoj porodici iz sve zemlje i držale su se službe Božje u svim crkvama.

— **Pronevjerjenje.** Papp István gradski porezni kontrolor u Subotici pronevjerio je kod gradske porezne blagajne 280.000 dinara i pobjegao sa ukradenim novcem u Mađarsku.

— **Dobrotvorna Zajednica Bunjevaka** u Subotici imala je 7. rujna u Dudovoj šumi veliku zabavu. Na toj zabavi mala kćerčica Grga Stipića dobila je na lutriji kravu, a gđica Marija Kujundžić proglašena je najljepšom i dobi jedan lijep serviz. A sirotaj dječici donese zabava do 10.000 dinara.

— **Nov načelnik.** U Somboru imenovan je novim načelnikom grada g. dr. Josip Veselovski odvjetnik, pravi Bunjevac. Čestitamo. Zaključeno 15. rujna u 12 sati u podne.

Magarica.

Vozio se jednom svećenik u kupeu punom dama. Jedna od njih stade ismijavati svećenika. Svećenik šuti, kao da ga se to ne tiče. Dama nije mogla toga podnijeti, pa će direkte svećeniku: Pa zar Vas, velečasni, sve to ne dira? Zašto makar štogod ne odgovorite?

Svećenik: Baš razmišljam o jednom veoma lijepom mjestu u sv. Pismu. — A bili mogla znati, koje je to mjesto? — zapita radoznala dama — Zašto ne, evo ga: „Dok je govorila *magarica*, prorok je šutio.“ Čitav kupe prasne u smijeh, a dama se brzo prenese u drugi kupe.

Iznimka.

Gospodin: Mucate li Vi uvijek?

Sluga: N-n-e, ne-nego s-s-samo k-kad g-g-g-govorim.

Savremeno pitanje.

— Gospodine, ako mi date 10 dinara, kazati ću Vam kako ćete postati milijarder.

— Evo ti 20 dinara, samo reci.

— Kupite si za 10 dinara nje-mačkih maraka!

Dva odgovora

I.

Cost: No, čujete, krčmaru, kako se to smije desiti? Ja sam upravo našao cijeli kamečak u mojoj juhi...

Krčmar: Naravno, i vi odmah pravite skandal! Kad bi to bio kakav dragi kamen, već vas ne bi bilo za tim stolom...

II.

Gost: Konobaru, kakova je to čistoća! Ta, pogledajte, vi ste mi u kavi donijeli i komad konca.

Konobar: Dabome, vi vičete — ta valjda ne ćete još tražiti, da vam se donese cijeli frak!...

Na umoru.

Žena mužu na umoru: Ako mi zaista umreš, ja ću skoro ići za tobom.

Muž: Molim te, nemoj mi ogorčavati još ovo malo posljednjih časova.

Još je rano.

Seljak dođe fotografu i pita, šta stoji slika čitave obitelji. Ispitavši fotograf, kako mora biti velika slika, reče:

— Tucet četrdeset dinara!

— E, onda ćemo još pričekati sad nas je kod kuće samo jedanaest!

Tehnička nemogućnost.

„Zašto su ribe nijeme“, upita učitelj maloga Morica Rosenberg na ispitu.

„Pitanja i pol“, odgovori mali Moric, „probajte Vi gospodine učitelje govoriti pod vodom!“

Asimilacija.

Ima u našem selu trgovac (došao je iz Galicije) pred deset godina, ali hrvatski (naravski) još nije naučio. Ni on, a ni žena. Došla ona neki dan svom komšiji Luki, da kupi prasence, nerasta, za rasplod. Ali ne znajući, kako se kod svinja veli muškom, a kako ženskom, reče ovako:

„Draga komšija, ja trebala jedno prasac, jedno dobro svinja, ali ne takvi svinja ko ja, nego takov ko moj muž.“

Oduševljeni radikal.

U bosanskoj zadimljenoj mehani sjede Srbi seljaci i politiziraju.

Jovo radikal će: Baš je naš Pašić glavešina. Da mi je jedna dlaka iz njegove brade, pa da je čuvam ko ikonu, dao bih za nju i sto dinara!

Risto zemljoradnik: Nemoj po Bogu brate, Jovo, da te čuje onaj Pašićev sin Rade, jer će valaj babi cijelu bradu izguliti.

Koža.

Gospodin Pipek čita novine.

Odjednom opazi oglas o nekakvoj tinkturi za kožu: „Dostaje, da se stara izdrpana koža pomoću kista obojadiše ovom tinkturom, pa će opet izgledati posve novom . . .“

— Ha, trista mu! poviče Pipek svojoj ženi. Ti bi, Babika, odmah sutra mogla, da se umiješ u toj tinkturi! . . .

Što je krčma?

Mjesto, gdje se u flašama prodaje sredstvo za gubitak pameti.

Cigo ko cigo.

— Hej, cigo, kamo ideš?

— Idem da se prijavim u žandare.

— Zašto? Šta ti nije ljepše slobodno živjeti?

— E, nije više, jer kao ciganin ne možeš ništa ukrasti.

Dobar sud.

Otac: No sinko, kako ti se sviđaju učitelji.

Sin: Nikako, ništa ne znaju sve mene i moje kolege pitaju. Danas me čak jedan pito tko je Ameriku otkrio.

Barometar.

Gospođa zapovjedi sobarici, da pogleda u predsoblju barometar, nije li pao. Djevojka ode, odmah se vrati i reče:

— Nije milostiva, još visi.

Nevjerojatno.

Milostiva: Ali Rezika, šta je to opet, kod vas sjedi nekaki kapral u kuhinji — no čujete — ?

Rezika: Je, nekak, kaj misliju, da bi general htel k meni vu kuhinu dojt!

Laskavo.

Usidjelica (u kupeu potuži se zbog jednog djeteta, koje plače): Uh, to vječno deranje!

Gospodin: No, no, niste ni vi bili bolji i vi ste se derali kad ste bili mali!

Usidjelica: Ali ne u vlaku!

Gospodin: To ja znam, jer vlak onda još nije bio ni izumljen.

DOBAR SAT imati, to je želja svakoga čovjeka, jer svatko znade, kako je neugodno nikad ne znati pravo vrijeme. Poznata radnja satova H. Suttner u Ljubljani br 3/1. zahvaljuje svoj dobar glas činjenici, da svaka od njezinih ura ima u sebi pouzdano tačan i trajan stroj. Tko kod Suttnera kupi uru, siguran je da posjeduje najbolji stroj, i prišteđuje sebi time i srdžbu i popravke. Divotcjenik firme Suttner sadržaje još velik izbor i svake druge zlatnine i srebrnine i drugih sličnih potrepština.

Čeka reda.

— Tako neobrijani hoćete ići pred gospodina ministra?

— Dragi gospodine tajniče, ja sam se obrijao, ali čekajući dok dođem na red opet mi je narasla brada.

Strpljivost.

U čekaonici drugog razreda sjedi u jednom kutu sama za se jedna dama. Neki gospodin iz želje za poznanjem priđe i nagovori je.

— Milostiva čeka sigurno suruga, zar ne?

— Da, imate pravo, već dvadeset godina, ali on ne dolazi.

Pitanje.

— Zašto je na svijetu uvijek više žena nego li muškaraca?

— Jer korov bolje uspijeva.

Dobar izgovor.

Muš tiho tihano dođe iza ponoći tući, ali se žena probudi i upita ga:

— Koliko je sati?

— Baš je tuklo deset.

U to udari i zvono i objavi jedan rat.

— Ej, bekrijo, pa to je već jedan rat! vikne na nj žena.

— Ta, srčece moje, pa ne može rat ništicu tući.

U gostioni.

Gost: „Hej, konobaru, što je ovo: svinjetina ili teletina?”

Konobar: „A što ste naručili?”

Gost: „Svakako svinjetinu.“

Konobar: „Onda je svinjetina!”

Uviđavan.

Među namo govoreći — nerazumljivo? Nakon tolikoga pijančevanja, bančenja, utajivanja itd. ne samo da Ti nisi reduciran, nego si još unapređen — kakvu Ti to uprav vražju sreću imaš?

— Ne, ne prijatelju! nikakova to nije sreća nego — uviđavnost — ja sam jednostavno prešao u radikalsku stranku.

Iz školske torbe.

Učitelj: Ivica, ima li Hrvatska još bana?

Ivica: Ima.

Učitelj: Tako? A gdje je?

Ivica: Na Jelačićevom trgu u Zagrebu!

Veseli ljudi.

Ujak: Pa već se vraćaš s jašenja? No pa kakav dojam su učinili ovdašnji ljudi na tebe?

Nećak: Jako dobar. To su sami veseli ljudi. Kud god sam došao svagdje su se smijali.

MILJENIK SVIJU

koji cijene dobro kućno sretstvo ostaje kroz 26 godina pravi Elsafluid i ostali Elsa-preparati. Zavalnice, što svakome stoje na ogled dokazuju to i u inozemstvu. *Josip Rinc Rohan u Schottwien* piše: „Djelovanje Elsafluida nadmašuje doista svako očekivanje. Meni i mojim znancima odlično služili su Elsafluid i Elsapilule kod glavobolje i zubobolje, probadanja, trganja, boli u križima, migrene i za stomak. Osobito kod slaba vida Elsafluid jača oči“. *Leon aron Freytagh — Loringhoven u Arensburg (Livonska)* pisao je ovo: „Držim za svoju dužnost spram svojih bližnjih da gdje samo mogu preporučim Elsafluid“. Poznata spisateljica *Paul Maria Lacroma* piše: „Moram te moram kazati, koliko mi je Elsafluid vanredno koristio protiv mojih neuralgičnih bolova u licu“. Svi izvrsni Elsa-preparati dobivaju se pravi kod apotekara Eugen V. Feller u Stubici Donjoj br. 84. Hrvatska.

Na ljetovanju.

Jedna gospođa slušajući dreku jednog svinjčeta, koje su klali:

— Bože dragi, kako je danas sve već nervozno!

Gđa Pušić kod liječnika.

„Tako sam bolesna gospodin doktor!

„Tja, sve što vam mogu prepisati, samo je mir, i to najveći mir!

„Ništa više?? Ta ja sam tako bolesna! Pogledajte barem kako mi izgleda jezik!

„Vidite, baš vaš jezik treba mnogo mira!“

Hoće da se osigura.

— kuda se tako žuriš, susjede?

— Mani brate! Pobjegla mi žena . . .

— Pa ni prva ni zadnja žena, što je od muža pobjegla. Čemu trčiš za njom! Već će se ona pokajati i povratiti sama. Nemaj brige!

— Eto upravo za to i trčim, jer se bojim da se pokaje i povrati. Znaš, uzela je sa sobom ključ kućnih vrata, a ja hitim k bravaru da mi, dok je još vrijeme, izmijeni čitavu bravu.

Seljak pred sudom.

Jedan seljak iz južnih krajeva bijaše ubio jednog čovjeka pa ga odvedu na sud, i počne ga sudija

ispitivati, a u desnoj ruci držaše pero i pred sobom imadaše zapisnik, pa mu na poslijetku progovori:

„Bre, kaži pravo, pa ti ne ćemo ništa“.

Onda ovaj čovjek odgovori, sliježući ramenima: „Te, ka jesam tek zapiši da nijesam“.

Dobit će nova kišobran.

U tramvaju sjedili muž i žena. Uniđe neki čovjek te u onoj stisci prebije ženin kišobran. Žena se nije ništa ljutila, dapače se i smijala. Na to reče onaj čovjek mužu: Vaša je gospođa pravi anđeo! Dok bi se druga ljutila i psovala, a ona se još smije!“

A muž mu odgovori: „Ona zna i zašto se veseli! Sada ću joj morati kupiti novi kišobran!“

Moglo bi biti.

Sudac: Optuženiče, Vi ste rekli da je tužiteljica zmaj, stara vještica i guska.

Optuženik: To bi sve moglo biti ali ja to rekao nisam.

Nedužan.

„Zar ne, tata, da se ne smije nikoga kazniti za ono, što nije uopće ni učinio?“

„Naravski sinko!

„Eto vidiš, a mene je učitelj kaznio što — nisam napisao za daću“.

Bogatstva se domoći htjeli bi svi ali u pravom vremenu i na pravom mjestu štediti zna malo tko. Kriva štednja, koja je zapravo rasipavanje novca jest kupovanje loše robe, naročito ako se radi o robi, koja se danomice upotrebljava i mora da se često pere. Našim čitateljima, koji trebaju tkanine, šifona, gotovog rublja, odijela, pletenina i t. d. preporučamo, da se s pouzdanjem obrate na najstariju trgovačku kuću najboljeg glasa, tvrtku R. MIKLAUC, Ljubljana br. 93., gdje mogu dobiti u svakoj željenoj kvaliteti i cijeni gotovog rublja i odijela i isto tako po mjeri izrađenog u vlastitim radionicama.

Vidljiva i nevidljiva pomrčina.

„Jeste li vidjeli kada, gospođice, pomrčinu sunca?“

„Vidljivu jesam vidjela, ali nevidljivu nijesam.“

Moć navike

„Kako ti je Verice?“ pitaju mladu ženu, što se tek nedavno udala.

„Ne pitaj molim te muž mi nitav dan drijema.“

„Tko ti je kriv, što si se udala za državnog činovnika!“

Riba i vol.

Dva gosta večeraju u gostionici. Jedan jede ribu i zove konobara. „Još pol litre vina! Hoće riba da pliva!“

Onaj drugi je jeo govedske šnicle, pak zovne i on: „I meni još pol litre! Hoće vol da pije!“

Filozof

„Zašto se ne ženite?“

„Čekam! Imamo već kola bez konja, barut bez dima i telefon bez žica, pak možda još dočekam i miraz bez žene.“

Recept

Došla baba Mara doktoru i tuži se: „Moj muž po cijele noći govori i viče u snu. Ima li kakav lijek za to?“

„Ima, ima. Dopustite mu jednom, da i po danu govori.“

Iz škole

Učitelj: „Koja se ptica samo u noći javlja, a i onda ju je teško vidjeti?“

Perica: „Roda. Kod nas je bila već sedam puta, a ja ju još nisam vidio.“

Ne znam brojiti.

„Koliko ti je godina, mali?“, pita vremešna dama nakog dječarca na Zrinjevcu.

„Četiri!“

„A, što misliš, koliko li je meni?“

„Ne znam, jer znam samo do nedeset brojiti.“

Pitanje

„Znate li razliku između fotografija i grma koprive?“

„Ne!“

„Sjednite na jedno i drugo, pak ćete vidjeti.“

VI IZGLEDATE STARI

kad od slabe njege Vaše lice bude uvelo, naborano i nečisto, kad Vam ostane samo malo tanke kose i kad Vam crni gadni zubi nagrđuju usta. Ispravnom njegom puti, ustiju, kose bude čovjek zdraviji i svježiji. Za pravnu njegu tijela preporučamo: Fellerove divne Elsa sapune za ljepotu u formi flaše, Elsa pomadu za lice i zaštitu kože, Elsa pomadu za porast i jačanje kose, Elsa ljiljanovo mlijeko tekuće, antiseptičnu Elsa vodu za usta, jaku Elsa kolonjsku vodicu, fini Elsa-šumski miomiris za sobe i prije svega drugoga: odavna prokušani Elsa-Fluid. Elsa srećstva za kurje oči donose Vam mir i oslobađaju Vas muke i bolova, pa će i Vama omiliti svi Elsa-preparati, ako ih naručite prave od apotekara Eugen V. Feller u Stubici Donjoj br. 84. Hrvatska.

Sajmovi (vašari) u Vojvodini.*)

A.

Ada (Bačka) 19. marta, 15. juna i 25. okt. prid. dat. u ned. i poned.
 Alibunar (Banat) 15—17. marta, 15—17. juna, 24—28. aug. i 16—18. okt.
 Apatin (Bačka) 7—8. maja i 7—8. okt. ako su označeni dani osim ned. i poned., biva prid. označeni dan u ned., i poned. sajam.

B.

Bač (Bačka) 10. marta, 21. maja, 8. sept. i 26. okt. slid. poned.
 Bajmak (Bačka) 25. maja, 24. aug., 11. nov. ako označeni dani osim ned. na drugi dan padaju prid označ. dan. u ned. biva sajam.
 Bavanište 20. jan. i 24. septembra.
 Belacrkva (Banat) 5. do 7. marta, 20. do 23. juna i 15. do 18. okt.
 Beli Manastir (Baranja) 10. jan., 10. aprila, 30. jun., 15. okt. prid datum u poned.
 Beodra (Banat) 6. maja, 8. sept., 1. nov. ako datum ne pada u ned. onda prija dat. u ned. biva sajam.
 Bezdan (Bačka) 15. marta, 16. jula, 29. sept., 19. nov. prid označ. dane u poned. ako dat. u ned. pada, onda u slid. poned., ako pak dat. na poned. pada taj dan biva sajam.
 Bizovac 19. marta i 20. septembra.
 Boka (Banat) 15. sept. ako u ned. biva — na datum — inače prid dat. u ned.

Branjin-Vrh (Baranja) 2. feb., 8. jun. 5. aug., 15. nov., u poned. onih ned. kada označ. dani padaju.
 Budisava (Bačka) Iza 1. apr. u poned. i utorak.

C.

Crepaja 6. aprila i 10. septembra.
 Crno Brdo (Feketić) drugog poned. maja, 10. august. i posl. poned. oktobra.
 Crvenka 13. maja, 19. august.

Č.

Čantavir (Bačka) u poned. prid 1. maja i 24. sept.
 Čenej (Banat) 24. maja, 21. aug., 21. okt. ako datum u posleni dan pada, prid njim u ned.
 Čoka (Banat) na ime Isusovo; na mladi Uskr; na dan Sv. Trojstva i 29. sept.
 Čurug (Bačka) 4. marta, 1. juna i 6. okt. prid dat. u ned. i poned.

D.

Darda (Baranja) 27. marta, maj. prosni dana; ned. Bartholomeja i Svi Sveti uvik u pon.
 Debeljača (Banat) 19. marta i 1. sept.
 Deliblato (Banat) 1. apr. i 8. sept.
 Despot Sv. Ivan. 21. mart., 11. juna i 24. okt.
 Dobrica (Banat) 2. do 5. maja, 23. do 25. sept.
 Dolovo (Banat) 21. marta i 21. okt.

*) Ako bi koji dan bio krivo zabilježen, ili ako je gdje uveden novi sajam, molimo da nam se pošalje ispravak.

Draž 25. jan. 25. apr. 26. august.
i 2. novembra.

Duboševica 1. marta, 25. maj i 29.
nov.

E.

Ečka (Banat) 21. maja i 26. okt.

F.

Feketić (Bačka) drugog ponediljka
maja, 10. aug. i posljednjeg pone-
diljka oktobra misesa.

Feldvarac (Bačko Gradište) 22.
marta, 7. juna, 21. aug. ako dat.
u poslen dan pada, prid dat. u
ned. biva.

Franzfeld (Banat) 1. marta i 6. aug.

Futog Stari (Bačka) 3. apr., 16. juna,
17. aug., 6. nov. ako dat. nepada
u ned, ili u poned. u prijašnju
ned. ili poned. biva sajan.

G.

Gedre (Baranja) 19. marta, 22. jula,
21. septembra, posli dat. u po-
ned. i 5. nov. prid dat. u poned.

Gložan 25—27. maja, 15—17. okt.

H.

Hajdučica (Banat) 25. aug.

Horgoš (Bačka) u poned. druge
ned. febr. druge ned. juna i treće
ned. nov.

I.

Idvor (Banat) 3. maja i 2. sept.

J.

Jankovac (Bačka) 17. apr., 26. juna,
2. nov., ako dat. nepada na ned.
uvik slidećeg poned. biva sajam.

Jarkovac (Banat) 3. apr. 22. juna,
25. okt.

Jasenovo (Banat) 21. maja i 11. okt.

K.

Karlsdorf (Banat) 19. marta, 10.
jun., 20. sept. i 7. nov.

Konak (Banat) 19. marta i 20. sept.
Kanjža Stara (Bačka) 25. maja, 1.
sept., ako dat. nepada u nedilju
ili u poned., onda prid datum u
ned. i ponediljak biva sajam.

Kanjža Turska (Banat) 29. apr., 1.
aug. i 1. nov., ako dat. nepada
u ned. prid dat. u nedilju biva
sajam.

Kneževi Vinogradi (Baranja) 24.
jan., 4. maja, 15. august. i 25. nov.

Kovačica (Banat) 1. apr., 10. okt.

Kovin (Banat) 7. maja i 7. nov.

Kczar Racki (Baranja) 13. marta.
1. maja, 26. juna, 16. okt.

Krnaja (Bačka) 12. maja, 6. okt.
ako datum u ned. ili poned. pada
istih dana; inače prid datum u
nedilju biva sajam.

Kucura (Bačka) 15. jun. i 3. okt.

Kudžić 1. aprila.
Kula (Bačka) 29. apr., 24. juna. 6.
aug., 15. okt., prid dat., ako dat.
na taku nedilju pada, koji je dan
i inače svetec, sli. dana biva
sajam.

L.

Laška (Baranja) 4. nedilje aprila,
ponediljkom i 1. ponediljka okt.
Lug 24. aprila i 4. oktobra.

M.

Magoč (Baranja) 14. febr. 18. apr.,
3. juna, 7. okt., tih nedilja u
poned., ako dan na svetac pada,
slid. poslenog dana biva sajam.

Maiš (Baranja) 20. jan., 1. maja,
29. aug. i 10. okt.

Mali Idoš 20. maja i 26. august.

Martonoš (Bačka) 8. juna i Ime
Marija slideći ponediljak; 7. nov.,
juna i nov. sajmovi ako datum
ne pada na nedilju ili poned.
uvik prijašnji poned. bivaju saj-
movi.

Melenci (Banat) Grčko-istoč. Du-
hova prvi dan: 27. aug., 7. nov.

Ako datum nepada u ned. prijašnje nedilje u ned. biva sajam. Miletić-Lemeši (Bačka) 7. maja, 20. okt., ako datum na nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam, ako na poslen dan pada, prid. dat. u nedilju i poned. biva sajam.

Mol (Bačka) 30. maj., 30. sept. Ako datum prid svetac ili prid nedilju pada; prijašnje nedilje u nedilju biva.

Mokrin (Banat) 14. febr., 21. maja i 20. uug.

Moravica Stara (Bačka) nedilje sv. Josipa u poned.; jula poslid. nedilje u ponediljak; prvog ponediljka u nov.

N.

Novi-Sad (Bačka) 20. mart., 19. maja, 10. aug. i 29. okt.

O.

Odžaci (Bačka) 19. apr. 28. sept, ako dat. na ned. ili poned. pada, isti dan biva sajam; ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.

Omoljica 18—19. aug.

Orlovat 17. marta i 11. nov.

P.

Pačir (Bačka) 18. sept.

Palanka Nova (Bačka) prvog ponediljka maja i okt.

Pančevo (Banat) 22 apr., 9. jula, 18. sept. na datum padajući, il slideći četvrtak se počima i 4 dana traje sajam.

Petrovac (Bačka) 11. marta, 13. maja 26. avg., 11. nov. Ako dat. nepada na ned. i na poned., slid. ned. i poned. biva.

Petrovo-Selo (Bačka) 8. maja, 30. avg., 7. nov., prid dat., u ponediljak.

Plavna 2. maja, i 2. oktobra.

Pivnica (Bačka) 17. apr., 1. jula, 23. okt. Ako datum na ned. il ponediljak pada, slideća 2 dana, ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam. Priglevica-St. Ivan (Bačka) u poned. posl. 24. juna.

Popovac 8. marta, 1. jula, 9. dec. iza datuma u ponediljak.

R.

Ruski Krstur 10. juna i 21. oktobra.

S.

Sarča (Banat) 15. mart., 15. sept. Ako datum nepada na ned. onda prid datum u ned.

Samoš (Banat) 13. maja i 1. okt. Sečanj (Banat) 17. apr., 12 jun. i 16. okt.

Sekić u ned. prije 17. juna, u ned. prije 27. novembra.

Selo-Ziči (Banat) 4. apr., 16. okt. Senta (Bačka) 26. mart., 22. jun., 17. aug. i 19. nov. uvik prid dat. u nedilju i poned.

Sivac (Bačka) 3. apr., 10. juna, 25. sept. Ako datum na nedilju ili poned. pada, istog dana, inače u prijašnju ned. i pon. biva sajam.

Sombor (Bačka) po nov. kal. na Blagovist, po star. kal. na Spasov, po star. kal. na Veliku Gospu, na 25. nov. Ako ovi sveci osim nedilje na koji drugi dan padaju, onda prid isti datum u nedilju i poned. bivaju sajmovi. Ako datum u nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam.

Srbobran-Sentomaš (Bačka) 12. mart. 28. jula, 20. sept.

Srpski-Krstur (Bačka) 18. sept., 15. febr.

Srpski-Itebej (Banat) 17. apr. i 16. okt.

Srpska-Neuzina (Banat) 12. jan.

Sveli-Đurađ (Banat) 15. apr., 30. sept. 20. juna.

Stara-Beba (Banat) 8. marta, 8. juna, 8 sept. Ako datum nepada na nedilju onda je sajam prijašnje nedilje.

Stari-Bečej (Bačka) 8. apr., 5. jula, 17. okt. uvijek prid datum u nedilju.

Stari-Futog (Bačka) 31. marta, 16. juna, 18. aug. i 7. nov., ako dat. nepada na ned. ili poned. onda prid dat. u ned. i poned. biva vašar.

Stanišić (Bačka) u poned. prid 12. apr. i 4. okt.

Subotica o Matiji, 16. maja, 29. juna, uvijek na dat., 8. sept., 28. okt. po 3 dana. Ako dat. na ned. pada, istog dana se počima, ako na drugi dan pada, prid datum u nedilju počima se sajam. Nediljni opći veliki sajmovi svakog ponediljka i petka bivaju. Sridom, nediljom i subotom za telad, jaganjce biva sajam.

Suza 21. febr., 23. maja, 12. sept. i 12. dec.

T.

Temerin (Bačka) 25. febr., 5. maja, 4. sept., 22. nov. Ako datum ne pada na nedilju ili poned. u prijašnju nedilju biva sajam.

Tisafeldvar (Bačka) 24. marta, 8. juna, 29. aug., 11. okt. uvijek nediljom i poned. ako dat. na poslen dan pada, prijašnje ned. biva.

Titel (Bačka) 6. apr., 22. aug., 20. okt. tih nedilja poned. i utorkom u slučaju sveca slideći dan biva.

Tomaševči (Banat) u ponedilj. prija febr. kvatre i majske, prid Mandalinu; prija sept. i dec. kvatra.

Torža (Bačka) 11. junn, 2. okt.

Topola (Bačka) 18. i 19. aprila, 13. i 14. jula. 4. i 5. okt. prid datum u nedilju i ponediljak i 20. aug. na datum.

Tovariševo (Bačka) 2. febr. i 16. nov.

Turija 22. april., 13. aug i 25. okt. Turski Bečej (Banat) 25. marta, 17. aug., 3. okt. Ako dat. nepada u ned. u prijašnju nedilja biva sajam.

U.

Uljima 19. augusta.

Uzdin 4—5. maja, 21—22. nov.

V.

Vajslo (Baranja) o Grguru, o pohodu Gospe, o Franji (okt.), sv. Luci, tih. ned. ponediljkom.

Velika-Kikinda (Banat) 25. febr. 24. april, 24. juna, 20. sept. i 1. dec.

Veliki Bečkerek (Banat) 1. marta, 25. maja, 17. aug., 12. okt., 23. nov. prid datum u četvrtak, petak, subotu i nedilju biva sajam.

Veliki-Žam (Banat) U ned. prid. Đurđevo, u prvu ned. sept.

Vislo (Baranja) 1. apr., 13. jula i 26. okt.

Vranjevo 3. maja, 13. jula i 30. okt. prid datum u nedilju.

Vrbas-Novu (Bačka) 28. marta, 2. juna i 12. sept. prid datum ponediljkom.

Vršac (Banat) u ned. prid Marinje, po star. kal. na Glušnicu, u prvu ned. aug. po star. kal. u nedilju prid sv. Luku, to jest u poslednju nedilju okt. sajmovi se petkom počimaju, 4 dana traju.

Z.

Zmajevac 14. feb. 4. april. 6. jul. i 26. okt.

Ž.

Žabalj (Bačka) 15. apr., 20. juna, 29. sept. Ako na nedilju, il poned. pada, istog dana biva, ako na drugi dan pada u prijašnju ned. i ponediljak biva.

Žombolja (Banat) 19. mart., 29. juna, 8. sept., 11. nov. Ako nepada na ned. u prijašnju nedilju biva.

Važniji sajmovi u Hrvatskoj i Slavoniji.

- Aljmaš, 2. jula, 15. Aug. 8. sept. i ne ime Marije.
- Bjelovar, 17. aprila, 19. maja, 17. rujna i 20. oktobra. Ako je na koji ovaj sajamski dan svetkovina, onda se drži sajam slideći dan.
- Brod, 24. velj. 21. ožuj. drugi poned. po vel. noći i s blagom, 25. svib., na Križ. poned. s blagom 13. lipnja, 13. srp., 24. kolov., 14. rujna, 30. stud.
- Brod na Savi, na hr. Blagovist, na Trojst., 2. kol., 25. stud. Svaki put prije toga na 2 dana prije marvinski.
- Dalj, na hr. Đurđevo, na hr. Lučin.
- Daruvar, u hrist. bjelu nedj. 1. trav. u nedj., po hr. Špasovu, 27. lip., 26. srp., 11. kolov., u pon. po Maloj Gospi 30. list.
- Đakovo. 24. travnja na Đurđevo, 20. srpnja na Ilinje, 18. listopada na Lučinje, 20., 21. i 22. sičnja.
- Feričanci, 14. ožujka, 15. kolov., 26. listopada
- Garčin, požež. žup., 1. svibnja, na Duhove, 29. lipnja, 21. rujna.
- Garešnica, na Duhov utorak, 20. lip., 2. srp., 2. stud.
- Gorica Velika, 2. sičnja. u ponedjeljak po Sviećnici, utorak prije Josipa 1. svib. u pon. po Tielovu 21. srpnja, 10. kol u pon. pred malom Mašom, 21. rujna, 15. listopada, 5. studena i 14. prosinca.
- Gospić, 1. svib., 10. list.
- Gradiška Nova, 25 ožujka, na hr. Duhove, 20. kolovoza i 1. studenoga,
- Gradiška Stara, 29. rujna.
- Grubišno Polje, 19. ožujka, 5. svibnja, osmi dan po Špasovu, 4. listopada.
- Ilok 24. travn., 13. lip., 2. kol., 23. listopada. 25 studenoga.
- Indija, na gr. cara Kost., na hr. Malu Gospu, na hr. Poh. Gosp.
- Ivanić-grad, 12. ožujka, 24. trav., 15. svib., 30. lipnja, 12 srpnja, drugi dan po pravosl. Petrovu, 28. kolov., 20. rujna, 4. listopada i 21. prosinca.
- Ivanić-kloštar, dan po Tri kralja, dan po Svieć., dan po nar. B. D. M. dan po Vel. Gospi, po Maloj Gospi, dan po Začeću B. D. M. i 27. list.
- Karlovac, 8. svibnja, 15. lipnja, 25. srpnja, 29. rujna, 21. prosinca.
- Koprivnica, Stalni godišnji sajmovi drže 3. velj., 26. ož., 5. svib., 2. srp., 28. list., 7. pros.
- Kostajnica, 12. ožujka, 29. srp., 14. studen.
- Krapina, na Blaževo, na Josip dan po Florijanu, na Ladislava, u ned. po Škap., u pon. Zast. Kr., u pon. po Imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje.
- Križevci, 20. sieč. 3. velj. 21. ož. u pon. po cvitnici, 12. svib., utor. po Trojakih, 15. lip., 18. srp., 10. kol., 29. rujna, 18. list., 11. stud., u poned., prid Bož.
- Mitrovica, Srijem, na hr. 40. mučenika na hr. Cvitnicu, na hrist Špasovo, na hrst. Ilinje na hrist. Malu Gospu.
- Našice, 5. ož., 8. lip., 10. kol., 25. studena.
- Ogulin. Sva tri dana po duhov. ponediljku, 9., 10. i 11. rujna.
- Orahovica, 28. sič., 28. travanj, 15. rujna, 20. stud.
- Osijek, 20. sič., 24. trav., 20. srp., 18. listopada (svi veliki). Prije svakog 8 dana gl. marv. vašar.
- Pakrac na hr. Blagov., na hr. Igna-

- tiju, na hr. Duhove, na hr. Ilinje, na hr. Malu Gospu.
- Požega, na Ant. Op, na Cvit. na Duhov., na Tereziju, na Tom.
- Ruma, u hr. Čisti četvrtak, na hr. Petrovo, na hr. Miholje, na hr. Trifunovo.
- Samobor, 14. veljače, 19. ožuj., na Veliki petak, 22. svibnja, 28. srp. 10. kol., 21. pros.
- Sisak, u sriedu po Sviećnici u uto- rak po Cvjetnici, na Flor., dan po Zašt. K., 15. srpnja, na sv. Klaru, 16. rujna, 19. studenoga.
- Sveti Ivan Zelina, 26. ožuj. dan po Ivanju, 30. stud.
- Sveti Ivan Žabno, uvijek 1. ožuj. 14. trav., 16. svib., 6. srp., 22. stud.
- Šarengrad, na Spasovo i 29. lipnja.
- Valpovo, na Iv. K., na Zač. Gosp., na Mart.
- Varadin, na Matiju, na Petr., na Martinje.
- Varaždin, na Đur., na Ivanje, na Jakobovo, na Emerikovo, na ned. glušnicu.
- Vinkovci, 16. svib., 6. kol., 1. stud. Prija svakoga nekoliko dana marv. vašar.
- Virovitica, 6. sieč., 1. svib. 2. kol. 21. rujna. Svaki put. 6. dana prije marv. vašar.
- Vrpolje, 24. lipn., 20. kol., 11—13. velj.
- Vukovar, 1. svibnja, 24. lipnja, 15. stud. Skupa po nekoliko dana marvinski vašar.
- Zagreb u četvrtak prije Cviet. ne- djelje, dan po Marku na Marga- retinje, dan po Stjepanu kralju, na Simunje, dan po Začeće BDM. Od ovih je znameniti i margare- tinski, a najznamenitiji na Kra- ljevo.
- Zemun, Sriem, na sv. Matiju, 3. svib., 13. prosinca.

U Bosni i Hercegovini.

- Banjaluka, pred. pravosl. Duhove do subote.
- Bos. Kostajnica 20. do 22. ruj.
- Bos. Novi 10. do 12. srpnja.
- Bos. Gradiška 20. do 22. ruj.
- Bos. Šamac 29. lipnja.
- Derventa, 27. do 29. kolovoza.
- Fojnica, na Duh. kroz. tri dana.
- Gornji Vakuf 11. do 13. srpnja.
- Glamoč 11. i 20. rujna.
- Jajce 11. do 13. listopada.
- Mostar 22. do 24. trav., 16. do 18. kolovoza.
- Travnik 6. do 8. svibnja i na Nik.
- Trebimlja 8. rujna.
- Zvornik 2. do 6. kolovoza.
- Zenica 15. i 16. svibnja.
- Žepče 15. do 17. kolovoza.
- Županjac 11. srpnja, 27. kol. i 11. listopada.

PAŽNJA EKONOMI!

Preporučujem svoje stalno dobro snabdjeveno stovarište

kabanica i ćepadi (pokrovaca)

Najstarija i najveća radionica odnosno trgovina ove
 struke u cijeloj Vojvodini.

Velik izbor! Prvoklasni kvalitet! Jeftine cijene!

ANDRIJA ZÖDI

kabaničar i pokrovčar. Subotica, VI. Preradovićeveva 14.

Veco M. Vidaković i Sinovi

Trgovina rukotvorne i pomodne robe

kod „Svetog Josipa“ **Subotica** VI., Jelačićeva ul. 10.
Prikoputa od velike crkve. ○○○○ T e l e f o n b r o j 377.

○○○ Stalno imamo na skladištu: ○○○

najfinijih engleskih i čeških sukna za

muška i ženska odijela

Svile, svilenih marama, pliša, pliševih tepicha,

zefira, platna, šifona, i t. d.

Tačna posluga! Najjeftinije cijene!

STAKLANA

ADAM KORPONAČ I DRUG
 SUBOTICA, STROSSMAYEROVA ULICA 16.

Skladište stakla, ogle-
 dala, porculana i lampi

Velik izbor svetih slika

Uramljuje slike po najjeftinijoj cijeni.

BUNJEVCI!

KATOLICI!

Nabavljate svoje potrebštine u jedinoj vašoj knjižari

A. MAMUŽIĆ

Subotica, pod gradskom kućom

Ima na skladištu: s v e
školske knjige, razne
molitvenike, svakovrstne
poučne i zabavne knjige,
svakojakog papira i
p i s a ć e g pribora te
trgovačkih knjiga.

CIJENE JEFTINE!

CIJENE JEFTINE!

Veletrgovina špecerajske kolonijalne i mješovite robe

RIEGERA I PIUKOVIĆA

TELEFON BROJ 6. **SUBOTICA**, SOMBORSKI PUT.

Preporučuje svoje bogato
skladište gornje robe, svim
trgovcima kao i građanima,
na malo i veliko.

CIJENE POVOLJNE.

OTPREMA BRZA I TAČNA.

Svuda prođi, pa kod mene dođi,
Da se čudiš, kako ja jeftino nudim:

**petrolin,
sol,
kafu,
šećer,
pirinč,
sodu,
sapun,
sirćet**

i svu ostalu uvijek svježu kolonijalnu
robu, po najjeftinijoj dnevnoj cijeni.

Dodi pa se uvjeri!

Ud. Šime Stantić

špecerajska trgovina

Subotica, III. Beogradski put 20.

Ivan Mamužić

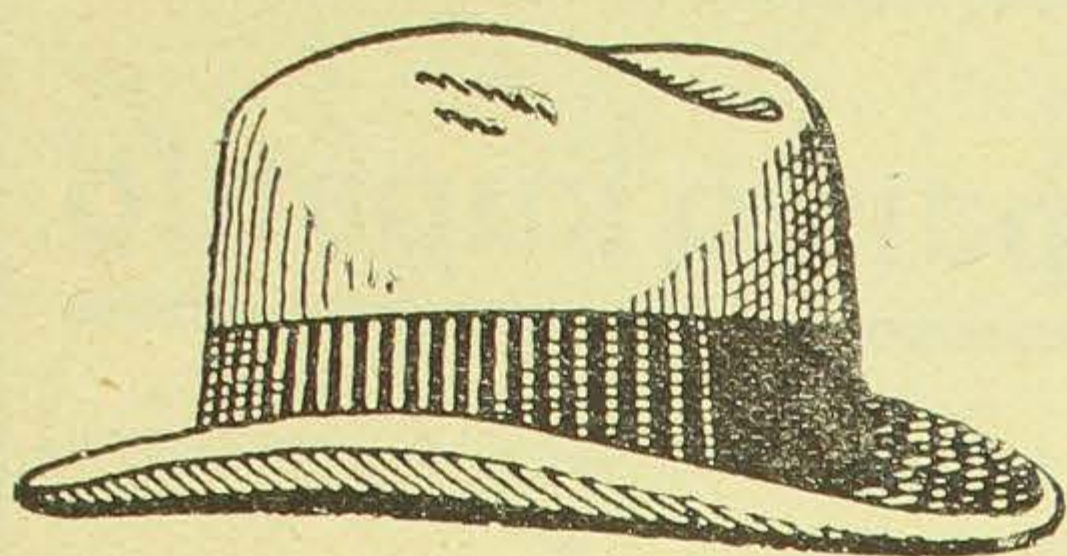
trgovina kreča, ce-
menta, peraja, farbe
drvenog uglja, drve-
nih vila i lopata,
klumpa itd. — —

Preporučuje cijenjenom
općinstvu svoju
dobru i prvoklasnu
robu.

Najbolji kreč!

Najjeftinije cijene!

Hinko Weis

Veliko skladište specijalnih kapa
i šešira.

„BORSALINO“

šeširi stalno na skladištu.

Subotica, Jelačićeva ul. 5. (Kod male kapele)

Kolar i Gabrić

Drogerija „Nada“ Subotica

Najbolji puderi, mast za lice,
crem za ruke i sva ostala sredstva
za njegovanje tila mogu se
dobiti u

Drogeriji „NADA“

Kolar i Gabrić Subotica
prikoputa od varoške kuće.

**Ovo je prva
bunjevačka drogerija
u Subotici.**

Pokušajte samo jedamput nešto
kupiti.

Florijan Varga

tikač i štriker

**SUBOTICA, Trumbićeva ul. 3.
(kod gimnazije)**

Dajem naznanje cij. općinstvu,
da primam presti pranu vunu
tanko ili debelo;

**prusluke, kapute, muške
čarape, štrikane cipele
(š u š e) prominjivam za
vunu;**

**ponjavice tkam u jednoj
širini; isto tkam i konjske
pokrovce.**

K V A S!

NASLJEDNIK

K V A S!

M. KRAUSA FANI KOLB

SUBOTICA, ZRINJSKI TRG 2.

TELEFON 147.

Preporučuje prvoklasni prima
Bečki, Adler, Savsko-Ma-
rofski, Makso Majerski i
Fischlov

kvas

po tvorničkoj
cijeni.

Većim kupcima
će tvornica po-
voljnije lifrovati.

Prvo subotičko parno kupatilo

Danila Fekete

Subotica, Pašićeva ulica 12.

Kadne, parne, zajedničke, lje-
kovite, hladne i blatne kupke.

Električne kupke protiv reume i trganja

Danilo Fekete

Pomodna trgovina. Subotica,

::: Karađorđev trg. :::

Po najjeftinijoj cijeni

Štofovi, svile, zefiri, tepihi,

::: platna i tako dalje. :::

Tačna posluga!

Snižene cijene!

STIPAN MIHALJ STOLAR SUBOTICA

IV., Zlatarićeva ulica broj 22. — Prikoputa od kuće Mate Dulić činovn.

Izradba izvrsna!

Cijene jeftine!

Pravi svakovrsno pokućstvo: ormare, do-
labe, krevete, štelaze, astale, stolice
te roljke za košulje. — Nadalje
pendžere, vrata, podove i druge u
stolarsku struku spadajuće poslove.

SVOJ SVOME!

SVOJ SVOME!

ĐENO BUDANOVIĆ

MJEŠOVITA TRGOVINA.

BAJMAK, ZA CRKVOM.

IMA NA SKLADIŠTU ŠPE-
CERAJSKE, STAKLARSKE
I RIVARSKE ROBE.

CIJENE UMJERENE

POSUGA TAČNA

KALMAN PRČIĆ

OBUĆAR. — SUBOTICA, V., GAJEVA 52.

PRIMA NARUDŽBE

CIPELA I ČIZAMA

PO NAJJEFTINIJOJ CIJENI.

OVO SU TVOJI PRIJATELJI!

EVO POGLEDAJ!

bočicu, ona sadrži kroz 26 g. prokušani i obljubljeni „FELLEROV ELSA-FLUID“ koji pouzdano utiče na boli, jača tijelo. Najveće je vrijednosti kao:

Kosmetikum vrlo snage i ljepote.

Kao mazilo svagdje kod trljanja.

Za udove poslije malaksavosti i umornosti krepiti i jača.

Kao sredstvo za usta vole ga radi dobro djelovanja na desni i zube.

Za grlo osobito u hladne vlažne dane za grglanje. Nekoliko kapljica u vodi imaju odlično dejstvo.

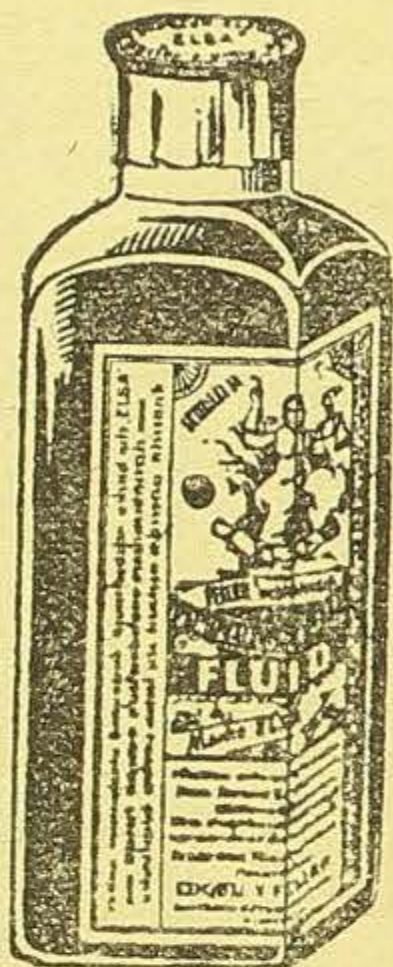
Za njegu kože uklanja različitu nečistoću, vrlo osvježuje i oživljuje.

Za njegu glave jača i čisti glavu, preči tvorbu peruti i t. d.

Zimi štiti protiv svih loših posljedica vlage i studeni.

Ljeti kao dodatak vodi za umivanje i kupanje, zatire znoj i desintificira.

U 1000 prilika pokazuje se koristan te ne smije faliti ni u jednoj kući.

Nekoliko kapi djeluje daleko bolje i jače nego francuska vinovica.

U svakoj familiji ima za nj mnogo korisne upotrebe.

Mnogostruka upotrebljivost pravoga Fellerovog Elsa-Fluida dovoljno je poznata, a

Što svi hvale, mora da je dobro!

Uz poštansku narudžbu, stoji sada zajedno sa pakovanjem i poštarinom:

1 paket sa 6 dvostr. ili 2 spec. boce	62 D.
2 paketa „ 6 „ i 2 „ „	96 „
3 „ „ 12 „ i 2 „ „	130 „
4 „ „ 12 „ i 4 „ „	170 „
5 „ „ 18 „ i 4 „ „	205 „
6 „ „ 18 „ i 6 „ „	240 „

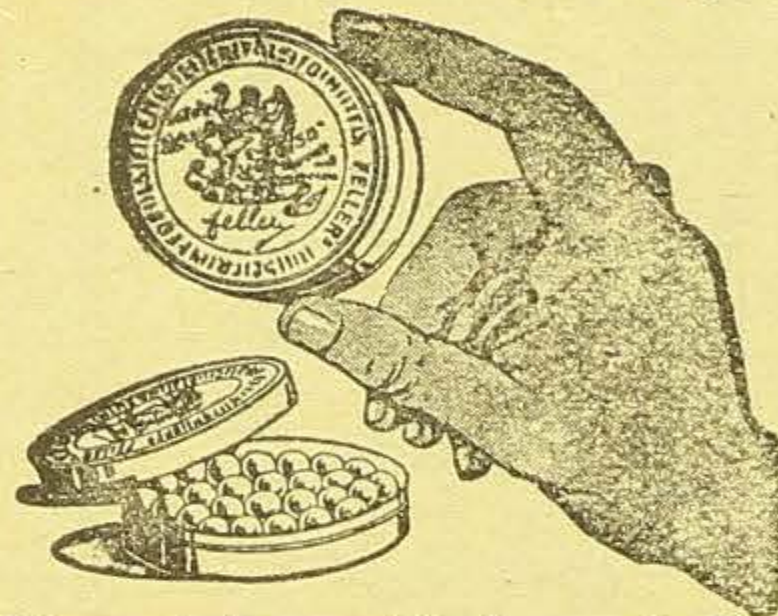
Tko želi probu, neka pošalje 30 D. za 3 dvostr. ili 1 spec. bocu, jer su ove pošiljke 8—10 D. skuplje pouzećem!

Elsa-šećerići protiv glista za djecu i odrasle, 1 kesica sa 10 šeć. 11 Din. Sjeme protiv glista slatko od 11 Din. na više.

Elsa-Mentolni klinčić za najkraće vrijeme pomaže kod glavobolje, migrene, uboda insekata. 1 kom. 10 D. (Bol ublažujuće tablete 19·80 D. Hega pastile proti glavobolje 19·80 D. papir (artija) od gorušice 3 Din.)

„**ELSA-PILULE**“ blago tjerajuće sredstvo, sigurna dejstva, jača sto-

mak, a ne draži crijevo i postizava brzo i lagano čišćenje.

1 svitak sa 6 kutija
Din. 10. Pakovanje
i poštarina posebno.

Otvarajuće pastile Sagrada Barber D. 15·40.
Otvarajuća želučana so D. 5·50, čaj za čišćenje krvi Din. 6·60, ricinovo ulje D. 5.
Prašak za probavu (varenje) Din. 8·80.

Zdrava krv i jaki živci

čine suvišnim skupa putovanja u kupke.

Elsa-ribje ulje pravo, ugodna teka! Jača svakoga, osobito slabe žene i djecu! Blijede djevojke budu sveže i rumene. Slaba djeca i osjetljive žene rado ga piju. Uzrokuje brzo porast u težini i daje zdrav izgled. 1 velika boca 22 Din. Pakovanje i poštarina posebno.

Elsa-kina-željezno vino za malokrvna i blijedobolna slaba lica, potrebna oporavka. 1 boca D. 16·50.

(Nastavak na narednoj strani).

Elsa-švedske kapi (liker za stomak) pospješuju probavu (varenje), jačaju apetit. 1 boca Din. 13'20.

Elsa-zagorski sok protiv kašlja i boli u prsima. 1 boca Din. 13'20. Pakovanje i poštarina posebno.

Željezni liker (Hegaferrin), želj. albuminal D 19'80, Blaudove tektolite (krvotvorne pilule) D 19'80, Medicinalni konjak od 20 D na više, kitajski čaj od 3 Din, esencija za rum po Din. 5'30 i Din. 19'80.

Balzam (životna esencija) D 5. Schoferov balzam D 8'80, kapi od grčeva (od kolere)

Dinara 11., različite kapi kao Hofmanove, melisove, cimelove po D. 5'30 i D. 19'80.

Krečno-željezni sirup Dinara 13'20, čaj za prsa i kašalj Dinara 6'60, prah za kašalj (fijakerski prah) Din. 6'60, Hega šećerići protiv kašlja Dinara 8'80.

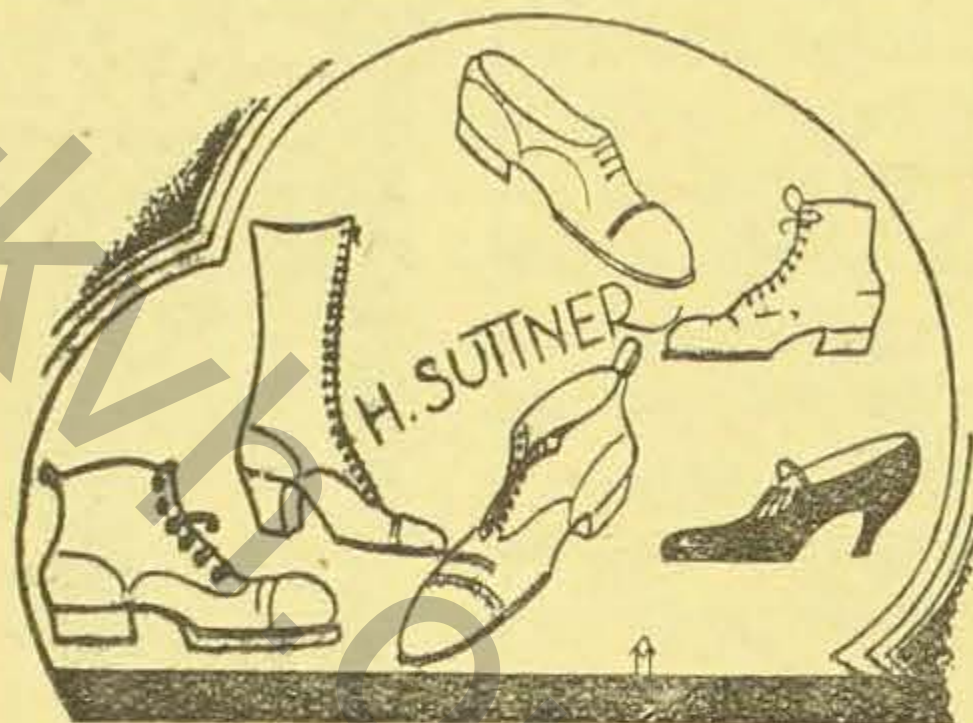
CIJENE navedene su ovdje one, koje bijahu u valjanosti, dok se štampao ovaj kalendar.

NA PITANJA slijedi smjesta pismeni odgovor, ako se za poštarinu priloži 1—2 Dinara.

PAKOVANJE I POŠTARINA: Samo kod Elsafluida imaju se cijene razumjeti već zajedno s pakovanjem i poštarinom, dakle bez daljnih troškova. Za sve ostale preparate računa se još posebno pakovanje i poštarina ali što jeftinije. Da se ovi troškovi iskoriste preporuča se naručiti što više na jedanput ili zajedno sa nekoliko susjeda i znanaca.

Adresa za narudžbe:

EUGEN V. FELLER, ljekarnik u Stubici Donjoj broj 84. (Hrvatska).

Dobra obuća je Suttnerova obuća!

Nenatkriljive u trajnosti i pristalnoj formi jesu cipele za gospodu od jake, fine kože! Elegantne i moderne su cipele za gospođe i djevojke! Dobre i udobne su polucipele i sandale! Bogat izbor košulja, hosentregera, športskih kapa nuđa Vam ilustrovani cijenik, u kojem ćete naći i različita jedala, škare (makaze), peroreza (nožića), cigaretne i duhanske doze, talira i drugih da ova za krstitke, i opće sve, što možete trebati za sebe ili za poklone. A i pravi Elsa-sapuni ljekarnika E. V. Felleru u Stubici kao Elsa-ljiljano-mliječni sapun, Elsa-glicerinski sapun, Elsa-boraksov sapun, Elsa-kalranov sapun, Elsa sapun za brijanje mogu se dometnuti radi udobnosti mušterija. — Zahtevajte divot katalog, za kojega treba samo da pripošaljete 2 dinara u ime poštarine: Svetskoj otpremnoj tvrtci

H. SUTTNER, Ljubljana broj 311. Slovenija.

Zašto hoćeš da imadeš pege u licu Kad ih se lako možeš da rešiš?

Moraš li biti ćelave glave?

Ima tome pomoći!

Čitaj sledeće!

Fellerova Elsa-pomada za lice

neuporedivo sredstvo, da se lice i ruke učine meke i gipke. Sujedice, jetrene i sunčane pege od nje nestaju, za kratko vreme. Što više bore i nabori glade se uz redovitu masažu s kavkaskom Elsa-pomadom za lice i zaštitu kože. Tko se njome služi kroz dulje vremena dobiva kožu čistu kao sneg, otpornu

protiv vetra i zime, i ima put nežnu poput dečje puti. 1 lončić Din. 11. Pakovanje i poštarina posebno. 2 lončića za probu stoje zajedno sa pakovanjem i poštar. D. 36, ali samo ako se novac šalje unapred — jer pouzecom je poštarina Din. 10 više.

Elsa-ljiljanovo mleko tekuće idealan preparat, daje puti mladenačku s vežinu i zdrav izgled. 1 boca 13 Din. 20. Pakovanje i poštarina posebno,

KOMU KOSA ZADAJE BRIGU

naći će pomoći kod

Elsa-pomade za kosu (Tannochna-pomada

za porast kose) blagotvorna delovanja na glavu i vlasi, preči ispadanje kose, preranu sedi-

nu, daje vlasima plemenit sjaj, čini krhku kosu mekom i gipkom, te se od nje lako daju sačešljati lepe frizure i pospješuje porast kose. 1 lončić D. 11. Pakovanje i poštarina posebno. 2 lončića za probu stoje zajedno sa pakovanjem i poštarinom D. 36, ali samo ako se novac šalje unapred — jer uz pouzecom poštarina dodje viša za 10 Dinara.

Elsa-žesta za kosu jača kožu na glavi, odstranjuje perut i preči tvorbu peruti, čisti masnu kosu i čini, da prestane ispadanje. 1 boca 27 Din 50. Pakovanje i poštarina posebno,

Sapuni za lepotu elegantne gospodje kojima prati se pravi užitek; dobri, blagi, čisti, fini, bogato se pene, diskretna mirisa i posvema neškodljivi su

ELSA-SAPUNI U FORMI FLAŠE i to:

Elsa sapun od ljiljanova mleka najfiniji cvetni sapun, od kojega s vaka koža bude meka i nežna. Komad 8 Din. Pakovanje i poštarina posebno.

Elsa-glicerinski sapun njegovo blagotvorno dejstvo opaža se da pače i na rukama, koje su mnogo patile od rada i studeni. Komad 7 Din. 50. Pakovanje i pošta posebno.

Elsa-boraksov sapun osobito ga voli svatko, tko želi, da ukloni fatalne sunčane pege, bubuljice, lišajevne na koži. Komad 7 Din 25. Pakovanje i poštarina posebno.

Elsa-katranov sapun osobito prikladan za desinf. ruku i čitava tela: **Za glavicu vašega detenca** jednako blagotvoran za vašu sopstvenu kosu. Komad 6 Din. Pakovanje i poštarina posebno.

(Nastavak na slijedećoj strani).

Elsa-sapun za brijanje vrlo štedljivo u uporabi daje veliku pjenu i toliko umekša bradu, da samo brijanje ne može nikome biti teško. Komad 7 Din. 25. Pakovanje i poštarina posebno. Ako želite Elsa-sapune u formi fla-

še za pokus, izvolite poslati unapred 52 Din. za svih 5 komada, već zajedno sa pakovanjem i poštarinom. (Uz pouzeće dođe za 10 Din. skuplje.)

Hega-Puder Dra. Klugera odabrani puder iskusne poznavateljice!

Daje koži baršunasti izgled. Kutija 27 Din. 50 Pakovanje i poštarinu posebno.

Elsa-toaletne pastile za umivanje odlični dodatak vodi za pranje i za kupelji i za usta. 1 kutija Din. 10. Pakovanje i poštarina posebno.

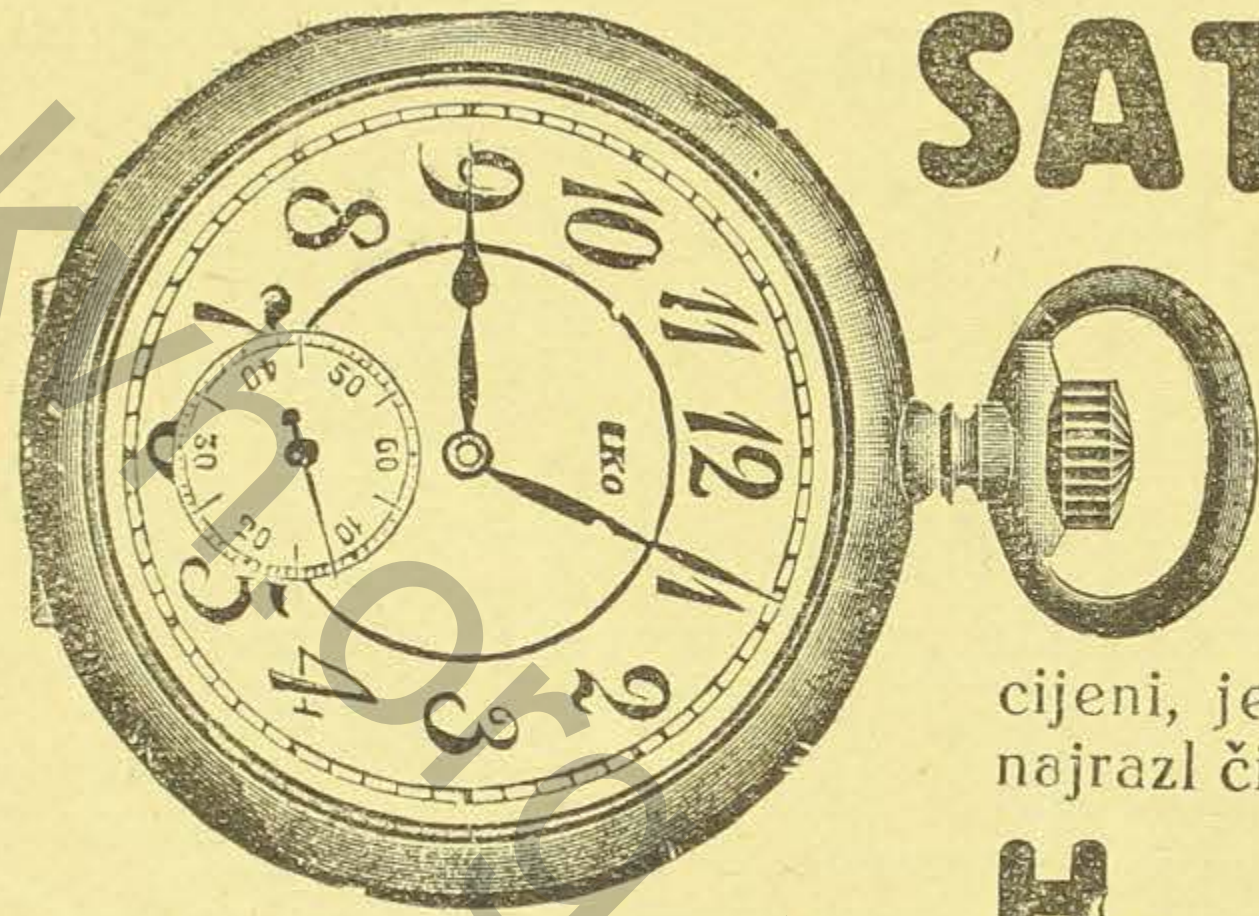
CENE: navedene su ovdje one, koji bijahu u valjanosti, dok se štampao ovaj kalendar.

NA PITANJA: sledi smesta pismen odgovor, ako se za poštarinu priloži 1—2 Din.

PAKOVANJE I POŠTARINA: gde ovde nije izrekom naznačeno „zajedno s pakovanjem i poštarinom“, tamo se pakovanje i poštarina računaju posebno, ali što jeftinije. Da se ovi troškovi iskoriste, preporuča se naručiti što više na jedanput ili zajedno sa nekoliko suseda i znanaca.

Adrese za narudžbe:

EUGEN IV. FELLER, Ijekarnik u Stubici Donjoj broj 84. (Hrvatska).

SAT

je stvar povjerenja, jer kod kupovanja nikada ne možete znati, za koliko će se povisiti cijena od doskora potrebnih popravaka. Od ponovnih izdataka osiguravate se samo, ako imate garanciju za potpunu vrsnoću stroja. Tvrtka SUTTNER kao jugoslavensko skladište švajcarske fabrike satova nuđa Vam vazda veliki izbor samo prvorazrednih ura u svim cijenama! Svima prednjači marka „IKO“ i švajcarska fabrika jamči Vam za vrsnoću stroja! Zahtjevajte bogato ilustrovan cijenik, u kojem ćete naći satove za gospodu i gospođe od zlata i srebra, nikla i ocjeli u svakoj cijeni, jednako ure za narukvice, ure budilice, nadalje lančiće, privješke i najrazl. čitiji nakit. Pošaljite za taj cijenik samo 2 D.: Otpremnoj kući satova

H. SUTTNER, Ljubljana broj 311. Slovenija.

DOBRA MISAO

leži u trgovačkom principu tvrdke H. SUTTNER! Dok njekeji trgovci kod tobožnjih niskih cijena manje vrijednu robu ponudjaju, razašilja tvrtka H. Suttner samo solidnu robu, umjerene cijene, sa principom:

MANI SE SLABE ROBE!

Stalno naručujući krug mušterija kao i nebrojni zahvalni listovi dokazivaju, da mušterije raspoznavaju dobro od loše robe i tvrtku H. SUTTNER svagdje preporučaju.

Satovi iz vlastite tvornice u Švicarskoj.

Satovi vlastite svjetsko poznate marke „IKO“

Satovi marka „Zenith“ i druge poznate marke.

Roskop satovi, zlatni, srebrni, tula, nikel, čelični, za gospodu i gospođe.

Narukvice sa satom, satove sa svijetlećim brojčanikom.

Budilice, zidne satove sa njihovom.

Lančići za satove, zlatne, srebrne, tula, nikel, doublé, za gospodu i gdje.

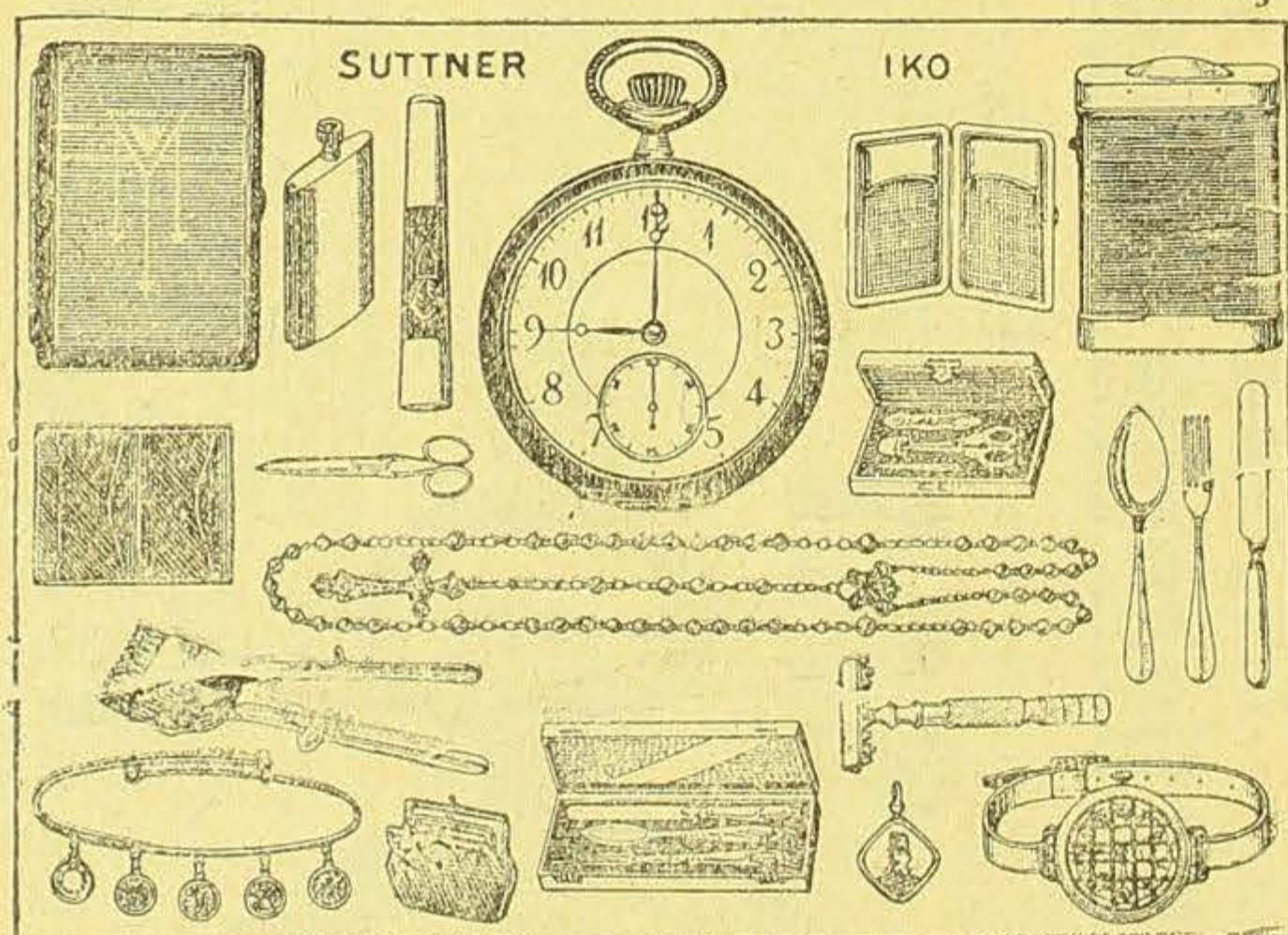
Igle za kravatu, pucefa za manšetu po svakoj cijeni.

Privjesci, križići amuleti vratni lančići.

Spomenice za krštenje, škarpulara krunice.

Prsteni, srebrni, zlatni sa dragim i drugim kamenom.

Naušnice, doublé, srebrne zlatne sa najfinijim i drugim kamenima.

Noževi i vilice za stol

Žličice za kafu i sladoled

Noževi za kuhinju

Makaze

Novčarke

Cipele

Doze za duhan

Doze za cigarete

Žigičnjake

Oruđe

Harmonike

Košulje

Džepne noževe Kape

Britve

Sprave za brijanje

Srave

za kose

za

šišanje Dijamante za

rezati staklo

Dakle ne samo dragulje, zlato i srebrnu robu te satove nego i različite korisne predmete, usnjate predmete i. t. d. po svim cijenama sadržava bogato ilustrirani katalog u kojim su također razni pohvalni listovi razvidni, koji svedoče za dobru robu i solidnu dvorbu. —

Ovaj katalog dobiju naši cijenjeni čitatelji badava, i poštarine prosto ako se pozivaju na našu preporuku u tom kalendaru i da šalju tačnu adresu i 2 D za poštarinu na

Svjetsku kršćansku otpremnu kuću

H. SUTTNER u Ljubljani broj 311.

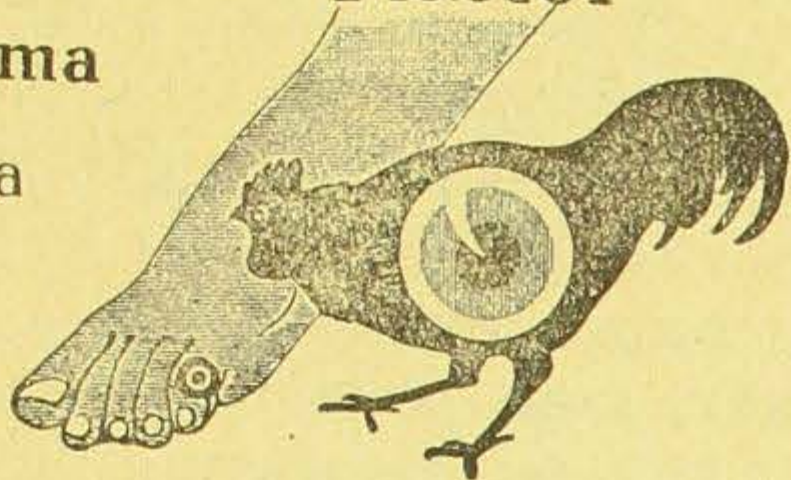
U TOME ČEŠ NAČI VESELJE!

DAKLE — ČITAJ!

Otrovanje krvi krivnjom žuljeva uvijek iznova donose novine i to uvijek kad se žuljevi uklanjaju rezanjem. Razumije se! Žuljevi i kurje oči veoma su bolna mana i treba ih uništiti! Ali ne nožem! Nego posve lagano i brzo pomoću

Elsa turističk-
kog melema

Elsa
Plaster

mala kutija

Din. 4.40

velika

kutija

Din. 6.60

Elsa-turistička tinktura bočica sa kistićem 14 Din. Pakovanje i poštarina posebno, koji bezbolno i pouzdano odstranjaju žuljeve i kurje oči.

Elsa-prah za posipavanje protiv znojenja na tijelu i nogama. Kutija s rešetom Din. 7.70 Vata-Irigatori-toplomjeri-sisači i. t. d.

Elsa-voda za oči jača vid 5 Din. 50.

Najjača francuska vinovica marka original Radikum, predratnog kvaliteta, 1 velika boca 19 Din. 80.

(Mast za ozeblina 11 Din mast za rane 11 Din. žesta za gušu 11 D.)

Dalje s dosadnom stenicom!

Često prokušana i izvrsna tinktura protiv stjenica 1 boca 17 din. 60.

Smrt miševima i parcovima!

„Flox“ zrnca pouzdan otrov za miševe i parcove. 8 D. 80.

Za poljubiti su usta

kad ih rese dva reda blještavo belih zubih

Elsa voda za usta drži zube čiste i bele osvježuje, desinficira a ima veoma ugodan ukus, koji se dugo drži u ustima, i uklanja svaki neugodni vonj. Čini desni tvrdjima i čvršćima i preći zubobol. 1 boca 16 Din 50. Pakovanje i poštarina posebno.

Elsa-kolonjska vodica vanredno fina i otmjena. Tko se služi ovom kolonjskom vodicom, dokazuje, da ima dobar ukus. Pobudjuje i zanima kao dobra misao. U njezinom trajnom mirisu ima oživljavajuće svježine. Boca 16 Din 50. Pakovanje i poštarina posebno

Elsa-šumski miomiris za sobe, ispunja svaki kutić sobe prekras, miomirisom koji nosi u sebi svu poeziju šume. Čisti i desinficira, poimence bolesničke odaje. Boca 16 Din 50. Pakovanje i poštarina posebno. — Lizol 24 Din Lizoform 27 Din. 40.

Nema više gamadi!

Nema više muha, buha, švaba, rusa, uši (vašiju) stenica i t. d. sva gamad uništena je, gje dospije

Elsa prah protiv gamadi U istinu blagodat za ljude i stoku. 1 velika kutija 17 Din 60.

Cijene navedene su ovdje one koje bijahu u valjanosti, dok se štampao ovaj koledar

Pakovanje i poštarine: računaju se posebno, ali što jeftinije. Da se ovi troškovi iskoriste preporuča se naručiti što više na jedanput, ili zajedno sa nekoliko susjeda i znanaca. Adresa za naručbe:

Eugen V. Feller, apotekar u Stubici Donjoj br. 84. (Hrv.)

Na pitanja slijedi smesta pismen odgovor, ako se za poštarinu priloži 1—2 Dinara.

DESET ZAPOVIJEDI ZA KUPCE SATOVA

Deset važnih savjeta za naše cijenj. čitatelje.

1. Ne kupi nikaki slabi sat.
2. Pazi, da se sat dobro zatvara.
3. Ne kupi sat, koji je samo na oko lijep, ali ima slabi stroj.
4. Pazi, da je sat od stručnjaka dobro reguliran i nauljen.
5. Kupi sat od stručnjaka i ne od onakih, koji se u sat ništa ne razumiju.
6. Neпусти se tobožnjom niskom cijenom varati.
7. Prosudi, da je tobožnje nisko kupljeno u porabi najskuplje.
8. Neпусти se sa nepravim garancijama varati te pazi na oglas i ime tvrdke.
9. Plati rađe nešto više za dobar sat iz prvorazredne tvornice prije nego što slaboga kupiš.
10. Ako se ne možeš odlučiti, pročitaj veliki katalog tvornice satova H. Suttner, prije no kupiš sat.

Sve gornje uvjete za nabavu **samo dobrih** satova zadržava staropoznata svjetska tvrdka **Suttner**, koje je tačna adresa za nabavu iz Jugoslavije dolje označena i koja imade vlastitu tvornicu satova u Švajcarskoj. Suttnerovi satovi idu na sekundu tačno.

Anker rem. Roskop sat iz nikela i čelika.

Cylinder rem. sat, čelični nikel, srebreni, tula, zlatni.

Anker rem. satove za dame, čelične, srebrene, zlatne.

Tanki anker satovi iz čelika, nikela, srebra i zlata.

Anker rem. satovi vlastite tvornice marka „IKO“.

Anker rem. satovi „Zenith“.

Narukvice sa satom za gospođe i gospodu.

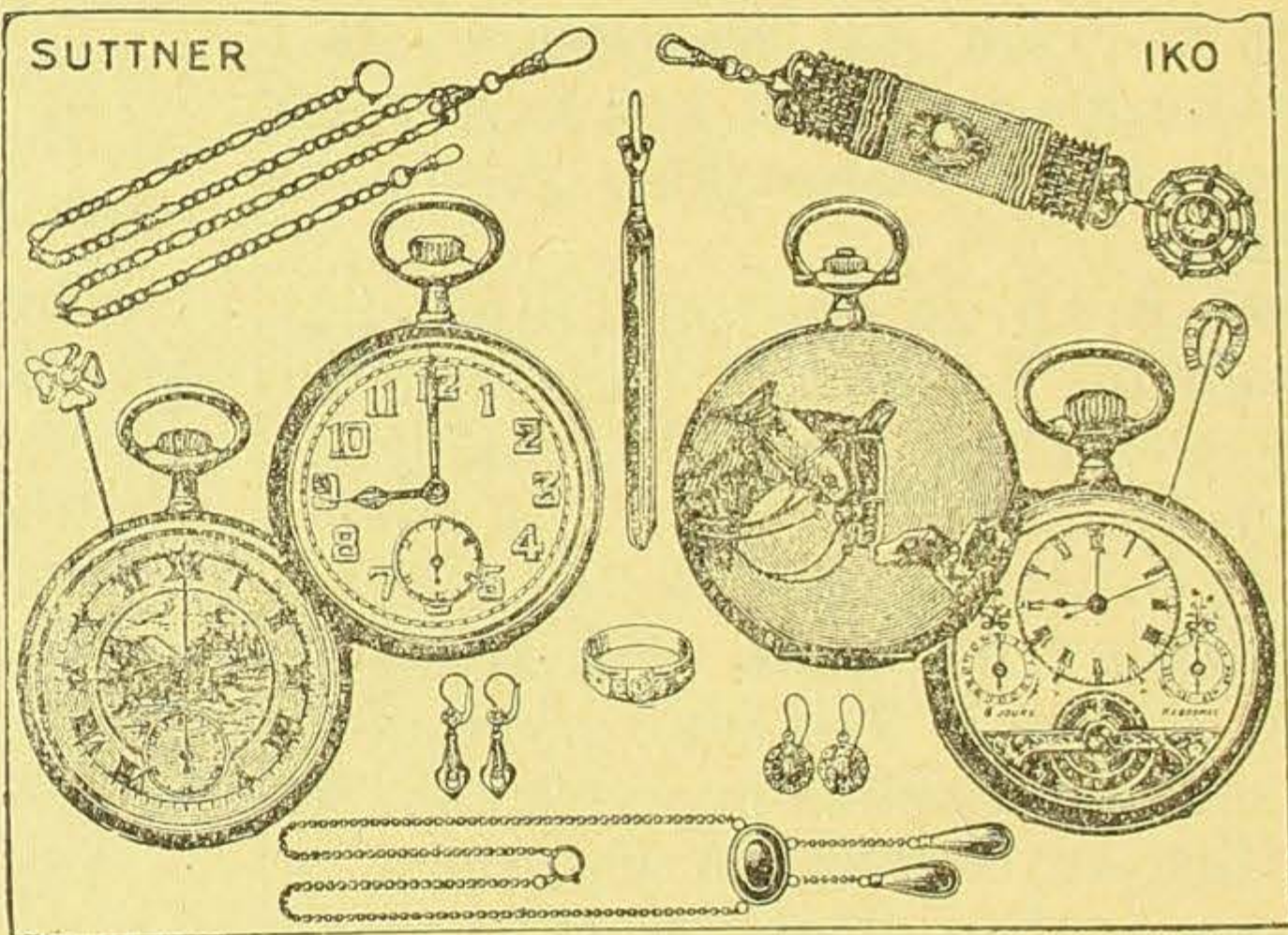
Narukvice sa satom double zlato

Narukvice sa satom speci-

Budilice Zidni satovi Kuhinjski satovi Zidni satovi sa njihalom.

Satovi i lančici po svim cijenama kao i nebrojene priznanice, mogu se vidjeti u bogato ilustrovanom katalogu, što dobiju naši cijenjeni čitatelji, pozivajući se na našu preporuku, badava, ako pošalju tačnu adresu i 2 dinara na:

Kršćansku otpremnu kuću satova

jalno za vojnike.

Satovi sa svijetlećim brojčanim.

Lance za satove za gospodu i gospođe, zlatne, srebrene, tula, double, nikel i čelične.

H. SUTTNER, u Ljubljani broj 311.

NAJJEFTINIJE CIJENE ZA LIJEPU I DOBRU ROBU!

Trebate li štofove za muške i ženske haljine, hlačevinu za radnike, pamučne štofove, barhet pa pranje, tkanine, rublje za pranje, štofove za pranje, košulje, hlače, pregače, marame, posteljine, ručnike (peškire), gunjeve, prostirače, pletenu robu, sokne, čarape, jakne, gotovo rublje za žene, muškarce i djecu, Jegerovo rublje i kojegod predmete za odjevanje, pošaljite 2 dinara za po-

štarinu i tražite priposlanje novoga **cijenika** te u slučaju da kanite veću količinu robe naručiti, ali prije toga želite vidjeti **uzorke**, šaljite za te uzorke 10 dinara i opišujte tačno šta Vam treba, da Vam se mogu poslati odgovarajući uzorci.

Naši cij. čitaoci dobiju specijalnu ponudu te će biti dobro služeni, ako ako se pouzdanjem obrate na

R MIKLAUC LJUBLJANA BR. 93.

Tvrtka imade samo dobru robu!

Oglašivanja

u **KALENDARIMA**

obavlja uz najpovoljnije uslove
stari specialni stručni

BLOCKNER^{OV} zavod

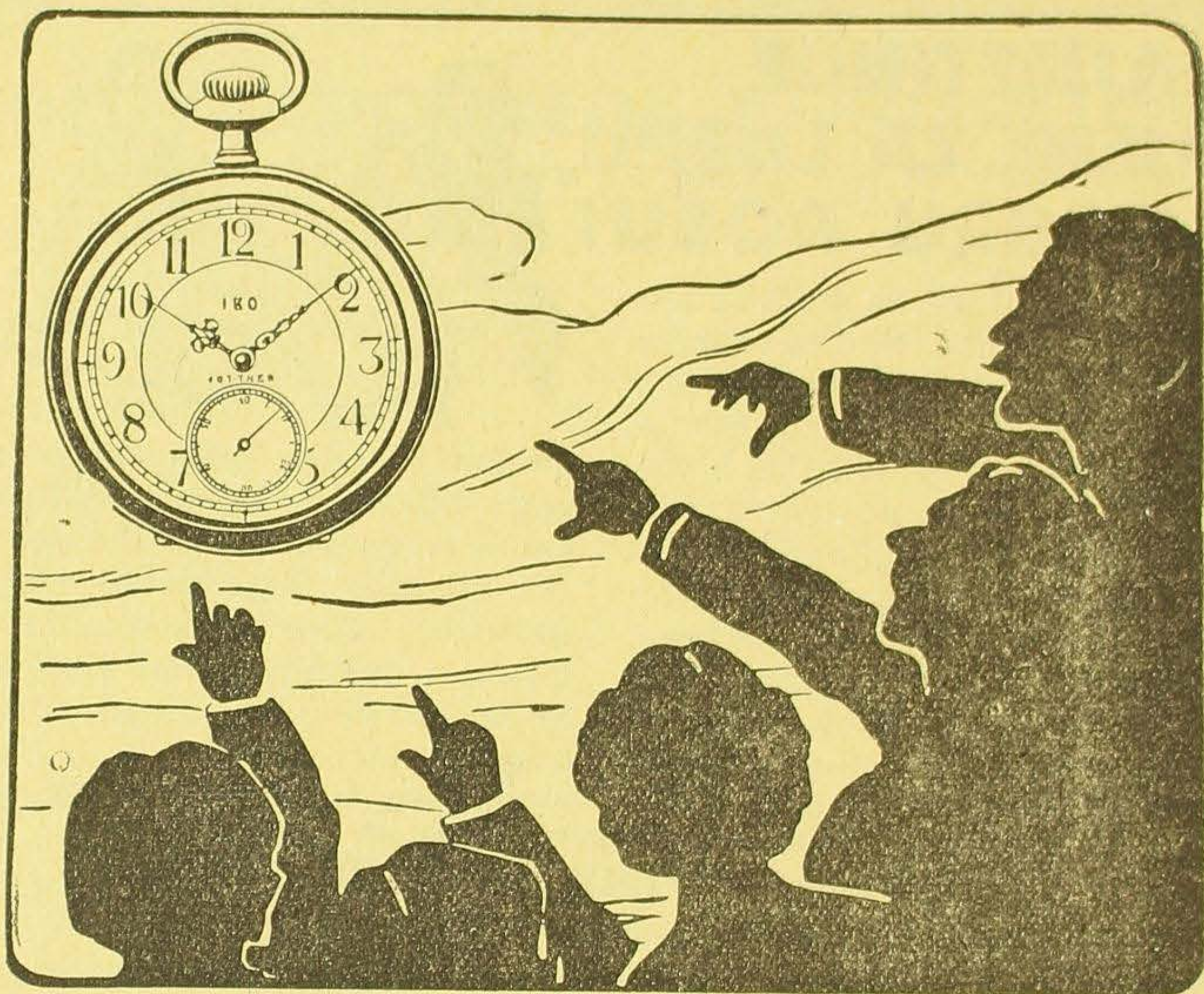
za oglašivanje (u koncernu INTERREKLAM D. D.)

Zagreb, Palmotićeva ulica br. 18.

Telefon 21-65.

Pošlanski pretinac 178.

Predlozi i troškovi besplatno.

Dobar „IKO“ sat kojemu se svi dive, i za kojim svi žude, je majstorija urarske umjetnosti

Nikel-anker roskop sat
 Roskop sat, stroj u kamenju
 Rezb. roskop sat, dobro posr. poklopca
 Srebrni zylinder remontoir sat
 Džepni radium sat, koji noću svijetli
 Lanac iz bijele kovine, nikalj
 Dobra ura budilica
 Lijepi zidni sat
 Srebrna pripadača
 Srebrna pripadača trodjelna
 Zlatno double srce
 Diamant za rezanje stakla
 Naušnice zlato na srebru
 Otprema pouzećem, što se ne svi-
 da **izmenjuje se.** Veliki izbor sa-
 tova, lanaca, prstenja dragocjenosti,
 u **Cjeniku.** Tražite ga uz pošiljku
 2 Dinara za poštarinu. **Svi su satovi**
dobro uređeni. Vlastita tvornica u
 Švicarskoj. Marka „IKO“ svij. poznata

Srebrno čislo krunica
 Nikel-anker „IKO“ sat sa 15 rubisa
 Srebrni „IKO“ sa dva poklopca
 Srebrni gospojinski sat, sa 6 rubisa
 Srebrni gospojinski dugi lanac
 Srebrni škapular-privjesak

Ovako sude sve mušterije! Na tisuće takih listova primila je tvrtka:

Nakon godina bez popravka!

Moji poznati se čude, što sat pre
 nekoliko godina kod Vas kupljen
 još uvek dobro ide i ne treba po-
 pravka. Pošaljite mi isto takav sat
 za moga nećaka. Svotu poslao sam
 istovremeno sa poštanskom doznač-
 nicom. Preporučujem se uz pozdrav

Skaričevo kod Krapine
 Franjo Mlinarić, posjednik.

H. SUTTNER samo u Ljubljani broj 311.

Na glasu sa dobavljanja satova.

Jugoslavenska Banka D. D.

PODRUŽNICA: SUBOTICA.

Središnjica: ZAGREB.

Podružnice:

Beograd, Brod n/S., Crikvenica, Karlovac, Ljubljana,
Novi, Novisad, Osijek, Sušak, Varaždin, Vukovar.

Dionička glavica i pričuva:

Din. 125,000.000—

Prima uloške na knjižice i tekući račun, te ukamaćuje najkulantnije.

Isplata uložaka bez otkaza!

Kupuje i prodaje devize, valute i vrijednosne papire, te obavlja najkulantnije sve burzovne naloge. Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.

ERNEST FIŠER

GRAFIČKI UMJETNI ZAVOD I „RELIF“ PRVA JUGO-
SLAVENSKA TVORNICA ZA IZRADU RELIFA
I GRAVIRANJE U SUBOTICI

Moj litografski zavod izrađuje u jednoj ili više boja svakovrsne dionice, mjenice, uložne knjižice, diplome, letke i sve u litografsku struku spadajuće poslove.

Moja tiskara uposljuje prvoklasnu radnu snagu i u mogućnosti je tiskarske poslove u najljepšem, najčistijem i najukusnijem iznosu za najkraće vrijeme izraditi.

Moja tvornica trgovačkih knjiga izrađuje svakovrsne poslovne i glavne knjige, pisanke, kao i **rasterirne stvari.**

Moja tvornica kutija pravi — po mjeri i bez nje — okrugle, čoškaste i sve ostale kutije za apoteke, drogerije i sva ostala poduzeća.

Više pohvalnih pisama daju priznanje o mojim prvoklasnim i ukusnim radovima.

Moj umjetnički zavod za izradu relifa i graviranje obavlja sve poslove pripadajuće ovoj struci.

Svi poslovi se izrađuju po najumjerenijoj cijeni. —
Pošaljite jednu pokusnu narudžbu i uvjerit ćete se.

Tiskara i litografija Pašićeva ulica br. 9.

Telefon 62.

Tvornica trgovačkih knjiga i karton kutija
Karadžićeva ul. br. 26. (Vlastita kuća)

Od svakog najjeftiniji izvor kupnje jeste radnja

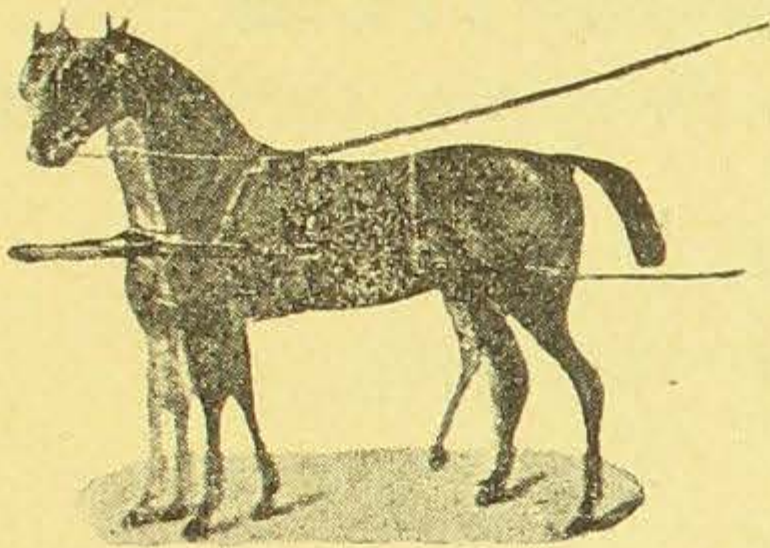
NIKOLE EVETOVICA

trgovca manufakturne robe SUBOTICA, Paje Kujundžića ulica br. 11
(Molcerova kuća).

Veliki izbor muških i ženskih štofova, svilenih marama, zefira, konofasa, platna, šifona, firanga, krevetnih i astalskih prostirača, gotovih jorgana i t. d.

Najmodernija i najveća sedlarska i remenarska (sarač) radnja

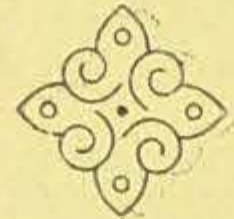
IVANA
BEGEČKO
SUBOTICA, Somborski put 9.

je u mogućnosti da vas u ovu struku spadajućim radovima najvećma zadovolji.

MAČAI LEJKO

TRGOVINA MANUFAKTURNE ROBE
KOD „ZLATNOG VLATA“
SUBOTICA, ZRINJSKI TRG 2.

Stalno veliki izbor prema sezoni direktno iz inostranih fabrika (tvornica) nabavljene manufakturne (rukotvorne) robe kao: muških i ženskih štofova, svile, svilenih marama, zavjesa (firange) krevetskih i astalskih prostirača, razne robe za pranje itd. — Umjerene cijene. — Tačna posluga.

PAZITE!!!

Najjeftinija trgovina farbe, mješovite i kratke robe, kao i brašna, mekinja i poljoprivrednih sjemenja je

KAROLA HADNAĐA SUBOTICA

IV. DULIĆEVA ULICA 48.

**SREDIŠNJA PRIVREDNA
I ZADRUŽNA BANKA D. D. ZAGREB**
FILIJALA SUBOTICA

Aleksandrova ul. 15. :—: Telegrami: Svedrug, Telefon 44.

OBAVLJA SVE BANKOVNE POSLOVE

RATAR D. D.

Veletregovina gospodarskim
potrebštinama i proizvodima ZAGREB

ZASTUPSTVO SUBOTICA

Aleksandrova ul. 15. :—: Telegrami: Svedrug, Telefon 44.

Bavi se na veliko trgovanjem gospo-
darskim potrebštinama i proizvodima.

PLUG D. D.

Veletrgovina gospodarskim strojevima
ZAGREB

ZASTUPSTVO SUBOTICA

Aleksandrova ulica 15. ::—:: Magazin: Zrinjski trg. 5.

Prodaje svakovrsne gospodarske strojeve.

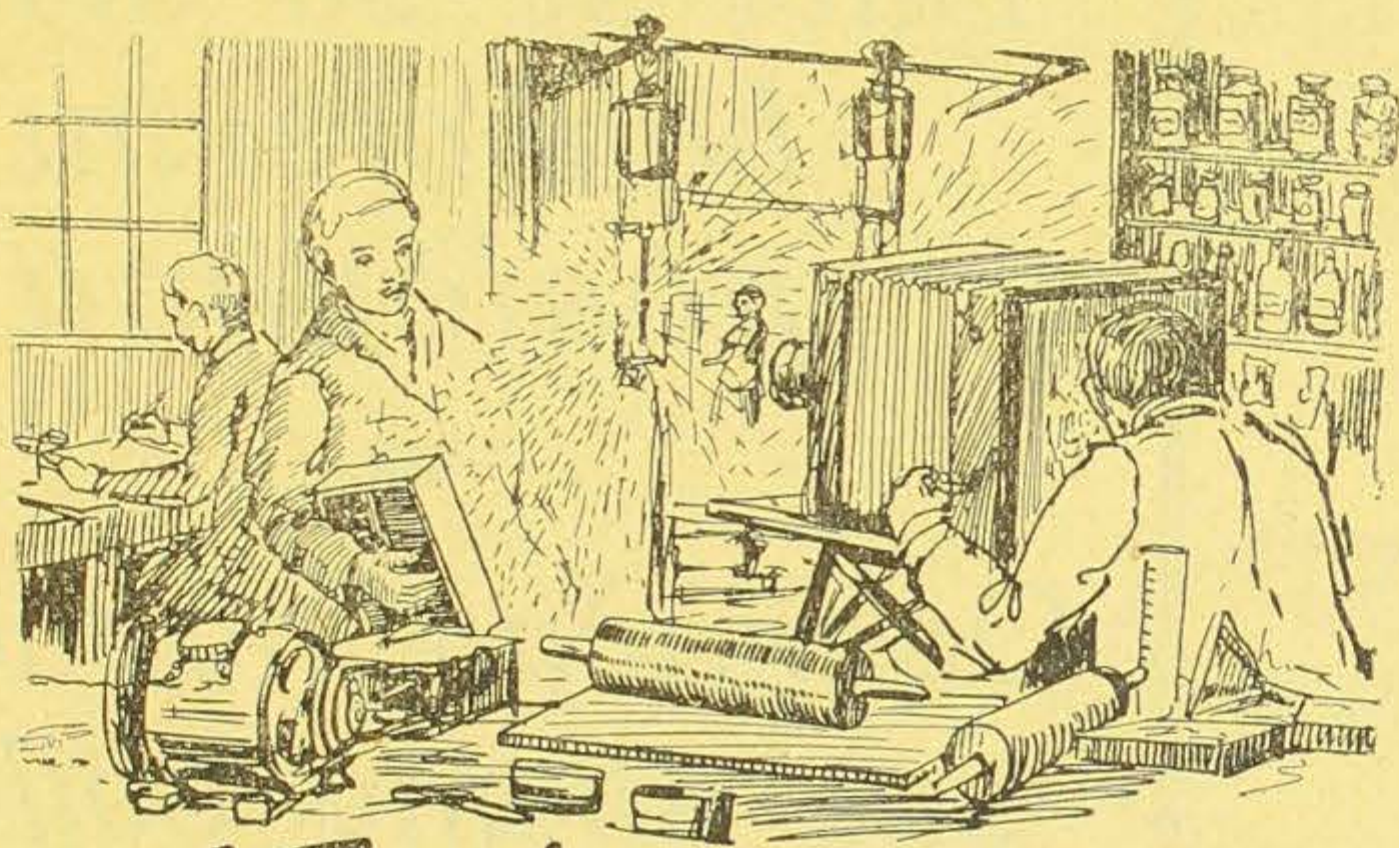

ŠTAMPARSKI UMJETNIČKI ZAVOD

Etelke Rajčić Subotica

izrađuje u štamparsku struku spadajuće radove, kao: pisaće papire, koverta, pozivnice, posmrtnice, svadbene i vjereničke karte, posjetnice, djela listove uz najnižu dnevnu cijenu. Narudžbe sa strane obavljaju se najkulantnije i najtačnije. — Knjigovezački radovi izrađuju se najmodernije i najukusnije. — Pokušajte sa jednom narudžbom i uvjerit ćete se.

ZAGREBAČKA UL. 2. :: TELEFON 310.

**FOTOCINKOGRAFSKI
ZAVOD „HELIOS” SUBOTICI**

SENČANSKI PUT 6.

Spravlja kliše foto-i autotipije, i najbrižljivije ih izvađa, za anonse, cenovnike, pisaćipapir, račune, elikele, i. t. d.

PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA

U ZAGREBU ☼ PODRUŽNICA U SUBOTICI

GLAVNICE i REZERVE **OSNOVANA** STANJE ULOGA
84 MIL. DINARA. **G O D. 1846** **550** MIL. DIN.

PODRUŽNICE:

Beograd
 Bjelovar
 Brod n/S
 Celje
 Crikvenica
 Čakovac
 Daruvar
 Delnice
 Dubrovnik
 Đakovo
 Đurđevac
 Ilok
 Karlovac
 Kraljevica
 Križevci
 Ljubljana
 Maribor
 Mitrovica
 Nova-Gradiška
 Novi
 Novisad
 Ogulin
 Osijek
 Požega
 Rijeka
 Senj
 Sisak
 Skoplje
 Split
 Subotica
 Sušak
 Sv. Ivan Zelina
 Varaždin
 Velika-Gorica
 Vinkovci
 Virovitica
 Vukovar
 Zagreb, Ilica 117.
 Zemun

ISPOSTAVE:

Osijek d. grad
 Vinica

Prima novac na ukamaćivanje i isplaćuje u svako doba bez otkaza

Bavi se sa svima bankarskim poslovima

Doznačuje novac na sve strane svijeta

Novac američkih iseljenika najsigurnije doznačuje u domovinu

zkvh.org.rs

